Nr 1. Årg. 8. 1950.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 8 FEBRUARI 1950 Nr 1

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansvarig utgivare) Gösta Dahlberg (redaktör)
Harald Lindholm Georg Lundgren
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 2:50. Lösnummer 50 öre.
Till utlandet per helår 3: 90.

Annonspris: 20 öre pr mm.

E.Olofssons Boktr. AB. Sthlm 1950

INNEHÅLL:

	Sid.
Inför ett nytt halvsekel	2
Forum: Samhällsmedvetande	3
När seklet var ungt	4
Veteranfesten på Skevik	5
"Vid Bagarns träsk"	6
Vinterssport	7
Saltstänk från Farstaviken	8
Dokument från den gamla goda tiden	9
Från Pastorsämbetet	10
Glimtar från Gustavsbergs fabriker	11
Storkommunen Gustavsberg	12
Gamla arbetslag	13
Gustavsbergsnytt	14

Engelsk läsövning, 6 — Månsken, dikt, 6 — Visste Ni att, 8 — Folkmängden, 10 — Folkbiblioteket, 13 — Vita Hästen, 14 — Resultat av julpristävlan, 14 — Nyårsafton, 14 — Scenstudions hemlighet avslöjad, 15 — Som sagt var, 15.

Omslagsbilden: *Kommunalt bostadsbygge vid Lugnet.*

Inför ett nytt halvsekel

Nyårsafton 1949

Facklorna, symboler för LJUSET och vår längtan till ljuset ha burits i vinterkvällen. Efter en lång, mörk och regnig höst ha vi nått fram till midvinter — till Nyår. Hur längta vi inte till ljuset, till våren, sommaren och blommorna! Alla årstider ha sin tjusning. — Men Ljuset! Daggryningen efter en sömnlös natt. Morgonstunden. Liksom naturen växlar också människornas liv. Alla behöva vi gemenskap. Barnet, ungdomen, som burit facklorna i kväll, medelåldern och de gamla.

När vi nu från år 1949 träda in i år 1950, lämna vi inte bara ett år bakom oss, vi lämna ett halvsekel och gå in i ett nytt. Vi måste se tillbaka ett ögonblick. Med vilken spänning motsåg man inte detta sekel år 1900. Det gamla bondelandet i nord industrialiserades hastigt. Inom politiken dominerade högern men liberalerna trängde fram och arbetarrörelsen skymtade i bakgrunden, representerad i riksdagen till att börja med av en enda representant: Hjalmar Branting. Folkrörelserna drogo sitt segertåg genom landet: Frikyrkorörelsen, nykterhetsrörelsen, fackföreningsrörelsen och kooperationen. Inom litteraturen hade en ny realistisk diktning kommit med August Strindbergs författarskap. "Det var lust att leva . . ."

I vårt eget samhälle föreställer jag mig att man firade sekelskiftet ungefär så som vi i kväll. En äldre vän och "Gustavsbergare" berättade för mig hur kyrkklockan i gamla kyrkan vid skolan ringde in det nya seklet och hur templet Sirius och de religiösa församlingarna hade Nyårsfester. Man hade sina lokaler på Värdshuset, ty Kapellet och Missionshuset voro ännu inte uppförda. Klubblokalen fanns och man firade sekelskiftet på olika håll. Gustavsberg var vid denna tid inte egen kommun och församling. Förberedelserna voro dock i full gång för att Gustavsberg skulle bilda egen kommun och detta skedde från och med den 1 jan. 1902. Tidigare tillhörde vi Värmdö socken. Just nu pågår förberedelserna till en sammanslagning mellan Gustavsbergs och Ingarö kommuner till en gemensam storkommun. Hur annorlunda ter sig inte samhället av i dag mot för femtio år sedan, både hemma och ute i världen.

Vi fråga oss: Ha drömmarna om det nya slagit in? Våra, eller våra fäders ljusa drömmar om framtiden? Ja och nej, kan vi svara! Vi drömde säkert inte om att få uppleva två världskrig och allt elände som detta medfört för människorna. — Och ändock ha vi i vårt land haft nåden att stå vid sidan. — Men vi ha också upplevt en förbättrad levnadsstandard som ingen heller vågade drömma om! Tekniska förbättringar! Höjd socialvård! Det har blivit större utjämning och den enskilde kan leva ett rikare materiellt och andligt liv. Den högre produktionen är förutsättningen för ett rikare liv. Men vi måste ha ändå något mer! Vi måste ha gemenskap! "Vad hjälper det en människa om hon vinner hela världen men förlorar sin själ." Det är ett arv från pionjärerna som vi ha att förvalta. Ett stort arv. Männen och kvinnorna som föregingo oss voro uppoffrande. De togo inte, de gåvo! Vi ha faror i egocentriciteten, hänsynslösheten.

Det organiserade samhället, där orden "produktion" och "konsumtion", "koncentration" och "effektivitet" alltmer dominera medför att vi måste lära oss en annan livsrytm än tidigare. Springet, jäktet och surret fram och tillbaks medför inte effektivitet. Avkopplingen skall återföra oss till jämnvikt och balans. Det hetsiga tempot inom arbetslivet och nöjesindustrien framskapar en ny människotyp. Vi måste "omskolas", som det numera heter. Detta tar tid och kommer säkert att medföra stora problem, som vi redan ha känning av. Inför det nya halvseklet se vi tillbaka men vi måste framförallt orientera oss i dagens och tidens största frågor. — Och med tillförsikt möta morgondagen . . .

Må vi under år 1950 och fortfarande vara besjälade av våra föregångares tro, hänförelse och uppoffrande arbete! I denna förhoppning hälsa vi år 1950!

Gunnar Andersson.

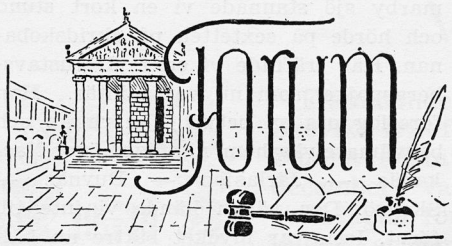

Samhällsmedvetande

Vårt samhälle, nu på 3400 själar, om några år en storkommun, som närmar sig 5000-talet, har genom inflyttning under sista decenniet fått ett nettotillskott av omkring 100 individer årligen. Frånsett de tretton främmande nationaliteterna från grannländerna och Europa i övrigt, ha snart sagt alla landskap i Sverige och i synnerhet de norrländska givit Gustavsberg en ny struktur, ett Sverige i miniatyr, där alla som arbeta och bo i regel bli skrivna och få rättigheter och skyldigheter som gustavsbergare. Ser man framåt i tiden kan man om 10 år förutspå en befolkningsmängd på över 5000 innevånare, där särskilt ungdomarnas antal och åldrarna över medelåldern ökat mycket kraftigt. De bästa arbetsårens folk bli emellertid fåtaliga till antalet. Inför dylika och liknande exempel ur framtidsprognosen kan det vara skäl att ta sig en tankeställare. Hur möta vi utvecklingen i Gustavsberg? Äro vi redo att framsynt bemästra de svårigheter som kunna komma och att intresserat ta itu med att gemensamt lösa problemen?

På det sociala och samhälleliga området ha vi upplevt en mycket kraftig expansion, i spåren efter industrins nydaning och utveckling. Samhällets utgifter på socialvårdens område ha fördubblats på tio år — för pensionering, folktandvård, barnbidrag, sjukförsäkring o.s.v. — och ännu återstå ytterligare reformer av stor omfattning, som i allra högsta grad komma att beröra alla samhällsmedlemmar. Vi veta också att det företag, där de flesta gustavsbergare äro medarbetare, årligen anslår betydande belopp för sociala ändamål, hälso- och sjukvård, pensioner, gemensamhetslokaler och fritidsverksamhet. Alla äro överens om att tillgodoseendet av nämnda sociala åtgärder äro allmänna behov av första ordningen. Deras tillblivelse är ett resultat av våra egna uppoffringar och ansträngningar, accepterade av den enskilde, till stor del att betalas skattevägen, enligt landets och samhällets demokratiska ordning.

I en nyligen utgiven utredning framhåller Kommittén för social upplysning att "för skapandet och på längre sikt upprätthållandet av en social välfärdsstat *krävs att kunskapen om vad som är rättigheter och skyldigheter är gemene mans egendom* men också *stödet av ett aktivt medborgarintresse, som är grundat på verklig kännedom om samhällets sociala funktioner och dess aktuella problem*". Det gäller hela landet och det gäller Gustavsberg. Inom fabriken arbeta vi med företagsnämnd, samarbetskommittéer, information i olika former, personalmeddelande, fabriksradio, fabriksvisningar och med utställningar, film och reklam för att sprida kännedom om företaget inåt och utåt, varvid givetvis också samhället får sin del. Men man kan inte sätta likhetstecken, möjligen plustecken mellan fabriken och samhället! Liknande informationer, om det gemensamma samhället, en orientering om de kommunala organen, om skolan, om byggnadsprogrammet, vattenförsörjningen — för att ta några strödda exempel — borde planläggas och göras tillgänglig för allt större grupper av samhällets innevånare. De lokala problemen, samhällets resurser och utvecklingsmöjligheter äro sannerligen så pass intressanta och inspirerande spörsmål att de äro värda bättre information och upplysning.

För några år sedan försökte vi i en liten förening göra en kurs, som vi kallade "Kors och tvärs i Gustavsberg". Vi hunno med att besöka muséet, Skevik, kyrkan, daghemmet och ett bostadsområde innan kursen avsomnade av brist på intresse. Med ett bredare organisationsunderlag tror jag att en dylik kursplan skulle kunna samla många deltagare och väcka nytt intresse och vidga horisonten för dem som här bo och verka. Ett kommunalfullmäktigesammanträde i Kommunalhuset med gustavsbergare i gemen som vittnen, en orientering om skolan i skolan, en visning av fabriken med en populär redogörelse för dess tillverkning, försäljning och ekonomi, ett föredrag med bilder och skisser över planerna för samhällets framtida utbyggnadsprogram, en diskussion i en aktuell fråga, en kulturafton på Folkan — se där några perspektiv, som skymta fram och som borde vara ägnade att medverka till att allmänt lysa upp den väg vi vandra.

Gustavsbergaren har väl i någon mån varit ett organ för samhällsupplysning under de sju år den funnits till. Plats bör emellertid lämnas för ytterligare redogörelser för socialpolitiken, socialvårdens praktiska bidragsformer, hälsovård och hygien, arbetsmarknadsproblem, uppfostran och undervisning och allmän medborgarkunskap. Det behöver inte bli någon torr och tråkig läsning eller ensidig hurra-vad-vi-är-bra-journalistik, om våra förtroendemän på olika områden tar lärdom av de moderna pedagogiska och psykologiska metoder, som t. ex. nyttjas inom affärsvärlden. Inom diskussionscirkeln Forum har man som bekant dessutom för avsikt att bjuda in olika organisationer till debatt, då lokala spörsmål äro på tapeten, och en dylik kontakt kan säkerligen bidraga till en vidgad orientering kring samhällets spörsmål.

Denna artikel var avsedd att bli ett debattinlägg, men har i själva verket blivit ett arbetsprogram för skapandet av ett större samhällsintresse. Vi nå det inte genom någon plötslig omvälvning enligt diktatoriska principer av den ena eller andra riktningen. Det samhälle, vi skola sträva mot, måste komma fram som en följd av fri upplysning på lång sikt. I det förut citerade betänkandet om socialupplysning framhållas fyra huvuduppgifter för denna verksamhet. För det första gäller det förstås att ge råd om befintliga stödåtgärder och för det andra att ge effektivare introduktion av de sociala reformerna. Men därtill kommer en vidgad upplysning om medborgarens individuella ansvar i det sociala framstegsarbetet och slutligen höjning av den sociala allmänbildningen.

Vi måste med andra ord tillägna oss ett verkligt samhällsmedvetande.

Gösta Dahlberg.

När seklet var ungt

..Eftersom vi nu äro på väg in i ett nytt halvsekel kan det vara av intresse att ur minnet återkalla några glimtar från 50 år tillbaka i tiden. Vi öppna våra spalter för korta berättelser från den tid då seklet var ungt. Vi börja här nedan med trenne bidrag och motse tacksamt ytterligare från minnesgoda gustavsbergare.

Den 18 juli 1899 ingick varm och het. Solen gassade och det var en fröjd att leva. Men mot middagstiden började mörka tunga moln stiga upp i norr och snart hördes avlägset åskdunder. Åskmolnen kom dock ej upp över Gustavsberg utan drog bort, men över Aspvik drog ovädret fram och blixten slog ned i skogen och antände den.

Snart kom bud från Aspvik med begäran om hjälp. Från fabriken sändes en del arbetare dit för att släcka och hindra elden att sprida sig till Gustavsbergs område. Som alltid vid skogseldar blev det ett styvt arbete, som tog musten ur många, men framemot midnatt var elden begränsad och en del fick gå hem för att njuta en välbehövlig vila.

Men en olycka kommer sällan ensam. Man hade knappt hunnit lägga sig förrän fabrikens klocka började ringa ihållande och det var tydligt att det var ett nytt brandalarm. De som vaknat skyndade ned till fabriken och fick då se att det var ångbåten V:an som brann. Det var bara att ställa sig vid de stora handsprutorna och arbeta — motorsprutan fanns ej på den tiden.

Snart stod det dock klart att båten inte gick att rädda och då det började brinna i kajen fick några man gå i roddbåtar och bogsera ut båten på viken, där allt som kunde brinna ombord brann ned, så att till slut endast skrovet och järnskelettet var kvar.

De som var med, berätta att det på sätt och vis var en vacker syn att se den brinnande båten på viken i den lugna sommarnatten.

Den vackra båten blev förstörd, men byggdes sedan om och uppsteg som en fågel Fenix ur askan mycket vackrare.

G. S.

Och här berättar en veteran om en skridskofärd 1905.

Söndagen den 5 februari 1905, vid åttatiden på morgonen sammanträffade fyra pojkar i åldern 23, 19, 17 och 13 år, för att starta en utflykt till Saltsjöbaden, som hade en viss dragningskraft. Där kunde man få se backåkning på skidor, konståkning på skridskor, isjaktsegling m.m. Men vår färd blev längre än så. Utrustningen bestod av skridskor, modell "amerikanare", med mycket vaggmedeböjd åkskena och lösa remmar, i rockfickorna remmar och snören i reserv och några smörgåsar. Detta hände nämligen före termosflaskornas och ryggsäckarnas tid. Då vi kommit ut på Baggensfjärden, funno vi isen knagglig men för övrigt ganska bra och då det bara var några grader kallt gick det undan så att vi snart voro vid Skogsö. Där tog vi av oss våra "skrillor" och gick över backarna förbi den gamla f.d. krogen "Ekorren", fortsatte sedan på skridskorna upp genom Länerstasunden, följande Gustavsberg IV:s öppna ränna och kom så småningom skakande till gamla Skurubron, där vi satte oss på räcket och tärde våra smörgåsar. Vi kom underfund med att vi valt en mycket arbetsam väg för att nå vårt nya önskemål — att se skymten av Stockholm. Isen hade genom 4:ans gång brutits i bitar som sedan skvalpats över med vatten och frusit ihop till en tämligen ojämn löparbana. Dessutom hade båten gjort tillägg vid en del bryggor som vi fick klättra över, men fram skulle vi och då vi vid Kungshamn fick se Stockholm i soldis fingo vi nya krafter. Från Kungshamn följde vi de höga stränderna förbi Nyckelviken — Augustendal — Svindersvik fram till Lugnet vid Hammarby sjö, som vid denna tid var en ganska stor insjö. Vi var nu i Stockholm och det var ju något av en upplevelse. Men det fanns trötthet och darrighet i benen och vi voro hungriga. Vår gemensamma kassa skulle räcka antingen till ett stort mål mat eller resa med båten hem kl. 5.15. Efter allvarliga prövningar om någon möjligen hade någon släkting i stan, som vi kunde "hälsa på", stannade vi för mat, sedan 23-åringen, som exercerat i Stockholm, erinrade sig ett billigt och bra matställe. Han hade tydligen ej besökt så många matställen under sin värnpliktstid, men med honom som färdledare trädde vi upp på Bondegatan, följde den till Götgatan, vidare till Slussen och hamnade på Västerlånggatan och det efterlängtade matstället. Under den långa vandringen hade vi gruffat på färdledaren, som då bara ökade steglängden för att slippa höra oss. Maten var god och riklig, och framförallt billig. Så när vi voro mätta blevo vi också snälla mot varandra. Nu började vandringen tillbaka. På Hammarby sjö stannade vi en kort stund och hörde på sextetten på skridskobanan. Här träffade vi en f. d. gustavsbergspojke, som nu var militär. Han föreslog oss en betydligt närmare och bekvämare väg hem, nämligen över Nackanäs — Järlasjön — Duvnäs — Skogsö. Den vägen kände vi inte till förut. Isen var mycket bättre än båttradens. Vi kom åter till Kvarnen vid sextiden, trötta men nöjda och med många lärdomar och minnen.

Företar ungdomarna nuförtiden några liknande utfärder på skridskor eller skidor? Eller nöjer de sig med att titta på bandy?

"Sjuttonåringen".

Så vänder vi oss till en av våra äldre medarbetare, J. S. Englund, och ber att få höra något om det mera framträdande föreningslivet vid sekelskiftet.

"Det fanns två Templarloger i Gustavsberg. Templet Sirius hade lokal på värdshuset och Templet Oskar i Hyddan. Båda hade Blåsorkestrar. Och verksamheten var synnerligen livaktig. Likaså på det religiösa området. Baptisterna på Värdshuset och Friförsamlingen i Hyddan, där Skräddaremästare Holmberg var föreståndare. Efter Nyårshelgen började de årliga Böneveckorna med möten varje kväll, och besöksfrekvensen kunde ingen klaga på. Både på det religiösa och det nykterhetsvänliga området var nog medlemsantalet större än i våra dagar. Ständigt fulla hus. Hur stort det religiösa intresset var, kan jag inte yttra mig om, men jag misstänker, att åtminstone ungdomen kom därför att där var varmt, och bättre än att driva efter vägarna. Och alltid kunde kanske någon maning falla i god jord. Och i vilket fall som helst: Kvällen kunde kanske ha använts på ett sämre sätt."

Ta't lugnt!
Jag har flyttat till
Lugnet
men har bil.
Kommer snabbt vid el. reparationer, radiojusteringar o.d.
Försäljer elektriska apparaturer av alla slag.
Rune Boox
Tel. G. 325

Veteranfesten på Skevik

Flammande facklor lyste upp Skeviks friluftsgård, när 42 inbjudna gustavsbergare den 15 december vandrade upp till storstugan för att uppta en ny kull veteraner i det gamla gardet. Lucia bjöd på en värmande glögg, två fotografer illuminerade evenemanget med täta blixtar; handslag och skålar växlades och Skeviks spelmän stämde upp en sprittande marsch.

Vid bordet preciderade ingeniör Hjalmar Olson och på motsvarande sida charmanta fru Maj som värdinna i kretsen för den nya veterankullen, bestående av Sigfrid Englund, Erik Gustav Svensson, Erik Jonasson, Oskar Wadström, Sven Jonasson, Selma Lowndes, Adolf Pettersson, Frans Aug. Karlsson, Karl Pettersson, Anton Kock och Johan Hellqvist. Till kretsen hörde också Julia Ekström, som var förhindrad att närvara på grund av sjukdom.

Bland vittnena märktes förutvarande veteraner med Knut Andersson, anställd 1885 och Augusta Fröberg, anställd 1880, i spetsen. Förutom fabriksledningen hade representanter kommit från tjänstemännen, arbetsledarna, fackföreningen, kommunen och pressen, nämligen MT och Gustavsbergaren.

Det var god och glad stämning redan från början av festmåltiden. Wadström bjöd chevaleriskt Maj Olson armen, Hjalmar Olson gjorde likaledes för Augusta Fröberg och så bänkade man sig vid långbordet med de tända ljusen, den rykande potatisen och allt det lockande småvarma. Till den delikata rensteken levererades musik från gamla tider och vid glacen och madeiran var allsången och de goda gamla historierna i full gång. Teglunds luta kom till flitig användning och Sven Jonasson gjorde succés med visan om Bagarns träsk, andra enstaka soloframträdanden ej att förglömma.

Talen voro varma, korta och karaktäristiska. Chefen prisade veteranerna för långvarig och trogen tjänst och lyckönskade företaget till att vara gynnat av den utomordentliga yrkesskicklighet, som de närvarande hedersgästerna representerade med sina 1500 år vid fabriken. Dessa män och kvinnor av den gamla skolan äro bärare av den känsla för kvalitet i arbetsprodukten som är en av porslinsindustrins huvudföresättningar. Till de nya veteranerna överlämnade ing. Olson en gratifikation. Fru Olson kom så med en överraskning i form av en jättestor korg, ur vilken hon till samtliga veteraner kunde förära en extratilldelning kaffe, vackert inslaget i granna julpaket. Det var festens clou, som gav ren julstämning. Vi kom överens om att den anonyme givaren inte kunde vara någon annan än jultomten.

Oskar Wadström framförde tacket för maten, K. V. Svensson talade några allvarsord på känt manér, Johan Hellqvist tolkade de nya veteranernas tacksamhet och gjorde erinringar om gamla tider. Axel Öhlund uttryckte till slut fackfolkets uppskattning för hågkomsten av trotjänarna och bekräftade viljan till samförstånd och samverkan.

Efter ett fyrfaldigt leve för Gustavsberg bröt man upp och gjorde sig redo för hemfärd.. Bussen tog nu en avstickare till Hästskovägen, där Vita Hästen och "Fölungen", konditoricaféet och studielokalerna förhandsinvigdes vid en midnattsbesiktning av porslinets veteraner. Vilka om några kunna bekräfta att det skett en utveckling av stora mått i gamla Gustavsberg.

G—g.

"Vid Bagarns träsk"

Under veteranfesten på Skevik den 15 dec. sjöng Sven Jonasson en visa som livligt slog an. Den sjöngs på sin tid till melodin "När månen vandrar" till följande text:

I Vita huset vid Bagarns träsk
där våra kläder ska tvättas,
där må ni tro kan man utan fjäsk
få höra mycket berättas
om "snälla" grannar och vackert väder
allt medan fruarna klappar kläder
vid Bagarns träsk :,:

Om ved och bunkar dom håller gräl
så hela tvättstugan gungar
om stygga mänskor som går och stjäl
och grannens elaka ungar,
om "Bolagsboden" och om fabriken
och över nästan är sträng kritiken
vid Bagarns träsk :,:

Ty hur dom pratar och håller på
får nästan sitta emellan
om någon pratar dom väl också
men det är faseligt sällan
ty lätt det går att sin nästa klandra
men väldigt svårt tala gott om andra
vid Bagarns träsk :,:

En flicka råkat att otur ha
i sina kärleksaffärer
och själv hon märker en vacker da'
att rakt åt skogen det bärer
men mycken tid har hon då försetat
ty denna saken dom länge vetat
vid Bagarns träsk :,:

Ty en har hört hon ska gifta sej
när hon ej längre kan vänta
"Å, allri' kunde jag tänka mej
ett sån't spektakel te jänta!"
"Men som man bäddar, så får man ligga
dom skulle varit så lagom pigga
vid Bagarns träsk :,:

Ja, allt som händer uti vår ort
man får i tvättstugan veta
där pratas om både smått och stort
dom kan på platsen uppleta
och sedan får det en väldig spridning
ty Gustavsberg har sin *egen tidning*
vid Bagarns träsk :,:

Men, om vi riktigt oss tänker för
vi alla är likadana,
vi pratar om vad vår nästa gör
av gammal inrotad vana
och pratar smörja till sena kvällen
det gör dom säkert på flera ställen
än Bagarns träsk :,:

Vi har vänt oss till vår gamle medarbetare Oscar Söderberg för att få höra mera om visan och händelserna kring Bagarns träsk. Och Söderberg berättar: "Under förra världskriget rådde brist på nästan allt och i synnerhet på matvaror. På Klubben roade vi oss emellertid på alla vis, med dans, sång, musik och teater. Men de subskriberade festerna med mat och dryckjom blev allt sällsyntare. Men Klubbstyrelsen var inte rådvill. Det fanns paltbröd en tid och bagarmästare Lindström fick släppa till paltbrödet medan vi andra på ett eller annat vis skaffade oss en fläskbit. Det var fest och stämning från första stund. Det var då som vår egen skald, Henning Danielsson, gjorde visan om Bagarns träsk. Danielsson, numera bosatt i Sthlm, besjöng städse Gustavsberg, dess folk och natur. Den här visan sjöngs även då — för 35 år sedan — av Sven Jonasson medan Oskar Severin kompade till piano. Och så åt vi paltbröd och fläsk, dansade och sjöng. "Målar-Pelle" tog "de äldre", som han sa, i en långdans. Där var "byggarn" Danielsson, Erik Persson, Oskar Olsson m. fl. De yngre charmörerna, t. ex. Herman Rolf och Per Lundin, med byxor vida nertill, ångade fram över golvet med sina flickor och med en fart, som bara väggar och stolar kunde hindra. Under pausen sjöng man med i "Vita huset vid Bagarns träsk". "Sjung visan", säger Oscar Söderberg "och tänk på oss från den tiden, när ni dansar i uppvärmd rotunda, svänger er på upplyst fin isparkett eller sitter och ser den senaste ljud- och färgfilmen. Allt inom den gamla Klubbparken, men i ett nytt Gustavsberg. Sjung och var glad! Det har Ni orsak till!"

Månsken

När ett månskens silver strömmar
över hjärtats bikt och drömmar,
är mig som ett vindspel röres
över spröda strängars gull.
Över vattnen bärs min trånad
genom silverbryggans spånad,
medan trolska flöden faller
över jordens glömda mull.

Över silverspångens ringar
går ett sus av ängelns vingar,
nattens ängel, hjärtats aning
går i slocknat stjärnespår.
Andra nattens stjärnor blossa,
när på brudebädd av mossa
skogslinnéan lagt sitt huvud.
Drömmens silverklocka slår.

Alla dagens vildstormsbyar,
kvällningsbleka silverskyar,
famnas i den svala natten,
barn av samma frändeblod.
När ett månskenssilver strömmar
över aningar och drömmar,
vill jag natten övervaka
invid drömmens silverflod.

Vad som ej slog ut sin krona
här skall diktens flöden sona,
när jag äger teg och tomtmark
vid mitt drömlands silversjö.
Där skall formas, vad jag tänkte,
när ett vågsvalls pärlskum stänkte
upp ett diadem av silver
kring min bleka månskensmö.

J. A. LÖFDAL.

Engelsk läsövning

Ur "Australian Standards Quarterly" hämta vi följande 10 råd, som våra cirkelmedlemmar i engelska kan ha nytta av att översätta och delge intresserade föreningsmedlemmar inför årsmötena.

1. Don't come to meetings.
2. If you do come, come late.
3. If the weather doesn't suit you, don't think of coming.
4. If you do attend a meeting, find fault with the work of the officers and other members.
5. Refuse nomination to a committee; it is easier to criticise than do things.
6. Nevertheless, complain of your nomination to the comittee is not asked for, and if then co-opted, see No. 1 above.
7. If asked by the chairman to give your opinion, tell him you have nothing to say; after the meeting tell everyone how things ought to be done.
8. Do nothing more than is absolutely necassary, but when other members get to work and unselfishly use their time and ability to help matters along, howl that the committee is dominated by a clique.
9. Don't read documents distributed to you, then when you can't keep up with meeting, complain that you are not being kept informed.
10. Never consider a compromise; what you want must always be the best.

Vintersport

Sol och söndag över Ekvallen har vår fotograf lyckats fånga i ett förnämligt panorama, kantat av korvkö vid Petterssons holk och stampublik med bollspelarnas skyddspatron i spetsen.

Ekvallen och *skridskosporten* har haft en god säsong, berättar *Rune Lööf,* när vi söker upp honom för en intervju. "Isgalan den 18 januari samlade omkring 800 åskådare, men så bjöds också på ett fint konståkningsprogram av Stockholms Allmänna Skridskoklubb. Särskilt hästen Vanjas bravader väckte förtjusning. Den 16 februari visades hastighetsåkning av en del elitåkare från Södermalms IK och bandy mellan I. K. Götas damlag och "veteraner" från Gustavsberg. Det blev 4—4. "Kos-Evert" och "Lonto" glänste som i gamla dar och lär vara pigga på att slipa rören för mera matcher. Trots konkurrens med Levi Petrus & C:o i radio hade 400 personer sökt sig till Ekvallen."

"Pokalserien blev inte precis som vi väntat, efter en ganska stark insats från A-laget", fortsätter Lööf. "Vi hade otur i den spännande matchen på Hammarby mot Olympia och åkte dit med 4—2. Även i DM fick vi stryka på foten mot Mälarhöjden. I halvtid var ställningen 0—0. Efter justeringar och utvisning måste vi i sista minuten kapitulera med våra 9 man och resultatet 2—1.

Vi ha en teoretisk chans att komma upp i Division II, där man har plats för flera lag. Det blir i så fall ett kval i dubbel bemärkelse! — Även reservlaget ligger bra till i Pokalseriens reservturnering, nämligen tvåa. Juniorerna har vunnit sin grupp, men blev i slutspelet om DM utslagna av AIK. Här ha vi emellertid åren på oss — äldste man i kedjan är 15 år!

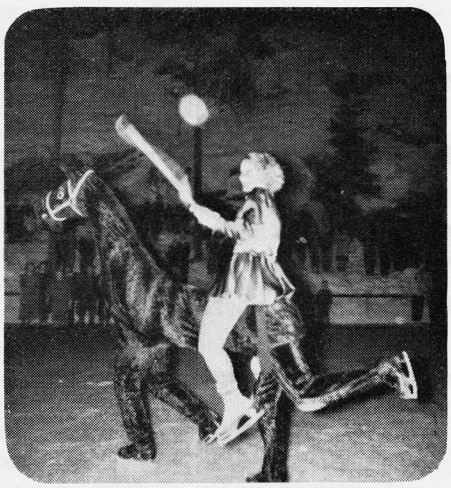

Svarta Hästen gör entré.

Ishockeyn har haft det litet knaggligt med att få banor för matcherna. A-laget här kämpar i Stockholmsseriens klass III och smågrabbarna i juniorserien." Vi konstaterar en verklig bredd på skridskosporten i Gustavsberg och vänder oss nu med en bugning och gratulation till vår ledare för *skidsporten* och segraren i Korpen, *Arvid Olsén.*

Olsén berättar att skidsektionen haft en ganska ljum säsong tack vare snöbristen. "Efter två träningstävlingar på milen i Ösbyskogarna ställde vi upp med 6 man i DM 15 km, som gick i Gustavsberg den 29 jan. Jag var ganska nöjd med min placering som nionde man. DM 30 km. i Österåker var besvärlig, med blötsnö och svart spår. Min placering blev 11:e man och Einar Tegesjö kom som nr. 17. I Korpen slog det bra och trots tungt före lyckades jag bärga förstaplaceringen med en knapp minut före Furöstam vid Spårvägen. Och nu ger vi oss i väg till Borlänge och Kooperativa RM med nära dussinet åkare. Vi hoppas givetvis vår vana trogen att få hämta tillbaks lagpriset, som vi själva tillverkat." Lycka till! *Pk.*

Räven raskar över isen

har jag sjungit på barnfesternas mångfald på det nya året. Men så är jag också rostig i röret. Inte blir det bättre av den råa luft som vintertid hör till Gustavsbergs avigsidor. Skidorna hänger orörda i källartaket, ty den söndag då det var snöföre, skulle jag på julgransplundring och sjunga Räven raskar över isen.

Isgala i olika former

har vi i alla fall upplevt på Ekvallen. Även där föreföll mig luften litet rå, medan en och annan räv raskade över isen. En bandyklubba i motståndarens skridskor då och då, glåpord och snöbollar från "supporters" över gustavsbergarnas motståndare — det är som sagt litet rå luft ibland.

Ett flabb åt skridskogästen,

som på den knottriga isen råkade snubbla vid Isgalans uppvisning i konståkning, förhöjde inte den tomma stämningen på den livligt besökta isgalan. Publiken verkade blaserad och ointresserad och pratade och nojsade under uppträdandet. Jag har varit med bland 20.000 människor på Stadion, som med hängiven tystnad följt liknande uppvisningar. Och applåderna kom där de skulle. Man hade å andra sidan förstås bättre högtalare men ändå! Kanske gustavsbergarna håller på att bli litet bortskämda eller kräsna?

Medan vi isar och risar

kan man med tillfredsställelse notera LO:s kampanj mot pokerspelet. Det florerar än i dag, lanserat av mer eller mindre inbitna individer. Kunde man sedan också sätta stopp för byteshandeln kaffe—brännvin, skulle säkert inte så många unga pojkar få så hopplösa vanor vid löndagar och lördagar. Medan de skumma rävarna raskar över isen.

Fint och fridfullt

är det däremot på Vita Hästen. Nästan för fridfullt och fint för att passa in i ramen. I vardagslag känner sig nog en jobbare litet bortkommen av de finklädda stolarna och omöjligheten av att få en halv kaffe. — Färgharmonien mellan väggar, möbler och gardiner blir säkert tjusig — när man väl fått fram den. Många frågar efter radio, andra är rädda att den helt skall ta bort friden. Men man kan ju gå en medelväg och ransonera välljudet. Bara det inte blir en radiogrammofon, där "buggarna" skockas för att "spisa" helt andra plattor än Räven raskar över isen.

LEKAREN.

Visste Ni att . . .

ca 905.000 svenska hushåll är medlemmar i konsumtionsföreningar;

konsumentkooperationen i vårt land har 7.492 försäljningsställen;

deras omsättning 1948 gick upp till 1.428.500.000 kr.;

nu är 35.000 personer anställda i föreningarna och nära 13.000 personer i KF;

husmodersgymnastiken är ett kooperativt initiativ (1948 samlade den drygt 35.000 husmödrar på 425 olika platser);

det finns 482 kooperativa kvinnogillen med nära 20.000 medlemmar i vårt land;

det genom KF:s förlagsverksamhet förmedlades 682.136 böcker år 1948;

Luma är en av de fem fabriker i hela världen, som framställer alla sorters lampor;

konsumentkooperationen introducerade självbetjäningsbutiken i Sverige, varav det nu finns ett femtiotal;

av KF:s cirkelkaffe år 1948 försåldes 19.473.620 förpackningar;

KF under 1948 till föreningarna sålde 55.134.000 kg. socker och 3.102.000 kg. sirap;

vid KF:s huvudkontor finns en särskild postavdelning som ombesörjer postkommunikationen i KF-huset. Där finns 29 anställda, dagligen ankommer c:a 2.000 och avgår c:a 3.000 försändelser. Portokostnader per år c:a 260.000 kronor;

KF:s huvudkontor är Telegrafverkets största abonnent i fråga om rikssamtal: 10 telefonister, ca 500 telefonapparater, 50 linjer för in- och utgående lokalsamtal, 31 linjer för rikssamtal, c:a 700 rikssamtal per dag. Telefonväxelns kapacitet motsvarar samtalstrafiken i en medelstor svensk stad av Linköpings storlek;

Brevskolan mottar för varje år ungefär lika många kursanmälningar som antalet nyinskrivna folkskoleelever i Sverige — 90.000;

kunde man trava alla ex. av ett 32-sidigt Vi-nummer på varann, skulle det bli en stapel på nära 1.000 meter, d. v. s. 9 gånger så hög som Stockholms stadshus;

KF:s skola Vår gård hittills haft flera kursledare än hela befolkningen i Södertälje — 24.000;

Internationella kooperativa alliansen är världens största utomstatliga ekonomiska organisation med 105 miljoner medlemmar i ett 40-tal länder;

den första kända konsumtionsföreningen i Sverige bildades i Örsundsbro 1850.

Glödlampor

säljes nu till lägre priser än före kriget.

Varför?

Därför att kooperationen genom

Luma

kontrollerar priserna.

Tvättpulver

har sjunkit i pris.

Varför?

Därför att kooperationen genom

Persil

kontrollerar priserna

Den effektivaste priskontrollen utövar konsumenterna själva med av dem ägda företag.

Konsum / Kooperativa

Dokument från den gamla goda tiden

Tyfoidfeber i Gustavsberg 1879

Att doktor Norbergs rapport till länsstyrelsen ej blev uppskattad i Gustavsberg framgår av en skrivelse av följande lydelse:

Till Disponenten vid Gustafsberg
H. Herr Löjtnant W. Odelberg.

Med anledning af en artickel i Stockholms Dagblad för den 7:de dennes grundad på en rapport ingifven af Läkaren vid Gustafsberg G. Norberg till Landskansliet i Stockholms Län få undertecknade vid Gustafsberg förklara det vi efter våra begrepp anse nämde rapport fullkomligt sanningslös vad beträffar snyggheten omkring och uti rummen i våra bostäder. Vi betvifla högligen att någon gjordt så mycket för sina arbetare som ni Herr Löjtnant ock därför anse vi denna rapport tillkommen af illvilja och skadebegär emot er då denne Herr Norberg vågar att på sådant sätt anfalla er Herr Disponenten, huru dan skall han då vara emot oss som han anser stå på en så låg ståndpunkt gent emot sig som menska utan hans stora werldsryckte som Läkare likväl är vår mening om denna man helt annorlunda ifrån första dagen han kom hit var hans förtroende slut hos oss ty hans intresse för den sjuke var då som nu lika med 0. Om man kommer opp till denne herre på en söndag man må vara alldrig så sjuk så blifver man ej mottagen utan på ett ganska förolämpande sätt utvisad detta är för oss hårt och ytterst sårande då vi alla indirekt genom vårt arbete bidrager till hans lifsuppehelle. Med ett ord mannen är för oss olämplig som Läkare annat var det under den store meniskovännen Doktor Brandbergs tid hans dörr stod alltid oppen för den lidande han monde vara fattig eller rik man kan gråta då man tänker på jemförelsen derför anholla vi ödmjukast Herr Disponent att ni godhetsfullt aflägsnar Herr Doktor Norberg från Gustafsberg och vi äro förvissade att den sjuka luft som för närvarande är vid bruket upphör med hans förflyttning till annan ort.

Gustafsberg den 11 oktober 1879.
(Underskrift av 162 namn)

Under rubriken Från Stockholms län finnes i Stockholms Dagblad för den 7 oktober 1879 en rapport införd från läkaren G. Norberg i Gustavsberg av följande lydelse:

"Tyfoidfeber har enligt inkommen rapport från vederbörande distriktsläkare utbrutit bland arbetarbefolkningen vid Gustavsbergs porslinsfabrik. Efter det enstaka fall af sjukdomen förekommit under augusti månad har den nu så tilltagit, att för närvarande 17 personer ligga sjuka och åtskilliga andra förete symptom, hvilka tyda på enahanda sjukdom. Nämnde läkare anser, att farsoten här sannolikt skall finna en bördig jordmån, då man, förutom den omständigheten, att en del arbetarbostäder äro något öfverbefolkade, tager i beaktande den osnygghet, som man under många år tillåtit förefinnas omkring bonigarna. Marken har iföljd deraf blifvit genomträngd med en mängd i förruttnelse stadda ämnen, som sakna tillräckligt avlopp, och brunnarnas förorenande är häraf en nödvändig följd."

Wermdö kommunalnämnd höll den 13 okt. sammanträde i Värmdö och ovan relaterade fråga upptogs till överläggning. Närvarande voro enligt protokollet: Ordförande J. A. Sandén, kyrkoherden S. J. Kallberg, verkmästaren C. J. Forsberg, bagaren J. A. Lindström, hvarjemte, som det heter, tillstädeskommo Disponenten vid Fabriken Löjtnanten W. Odelberg och Distriktsläkaren Doct. G. Norberg. — Här följer protokollet:

§ 1.

Kommunalnämndens, som tillika är samhällets sundhetsnämnd, sammanträde föranleddes af en af Doktor G. Norberg med anmälan att tyfoidfeber utbrutit bland fabrikens befolkning inlämnad skrifvelse, deri anföres: "Till att förekomma sjukdomens utbredning böra bland annat de stora massor af afskräden, som under åratal hopats kring bostäderna vid fabriken så fort ske kan aflägsnas, hvarjemte lättare aflopp för den flytande orenligheten bör beredas genom anbringande af tjenliga afloppsdiken", äfvensom på fabriksstyrelsens begäran tillfölje af nämnde Doktor Norberg till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande aflemnad rapport, i hvilken påpekas: "att farsoten skall finna en bördig jordmån vid Gustafsberg är mycket sannolikt, då man tager i betraktande den stora orenlighet, som der är rådande, afskräden af alla slag hafva under många år hopats kring boningarne, hvadan marken är genomträngd med i förruttnelse stadda ämnen; dertill saknas på många ställen tillräckligt aflopp för orenligheten; brunnarnes förorenande äro häraf en nödvändig följd. En del bostäder äro äfven något öfverbefolkade. Jag har påpekat dessa omständigheter för vederbörande och åtgärder hafva redan börjat vidtagas att söka bortföra orenligheten".

Genom kungörelse, som förliden gårdag upplästes i församlingens kyrka hade nämndens ledamöter blifvit kallade till detta sammanträde.

§ 2.

Disponenten vid fabriken begärde först få meddela att ingen behörig anmälan om de af Doktor G. Norberg anmärkta förhållanden till honom eller de vid fabriken boende ledamöterna af nämnden ingått och att han funnit sig desto mera deraf sårad som hvad allmänt kunnigt är att under de sednare åren inga uppoffringar sparats för att bereda fabrikens befolkning sunda och beqväma bostäder äfvensom att alla möjliga åtgärder vidtagits för att förebygga samlande af afskräden och öfriga för sundheten menliga affall kring husen och anhöll han att nämnden ville företaga en noggrann besigtning för att derom öfvertyga sig.

Doktor G. Norberg förklarade sig villig åtfölja nämnden för att bestyrka de uppgifter han afgifvit. Han påpekade först en vid en insjö, som är belägen nära bostäderna och genom en rännil invid Saltsjön förenad, uppförd vall eller utfyllning, deri vid gräfning påträffades jemte porslinsaffall och jord illaluktande nu med aska och andra rena påfyllda ämnen, äfvensom en vid nämnde insjö befintlig brunn, hvilken han uppgaf ej innehålla rent vatten tillfölje af att den ej vore på tillräckligt afstånd från svinhus och en der ofvanför varande lergrop; samt att en brunn, anlagd vid ett nyligen uppfördt större bostadshus, i hvilken vattnet ej vore rent tillfölje af ej tillräckligt afloppsdike. Rö-

P. S.

Vid samtal med personer som komma ihåg Doktor Norberg berättade de att de ej ha något minne av att han motsvarade den beskrivning han får i skrivelsen till Disponenten. I regel brukade arbetarna bli uppkallade till kontoret, när det förekom något i tidningarna, som ej var fördelaktigt för Gustavsberg. Så skedde också säkerligen vid detta tillfälle. Den omtalade insjön var "Bagarns träsk" och brunnen, som blev igenfylld låg nedanför Bleket. Lergropen var på den plats där Telegrafverket nu bygger. De nya bostäderna, som nämnas, voro de på Grindstugatan eller Storgatan, som den hette förr. Dessa uppfördes som bekant på 70-talet och voro ett verkligt prima tillskott i bostadsbeståndet efter den tidens mått. Doktor Norberg slutade några år efter dessa händelser. *H. Lindholm.*

Socialvårdsexpeditionen

Kommunalkontoret
Telefon 308.
Expeditionstid:
Onsdagar och fredagar
11—13, 16—18.
Ärenden rörande
Mödrahjälp — Barnbidrag
Fria resor för barn och mödrar
Husmodersstipendier
Hemhjälp
Bosättningslån
Övrig socialhjälp

Kristidsnämndens expedition

är från och med 1 mars överflyttad till kommunalhuset.
Expeditionstider:
Onsdagar och fredagar
11—13, 16—18.

rande den anmärkta öfverbefolkningen hänvisade han nämnden att taga i besigtning tvenne rum, af hvilka det ena beboddes af en familj bestående af man och hustru med 7 barn af hvilka flera dock voro små, det andra af en enka med 5 minderåriga barn.

§ 3.

Öfriga anmärkta omständigheter fann nämnden icke förtjena afseende.

§ 4.

Derefter tog nämnden i öfvervägan-arbetarnes hem och funno allt i det utmärktaste skick rörande såväl bostädernas underhåll som renlighet och utrymme. Alla funno sig belåtna och uttalade öppet sin tacksamhet för den omvårdnad de af fabrikegarna genom den rikliga tillgången af sunda och bekväma rum åtnjuta.

§ 5.

Derefter tog nämnden i öfvervägande de ofvan anmärkta förhållanden och funno desamma icke påkalla någon annan åtgärd än att nämnden tillrådde fabriksegarna igenfylla den brunn, som är belägen vid insjön och såvidt möjligt är hafva tillsyn öfver att några afskräden af husmödrarne icke utkastades på ofvannämnde vall.

§ 6.

Rörande de anordningar fabriksstyrelsen vidtagit för upprätthållandet af renlighet och ordning i bostäderna gjorde nämnden sig underrättad om att för hvarje bostadshus vore utsedd sedan längre tid tillbaka ordningsmän hvilka hade att noga tillse att gifna föreskrifter, som tätt och ofta upprepats, om snygghet och renlighet noggrant iakttagas. Vidare att såväl sopor som excrementer ändamålsenligt förvarades och behandlades med dertill tjenliga ämnen såsom aska gips och kalk hvarigenom all lukt från dem borttogos och enligt företedd dagsverksjournal utvisades att alla dessa ämnen i behörig tid bortfördes.

För att bestyrka uppgiften om de stora uppoffringar som gjorts på sednare tider för anskaffande af goda arbetarebostäder fästes nämndens uppmärksamhet på att sedan år 1870 här uppförts 26 boningshus, hvilka alla voro på det ändamålsenligaste sätt inrättade och genom anbringande af planteringar kring desamma befunnos i det prydligaste skick hvarför ock en arbetare vid besöket hos honom onmnämnde att arbetarne täflade med hvarandra i att hålla bostädernas omgifningar i bästa skick. Omnämnde hus innehålla boningar med ett två och flera rum för omkring 200 arbetarfamiljer. Med undantag af omnämnde brunn befanns dricksvattnet i samtliga brunnarne godt och användbart.

§ 7.

Som Krono-Länsmannen Cederberg ock Callenius ehuru ombedde att öfvervara detta sammanträde tillfölje af utsatta vägsyner ej kunde komma tillstädes beslöts att infordra den sednares, som flera år varit vid fabriken boende, yttrande för att bifogas detta protokoll.

Som ofvan
S. J. Kallberg J. A. Sandén
C. J. Forsberg J. A. Lindström

Födda:

Den 10 dec. Leif Douglas, s. t. fabr.-arb. Douglas Knut Evald Westerberg och h.h. Inga Maria f. Nilsson, Hästskov. 10.

Den 7 dec. Erik Rune s. t. transp.-arb. Karl Torvald Hamberg och h.h. Inez Elisabet f. Jägbeck.

Den 14 dec. Per-Olof s. t. grov.-arb. Emil Gunnar Blom och h.h. Brita Viktoria f. Enlund, Mörtnäs 1:454.

Den 16 dec. Jaan Vilhelm s. t. fabr.-arb. Paul Vilhelm Norho och h.h. Karin Helene f. Leinola, Mariaplan 10.

Den 14 jan. Vanja Margreta d. t. smidesarb. Karl Roland Andersson och h.h. Kerstin Margareta f. Andersson, Mörtnäs 1: 11.

Den 15 jan. Anna Elisabet d. t. veterinär Per Anders Ragnar Kinnemark och h.h. Karin Eivor f. Eriksson, Ösby 1: 1.

Den 24 jan. Inga Lill d. t. finmek. Svend Georg Jörgensen och h.h. Siv Gunhild f. Johansson, Lilla Kovik 1: 1.

Den 26 jan. Britt-Marie Desiré d. t. hand.-bitr. Carl Erik Norrblom och h.h. Maj-Britt Ingeborg f. Kemi, Villag. 5.

Den 31 jan. Eva Christina d. t. rörarb. Fritz Evert Nordström och h.h. Lilly f. Svensk, Mariaplan 5.

Den 31 jan. Naimy Christina d. t. kommunalkamrer Gunnar Sigvard Olofsson och h.h. Nanny Majken f. Emanuelsson, Kommunalväg. 4.

Vigda:

Den 18 dec. Verkstadsarb. Nils Billy Sandin, Grindstugärde E, 31 och Sonja Elisabet Linnéa Wiberg, Kullen 4.

Den 26 dec. Chaufför Christer Sture Gotthard Norlin, Köja 9: 6, Bjärtrå förs. Vnrl. l. och Ruth Gullan Nordin, Hästskoväg. 2.

Den 8 jan. Kont. Knut Gerhard Alfons Oskarsson, Strandvik och Betty Doreen Game f. Jagger, Hästskov. 12.

Den 21 jan. Chaufför Bertil Gunnar Malm, Ingarö tvärg. och Margit Herta Viktoria Åkerblom, Villag. 5.

Den 21 jan. Bilmek. Sven Arne Karlsson, Kullen 3 och Maj-Britt Persson, Grindstugärde G. 41.

Den 11 febr. Brandman Torbjörn Martin Nyström, Algatan 1 och Doris Ingegerd Andersson, G:la väg. 1.

Döda:

Den 5 jan. Hand.-förest. Joel Pettersson, Konsum, 62 år.

Den 15 jan. Fru Sara Concordia Bäckström, f. Trygg h:u t. f. nattvakten Erik Daniel Bäckström, Skeviksgat. 5, 75 år.

Den 29 jan. F. d. flintbrännaren Vilhelm Gottfrid Bovin, Hästhagen 2, 76 år.

Folkmängden 31/12 1949.

Födda: 64 barn. 33 gossar, 31 flickor.
Döda: 30 personer. 15 män, 15 kvinnor.
Inflyttade: 468 personer: 251 män, 217 kvinnor.
Utflyttade: 274 personer: 143 män, 131 kvinnor.

Glimtar från Gustavsbergs fabriker

Med AFA som värd samlades arbetsledarna till invigningsdiskussion på den nya studielokalen (Fölungen, Hästskon, Stallet eller vad ni vill) den 18 januari. Trots isgala på Ekvallen var anslutningen fulltalig. Efter kaffe, levererat från Vita Hästen, drog Harald Andersson upp diskussionen kring en del arbetsplatsproblem. Han stannade särskilt vid frågan om orsakerna till fel i produkterna. Stundom uppträder svåra fel, som man inte kan förklara, då någon bevislig förändring ej skett inom tillverkningsprocessen. Felet kan lika hastigt försvinna. Inledaren efterlyste en grundlig vetenskaplig undersökning av förebyggande art. Hr Andersson erinrade också om de mera individuella arbetsmetoder, som förr varit brukliga. Arbetarna hade mycket att pyssla med, hämtning av material, skötsel av verktyg etc., tidsödande saker men som också innebar att han kände sig självständig och mera ansvarig för de produkter han skapade. Kvantiteten var låg men kvaliten var hög. Vi får lov att ta vara på alla produktionsbefrämjande faktorer. Om man tillverkar rätt tillverkar man också billigt, hävdade inledaren. Ett livligt samtal följde, varvid vi noterade inte mindre än 25 inlägg. Några talare satte människan rättmätigt i förgrunden. Personalkonsulenten erinrade om klassiska exempel på felleveranser i USA som ytterst visade sig vara ekonomisk depression hos arbetarna. Man måste i sina funderingar även ha med den inverkan mänskliga missanpassningar kan ha på produkten. Hr Wiberg undrade om inte den gamla tidens individuella ansvar och intresse för arbetet kunde nyplanteras. — Fabrikationsfelens rent tekniska orsaker fick en ganska allsidig belysning genom inlägg av hrr Teglund och Möller och hr Nordgren konstaterade att inom den keramiska processens mystiska förlopp allehanda oväntade överraskningar kan uppträda och där en vetenskaplig undersökning kräver flera år. Hr Axel Nilsson hävdade att ett utvidgat samarbete bör åstadkommas, för att lösa uppgifter och problem i en lustbetonad anda av intresse för saken och problemet. Andra talare krävde en vidgad information i vidare kretsar för alla funktionärer och medarbetare. Några nya medarbetare konstaterade en synnerligen god anda mellan ledning, arbetsbefäl och arbetare vid Gustavsberg, (vilket vi icke kan neka oss att anteckna till protokollet.) Till slut uppskisserade hr Teglund ett arbetsprogram för kommande diskussionskvällar i AFA:s regi. Informations- och debattämnena skulle omfatta tillverkningsprogrammet, teknisk upplysning, ekonomi, försäljning och kontakt och samverkan på arbetsplatsen.

Kooperativa RM på skidor gick i Borlänge den 19 febr. Gustavsbergarna hade "9 man och en flicka" med. Gustavsbergs lagsegerhegemoni bröts av Morakarlarna, som med elegans segrade i huvudklassens lagtävling. På andra plats kom Konsum Alfa, Gävle och på tredje Gustavsberg, med Valfrid Berglund, Arvid Olsén, som bröt en skida, och Birger Andersson. I damklassen kom Greta Bergkvist femma. Ernst Bäckström kom in som trea i "yngre oldboys" och Sven Lindberg fyra bland de äldre. På måndagen hade gustavsbergarna nöjet att få bese Domnarvets Jernverk — ett specialtillstånd, som kunnat ordnas tack vare våra inköp av badkarsplåt?

Företagsnämnden hade sitt första sammanträde för året den 20 februari. Telegram avsändes till Dr Altman, som på grund av längre tids sjukdom varit förhindrad att deltaga i nämndens arbete. Ing. Olson redogjorde för marknadsläget, rapporter lämnades från de olika fabrikernas samarbetskommittéer, från skyddskommittén och förslagskommittén. Nämnden beslöt att inbjuda till filmföreställningar, varvid bl. a. skall visas några nya filmer från Industrins upplysningstjänst. Medlemskap i den erkända sjukkassan, förfarandet vid olycksfallsanmälan, modell för lämplig arbetsskjorta och förslagsverksamhetens publicering m.m. ventilerades. Utförligare referat kommer i nästa nummer.

Margaret Borgman, personalkonsulent och kollega i den stora tidningen Star and Tribune i Minneapolis, gästade oss den 21—22 febr. och studerade grundligt våra fabriker och bostäder. Hon skall dels skriva för sin tidning — som har 1.500 anställda — dels göra en doktorsavhandling om "human relations". Miss Borgman har också lovat att skriva några rader till Gustavsbergaren om sina intryck.

Karl Oskar Severin avtackades dagen före julafton vid ett litet kaffebord i HPF:s lunchrum. Efter 62 års tjänst har Severin beslutat att njuta ålderns höst med pension. Några representanter för fabriksledningen, förmännen och arbetskamraterna betygade sin aktning för den avgående medarbetaren. Blomsterkorgar och hedersgåvor överlämnades till hr Severin, som i ett litet svarstal hyllade gamla och nya Gustavsberg som porslinets högborg.

Transport- och expeditionspersonal samlades torsdagen den 12 jan. på Värdshuset för att ta del av bilexpertens, verkmästare H. Hansson,Sthlm, hos A.B. Ernst Nilsson erfarenheter i fråga om skötsel av bilar. Efter ett instruktivt föredrag med ljusbilder upptogs vid kaffebordet en givande diskussion, varvid verkm. Hansson sakkunnigt besvarade alla frågor som riktades till honom av ett flertal deltagare. Allt vittnande om att intresset var stort och det uttalades även önskemål om att dylika instruktions- och diskussionskvällar skulle anordnas även i fortsättningen.

Sjukrummet har nu tagits i bruk och är inrymt i HPF:s bottenvåning. Föreståndarinna är syster Margit, som meddelar följande:

Akuta fall och olycksfall mottagas när som helst, men förbered om möjligt pr telefon, nr. 215.

För s. k. återbesök är tid fastställd. När ej annat överenskommits äro mottagningstiderna: för HPF kl. 8—8.30, för TPF kl. 9—9.30, för BKF kl. 10—10.30, för övriga kl. 11—11.30.

Komplettering av avdelningarnas förbandslådor kan göras varje måndag och torsdag kl. 13.15.

Solariet är färdigställt och har samma ingång som sjukrummet. Det består av en kvartslampa och ultraviolett och infraröd strålning i samma proportion som naturligt solljus.

Solariet hålles öppet kl. 16.45, för manliga måndagar och onsdagar, för kvinnliga tisdagar och torsdagar. För att undvika brännskador m.m. böra instruktionerna för användning av lampan noggrant iakttagas. *G. Dbg.*

Ökning: 228 personer: 126 män, 102 kvinnor.

Folkmängden: 3.472 personer: 1.733 män och 1.739 kvinnor.

Församlingens äldste, f. porsl.-arb. Johan Alfred Lundholm, Ålderdomshemmet, 94 år gammal.

Storkommunen Gustavsberg

Den första kommunalstämman i storkommunen Gustavsberg. I förgrunden: Protokollet justeras.

Som alla välorienterade Gustavsbergare känna till skola kommunerna Gustavsberg och Ingarö den 1 januari 1952 sammanslås till en kommun, benämnd Gustavsberg. Denna sammanslagning, som stötts och blötts av olika instanser sedan ett flertal år tillbaka, är en av de många kommunsammanslagningar, som skola göra våra landskommuner mera ekonomiskt bärkraftiga och bättre lämpade att handhava alla de socialvårdande uppgifter, som ålagts och som i fortsättningen komma att åläggas kommunerna. För vår del kommer väl inte sammanslagningen att betyda någon större omvälvning, eftersom Gustavsbergs kommun har c:a 3.500 invånare och Ingarö endast c:a 600. Men även om befolkningsantalet inom den gamla Gustavsbergskommunen är övervägande, får naturligtvis stor hänsyn tagas till Ingarödelens mera egenartade förhållanden såsom vidsträckt glest befolkat område.

För att redan på ett tidigt stadium få till stånd ett samarbete mellan de båda kommunerna tillsattes i början av år 1949 en samarbetsnämnd. I denna nämnd skulle alla frågor, som på ett eller annat sätt hade att göra med den kommande storkommunens förvaltning, kunna dryftas.

Under sin verksamhet har nämnden redan hunnit behandla en del frågor om skolväsendet, åldringsvården, brandskyddet och liknande frågor.

Den 23 januari 1950 kommer i framtiden att stå som en märkesdag för Gustavsbergs kommun. Denna dag sammanträdde nämligen den första kommunalstämman i den kommande storkommunen. På förslag av den tidigare nämnda samarbetsnämnden valde stämman bl. a. ledamöter, ordförande och vice ordförande i en kommunalnämnd, som tills vidare skall verka inom storkommunen. Ordförande blev Harry Pettersson i Gustavsberg med Melker Dahlöf i Ingarö som vice ordförande.

Erfarenheterna från hittillsvarande samarbete mellan kommunalnämnden i Gustavsberg och Ingarö ge tydligt vid handen att några motsättningar knappast komma att råda mellan kommunerna, varför man kan hoppas att sammanslagningen endast kommer att medföra fördelar och nya utvecklingsmöjligheter.

*

I december månad förra året påbörjades ett arbete, som inom kort kommer att ge vårt gamla Kvarnberg ett alldeles nytt utseende. A.B. Berg & Hus har påbörjat sprängningsarbeten för skolbygget uppe på berget, samtidigt som man nere vid Bagarvägen spränger en tunnel in i berget för att åstadkomma en värmecentral. Där nere bygges också samtidigt ett större skyddsrum, som kan ta emot folk från det kommande centrumområdets olika samlingslokaler. Det fanns också ett förslag att brandstationen skulle inhysas i berget. Dessa planer komma emellertid troligen icke att förverkligas.

Från och med den 1 januari 1950 har en betydelsefull förändring beträffande socialvården företagits inom kommunens förvaltning. Alla expeditionsärenden, som tidigare handlagts av ordförandena i de olika socialvårdsorganen, t. ex. mödrahjälp, fria resor, husmorssemester, barnavårdsmannaskap, fattigvård, nykterhetsvård, vissa pensionsärenden, hemhjälp och bosättningslån ha centraliserats under kommunalkontoret. På kommunalkontoret har nämligen en särskild expedition inrättats, för socalvårdsärenden, där kommunalnämnden i enlighet med kommunalfullmäktiges beslut tillsatt en assistent, herr Yngve Nyström, som i första hand skall svara för dessa ärenden. I fortsättningen får alltså allmänheten vända sig till socialvårdsexpeditionen på kommunalkontoret, då den har några ansökningar att göra eller några problem att komma med inom detta område.

Även kristidsnämndens åliggande ha överförts till kommunalkontoret, sedan Kristidsförbundet för Gustavsberg-Ingarö-Nämndö upplösts från och med den 1 januari. Efter den 1 mars bör man därför vända sig till kommunalkontoret, när det gäller frågor av denna art.

Beträffande vattnet från Ingarö finns intet nytt att förtälja även om önskemål om bättre vatten till och med förekommit i dagspressen. Det är ju möjligt att frågan kan ordnas så småningom, men i så fall måste väl detta ske i intim samverkan mellan Gustavsbergs fabriker, som är vattendistributör, och kommunen, som tagit initiativet i denna fråga.

Annars är det sista på den kommunala fronten att Gustavsberg inköpt ett större eller rättare sagt flera stycken mindre icke sammanhängande markområden i Mörtnäs av tomtexploatören Hellman. Köpet kostade kommunen sammanlagt 16.000:— kronor och kan bli av rätt stor betydelse i framtiden vid en eventuell omplanering av området. I köpet ingick den allmänna badplatsen vid Grisslinge. Det bör alltså finnas möjligheter för kommunen att genom samgående med t. ex. fastighetsägareföreningen därute få till stånd ett efter kommunens förhållanden ganska flott bad.

†

Torsdagen den 5 januari avled affärschefen i Gustavsbergs Konsumtionsförening, Joel Pettersson, i en ålder av nyss fyllda 62 år. Hans hälsotillstånd hade en längre tid ej varit tillfredsställande, så att förhandlingar hade inletts och överenskommelse träffats om pensionering från den 1 mars. Men det blev icke så, han föll på sin post efter endast en och en halv dags sjukdom.

Jordfästningen ägde rum lördagen den 14 januari i Hoppets kapell, Skogskyrkogården, och förrättades av komminister Fridblom i Högalid, under stor tillslutning av anförvanter och vänner. Under den stämningsfulla högtiden utfördes sång av Folke Wedar.

Från Gustavsbergs Konsumtionsförening, där den bortgångne varit verksam under 27 år, och från föreningens personalkår framfördes hyllning genom J. A. Hellqvist, Harry Pettersson och Alfred Olsson. Direktör Albin Johansson, som jämte dir. Hj. Degerstedt representerade Kooperativa Förbundet, uttalade ett varmt tack för långvarigt, plikttroget arbete. För Kooperativa Förbundets 2:a distrikt talade distriktsstyrelsens förre ordf. C. J. Backström, och Föreståndareförbundet representerades av affärscheferna Jean Holmberg och G. Klaar. Vidare talade inköpschefen E. Bodelsson för AB. Gustavsbergs Fabriker, och från Handelsarbetareförbundet framfördes hälsning genom Assar Carlsson, som tackade för gott samarbete. Den synnerligen vackra blomsterhyllningen var också ett tydligt bevis om vänskap, och uppskattning av den bortgångnes gärning. Till Blomsterfonden och andra institutioner hade gåvor överlämnats.

Tack för gott arbete!

GAMLA ARBETSLAG XVIII

Arbetslag i Rågodsugnen 1913: Från v.: L. V. Larsson (Tierpslasse), Gustav Svensson, A. V. Jansson (Lilla Janne), Adrian Olsson, Ragnar Svensson, Bror Färnberg, Viktor Millberg, Elis Bröderman, Hjalmar Gustavsson, Fredrik Jansson, C. F. Norberg, Karl Sjölander, Emanuel Pettersson, Johan Emil Larsson, J. Elov Lindal, Emil Gottfrid Larsson, Anders Nordström, C. A. Forsberg och Gunnar Soldan.

Folkbiblioteket

Bland nyinkomna böcker märkes följande:

Ahlberg: Din roll som människa.
(Ahlbom): Sportens lilla jätte.
Almquist: Flickan från farmen.
Aymé: Syndapengar.
Baden-Powell: Vargungeboken.
Berg: Alla tiders Björkeborg.
Bolstad: Den röda nejlikan.
Broby-Johansson: Vardagskonst — världskonst.
Christensen: Brinnande augusti.
Curtis: Nattens skog.
Dahlström: Transport och lagring.
Evensmo: Gränsland.
Fogelström: Att en gång vakna.
Frösell: Med solen i norr.
Geer: Hetsjakt över haven.
Gerland: Näverpasset.
Green: Från Gröna Vallen till Wembley.
Gullers-Asklund: Bakom fasaden.
Gullers-Trenter: Italien.
Hedenius: Tro och vetande.
Holmsen: Vit vilde.
Jannes: Österland.
Johnson: Drömmar om sol och eld.
Karantzakis: Spela för mig Zorbas.
Kämpe: Främlingarna på Skevik.
Krag-Spink: England bygger upp.
La Bern: Det hände lördag söndag.
Lang: Mördaren ljuger inte ensam.
Larsson: Bygg instrumentet själv.
(Liffner-Lundkvist): Nya berättare.
Levi: Kristus stannade i Eboli.
Lidman: Resan till damen.
Lindh: Möten mellan öst och väst.
Lindström: Sagor på vers och prosa.
Lindvall: Var finns dr Gill.
Lo-Johansson: Traktorn.
,, Vagabondliv.
(Lundberg): Vi berättar.
Linder: Fyra decennier av 19:de århundradet.
Mac Innes: Vänner och älskande.
Mann: Undersåten.
Maugham: Catalina.
Nilsson-Piraten: Bokhandlaren som slutade bada.
Nilsson-Tanner: Du ropade mitt namn.
Nynatten: Den förlorade sonen.
Påhlman: En framgångsrik kamp.
Rörling: Sång till psalmodikon.
Scheutz: Gösta går i land.
Scheynius: Resa i samverkans Sverige.
Scott: Bågskytten Quentin Durward.
Schiöler: Skeppet orkanen.
Senigsnow: Jordens rikedomar.
Sundström: Fattig ära.
Sjölin: Med förenade krafter.
Skouen: Gatan är vår värld.
Trenter: Som man ropar.
Wulff: Vägen till livet.
Zetterholm-Åkerhielm: Världslitteraturen
Zetterström: Mörk tid.
,, Skrattets tidsålder.
Svensk Uppslagsbok, del. 12, 13.

Vita Hästen

Vita Hästen, kaféet vid Hästskovägen, invigdes den 14 december i närvaro av samhällets snickare, elektriker och andra hantverkare vid byggnadsavdelningen. Byggmästare Skoglund med fru hade arrangerat det hela och kunde bjuda på utmärkt gott kaffe, Lucia, sång och musik, film och två välsjungande och muntra gluntar. Gustavsbergarens medarbetare hade nöjet att närvara och blev angenämt överraskad av den stiliga lokalen och det förstklassiga program, som man underhöll gästerna med. Att vid några fler tillfällen under året få avnjuta ett sådant soaréprogram i Gustavsberg är en nåd att stilla bedja om.

Kaféet öppnades den 22 december och de första gästerna ha kommit med på vår bild nedan. Till utrymmena hör ett förstklassigt kök med erforderlig utrustning och ett mindre, helt elektrifierat finbageri. Själva konditorilokalen har insidan klädd i mörk valnöt, en Sesamvägg bildar ett avskilt mindre sällskapsrum, armaturen och det underhållsfria golvet i plastplattor kompletterar det hela på ett förnämligt sätt. Väggar, gardiner och möbler kommer att färgsättas så att det hela skall bli så harmoniskt som möjligt.

Skolan

Skolan å Kvarnberget växer fram sakta och säkert. Sprängningen är färdig och formsättningen påbörjad. Konturerna av skolgården börja skönjas och en vacker väg spåras upp till platån från Mariagatan. I bergets innandömen dundrar det av sprängskott för panncentralen, som också beräknas kunna betjäna en framtida bebyggelse å Centrum.

Gustavsbergsgillet

har inlett och dansat ut Julen med att stå för lekarna vid Lucia och Tjugondag Knut på Tomteboda, där de blinda barnen hade hjärtans roligt och räknar gustavsbergarnas besök som en årlig tradition. Gillet, som åter börja vakna till liv, har nu påbörjat kurs i gammal dans och folkdans på torsdagskvällarna på dansrotundan i Folkparken.

Hej Tomtegubbar!

Resultat av Julpristävlingen.
Söderberg, Öhlund, Lindholm, R. Lööf, Stig Lindberg, F. Möller, Barkeby, Dahlberg, A. Björkman, T. Rolf, Kåge och Göransson.

Uppgiften att tyda fysionomierna på tomtegubbarna var tydligen svår. Endast ett fåtal svar har inkommit. Ett stort intresse har dock funnits, men man har fastnat på en och annan gubbe. Sålunda lär Kåges profil ha varit svår, men den verkliga entusiasten visste på råd, då han anade sammanhanget. Han utrustade sig med en Gustavsbergare och gick offret in på livet, som vår tecknare också rätt väl har återgivit. Vinnare av tävlingen blev Erik Karlsson, Grisslinge, som får en slant genom vår kassör. Nästa pristävlan blir i sammanhang med Gustavsbergarens Vårvandring, som för närvarande håller på att planläggas av Gånge-Rolf. *Red.*

Nyårsafton

Med blåsorkestern i spetsen drog ett lysande tåg av unga och gamla genom samhället på årets sista dag. Det var en grann syn, då fackeltåget svängde ner förbi Bleket mot Folkparken, där marschallerna lyste upp vägen mot festplatsen. Gunnar Andersson höll ett kärnfriskt tal kring sekelskiftet — som inom parentes lär infalla först nästa nyårsafton — och gav en återblick på de gångna 50 åren och förhoppningar inför de följande. Ett ståtligt fyrverkeri avbrändes, avslutat med ett lysande och sprakande GOTT NYTT ÅR. På Folkparkens nya dansrotunda, den inbyggda dansbanan, spelades sedan upp till dans. Den väldiga lokomobilen sprutade med jämna mellanrum in varmluft och orsakade kö vid läskedrycksståndet, medan kylan gnistrade kring knutarna. På Folkan gavs Nyårsrevy för fullsatta hus. Den återupptagna traditionen med ett gemensamt nyårsfirande i fackeltåg och nyårsönskan hälsades med gillande av gustavsbergarna, som mött upp i stora skaror. Fabriken, kommunen och Folkparken delade kostnaderna för dessa arrangemang, som man önskar få fortleva. — Övergången till det nya året firades dessutom med nyårsvakor i kyrkan och i friförsamlingarnas kapell samt i hemmen i frid och fröjd, ty "Vi blev ett radiofolk".

Och så ringde kyrkklockorna in det 27:e året i solcirkeln, år 1950.

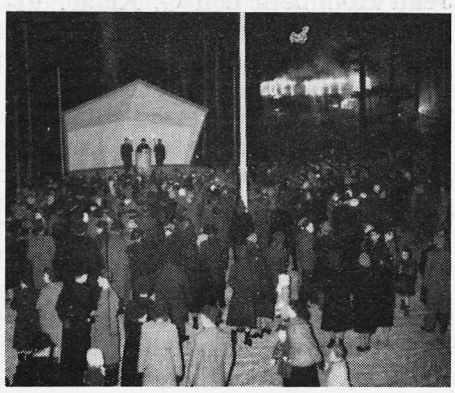

Skid-DM 15 km.

Söndagen den 29 jan. fick GIF förtroendet att arrangera Sthlms DM på 15 km. Samtidigt gick en dam- och ungdomstävling på 10 km.

Banläggaren Manfred Lindstedt kunde bjuda på en härlig skidterräng, fint före och utmärkta banor.

Tävlingsledaren Gunnar Björk hade åstadkommit perfekta arrangemang, omklädningsrum med varmt och kallt vatten, fotbadkar, tvättställ och duschar.

Hilding Ohlson överraskade med ett ståtligt prisbord med prydnads- och hushållsporslin, som blev mycket uppskattat av de tävlande.

DM-mästare: Bertil Sundberg, Hellas.

Juniormästare: Rune Lindblad, Dalaföreningen.

Damsegrare: Ulla Jansson, Enskede.

Rolf.

Julfemman,

gustavsbergarnas julslant till de gamla i Gustavsberg, kom upp till över 2,000 kr. Konserten i kyrkan med kollekt gav 485 kr., Luciaaskarna på fabriken innehöll 215 kr, Röda Korset lämnade 150 kr., Lottakåren 200 kr., Idrottsföreningen och Scenstudion 512 kr. och Gustavsbergs Fabriker 500 kr.

Kabaret har givits på Folkan under januari, förvånansvärt nog med Scenstudion som medarrangör. Ref. hade den smärtsamma plikten närvara och kunde inte åstadkomma något förlösande skratt åt basarvaruspektaklet, med undantag för ett spexigt uppträdande av ovanstående tre damer. En indisk tempeldans var en god enstaka prestation. I övrigt bör man dra en tystnadens slöja över våra nöjespatrullers billiga smak och andefattiga källor.

Scenstudions hemlighet avslöjad

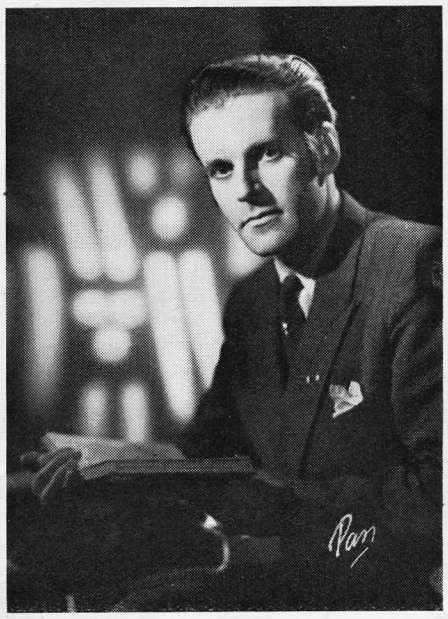

Regissör Eugén de Lambert-Sarrazin.

Regissör Eugén de Lambert-Sarrazin berättar i en specialintervju för Gustavsbergaren om det "hemligstämplade" arbetet i Gustavsbergs Scenstudio.

Att Gustavsbergs Scenstudio ända sedan i höstas har omgett sitt arbete med den största mystik och hemlighetsfullhet är ju allmänt känt. Likaså att detta väckt den största nyfikenhet och undran, och att både försåtligt lagda och burdust direkta frågor alltid mötts med "kalla handen" av Scenstudions medlemmar.

För i synnerhet en tidning ska ju dock intet vara främmande — och intet heller hemligt, och därför beslöt vi att göra en "kupp" för att få klarhet i saken — vi gick direkt till Scenstudions konstnärlige ledare, regissör Eugén de Lambert-Sarrazin, och frågade honom rakt på sak, vad det var Scenstudion arbetade med.

"Ja, ni kommer faktiskt i det psykologiska ögonblicket", skrattade regissören, "skulle ni kommit för en vecka sedan, hade ni inte fått reda på någonting. Det var nämligen på min inrådan som Scenstudions arbete den här gången 'mörklades', vi ville nämligen vara någorlunda säkra på vårt resultat och likaså ville vi skapa en intresse-sfär omkring pjäsen och det budskap, som vi anser att den har."

— Det låter ju intressant, tyckte vi, men skulle vi inte kunna få reda på vad det är för program ni arbetat med?

"Jo, nu är vi faktiskt mogna för att låta förlåten rämna och avslöja vår hemlighet — Scenstudion har sedan i höstas arbetat med den berömde norske författaren Axel Kielland's välkända pjäs "Om ett folk vill leva", som hade en omdebatterad premiär på Nya Teatern i Stockholm den 1 september 1943."

— Det är ju ett verkligt förnämligt program, som ni nu tagit upp, men, undrade vi, är det verkligt aktuellt?

"Utan någon som helst tvekan", svarade regissören, "hela vår föreställning har vi nämligen baserat på devisen "På det vi ej må glömma". Vi vill att pjäsen ska bli en maning till alla, som ser den, att inte glömma det som varit, utan låta krigets och framförallt diktaturens — i vilken form den än uppträder — fasor kvarstå levande och starkt även sedan krigets åskor tystnat och stöveltrampen upphört. Först om vi gör det, tror vi att vi har någon chans att undgå nya våldsdåd. Vi människor har ju så lätt för att glömma, och därför tror jag att en föreställning som den Scenstudion arbetar med nu, har en större uppgift än att bara vara ett scenframträdande, den får ett allmängiltigt budskap om fred och frihet, byggd på kännedom om vad krig och förtryck gör med människor och länder."

— Då vill ni alltså med den här föreställningen slå ett slag för en bestående fred?

"Åtminstone vill vi påminna om vad ofred betyder, och sedan låta vår publik dra sina egna slutsatser. När dessutom stoffet fått en så oerhört stark dramatisk utformning, som här, finns det ju ingen anledning att inte låta den nå ut till flera människor — vilket vi hoppas sker när ridån går upp för premiären den 16 mars", slutade regissören.

Som sagt var . . .

Ur "Flykten från ensamheten"
av ALF AHLBERG.

Sid. 82.

Kverulanten är det slags människa som aldrig är belåten om hon icke får lov att vara missbelåten med något.

Sid. 146.

Massmänniskan lever utan sammanhang och kontinuitet. Hon går upp i ögonblicket och drives hit och dit av momenta impulser. Hennes själsliv är sönderhackat som första sidan i en kvällstidning.

Sid. 183.

Det är bra att kunna färdas hundra mil i stället för blott en mil i timmen — om man färdas i rätt riktning — mot lyckligare och bättre förhållanden. Men går resan till helvetet är den långsammare takten avgjort att föredraga.

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
G u s t a v s b e r g

badkar modell 1950

När Kung Minos drottning önskade sig ett nytt badkar
till Knossospalatset på Kreta,
valde hon ovanstående utförande i terracotta.
Hon hade nämligen inget annat val anno 1950 f. K.
Det var ett stort och ändamålsenligt kar. Men det var tungt.
Och tunga och otympliga förblev badkaren i 4 000 år.
Det är först nu som det blivit möjligt
att med flygålderns tekniska resurser framställa ett lätt,
smidigt och elegant utformat badkar
anpassat efter v å r a behov anno 1950 e. K.
Gustavsbergs helpressade och porslinsemaljerade badkar
erbjuder fördelar som aldrig förut erhållits i ett badkar.

Pris 179:—
med front 217:—

Framställt ur ett enda stycke 2 mm svenskt stål.

All onödig vikt eliminerad — väger endast 42 kg.

Rymligt och bekvämt — full rörelsefrihet för armarna.

Vertikala gavlar och bred botten — halkningsrisken borttagen.

Utformat enligt byggnadsmodulen — storlek 1600 × 700 mm.

Erhålles med eller utan front i fem färger och vitt.

Installerat med front — billigare än andra kar.

Alla emaljytor syrafasta — angripes icke av skurpulver, snabbverkande rengöringsmedel eller medicinska badlösningar.

Gustavsbergs

— en industri i folkhälsans tjänst

Pris 50 öre

Nr 2. Årg. 8 1950.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

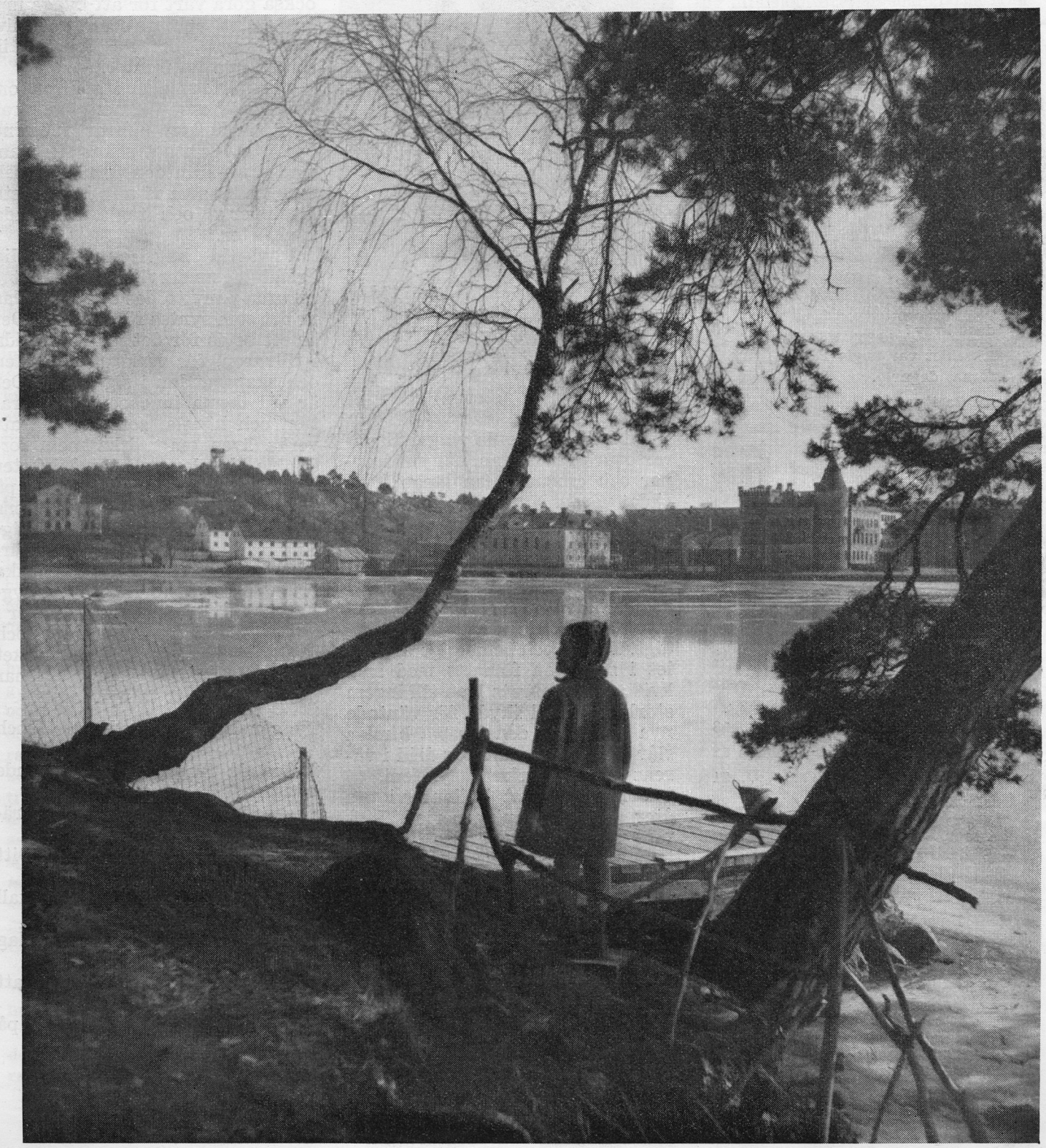

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 8 APRIL 1950 Nr 2

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansvarig utgivare) Gösta Dahlberg (redaktör)
Harald Lindholm Georg Lundgren
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 2:50. Lösnummer 50 öre.
Till utlandet per helår 3: 90.

Annonspris: 20 öre pr mm.

E.Olofssons Boktr. AB. Sthlm 1950

INNEHÅLL:

	Sid.
Börja på nytt!	2
Forum: Är kyrkan vaken inför tidens krav?	3
När seklet var ungt: Bilder från forna dagar	5
Andante i presshall	6
Unga Örnar	7
Saltstänk från Farstaviken	8
Publiken vill ha det så!	9
Skolbygget på Kvarnberget	11
Bröder, minns ni?	12
Nytt folk — nya uppdrag	13
Från Pastorsämbetet	14
Vänlighet	15
Påskresa	16
Månadens intervju	16
Glimtar från Gustavsbergs fabriker	17
Företagsnämnden	18
Gustavsberg, företag och samhälle	18
Konsumspalten	21
Gustavsbergsnytt	22

Ett brev, 6 — Tennis, 7 — Fritt Forum, 8 — I Förbifarten, 10 — Tyra Lundgren, 11 — Missionsförsamlingen, 14, — Frukostrast förr och nu, 15 — En man ur jobbet, 19 — Fyra terränglopp, 20 — Pristävlan, 21 — Glad i dag, 21 — "Om ett folk vill leva", 22 — Spänstavslutning, 23 — m. m.

Omslagsbilden: *Våris på Farstaviken.*

Börja på nytt!

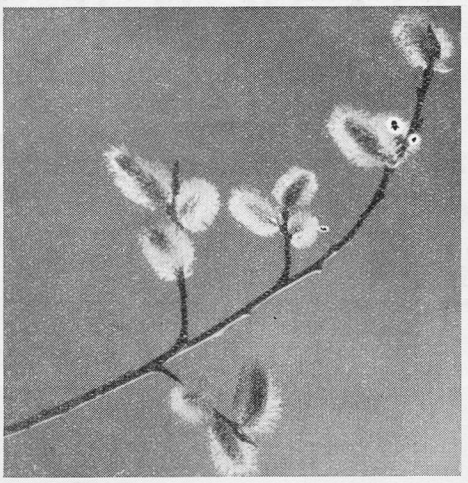

Börja på nytt! Det är dagens lösen.
Vintern följes nu åter av vår.
Se hur det knoppas i diken och rösen,
Lyssna till vårsång, då lärkan slår.
Allt i naturen vaknar och födes,
Livas av sol till färg och form.
Trots att av mörker och frost det förödes,
Spirar det upp från kyla och storm.

En fjäril med gula vingar fladdrar över gräsmattan, där snödroppar och crocus redan länge förebådat våren. Nu är den här på allvar! Naturen spelar på nytt upp sin melodi om livet. Till och med på den gamla stubben uppe på berget skjuter det fram små späda skott. I alen mitt emot mitt fönster har trädkryparen sitt bo färdigt. Träget och behändigt har hålet i stammen försetts med små kvistar och murats igen till lagom storlek och till skydd för väntade nya liv. Mot den ljusblå himlen slår lärkan sin stämmas drill i vårens och förnyelsens symfoni.

Inom solvarvet befinna vi oss åter i en nydaningsperiod. I livets rytmiska vågrörelse få vi ny impuls till ökat livsmod och självförtroende, för att med nya krafter gå vidare. De stenlagda föresatsernas väg från almanackans årsskifte ha vi som väl är glömt. Nu visar oss naturen själv att skapelsens och dagens lösen är att börja på nytt.

Ur vinterns bistra sköte födes den ljuvliga våren. Efter nattens dunkel kommer den ljusa gryningen. Där förstämning och missmod rådde spira förtröstan och hopp. Motgången visar sig också ha något positivt inom sig och måste nu lämna sin medverkan. Nederlaget förvandlas till seger!

Våren säger oss tydligt, att vi inte behöva rädas för morgondagen. Våren bjuder oss i stället att handla och visar hur den bundna kraften frigöres till blomning och mognad. Det sker ingen plötslig omvandling. Vi komma inte till några färdigdukade bord. Långsamt sjuder saven upp genom grenarna. Med lust och vilja måste vi också göra vårt för att bygga upp oss själva och utveckla vårt liv. Där finnas rika möjligheter till att nå nya horisonter.

Om världen slås i spillror, om kylan isar mot värmen, så spirar livet ändå åter upp ur ruinerna och isen. Och det söker sig fram med sång från den friska skapelsens källa, som vi ana i de första blåsipporna och fåglarnas glada vårkvitter.

I vårtid ha vi en välbehövlig åskådningsundervisning då allt i naturen pånyttfödes och utvecklas ur det som syntes förgängligt. Det är ett bevis för det meningsfyllda i tillvaron, för verksamhetslusten och skaparandan i sig själv. Det är väl denna inneboende inspiration och känsla, som får oss att verka även om mörka moln fördunkla himlen eller svårigheter uppstå på vår vandring. Vi tro på solglimtarna därbakom. Vårens friska fläktar, blommornas fägring och den värmande solen stärka oss till kropp och själ. Lika fullt måste vår andliga hälsa byggas upp av livets motsvarigheter i friska impulser, sunda ideal och vänlig gemenskap. Och om mycket helt nyss föreföll hopplöst, lönar det sig dock att ta nya tag.

Tynger Dig missmod, tvivel och bävan
Skåda då framåt med stärkande hopp.
Levande kraft skall leda Din strävan,
Följa till livsmod och glädje Ditt lopp.
Visshet om kommande skörd skall Dig stärka,
Alltid har ljusnande morgondag grytt,
Spridande solljus och lust till att verka.
Skapelsens lösen är: Börja på nytt!

Gösta Dahlberg.

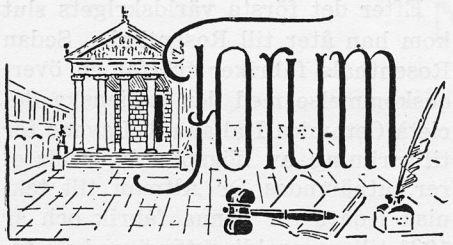

Är kyrkan vaken inför tidens krav?

Anförande vid Stiftsmötet i Stockholm 25/3 1950.

Den som är lekman och icke aktivt deltager i kyrkans direkta arbete får lätt den uppfattningen, att kyrkan icke håller jämna steg med den nuvarande samhällsutvecklingen. Det är då frestande att ställa en fråga ungefär så:

"Har kyrkan möjlighet att i sin nuvarande organisationsform följa med samhällsutvecklingen?"

Man frågar: vad är det som hänt i samhällsutvecklingen och varför undrar kyrkan om den är vaken för tidens krav? Säkerligen känner kyrkans folk oro inför samhällsutvecklingen ur kyrklig synpunkt. Denna oro kanhända varslar om att tiden är inne för en förnyelse.

I en gången tid har vår svenska kyrka genom sin ställning som en maktfaktor i Staten helt naturligt haft ett starkt inflytande på folket. Ty genom lagar och förordningar ha medborgarne varit bundna till kyrkliga ritualer från vaggan till graven. Det ingick så att säga i deras skyldigheter att fullgöra de krav som kyrkan hade rätt att ställa på dem. Kanhända utvecklades då under kyrkans hägn i många fall en viss fromhet — man levde enligt läran.

Jag minns från min egen barndom, hur man höll sabbaten i helgd — under gudstjänsten fick man inte vara ute och leka utan hålla sig inne i stillhet och lyssna till när farfar läste några betraktelser eller något ur Arndts bönbok. För min del ser jag tillbaka till detta fromhetsliv med vördnad, det existerade en viss andlig förnöjsamhet, där funnos inga trivsel- eller spekulationsteorier i trosfrågor, utan man trodde att detta livet endast var en förberedelse för det eviga livet där människoanden skulle förenas med Gud.

Går då vår nuvarande samhällsutveckling i sådan riktning att kyrkans inflytande på samhällslivet minskas?

På denna fråga kan man svara både ja och nej. Jag skall här med några ord beröra Kristus och Kristi liv, ty det är ju Kristi evangelium kyrkan fått till uppgift att förkunna.

Kristus föddes i ett land där det redan fanns en urgammal kyrka uppbygd på fädrens tro. Han var ett barn av det folk som genom förbunden, budorden, gudstjänsten och löftena kallades för Guds egendomsfolk. Han blev genom omskärelsen upptagen i kyrkans gemenskap och efter några veckor framburen i templet till ett erkännande av att han tillhörde Herren.

I motsats till många som genom dopet bli upptagna i den kristna kyrkans gemenskap, visade Kristus redan i tidiga ungdomsår en innerlig kärlek till Guds hus — därom vittna berättelsen om Jesus vid tolv års ålder i templet. Han var säkerligen en trogen besökare i synagogan i Nazaret, man kan föreställa sig honom som en intresserad åhörare när de äldste läste ur de gamla skrifterna.

Och när han sedan lämnade Nazaret för att börja sitt offentliga verk, var han säkerligen en regelbunden besökare av synagogan. Han predikade också bland annat i Templets pelargångar. Uppfostrad som han var i fromhet, kände han säkerligen, som det står i en av Davids psalmer, "Huru ljuvliga äro icke Dina boningar Herre Zebaot, min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar. En dag i Dina gårdar är bättre än eljest tusen."

Fastän den kyrka Kristus själv tillhörde var av ett gudomligt ursprung, och Kristus erkände henne såsom ett Herrens hus, var denna kyrka på Kristi tid full av missbruk. Man hade under årens lopp så hopblandat det mänskliga och gudomliga i gudstjänstlivet att det var svårt att veta vad som var av Gud.

Religionen i den kyrka, som Kristus själv tillhörde, hade blivit en ändlös serie av olika gudstjänstformer, där religionsutövandet blivit en börda för folket som var omöjlig att bära. Icke ens de som voro religionens tjänare voro i stånd att fullgöra alla de bud, som de föreskrivit. Hela gudsdyrkan hade sjunkit ned till en ritualformalism.

Någon har sagt om denna tid, att folket hade lärt sig "att såsom det fromma livets blomma, dyrka det värdsliga sinnets och fåfängans ogräs." Kristus blev som reformator nödsakad att bortrycka detta hyckleriets mantel, som på hans tid präglade det religiösa livet.

Folket trodde naturligtvis att förkunnaren av Herrens ord, själv gjorde det som föreskrevs för andra. Detta var på Jesu tid icke fallet, vi känna detta från skriften och från hans egna ord. Ty vad de skriftlärde predikade att andra skulle göra för att vara Gud till behag, ansågo de sig själva icke alltid behöva följa. Kristus som såg allt detta, började att angripa detta förhållande. Han försökte också att genom sin tolkning av profetiorna och genom liknelser tillrättalägga vad han ansåg felaktigt hos de skriftlärdas förkunnelser. Detta blev också hans livsuppgift.

Kristus hade säkerligen vid många tillfällen sett, huru man behandlade Jerusalems tempel, och när han i helig nitälskan drev ut månglarna från templet ådrog han sig översteprästernas förtret. Matteus 21: 12—15. På samma sätt väckte han det fariseiska partiets ovilja mot sig, genom att visa det löjliga i deras långa och anspråksfulla böner, hur dessa fariseer drog uppmärksamhet till sig exempelvis vid allmosegivandet. Vi känna detta från liknelsen om änkans skärv. Kristus framställde ordets förkunnare i liknelser vid blinda ledare av blinda, som vitmenade grifter, vilka utanpå syntes rena, men innantill voro fulla av de dödas ben. Det säger sig själv, att sådana ord måste väcka förargelse hos de skriftlärda och fariseerna, som icke voro vana vid att någon av folket kritiserade deras verksamhet i så hårda ordalag. I en gammal svensk läsarsång, som jag minns från min ungdom, har sångaren försökt att i ord tolka hur dessa skriftlärda talade om Kristus sins emellan. Det heter: "Och synderskan som vi ville stena, den tog han uppenbart i försvar, och templet lovade han att bygga ånyo upp inom trenne dar. Tänk vilken hädelse män av Juda att han säger sig vara Krist. Nej, korsfäst honom ju förr dess hellre, eljest störtar han oss förvisst." Vi vet ju också från Bibelns ord hur slutet blev för Kristus ,hur han med sitt liv fick sona, vad han "brutit". Ty han dömdes ju som en folkuppviglare.

Även i det nya testamentets kyrka, som är uppbyggd för att föra Kristi lära ut till jordens folk, har det funnits män som genom sitt livsverk inom kyrkan fått namnet reformator. Vår kristna kyrka hade vid Dr. Martin Luthers framträdande kommit i ett tillstånd som icke stod i harmoni med Kristi förkunnelse. Det var en för Kyrkan mörk tid. Mänskliga tillägg och påfund hade helt och hållet undanskymt Guds eget verk. Religionen hade blivit förvandlad, från en förmedlare av Guds ord och en för-

kunnare av Kristi evangelium, till en institution full med ceremonier och ritualer. Den förnyelse i Kyrkan som blev följden av den Lutherska reformationen är det som gjort det möjligt för oss att kunna diskutera Kyrkans arbetsformer.

Kristus drog icke upp detaljerna för organisationen av den nytestamentliga kyrkan, men han lade den grundval på vilken den bygger — — en grundval som ingen annan hade kunnat lägga.

Han överlämnade åt denna kyrka att fortsätta verket som han hade påbörjat, att gå ut till alla folk i hela världen och predika evangelium.

För att kunna utföra denna Kristi befallning, fordras inte endast nitälskande tjänare i kyrkans tjänst, som äro vigda till sin uppgift, det behövs män med en helgad självständighet i tjänsten för Kristus, ty han lämnade åt den mänskliga tanken att söka komma fram till hur hans verk bäst skulle kunna utföras. Kyrkans tjänare äro än idag sysselsatta med att tänka ut hur detta på bästa sätt skall kunna ske.

Men man frågar sig också, om orsaken till att icke människorna i större skaror än nu söka sig till kyrkorna för att där hämta den andliga näring för själen, som de så väl behöva för att bättre kunna bära de mödor vardagslivet ger.

Svaret på denna fråga är måhända omöjligt att utforma — men en blick på tidens ansikte och på det religiösa livet i vårt samhälle giver delvis ett svar — — — Man frågar sig: Vart skall jag gå? Till vilken förkunnare? Vem fattar Kristus på rätt sätt?

En grupp förkunnare lägger huvudvikten vid dopet — en annan vid försoningsläran — en annan vid andedopet — återigen en vid sabbatsdagens ordningsföljd. Har vår tid icke en viss likhet med Jesu tid fast kanske under andra former. Den bristande samhörigheten mellan olika förkunnare av Kristi evangelium har många gånger blivit en stötesten för människorna och blir kanske en orsak till att ett närmande till Kristus uteblir. Se vi på samhällsutvecklingen i vårt svenska samhälle måste vi konstatera ett stort framåtskridande när det gäller levnadsstandarden och en utveckling till personlig frihet och befrielse från åsiktstvång. Vi ha vår evangeliska svenska statskyrka, men de olika uppfattningarna om bästa sättet att föra Kristi evangelium till människorna har gjort, att vi idag ha denna mångfald av olika trosuppfattningar, som bildat egna grupper eller trossamfund inom vårt samhälle.

På frågan om kyrkan är vaken för tidens krav, vill jag svara:

1) Jag tror att vår kyrka är vaken inför tidens krav.
2) Jag tror att kyrkan har nitälskande tjänare, som följa maximen "Att den som vill vara störst han vare allas tjänare".
3) Kan kyrkan också samverka till ett närmande mellan de olika religionsutövarna inom samma tro, så att all split försvinner, då komma människorna att söka sig till kyrkan.
4) Det industrialiserade nöjeslivet, som endast "giver stenar i stället för bröd", kan aldrig skapa tillfredsställelse för en människoande.
5) Kunna kyrkans män genom helgade liv tjäna Gud i församlingen, få vi säkrast uppleva en förnyelse av den kristna församlingen.
6) Ansvaret vilar tungt på kyrkans tjänare av i dag — de få inte vara vitmenade väggar, de måste vara fyllda av Kristi liv.
7) Inom industrilivet går en ny giv av demokrati — d.v.s. man skall samlas kring produktionsapparaten med gemensamma intressen. Industrilivet skall framåt — lönen blir ökad trivsel — bättre standard — större tygghet. — Motsättningarna skola bort.

Om en sådan förnyelse kunde komma inom det kyrkliga livets olika trossamfund — då är jag övertygad om att Kristi kyrka skall kunna förbliva till välsignelse och till ett andligt hem för människorna.

Artur Teglund.

†

Fredagen den 10 mars avled Dr. Eugen Altman, teknisk ledare vid AB. Gustavsbergs Fabriker. Det var en skiftesrik levnadsbana, som därmed ändades.

Dr Altman var född i Moskwa 1881. Efter studier i Berlin utexaminerades han vid dess tekniska högskola som diplomingeniör i elektroteknik 1906. Efter några år som konstruktör vid AEG studerade han vid Darmstadts tekniska högskola och blev Dr-ingeniör i maskinteknik 1909. Från maj 1909 till september var han konstruktör och ledare för högspänningslaboratoriet hos firma Ph Rosenthal i Selb. Åren 1913—1917 var Dr Altman anställd hos Societé Financiere de Transport et d'Enterprises Industrielles i Bryssel, varvid han även var chef för Konstantinopels elektricitetsverk.

Efter det första världskrigets slut kom han åter till Rosenthal. Sedan Rosenthals fabriker träffat en överenskommelse med den italienska Società Ceramica Italiana di Laveno för tillverkning av högspänningsisolatorer, utnämndes Dr Altman till teknisk ledare för denna fabrik och år 1931 till generaldirektör över hela företaget med 2000 arbetare för hushållsporslins-, sanitetsporslins- och isolatortillverkning.

Det fascistiska dekretet av 1938 tvingade honom att lämna Italien och i april 1939 finna vi Dr Altman i Gustavsberg. Här har Dr Altman nedlagt ett utomordentligt gott arbete och hans kunskaper, långa praktik och erfarenhet inom den keramiska industrin har haft en framgångsrik inverkan vid rationaliseringen av fabrikerna och planläggandet av de nya tillverkningar, som upptagits vid Gustavsberg under de senaste åren.

Han hade också ett varmt intresse för människorna och samhället och var alltid positivt inställd för nya och friska initiativ inom Gustavsberg. Dr Altman var en stor språkbegåvning, som förstod många av Europas språk och talade, förutom svenska, ryska, tyska, engelska, franska och italienska. För företaget var detta en stor hjälp för att nå närmare kontakter med de tretton nationers folk, som här funno fristad och arbete.

Dr Altman hade en ansvarsfull och påfrestande arbetsuppgift i Gustavsberg. Trots sin stora arbetsbörda var han vänsäll och rättrådig och kunde dela med sig ur en rik fond av levnadsvishet.

Vi lysa frid över hans minne!

När seklet var ungt

En bild från det stora gäddfisket i „Bagarns å" Påsken 1901. När isen började smälta på våren blev strömmarna för svåra och fisken sökte sig upp mot Bagarns, Rutens och Snickarns träsk för att leka. Gäddorna kom i patrull på 3—4 stycken. Innanför kyrkbron blev det stockning i trafiken. Då passade grabbarna på att slå en och annan av gäddorna över ryggen med en käpp och traskade sedan ut i vattnet och bärgade sin fångst. Bland de skyldiga på bilden finns Nils och Gerhard Säfström, Herbert Fredblad, Axel Karlsson och Gustav Östman. Grabbarna gjorde sig „goda" förtjänster, ty det närliggande värdshuset ,som då var både krog och matservering, tog gärna mot fångsten och betalade 35 öre paret. Fabriksledningen ingrep emellertid och tjuvfisket blev belagt med böter, varningar och flyttningshot. Till och med avskedande lär ha förekommit. Det hjälpte, men i många år var det alltjämt ett folknöje att titta på gäddinvasionen vid Bagarns å. Och det hände nog ändå att en och annan fisk hamnade i stekpannan. Vid sommartid blev det ett nytt skådespel, sedan fisken hade lekt. Det berättas att mörten formligen forsade ned i silverkaskader från de härliga träsken ut till livet och Farstaviken.
— Längst upp till höger å bilden syns den gamla kvarnen, där bönderna från Värmdö och Ingarö malde sin säd, och „Stjärnan", där Lutteman och senare Stjärna, välkända förmän residerade.

Gångna tiders fartyg

En vädjan från Sjöhistoriska Museet

Från Oskar Andersson har vi fått låna vidstående foto jämte ett brev från Statens Sjöhistoriska Museum. Intendenten Sam Svensson tackar för lån av det sällsynta fotot av briggen Myrtle. Hon var byggd i Preussen 1855 och var på 70-talet, då bilden troligen togs, hemmahörande i Lynn, Norfolk, England. Här lossar hon porslinslera vid kajen i Gustavsberg.

Museet föreslår att man skall gå husesyn i Gustavsberg hos de äldre familjerna, där det troligen finns mycket av värde att leta upp. Det är oerhört värdefullt för muséet att få låna gamla foton för att bevara bilder av gångna tiders fartyg. Vi låter uppslaget gå vidare till läsekretsen.

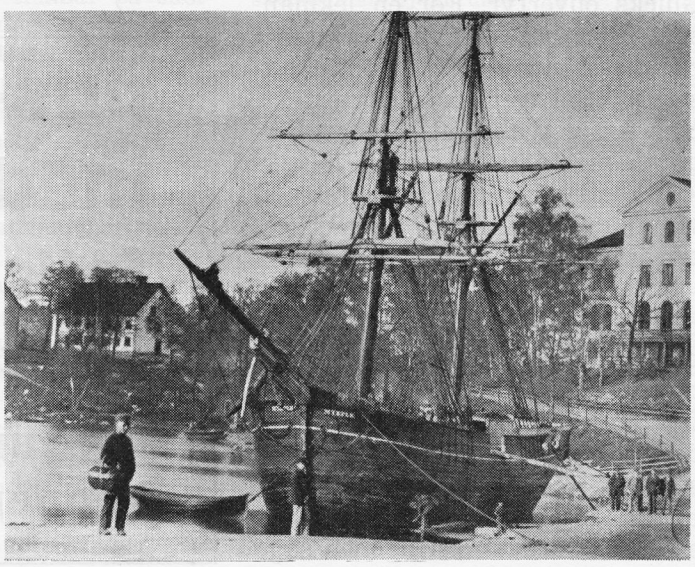

Andante i presshall

Musikdir. G. Svensson.

Söndagen den 5 mars vandrade en jämn ström av trogna gustavsbergare — de tappra 300 man ser när något av värde är i görningen — in i doften av olja och ugnsvärme i BKF:s "domkyrka" och tog plats framför Clearingpressarna. Mot en fond av tre stora svenska flaggor tronade Gustavsbergs orkesterförening på ett uppbyggt podium, för dop efter idoga övningar under vintersäsongen. I en stämning av hoppfull vårdagjämning vågade Gustavsbergs samlade musiker sig på att ge en första offentlig konsert.

Bland orkestermedlemmarna igenkände vi lärare, dansmusiker, medlemmar i blåsorkestern och många ansikten från fabriken. Det var tyst och andäktigt i den väldiga hallen, när musikdirektör G. Svensson höjde taktpinnen för Glucks ouvertyr. För en lekman, som bara hört symfoniorkester i radio och någon gång i Konserthuset, föreföll framförandet perfekt. Men det är tydligt att Gustavsbergaren måste införliva en musikkritiker i sin medarbetarstab, då vi nu kunna ståta med egen orkesterförening.

I Haydns symfoni nr 6 föreföll mig andantet så smekande lugnt och njutbart att jag fick en förnimmelse av att till och med takfläkten höll inne med sitt rasslande. Peterson-Berger följde med sommarlätta kompositioner, som måste fröjda envar som har öron att höra med — och ögonen sågo med välbehag de glada stråkarnas dans i violinstämmorna. —

Magister Berg presenterade orkestern som ett led i strävandet att göra musiken delaktig för folket och i första hand gustavsbergarna, ett experiment, vilket för att kunna leva och verka fordrar sympatier och intresserat stöd. Han inbjöd nya musiker att ställa sig till orkestern för att fylla ut luckorna i en del stämmor. — Och så vällde Straussvalsen Rosor från Södern ut över presshallen. Tonerna dröjde liksom kvar mellan de mäktiga väggarna, för vårt öra utan akustisk störning. Vi tolkade det i stället som ett uttryck för musikens vilja till fortsatt liv. — Orkesterns framträdande möttes från början av varm sympati, och varje nummer belönades med kraftiga applåder. —

Vid en efterföljande kopp kaffe på Värdshuset kommenterade orkestermedlemmarna sin konsert och tackade sin dirigent, som kvitterade med att ge dem alla och envar gott betyg. Han funderade emellertid över var man skall finna förstärkning — och mecenater. Vi fingo höra att en nödvändig oboe kostade 1200 kr. För att orkestern skall anses vara välbesatt behövs både musiker och instrument. — Som första gratulant passade Gustavsbergaren på att från redaktionen överlämna ett fång dagsfärska tulpaner till den intresserade ledaren och dirigenten. Som en uppskattning för "experimentet" som de facto blev Gustavsbergs orkesterförening.

Lekaren.

pris-medvetet folk

går till

konsum-kooperativa

Ett brev

Till Gustavsbergaren!

Det intryck som jag och några kamrater fick av besöket vid Gustavsbergs fabrik var enbart gott.

Vi blev mottagna av Oskar Söderberg och Hilding Olsson som sedan lotsade oss in i fabriken, där fru Ström övertog ciceronskapet.

Ja såsom infödd Gustavsbergare, var jag nog den som bäst såg vilken förändring fabriken hade genomgått. Jag tänker bara på den tiden för 15 år sedan när jag arbetade där, vilken skillnad, vilka lokaler, mörka och eländiga, och vilken hets. Det som förvånar mig mest är hur dessa, mina gamla arbetskamrater orkar hålla på ännu, med samma arbete.

Nu verkade allt ljust och trevligt, även den gamla Gustavsbergsandan börjar visst att försvinna, och ersättas med en mer kamratlig och fri inställning. Och sedan alla dessa förbättringar som gjorts för att arbetarna skall trivas!

Lunchrummet t. ex. var verkligen bra, med dess barservering. Men det som kanske mest tilltalade mig var omklädningsrum, med tvätt och duschrum. Tänk om någonting sådant hade förekommit förr i tiden. Nej då fick man gå till Kattholmen en gång i veckan, stå i kö och trängas för att få ett handfat att tvätta sig i och sedan duscha, för att gå hem och vänta till nästa fredag. Men vi skall ej tala om gamla tider, vi skall se framåt på ljusare tider, med mer förbättringar så att folk kan trivas i sitt arbete.

Hälsningar
Signe Nilsson.

För mycket blommor lilla frun! Låt oss i stället hylla Er själv för prestationen: tre trevliga trillingbarn, som Hilding passade på att få med i förbifarten.

Red.

Unga Örnar

— Vad är egentligen Unga Örnar? Är det inte en politisk scoutorganisation?

Frågor av ungefär det slaget möta ofta örnledaren vid kontakter med företrädare för andra organisationer eller med allmänheten, och de vittna påfallande om hur svårt det är att utrota gamla vanföreställningar. Unga Örnar och politiken — den frågan är lätt besvarad. Det var Socialdemokratiska ungdomsförbundet, som 1920 satte i gång örnverksamheten, något annat samband mellan Unga Örnar och politiken har det aldrig funnits. Rörelsens partipolitiska neutralitet deklarerades klart redan från början; den nära anknytningen till arbetarrörelsen består, men någon partipolitisk skolning av medlemmarna har aldrig varit ifrågasatt. I det fallet ansluter sig Unga Örnar helt till de principer, som varit ledande för arbetet inom ABF, som Unga Örnar tillhör sedan början på 30-talet och som också genom en inspektor övervakar örnverksamheten.

Unga Örnar är heller ingen scoutorganisation, den beteckningen får stå för de egentliga scoutorganisationernas räkning. Unga Örnar accepterar inte scoutrörelsens principer med flickor och pojkar i särskilda organisationer, med löften vilkas innebörd de unga knappast kunna fatta och med provtagning för specialmärken, vilka mera äro ägnade att uppamma en konkurrensmentalitet än skapa de samarbetsmänniskor, som vårt demokratiska samhälle allra bäst behöver.

Därmed har också något av det väsentligaste i Unga Örnars uppgift antytts. När SSU startade Unga Örnar skedde det inte i första hand för att få en rekrytskola utan därför att det tidigare inte fanns någon klart samhällsinriktad barnorganisation i det här landet. Den sociala omvälvning, som skett de senaste årtiondena, är i stor utsträckning de folkliga rörelsernas förtjänst, men var sägs detta klart ut? Knappast i skolan och inte heller i några av de andra ungdomssammanslutningarna. Att ge de yngsta kunskaper om pionjärernas förpliktande insatser är en av Unga Örnars uppgifter — att skapa ansvarsmedvetna ungdomar, som en gång äro beredda att ta ansvaret i de äldres organisationer och i samhällslivet, en annan.

Det är klart att det inte får bli något tungt teoretiserande inom en barnorganisation som Unga Örnar.

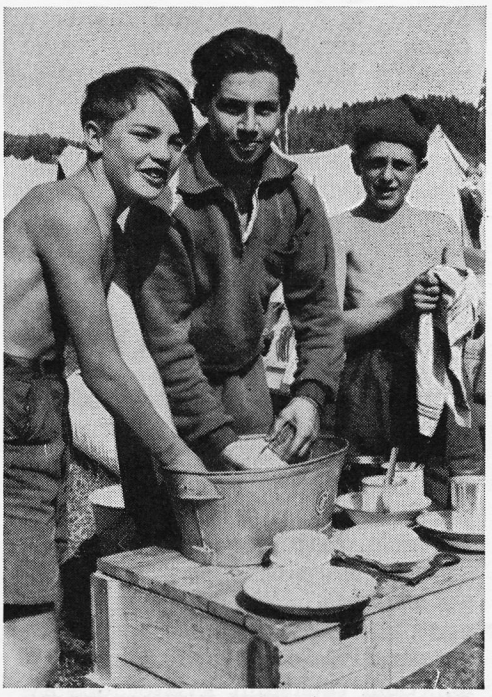

På ett örnläger samsas flickor och pojkar om arbetsuppgifterna, och pojkarna få lära sig att hugga i med sådant, som annars vanligen betraktas som flicksysslor — i det här fallet tydligen inte utan en viss förtjusning.

Möten och sammankomster få göras enkla, föreningsteknik och samhällskunskap leker man in. När 9.500 örnar eller 62 procent av medlemmarna förra säsongen samlades i nära 700 studiecirklar, var det de praktiskt betonade ämnena, som dominerade. Det väsentliga är här emellertid, att man lär sig samverka under former, som äro vedertagna inom folkrörelserna i övrigt.

Unga Örnars samhällsinriktning får också uttryck på de stora sommarlägren. Där bygga örnarna sina miniatyrsamhällen, de välja sin egen lägerriksdag och lära sig på det sättet mera om det folkliga självstyrets principer än under timmar på skolbänken. Och samtidigt komma de ut i naturen, få leva ett härligt friluftsliv och se andra landsdelar, ja, kanske rentav andra länder. För det nordiska samarbetet betyder säkert ett läger som fjolårets nordiska vid Gjövik med över 6.000 deltagare mera än många officiella statsmannamöten.

Unga Örnar har blivit en stor organisation de senaste åren. Medlemsantalet är i dag över 17.000 i drygt 200 avdelningar. Det betyder en ökning med över 10.000 medlemmar på sex år. Unga Örnar kan snart vara den största barnorganisationen i det här landet, framhöll förre förbundsordföranden, rektor Sven-Arne Stahre, vid representantskapsmötet nyligen. Att utvecklingen gått så snabbt under senare år kan i hög grad tillskrivas det ökade stödet från folkrörelserna, samlade i stödorganisationen Unga Örnars Vänner. Det är de socialdemokratiska partiorganisationerna, hela fackföreningsrörelsen och kooperationen för att ta de mest betydande grupperna, som stå bakom örnrörelsen, och lokalt kan man finna både kommuner och industriföretag bland understödjarna. Det innebär ett erkännande så gott som något av att Unga Örnar nu är en faktor, som man på allvar räknar med i fostringsarbetet.

Rune Blomkvist.

Tennis

Det börjar röra sig på tennisfronten. Vår bäste spelare Inge Holmertz har tyvärr lämnat oss, men de närmsta tronarvingarna ha redan börjat vässa knivarna eller rättare stränga om racketerna. Ska vi tippa unge Ingmar Göransson? Hur som helst blir vårt kanonlag försvagat, och det blir väl svårt att göra om 1949 års bravad, att slå Fläktfabriken på bortaplan. Holmertz får vi se åtminstone en gång då vi möter honom i Billmans lag i en klubbmatch, där vardera parten ställer upp med 5—7 man i 5 singel- och 2 dubbelmatcher. Således samma program som mot Fläktfabriken.

På årsmötet blev det om inte revolution så en radikal förändring av spelschemat. En serietävlan där alla möter alla i varje klass beslöts, vilket innebär att handicaptävlan slopas och kanske även mästerskapet, vilket verkligen vore synd. Det finnes emellertid ett om. Om det blev flera än 300 matcher i serien så kan den inte genomföras och vi måste återgå till den gamla ordningen. Det blir 3 klasser för herrarna A. B. och C. och som vi hoppas, en stark damklass åtminstone till antalet. Anmälan till serien utgår den 18/4. Det blir ej mycken tid till träning då serien tar nästan all tid på banan.

Till sist några ord till intresserade. Man hör ibland yttrande som detta: "Jag skulle gärna vilja börja, men kan inte med att stå på den fina banan och missa bollarna i folks åsyn." Släpp dessa hämningar och sätt i gång. Redan efter ett par timmars spel går det betydligt bättre och då ångrar man att man ej anmälde sig till Seriens nybörjarklass samtidigt som man betalade medlemsavgiften. Den måste man nämligen betala innan man börjar spela på banan. För att få spela på Strandviksplanen måste man också vara medlem såvida man ej är under 12 år.

Välkommen till den röda banan, den ser ut att bli fin i år.

Mr W.

Ingen tidning

kan ha en reporter för varje händelse i samhället. Ingen redaktör kan göra reportage om allt som händer. Han måste ha stadiga informationskällor och medarbetare. Så också för Gustavsbergaren. Alla vill att den skall komma ut. Man vill höra något från fabriken, om samhället, från föreningarna. Man väntar kulturartiklar, aktuell debatt och nyheter. — En dagstidning får material med post, telefon, telegraf, teleprinter och radio. Gustavsbergarens redaktör tittar varje dag förgäves i sin brevlåda efter bidrag från arbetsledaren, kommunalmannen, föreningssekreteraren eller den intresserade läsaren och samhällsmedlemmen.

Man får inte

stå handfallen, ty tidningen skall ut med sitt vårnummer och en del annonser har redan kommit. Redaktören får faktiskt ta och sätta sig — på dem som bör medarbeta. Efter diverse övertalningar nappar alltid någon vänlig själ på kroken. I regel blir det utmärkta bidrag. För att klara de jämna fyrtalen sidor får red. ta fantasin till hjälp, snappa upp idéer och uppslag och göra något av dem under skilda signaturer. Att ha näsa för vad som intresserar är värdefullt för en liten tidnings redaktör och tydligen ett villkor för en reporter i en dagstidning. Annars kan det gå ungefär som det berättats mig om en ung journalist, som blev utsänd till en stor brandplats. Framkommen blev han rådvill och telegraferade till sin tidning: "Eldsvådan rasar ännu. Vad ska jag göra?" Svaret kom omgående: "Sök upp det ställe där branden rasar som värst och hoppa in!"

Snabbare förmedling

av ortsnyheterna erbjuder oss nu en varannandagskollega. Om vi prenumererar. Den utkommer i en stad 3 mil på andra sidan Stockholm. Tidningen har tydligen också duktiga kunskapare från Gustavsberg. Om dom i sin tur skrev lika flitigt för Gustavsbergaren kunde vi också bjuda snabbare ortsnyheter. Men klockan 6 varje morgon har vi en stockholmstidning i brevlådan. Häromdagen, då första murstenen till vår skola lades, visade sig emellertid en eftermiddagstidning snabbast. Samma dag hade man bild och referat inne om evenemanget. Så jag tror inte att vi småtidningar kan konkurrera.

En borgerlig

storstadstidning har lancerat "duandan" som utmärkande för mönstersamhället på Värmdön. Nämligen i en artikelserie om småstäder kring Stockholm. Allting var så välordnat att socialreportern fann det hopplöst att upptäcka något missnöje. Phm, så greven. Det var i alla fall ett gott betyg åt ett kooperativt-demokratiskt samhälle. Som tacksamt kvitterades av Nordens Karlsson. — Men finns det då ingen, som utan att kverulera kan hjälpa den hopplöse reportern? Fritt Forum står öppet för inlägg!

Apropå titlar

så lade vi förresten bort dem för länge sedan och beslöt kalla varandra DU senast för fem år sedan. Efter en appell i Gustavsbergarens julsaltstänk. Långt senare kom KF:s styrelse med rekommendationen att i stället för "ingeniör" och "doktorinna" använda "herr" och "fru". Först nu kanske tidernas ni-, vi- och dupropaganda slagit igenom till förmån för det sista alternativet. I en annan personaltidning, "Kontakten", citeras emellertid en dansks syn på samma spörsmål. Som också är väl värt att noga övervägas som det viktigaste alternativet: "Det snakkes så meget om at vi skal afskaffe tiltaleformen 'De' til fordel for 'du'. Var det ret betaenkt ikke mere rimeligt afskaffe den meget misbrugte omtaleformen 'jeg'?"

Trevlig Valborgsmässa!

LEKAREN

Fritt Forum

Man får till sin förskräckelse iaktta hur barnen i allt större utsträckning bli skadade vid trafikolyckor. När man slår opp en tidning eller lyssnar på radion, avlöser den ena rapporten den andra angående mindre eller större barn som skadats eller ännu värre dödats i trafiken. För Gustavsbergs del har Länsstyrelsen genom framställning från kommunalfullmäktige beslutat, att farten genom samhället numera skall begränsas till 40 km. Detta är enbart glädjande ur trafiksäkerhetssynpunkt. Stora Stockholms- eller Värmdövägen är och blir till sommaren så belastad med trafik, att vuxna människor knappast kan passera. Man blir därför verkligt orolig, när föräldrarna tillåta sina barn leka och hålla till på stora landsvägen. Härom dagen var minst ett dussin barn och lekte på landsvägen mellan Kommunalkontoret och busshållplatsen vid Hästhagen. Förare av motorfordon ha ett verkligt stort ansvar i den alltmer hetsiga trafiken och de flesta ha inte mera brått än de kunna köra lugnt och försiktigt. — Men cyklister och gående ha också ansvar! Vi måste i första hand skydda barnen i trafiken. Det bästa sättet är att hålla barnen från de värsta trafikfällorna!

Trafikintresserad.

—

Om Ni tillåter så skulle jag vilja genom Eder tidning "Gustavsbergaren" be att få efterlysa den s. k. "Trafikkommittén" i Gustavsberg, för att förmå denna göra en "stöt" mot Bussbolaget för dess höga biljettpriser mellan Gustavsberg—Stockholm, de högsta inom hela landet.

Grönebergaren.

—

På sin tid fanns på kyrktornsspetsen en tupp, som gjorde kyrkan ännu trivsammare. Varthän flög den och varför?

En kyckling.

Crescent Cyklar

Husqvarna med Novaväxel

Delar och tillbehör

OSCAR ANDERSSON
Grindstugatan 8

Eugén de Lambert-Sarrazin.

Publiken vill ha det så!

Få satser ha väl använts flitigare av våra svenska teateramatörer, som försvar för dåliga och okonstnärliga föreställningar, än satsen "publiken vill ha det så".

Personligen har jag använt den i över tio år — som utgångspunkt för olika angrepp mot den underhaltiga amatörteatern. Jag har nämnt den i hundratals kurser och föredrag, skrivit den i otaliga artiklar, haft den med bl. a. i min korrespondenskurs på Brevskolan, som ledare i tidningen Amatörteaterns första nya nummer 1945 etc.

Trots allt detta, och trots allt arbete som gjorts av alla som verka för en höjd amatörteater, får man fortfarande höra denna sats utslungas som ett försvar för otillfredsställande scenframträdanden.

Orsaken till att den kom i mina tankar just nu, sedan jag av Gustavsbergaren blivit ombedd att skriva något om amatörteater, var att jag härom dagen fick höra den och en del andra exempel, som jag använt under många år, omnämnas i ett radioanförande.

En arrangerad bild med typiska amatörteaterfel — hur många och vilka äro felen? Försök själv innan ni läser svaret.

Paret till vänster: Flickan står delvis med ryggen åt publiken, knäet "låst" på benet närmast publiken, handen på en kraftigt utskjutande höft, putar med magen, bortre handen hänger som "en brutен lilja", för kort kjol; pojken står bredbent, hand i ficka, oknäppt kavaj, ojämn kroppsställning, fult höjd hand. Paret till höger: Flickan som är mindre än kavaljeren står skymd av honom — även om hon varit lika stor skulle hon varit närmast publiken, båda står på en rak linje från publiken, han har dålig hållning, vänder ryggen åt publiken och står fel med fötterna — står i "sluten" i stället för "öppen front".
Inte mindre än 16 fel!

Teateramatören ha alltså fortfarande inte slutat att söka försvara sina "prestationer" med samma gamla motiveringar — inte ens här har man visat litet fantasi!

Det kan verka förvånande att all utbildning, alla kurser inte skulle ha lämnat större spår efter sig, att den svenska amatörteatern fortfarande skulle befinna sig på en så låg nivå — men när man börjar granska problemet mera ingående förstår man hur det kan komma sig.

Det är först och främst åtminstone tre olika orsaker, som gemensamt lägga grunden till det nuvarande förhållandet.

Den första är att man fortfarande inte riktigt insett vilken oerhört stor rörelse amatörteatern är, rent kvantitativt sett. Det är tusen sinom tusen unga och gamla, som varje år syssla med amatörteater — men aldrig någonsin bevistat en kurs, hört ett föredrag eller överhuvud taget erhållit den elementäraste kunskap om teater. Det räcker helt enkelt inte att behandla amatörteatern som ett *litet* problembarn, den måste behandlas som ett *stort!*

Den andra orsaken är att amatörteatern fortfarande anses ha sin huvudsakliga uppgift såsom programtjänst och ekonomisk mjölkko för moderföreningen — förövrigt en käpphäst som jag ridit på i många, många år.

Alltför många föreningar låta sina amatörteatergrupper verka som en direkt muntrationskälla på annars tråkiga möten — och ska amatörerna sätta upp en föreställning, måste de alltid ta hänsyn till vad föreningen tror att de ska kunna tjäna mesta pengarna på!

Den tredje orsaken är frågan om amatörteater kan vara konst, och hör på sätt och vis ihop med den andra, eftersom försvaret för att man använder amatörteatern på det sätt man gör, oftast är "Ja, men för allt i världen, amatörteater är ju inte någon konst, det är bara en hobby".

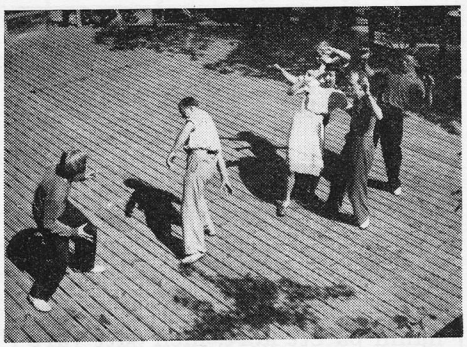

En improvisationsövning på en av mina kurser — från vilka samtliga bilder till denna artikel för övrigt äro hämtade — där en safari på väg genom djungeln stöter på ett rytande lejon.

Det är naturligtvis fullkomligt riktigt att amatörteater är en hobby, en fritidssysselsättning, men betyder det att den samtidigt inte kan vara konst?

Själv besvarar jag den frågan med ett absolut nej, eftersom jag inte kan finna någon som helst orsak till att inte en på fritid bedriven teaterverksamhet kan vara konstnärlig.

Det är väl knappast någon som utgår ifrån att den musik, som en amatörorkester presterar efter många och långa repetitioner, inte är musik? Och ingen skulle heller komma på den idén att säga att det som t. ex. en kyrkokör presterar inte är sång. I bägge dessa fall är det som dessa amatörer presterar konstnärlig njutbar musik och sång.

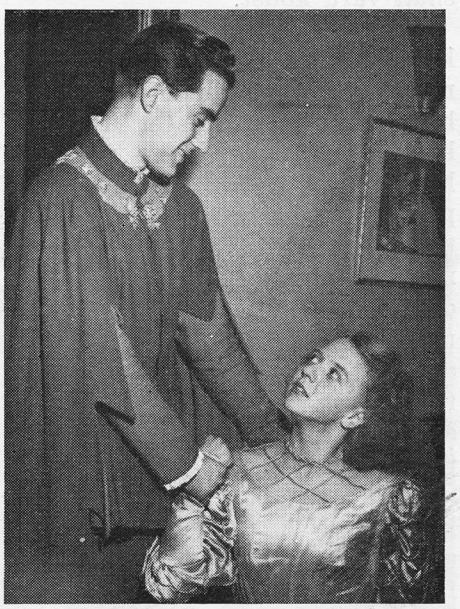

Att spela klassiskt är inte tråkigt — tvärtom, vilket Ditzingers Teateramatörer bevisa genom att repetera en scen ur Shakespeares "Så tuktas en argbigga".

Gustavsbergare!

Vid **RADIOREPARATIONER** sänd in apparaten på fm. och ring oss så får Ni den tillbaka samma dags em. Skriv Edert namn på ett kort, men sätt vårt ombud, HILDING OHLSON, som avsändare på kartongen och betala till honom.

Radioagenturen Sven Carlsson
Kocksgatan 24 Te. 42 97 97
Stockholm

Men ingen kan med bästa vilja i världen säga det om flertalet amatörteaterföreställningar — det är inte teater och det är inte konst.

Trots detta finns det så många goda amatörteatergrupper, som prestera fullgoda föreställningar av fullt njutbar konstnärlig kvalité, att vi utan tvekan måste säga att amatörteater kan — när den är som bäst — vara konst. Men vi få inte nöja oss med detta konstaterande, utan vi måste ta steget fullt ut och säga, att en verklig amatörteater inte bara *kan* utan *skall* vara konst.

Äro vi överens om detta sista konstaterande finns det bara ett medel vi kunna använda för att höja vår amatörteater till det konstnärliga plan där den hör hemma, och det är att vi alla hjälpas åt att arbeta för den amatörteater, som inte har till sin förnämsta uppgift att vara program- och inkomstkälla för en förening, utan som har till uppgift att ge sina deltagare en vidgad förståelse för teaterkonsten, lära den människokunskap, öka deras självförtroende, träna dem i allt vad scenen kräver och till sist — som den logiska avslutningen på en lång arbetsperiod, ge dem tillfälle att för en publik visa vad de lärt i samvaron med litteraturens och teaterkonstens mästare.

Må det bli vår nya svenska amatörteatergiv!

Acta est fabula — dixi!

I förbifarten

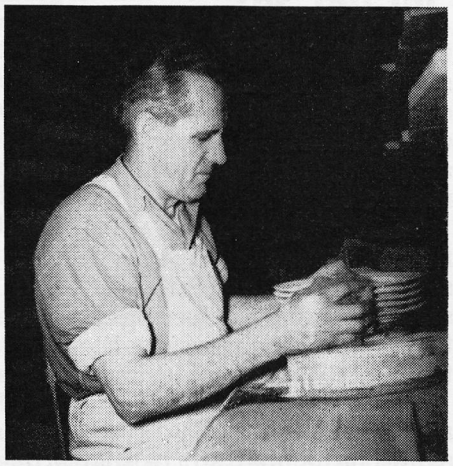

Oskar Johansson.

Porslinsmakaren Oskar Vilhelm Johansson fyller 50 år den 3 maj. — Vi börja med att nämna den förnäma titeln "Porslinsmakaren" men vid sidan av sitt dagliga jobb har han flera fritidssysselsättningar, varav ordförandeskapet i Gustavsbergs barnavårdsnämnd är det viktigaste. Som de flesta Gustavsbergsgrabbar började han som "springgrabb" på fabriken vid tretton års ålder nådens år 1913. — Man kan säga nådens år då det var året innan första världskriget började. Det var en liten putt som snodde och langade i vinklar och torkrum.

Oskar har börjat från början i massaknådandets konst och han vart storgodsformare med tillbringare som specialitet, han är ju också den genuina "Gustavsbergstillbringaren" då han är född härstädes och arbetat vid porslinsfabriken i hela sitt liv. Tillsammans med så många andra är han den verkliga trotjänaren, och när vi hylla Oskar så hylla vi samtidigt alla de andra "pojkarna" och "flickorna" som deltagit i dagens hetta och möda vid fabriks- och samhällsarbetet. Vi kan inte skriva om alla trots att vi gärna skulle önska detta. — För dagen får Oskar tjänstgöra som representant för alla de övriga...

Vi nämnde fritidssysselsättningen. Detta behöver inte betyda att Oskar snickrar och målar eller sparkar fotboll på fritiden. — Jag tror han är en dålig snickare... och fotbollspelare, trots att han var med och bjöd till i gamla Bleksäng. Han sprang fort men snavade för det mesta när han skulle sparka till bollen. Nej, Oskar är allvarligt lagd! — Men han är ingen tråkmåns. Han vill se på när det är match men han står inte gärna kvar till det är slut. I kommunalfullmäktige har han suttit i flera perioder som representant för arbetarpartiet. Man kan säga att han representerar de kristna socialdemokraterna i fullmäktige. I fullmäktigegruppen var han sekreterare i många år och ävenså ledamot i folkskolestyrelsen, som han numera lämnat. I fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden har han under många år varit en flitig deltagare. Barnavårdsordförandeuppdraget sköter han med den äran och lär sig varje detalj. I baptistförsamlingen, söndagsskolan och ungdomsverksamheten har han tagit flitig del. Han är en trogen tjänare i vingården och på högtidsdagen blir han säkert ihågkommen från när och fjärran. Liksom de flesta andra Gustavsbergare har han släktingar och vänner också i Amerika. Vår tidning hälsar jubilaren på högtidsdagen.

r.

Möbler till Gustavsberg

med omnejd köra vi mycket ofta, vilket visar att fler och fler komma till oss vid köp av
bra möbler till låga priser.

Vi lev. fritt Gustavsberg

titta in till oss när Ni kommer till stan.

Några prisexempel:

Sekretär fr.	155:—
Bord, höj- o. sänkbart	150:—
Skåp i mahogny	245:—
Bäddsoffor fr.	275:—
Sittsoffa fr.	200:—
Fåtölj m. hög rygg	110:—
Dyschateller fr.	245:—
Sovrumsmöbler fr.	545:—

m.m. och allt för köket och sportstugan.

EXTRA Trädgårdsmöbler i olika modeller till låga priser.

Vi ta priset att vara lägst med priset

A.B. Stalands Möbler

Folkungag. 48. Vid Medborgarhuset

Tel. 42 31 91, 44 31 68

Skolbygget på Kvarnberget

Uppförandet av Kvarnbergsskolan har nu fortskridit så långt, att skolstyrelsens ordf. Georg Lundgren kunnat inpassa den första tegelstenen i detta efterlängtade och under lång tid planlagda byggnadsverk. Den 15 dec. 1949 togs första spadtagen och den 22 aug. 1950 räknar man med att ha klassrum färdiga.

Den avdelning som nu är under uppförande, omfattar 12 klassrum, naturkunnighetsrum, skolbibliotek, lärarrum, expedition, toaletter och avdelning för skolläkaren. Klassrumslängan avdelas genom två trapphus. Byggnadsmaterialet är rött fasadtegel utvändigt och ljust i korridorerna.

I nästa etapp, som byggnadskommittén hoppas få uppföra under hösten 1950, ingå slöjdsalar, skolkök, bespisningslokaler och gymnastikhus. Statsbidrag med 490.000 kr har beviljats till hela bygget som beräknats kosta 1,28 milj. Den del som nu är under uppförande är beräknad till 780.000.

Arbetet utföres av AB Gustavsbergs Fabriker på löpande räkning till självkostnadspris och under ledning av byggmästaren Anton Skoglund. För ritningar och kontroll svara arkitekten O. Thunström, ingenjörerna L. Vilén och G. Tideström och installatören A. Steen. Byggnadskommitténs ordf. är överläraren Vilh. Gezelius.

Följande entreprenörer äro antagna: sprängningsarbeten: Berg & Hus, värme och sanitet: AB Calor & Sjögren, el. installation: Fackföreningarnas byggnadsproduktion.

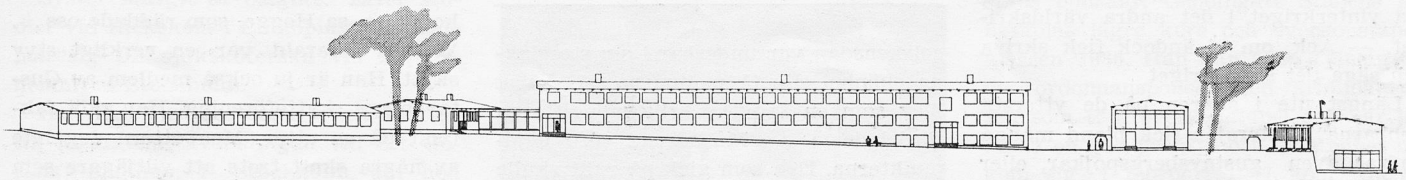

Årstidens Blommor
Plantor och växter
för trädgården

Farsta Trädgård
Tel.: Gustavsberg 126

Ny relief av Tyra Lundgren

En stengodsrelief för utsmyckning av Nämforsens kraftverksstation har utförts av konstnären fru Tyra Lundgren och med teknisk hjälp av Gustavsberg. Konstverket, som är 7,5×4,8 m, avtäcktes vid en högtidlighet på Vattenfallsstyrelsens gård den 4 april i närvaro av kronprinsen och prinsessan Sibylla. Reliefen skildrar flottarnas arbete, forsen, sägnerna kring densamma, jakten och fisket. Den är utförd i 176 delar i färg. I dagarna transporteras den upp till bestämmelseorten under tillsyn av gustavsbergaren Fredrik Lundquist, som är Tyra Lundgrens högra hand vid dessa monumentala arbeten.

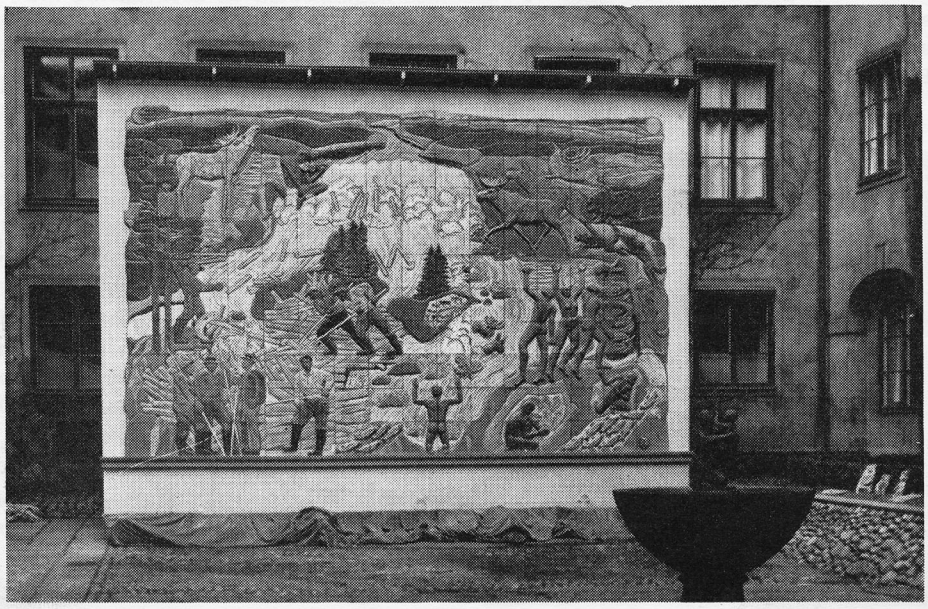

Ärade cykelspekulanter!
Vid behov av en ny cykel, gör ett besök hos undertecknad. Och Ni ångrar Eder icke! Ty

Nymans cyklar, Hermes, Crescent och Nordstjärnan

äro berömda för styrka och elegans.

De säljas av

Gunnar Florén
Grindstugärdet 16
Tel. 218 Gustavsberg

Bröder, minns ni?

Det lider mot våren! — Ja, den är redan här. Ett flyttfågelpar har suttit och gungat i buskarna utanför fönstret. Det är en så förunderligt stark luft när man kommer ut och drar ett djupt andetag. — Det är stark luft och isynnerhet här i Gustavsberg är luften starkare än på många andra håll i vårt land. — Den långa våren... Vi bor nära havet, vi bor i Stockholms skärgård och ändå kanske vi inte upplevat skärgården och än mindre havet. Ett tioårsminne rinner i tankarna.

År 1940 kunde man verkligen tala om det kalla kriget i alla avseenden. Termometern steg gärna inte över tjugo grader utan sjönk under trettio. Kylan varade, som de flesta minns, inte bara i dagar och veckor, den varade månader. Till den ovanligt kalla vintern kom också det förskräckliga kriget, det första vinterkriget i det andra världskriget. — Ack, om vi ändock fick skriva och säga det sista kriget.

Längst ute i skären på de yttersta kobbarna i Östersjön fick bland många andra även gustavsbergspojkar, eller rättare sagt gubbar, vakta och hålla utkik. Vi voro ett tjugotal mannar av vilka de flesta kände varandra tidigare, när vi träffades i Vaxholm. — Det var hög luft och där vilade inga ledsamheter. Efter någon dag skildes våra vägar och vi fick fördela oss på några man i varje grupp för att senare söka upp våra förläggningar. Dessa voro, som tidigare sagts, belägna så långt ut man kunde komma. Först båtresor i timtal och senare marscher på isarna ända ut till havs. — Då fick man se och uppleva skärgårdens avstånd, isolering, hemskheten när snöstormarna ven och vaktstugan brakade i fogarna för att vilket ögonblick som helst brytas sönder och samman. — Man fick också uppleva hur elementen lade sig till vila. En månskensnatt eller en och annan

Bröder; minns ni de glada unga åren,
när som livet var vackert som våren,
när vi trodde att sanning var rätt och lag,
när vårt hopp och vår ungdom var oss nog.
Det vi tänkte den tiden har svunnit
och den erfarenhet som vi vunnit
lärt oss kläda oss i järn och stål,
när som mänskors fred och vänskap dog.

Men hör på när vi nu sjunga
som den tid vi voro unga.
Än finns kraft i arm
och med rösten varm
samma sång vi sjunga liksom då,
att finns världen till,
och du endast vill,
skall vi segra med vår sång.
Käre vän i landstormsleder!
För ditt land och för din heder
är din plikt att gå,
att för Sverige stå —
för vårt fosterland och våra kära.

---

solskensdag var underbar i sin storslagna skönhet. De få mannarna på skäret blev som en familj. Arbetsuppgifterna fördelades. — Måltiderna voro höjdpunkterna. Den som gick på vakt skulle lösas av. Alla tillgängliga böcker och gamla tidningar lästes. Ja, de sönderlästes faktiskt. Ett eller annat flygplan slängde ner tidningar på söndagarna. Om de voro fast buntade gick det bra men ofta slets de sönder av luftdraget. Det var Svenska Dagbladet, Stockholms Tidningen och Dagens Nyheter. Detta var utmärkt men hade regeringsorganet varit med nån gång, hade det varit ändå bättre. Kocken i vår grupp, han är f. n. murare på skolan på Kvarnberget, lovade förresten att bjuda hem oss övriga på en skiva när vi muckat, men ännu har ingen inbjudning kommit, trots tioårsjubileet. Kocken deltog inte i vakttjänst. Han jagade och sedan lagade han mat — bra mat förresten. En var mas och hette Anders, en var halvmas och kallades Acke, han var befälhavare för gruppen. — Sträng men rättvis. En hette H. och skötte ransoneringarna. — Så var det Hogge och sist signaturen, som ävenså var ställföreträdande befälhavare och chefens närmaste man. Chefen och sign. hade särskilt rum med kakelugn och golvdrag, manskapet hade öppen spis och hade inte kläderna av sig på sex veckor. Vid högtidliga tillfällen hade vi kontakter med närmaste förläggning, som låg på en mils avstånd. Där var en Kalle Ström som skötte vakttjänsten, han avlöstes av en känd byggmästare som f. n. regerar på Kvarnberget. Hogge som tidigare seglat till Åland, tyckte sig vara kännare av skärgården varför han föreslog sign. att vi skulle hälsa på Kalle Ström. — Vi gav oss ut på isarna på vandring. Dels gick det upp s. k. råkar och ännu värre — dimman kom. Man sköt från Kalles förläggning men det hörde vi inte, men när Kalles visselpipa skar genom luften kunde vi orientera oss. Det var min kompass, sa Hogge, som räddade oss... Vännen Harald var en verkligt styv skytt. Han är ju också medlem av Gustavsbergs skytteförening. Han sköt faktiskt på en utter. Men uttern dog inte av några skott trots att viltjägare som kocken, Hogge och Anders anmälde sig. Befälet höll sig på avstånd när manskapet roade sig. Med telefonens hjälp höll vi kontakt med yttervärlden. Vi talade med vännerna Kalle P. och Lill Erik, de voro alldeles översig givna på sitt skär, åtminstone Kalle P. Uno L. och andra jeppar trivdes gott, men så voro de också förlagda närmast fastlandet. Man trodde tiden aldrig skulle ta slut när man vandrade på skäret under långa nätter... Tusen och åter tusental höllo under ofredsåren vakt vid våra gränser. Tiden svinner hastigt och tio år har redan svunnit sedan vi muckade år 1940. Man glömmer sorgligheterna och bedrövelsen och endast de mera humoristiska minnena lever kvar.

Vi träffas hos kocken!

Gran.

Till Er tjänst står alltid

Gustavsbergs Bageri

med beställningar av Namndags- och Födelsedagstårtor och finare Kaffebröd och Småbröd.

Gustavsbergs Bageri

Telefon 25 KLAS LARSSON Telefon 25

Gustavsbergare!

Behöver Ni en ny eller begagnad cykel?
Er gamla behöver kanske renoveras
eller sprutlackeras.

Vänd Er med förtroende till
BRÖDERNA NORLINGS CYKELSERVICE
Tel 411. Adress "Gamla Hästhagen 1"

Nytt folk – nya uppdrag

Syster Margit Lindskog anställdes vid fabriken i december 1949 och förestår nu det nya sjukrummet.

Syster Margit är östgöte. Efter studier vid flickskola i Linköping utbildade hon sig till sjuksköterska vid Sophiahemmet i Stockholm.

Hon har huvudsakligen varit knuten till kirurgiska avdelningen vid S:t Görans sjukhus i Stockholm, där hon tjänstgjort som översköterska. Under krigsåren arbetade hon som inkallad 1 1/2 år å lasarettsfartyget Prins Carl.

Syster Margit har även erfarenhet från sjukhusvården utomlands, då hon vid tiden för krigsutbrottet var anställd vid S:t Thomas Hospital i London. Vidare har hon efter krigsslutet tjänstgjort ett år vid Cook County Hospital i Chikago.

Vid sidan av sina sjukvårdande uppgifter — hittills ha i medeltal 15 patienter om dagen anlitat sjukrummet — har syster Margit att sköta handläggning av olycksfallsanmälningar o. d. och viss tillsyn av hygieniska anordningar.

Vi hälsa syster Margit välkommen till hennes nya arbete.

Till ny *affärschef* och föreståndare för Gustavsbergs konsumtionsförening har utsetts herr *Olof Gotthard Klaar.*

Herr Klaar har en lång bana bakom sig inom affärslivet och Kooperationen. Han är född 1905 och har under 21 år varit föreståndare för olika konsumtionsföreningar. Han kommer närmast från Hallstavik, där kunder, medlemmar och personal med saknad såg honom flytta.

Herr Klaar är ordförande i Stockholm—Uppsalakretsen av föreståndare och tjänstemannasektionen och ledamot av distriktstyrelsen i K. Fs andra distrikt.

— Vi hälsa honom välkommen till Gustavsberg och till stora uppgifter som vänta.

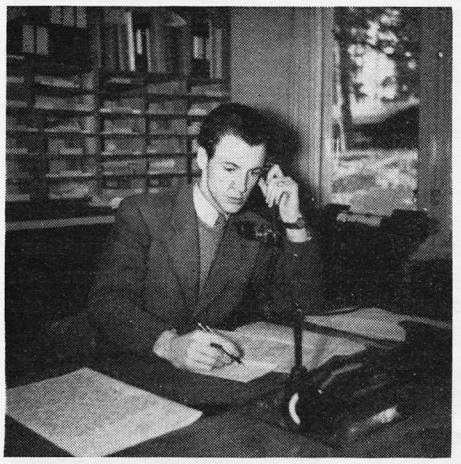

Det har tidigare meddelats i vår tidning att Gustavsbergs kommun inrättat en socialvårdsbyrå å kommunalkontoret. Detta var högst angeläget med alla uppgifter som numera påvila kommunerna i kommunalt-socialt avseende.

Till innehavaren av befattningen som *socialassistent* har utsetts hr *Yngve Nyström.* Nyström är infödd Gustavsbergspojke och började som springpojke i Konsum och kom sedermera till porslinsfabriken. Stugan blev honom för trång, han begav sig till huvudstaden och jobbade på försäkringskontor. — Han fick senare studiehåg och sökte sig till Karlskoga praktiska och Viskadalens folkhögskola och avverkade flera korrespondenskurser och slutligen Socialinstitutet i Stockholm, vid vars socialkommunala linjen han diplomerades föregående år.

Han har tidigare arbetat på sjukkassans expedition i Gustavsberg och haft praktiktjänstgöring på kommunalkontoren i Gustavsberg, Boo och Åkersberga.

Nyström hälsas välkommen till fosterjorden!

Till ordinarie *överkonstapel* inom Gustavsbergs och Ingarö polisdistrikt har fr. o. m. den 1. 1. 1950 förordnats fjärdingsman *Gustaf-Adolf Adborn.*

Hr Adborn är född stockholmare, i Maria 1909. Mellan åren 1932 och 1936 har han tjänstgjort vid Karlskrona stads poliskår. Genomgått Stadens polisskolas lägre kurs och överkonstapelklassen 1936. Han har även tjänstgjort vid ordonnanspolisen och kriminalpolisen som t. f. överkonstapel och har sålunda en god praktik och erfarenhet bakom sig. I februari 1947 kom Adborn till Gustavsberg, där han åtnjuter ett gott förtroende. Vi önska honom god fortsättning i hans nya uppdrag.

—

Konditor Gunnar Larsson. har ryckt in på Vita Hästen. Han är skåning och har gått i lära i Danmark, vilket förklarar hans goda wienerbröd. Efter ytterligare utbildning vid konditorier i Skåne kom Larsson 1933 till Oskar Hanssons AB i Tomelilla, där han stannade i 10 år, då han blev 1:e konditor vid Restaurangerna Aveny och Kungsparken i Malmö. Även vid välkända Jörgenssons Conditori och Conditori Cecil har Larsson arbetat som förste man tills han nu från AB Pålssons bageri ställt sina tjänster till förfogande för gustavsbergarna. Det blir bullfest, bullfest hela dån!

Vigda:

Den 11 mars: Porsl.arb. Sven Arne Björkman, Mariag. 6 och Gudrun Gertrud Nyström, Skogsbo.

Den 24 mars: Porslinsarb. Elis Andreas Lindström, Mariaplan 4 och Frida Lebovits, Åkerlyckan.

Den 1 april: Metallarb. Sven Gustav Olov Norén, Mariaplan 3 och Iréne Weisz, Mariaplan 3.

Den 1 april: Fabr.arb. Ture Arne Gröning, Hästhagsv. 26 och Edit Linnéa Alm, Hästhagsv. 2 b.

Den 1 april: Instrumentmak. Karl Gösta Karlsson, Bohusgat. 27, Sthlm och Frida Margy Håkansson, Skuggan.

Den 6 april: Verktygsarb. Erik Lennart Hagelin, Hästskoväg. 8 och Astrid Ingegärd Neuman, Grindstugat. 6.

Födda:

Den 8 febr. En son till transp.arb. Stig Gunnar Bertil Nilsson och h.h. Hjördis Svea Inga Sofia f. Olsson, Hästskoväg. 2.

Den 13 febr. Gunilla Sofia Eleonor d. t. porsl.arb. Gösta Olsson och h.h. Sofia Botilda f. Forsberg, Tallåsen 19.

Den 16 febr. En dotter till Rörarb. Karl Sigurd Milliander och h.h. Inga Margareta f. Möller, Hästhagsterassen 1.

Den 27 febr. Erik Gustav: son t. chaufför Gustav Erik Torsten Olsson och h.h. Maj Elisabet Ingegerd f. Johansson, Algatan 2.

Den 28 febr. En dotter till porslinsarb. Bruno Cadario och h.h. Märta Helena f. Vennberg, Hästhagsterassen 7.

Den 7 mars: Kerstin Gunilla: d. t. dek.mål. Arvid Birger Gerhard Arvidsson och h.h. Maria Erika f. Snis, Gamle Svartens väg 5.

Den 16 mars: Lena Kristina d. t. hand.res. Sture Arvid Vilhelm Fredblad och h.h. Anna-Lisa f. Johansson, Dalvägen 2.

Den 24 mars: En son t. grovarb. Arne Henrik Edman och h.h. Barbro Kristina f. Nyman, Mörtnäs 1:458.

Missionsförsamlingens verksamhet

Först några uppgifter från årsmötet:

Medlemsantalet är 72, och de för inre och yttre missionen insamlade medlen ha uppgått till cirka 10.000:— kr. I församlingens söndagsskola gå ett 80-tal barn.

Ordinarie medlemmar av styrelsen äro:

Emil Wahlin ordf., Samuel Svensson vice ordf., Karl Gustavsson kassör, Ruben Edqvist sekr., Margit Andersson, Signe Bäckström, Wilhelm Gezelius.

I oktober tillträdde Henry Burell, tidigare ungdomssekreterare i Östergötland, platsen som församlingens pastor, och på hans initiativ ha, förutom de sedvanliga gudstjänsterna, några nya vägar prövats till kontakt med gustavsbergarna.

Under torsdagskvällarna i januari—mars pågick en serie möten med föredrag om aktuella ämnen. Bland dem kunna nämnas fil. lic. Åke Nilssons översikt över Tro-och-vetande-debatten, riksdagsman Axel Gustavssons lekmannatankar om den moderna litteraturen och förf. Sven Lidmans påvisande av det dilemma, i vilket sekulariserade själar råkat, men också den väg, som finns att komma därur. Idrottsledaren och komministern Göran Roos talade om kristendom och idrott.

Direktör Hugo Edstam, KF, visade på de många beröringspunkterna mellan kristendom och kooperation och framhöll vikten av att den ursprungliga och bärande andan inom dessa folkrörelser hålles levande.

Om helbrägdagörelse genom tro talade pastor Arvid Bergsten, och han vittnade även om sina egna positiva erfarenheter därav.

Professor Gustav Sundelin vid Statens jordbruksförsök berättade, hur han från de frågor om människolivets utveckling, som han gjort sig som ärftlighetsforskare, kommit fram till levande kristen tro.

En del kvällar ha gått i sångens och musikens tecken med besök av bl. a. sångerskan Ester Berggren.

Döda:

Den 5 mars: Jonsson f. Roos Anna Matilda h:u t. ugnsarb. Gustav Hilding Jonsson, Skeviksg. 1. 64 år.

Den 9 mars: Lundholm, Johan Alfred f. d. porsl.arb. Ålderdomshemmet. 94 år.

Den 10 mars: Dr. Ingenjören Eugenio Gotthilf Altmann, Tvärvägen 21, 68 år.

Den 17 mars: Varvsägaren Karl Severin Karlsson, Räknäs. 73 år.

Till alla medlemmar i Gustavsbergs Sportfiskeklubb.

Inför den stundande fiskesäsongen är det styrelsen angeläget att påminna om ett par paragrafer i stadgarna, nämligen deras §§ 5 och 6, enligt vilka

medlem är skyldig att för styrelsen eller av årsmötet utsedd tillsyningsman omedelbart anmäla tjuvfiske ävensom överträdelser av klubbens bestämmelser och

medlem, som handlar emot klubbens intressen eller eljest visar sig vara ovärdig medlemsskap i klubben, kan av styrelsen omedelbart avstängas i avvaktan på årsmötets beslut.

Glöm inte heller att visa hänsyn till andra, när Du är ute på Din fisketur. Tag med medlemskort och fiskelicens och visa dem för personer, som vill kontrollera, om Du har fiskerätt. Kontrollera själv andra fiskare, som Du inte känner, så kanske vi få ordning och därmed också trivsel på våra vatten till båtnad för oss alla.

Hemvärnet i Gustavsberg fyller som bekant 10 år. Jubiléet kommer att högtidlighållas med en festlighet på Svenska Flaggans Dag den 6 juni.

En ledigare mötesform har prövats på tisdagskvällarna genom "norrländska symöten". Inte bara många av Gustavsbergs norrlänningar ha kommit och känt sig hemma, utan tillslutningen har varit god även av andra gustavsbergare, som kanske ha lite svårare att lägga av stelheten.

För barn och ungdom från 10 år och uppåt har en verksamhet påbörjats, som utvidgar de tidigare VF- och VP-kårernas arbete. Det är meningen att samling skall ske omkring ungdomarnas särskilda intressen i grupper för hobbyverksamhet, friluftsliv, studier m.m.

En del av arbetet ser kanske ut att vara ovanligt neutralt för att bedrivas i en frikyrklig församling. Men det är nog så i Gustavsberg, där den materiella nöden i glädjande stor utsträckning är eliminerad, att själen i stället blir satt på svältkost. Genom att flera av familjemedlemmarna ha tillfälle att arbeta och höja sin levnadsstandard, sättes kanske hemmet på hårda prov. Det torde då vara viktigt för hela samhällets utveckling att ett visst religiöst minimum vidmakthålles. Och för församlingen finnas då större möjligheter att visa på ett rikare andligt livs glädje och styrka.

R. E.

Vänlighet

Jag läste en intervju med Karl Gerhard i bladet för en tid sedan. De frågade honom om skillnaden mellan Stockholmaren och Göteborgaren och han menade att folket var litet mera tillgängligt, ja litet vänligare i Göteborg. Karl Gerhard trodde det berodde på att det var mindre hets och inte så trångt överallt där. För att få saken ytterligare belyst ringde jag ned till vår göteborgskorrespondent.

"De va kla't", sade denna, "Karl Gerhard har rätt och så är han Göteborgare och känner till saken". "Ja, men han är inte så litet elak själv ibland", svarade jag.

"Det beror på ärftlig belastning. Han är född stockholmare och vi ha bara adopterat honom", kom svaret.

"Nå skriv några rader om saken", avslutade jag samtalet med. Red.

Från vår göteborgskorr.:

En dag då jag skyndade hem under lunch fick jag se att en av de större boklådorna hade realisation. Vädrande chansen att få tag på en bra reseskildring till hyggligt pris, girade jag hårt styrbord åt det hållet. Strax före mig lovade en herre, av typen framgångsrik affärsman, upp. I fortsättningen kallar jag honom f. a. Han såg ut att ha bråttom, men höll trots det upp dörren för mig. 1—0 till Götet tänkte jag.

Vi styrde båda kurs på närmaste bokhandelsmedhjälpare, i fortsättningen kallad bhmhj. "Realiserar ni deckare också?" frågade f. a. "Ja", sade bhmhj, med en otroligt likgiltig röst. "De ligger där", varpå följde en gest med en slapp vit hand, tydligen skapad för ädlare ting än att packa in böcker. Som väl var hade han inte det rätta målet annars hade jag fått draga av en poäng.

"Är det någon som är bra?" fortsatte f. a. Men nu blev bhmhj tydligen förnärmad. "Det vet jag inte", sade han. "JAG läser aldrig detektivromaner". F. a. fick en stålhård glimt i ögonen och jag tänkte, nu får bhmhj en avhyvling, som han nästan tiggt om.

Men så försvann det stålhårda och det kom litet glitter i stället. Ungefär som då en västanfläkt drar över Älfsborgsfjorden. "Jag skall ge er ett gott råd", sade f. a. "Om ni skulle få en intellektuell sysselsättning någon gång, så skall ni finna att det är en utmärkt avkoppling att läsa en deckare." *Carl Bööe.*

Frukostrast förr och nu

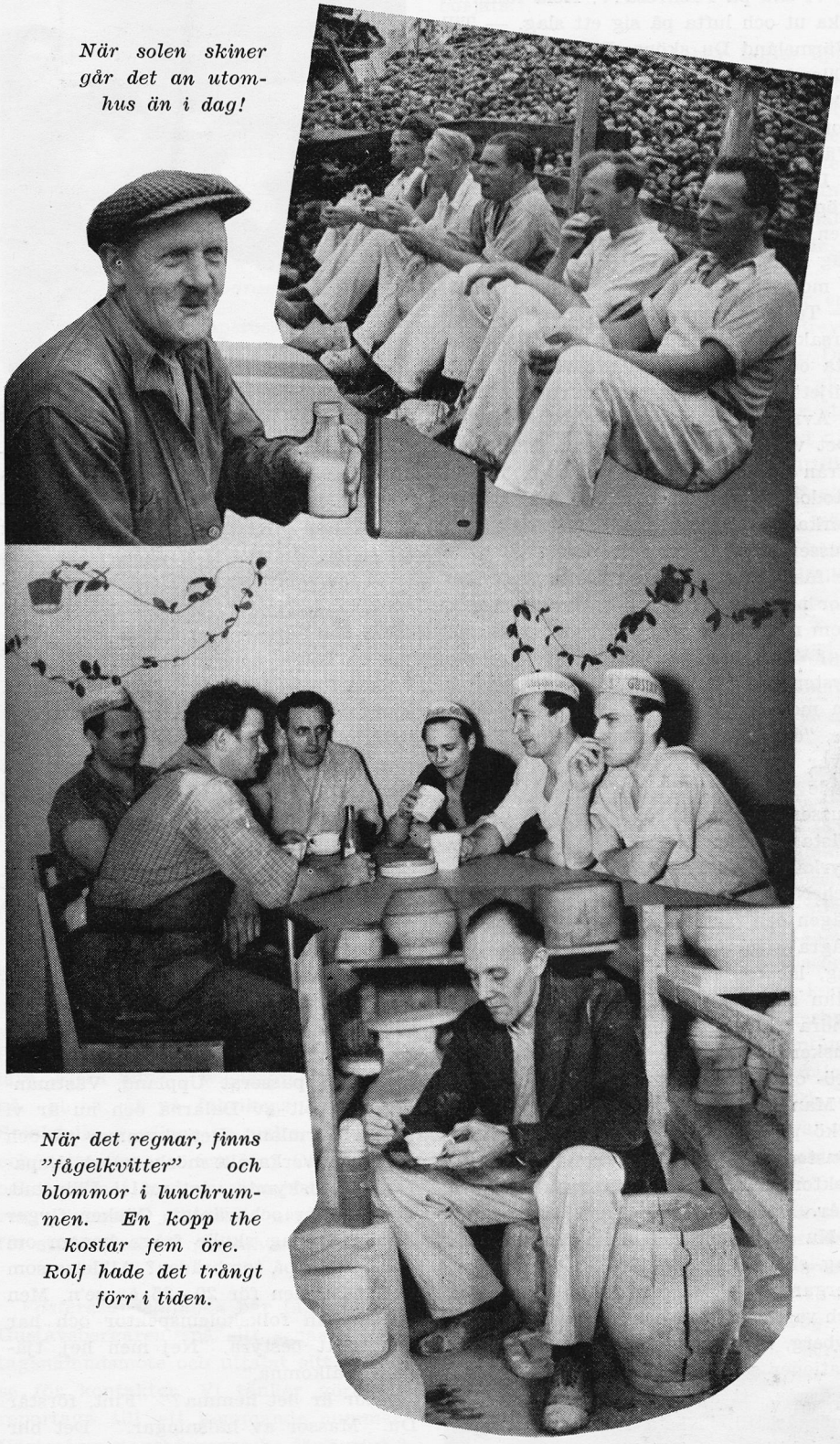

När solen skiner går det an utomhus än i dag!

När det regnar, finns "fågelkvitter" och blommor i lunchrummen. En kopp the kostar fem öre. Rolf hade det trångt förr i tiden.

Jag blev tvungen att ringa Kalle i Götet igen. "Tack skall du ha för historien. Den var inte så tokig, men hur gick det för dig själv då? Fick du tag på någon bok?"

Jodå, en som hette "Som trader i Sibirien" av Gustav Swenson, en svenskamerikan. Den var alldeles utmärkt och jag skall sända upp den som lån till dig.

Det var ju väldans vänligt. Och då jag tänker på att Kalle inte får något honorar för sin historia, får vi väl sätta 2 eller rent av 3—0 för Götet. Vi få väl vara litet vänliga vi också. Red.

Påskresa

Vi ska på Påskresa... Hela familjen ska ut och lufta på sig ett slag. — Till Värmeland Du sköna, Du härliga land. Eller hur, Värmlands Anders? Hur har Du med hästen? Vi startade på skärtorsdagen, nej inte till Blåkulla, till Värmland var det.

Det är inte lätt med resor. Man måste köpa biljetter i förköp. Jag infann mig den trettionde mars vid Centralen. Kan jag få en familjebiljett? Ja det går bra i morgon, för då börjar vi att sälja. — Tack så mycket. — Varsågod, ingen orsak. — Vi fick resa in den trettioförsta och köpa. Det gjorde vi, men fick biljetter till fel tåg, annars var det rätt.

Avresedagen och väntan på bussen... Det var knappt att jag kunde komma ifrån telefon, men det lyckades. Många stodo och väntade med oss och Torsten Jerka — hygglig grabb förresten. På bussen kramar man ihop sig. — "Det är fasligt vad gubbarna har mycket väskor med sig i dag". — "Undra på det, dom reser till stan och så är det Påsk". — "Vänta bara tills vi får Stockholmssystemet i Stenhuset", viskade jag till en medpassagerare. "Ja", svarade denne, "det är synd att inte finkan ligger kvar där också". "Varför det?" "Dom hade inte så långt då"... Mylla kör bussen. Elegant som vanligt och det bästa av allt: Vi fick resa direkt från kyrkan till sta'n, förbi alla Björknäs- och Nackabor, som bara springer ut till vägen och får följa med utan att passa några avgångstider. — Snälla buss-bolag, låt oss få resa direkt till staden utan att stanna vid varje hållplats på andra sidan Skurubron? Ett gammalt önskemål som alla Gustavsbergs-, Ingarö- och Värmdöbor åstunda.

Man får lära sig vänta när man står i kö på Centralen för att få sittplats, fönsterplats. — Det är nästan som hos doktorn eller i affärerna, man står och står.

Nu går tåget och vi ha fönsterplats. Jag skriver i mitt block till Gustavsbergaren. — Det går dåligt att skriva och vagnen rycker och slänger. — Sundbyberg, Spånga, vi håller på att räkna stationer som vi reser förbi. — En ostsmörgås, ett apelsin, en läskedryck, en smörgås till. "Nästa Enköping", säger konduktören. — Det här går undan. — Efter smörgås och dricka blir man trött. — Vi gör som Dahlberg, när han flög till England — vi somnar... Vi vaknar till hastigt och inleder ett samtal med en medresenär: "Jag undrar när vi är i Västerås?" "Västerås", säger han, "det här tåget kommer inte till Västerås, vi skall till Tillberga och till Ludvika." "Javisst-ja". I Tillberga stod tåget en lång stund och vi sökte förgäves det där huset där Ellen har bott. — Där fanns intet hus med hesa Fredrik på taket.

Vi far vidare genom Bergslagen, järnbärarland. Hyttor, bruk, stora skogar, sjöar och åar. — Det rinner just i minnet en fråga, som min son fick av sin fröken för en tid sedan. "Kan du nämna namnet på någon flod och någon å?" "Nilfloden och Ösbyå", svarade han. Nilfloden står sig väl fortfarande, men med Ösbyå börjar det bli knalt... Köp kvällstidningar! — Tidningsgrabbar är med på tåget som vanligt. A.T. Panik ombord när Bore I grundstötte. — Nyheter, mest tråkigheter.

Man börjar bli bekant med sina medresenärer. De voro så tillknäppta när vi embarkerade tåget i Stockholm, men de har tinat opp med solskenet, som under resan kastat sina livgivande strålar över landskapet. Eller kanske landskapen, för nu ha vi passerat Uppland, Västmanland, en bit av Dalarna och nu är vi inne i Värmland. Det skymmer på och skogarna verka allt mörkare och djupare. — Vi skymta vårt mål i Filipstad. Ragnar går och väntar. Gäcken flyger i oss. Om jag skulle fråga honom om han väntar på tombräder? Alldeles som i rågodsugnen för 20—25 år se'n. Men nu är han folkskoleinspektör och har annat att bestyra. "Nej men hej, tjänare, välkomna."

"Hur är det hemma?" "Fint, förstår Du. Massor av hälsningar." Det blir snack om nära och kära, släktingar, vänner och bekanta. Praktiska uppgifter och idéer ja, vi läste t. o. m. dikter av Dan och Jändel och Karlfeldt, alldeles som förr i världen:

"Intet är som väntans tider,
Vårflodsveckor, knoppningstider,
ingen maj en dager sprider
som den klarnande april."

gran.

Månadens intervju

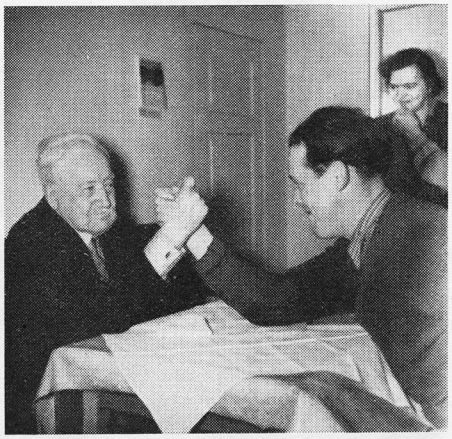

Nappatag med 90-åringen K. V. Johnsson.

En kväll fick jag ett mycket trevligt uppdrag. Det gällde att intervjua min granne, min f. d. arbetskamrat, gipsgjutaren Karl Viktor Johnsson som den 16 maj fyller 90 år.

J. är född vid Ålstäket, stugan vid Viks pensionat står ännu kvar fastän ombyggd. J:s föräldrar voro småländningar och gingo till fots den långa vägen från Jönköping för att slå sig ner vid Ålstäket. J. gick i så kallad bytesskola d.v.s. en termin vid Mörtnäs, en vid Aspvik och en vid Vik. Där var han bl. a. skolkamrat med Oskar Wadström d. ä. Vid 9 års ålder började J. arbeta vid det numera nedlagda tegelbruket vid Vik. Sedan arbetade han som lantarbetare vid Vik Stadsvall och Fagerdala. Där fick han köra till Stockholm och sälja hö — en 4 mil lång sjöfärd på vintern och landväg på sommaren.

Vid 16 års ålder körde han mjölken till Gustavsbergs bageri, som då innehades av bagaren Lindströms far.

Den 3 nov. 1887 började han jobba på Grisslingevägen till Gustavsberg. Där var förtjänsten 60 öre om dagen.

År 1890 kom han till Gustavsbergs fabriker. Första jobbet blev grunden till första huset i Södra Kullen. Så blev han då till slut gipsgjutare, ett jobb som han hade i 45 år eller tills han fyllde 80 år. Där utmärkte han sig genom sin plikttrogenhet och noggrannhet, egenskaper som kanske inte alltid äro så vanliga nu för tiden.

Johnsson besitter en strålande vigör trots sina 90 år. Han hugger veden själv och vi gamla arbetskamrater bruka ta ett litet nappatag när vi träffas. Man känner att än finns det lite kvar av krafterna, som svingade släggan åt skogvaktare Larsson på Grisslingevägen eller som valsade med bonddrängarna på krogen Dockskåpet under Stockholmskörningarna. Det är ofattbart att man har framför sig en man som började arbeta redan under Karl XV:s tid. Vi talade om porslinet av i dag, och J. påpekar att hänkeln sitter snett och att kopparna äro för tjocka. Han plockar tillsammans med dottern Anna, som nyligen firat sin modiga 50-årsdag, fram Gustavsbergskoppar från sitt föräldrahem. "Det är porslin det här", suckar J. och vi instämma.

Vi tala om beväringsminnen från Vaxholms artillerikår där J. var "lumparkompis" med Gunnar Anderssons far Erland. När vi till sist skålar för de 90 åren säger Johnsson skämtsamt med glimten i ögonvrån, "skål å gutår, se upp därnere för det kommer fler". I den lycksönskningsskålen instämmer hela Gustavsberg.

Rolf.

Glimtar från Gustavsbergs fabriker

Ingeniör Artur Teglund har fr. o. m. april månad anförtrotts de arbetsuppgifter, som åvilade nyligen bortgångne Dr E. Altman.

Till verkmästare har utnämnts Harald Andersson, Edward Larsson, Edvin Lowndes och Carl Wiberg.

Semestern vid fabrikerna förlägges i år till tiden 17 juli—29 juli.

Förslagskommittén har under 1:a kvartalet mottagit 21 förbättringsförslag. Av dessa har 9 st. premierats med belopp från 20:— kr till 250:— kr.

I Korpidrotten anmäles icke något fotbollslag i serien i år, då fotbollen är väl företrädd i Stockholmsserien. I likhet med föregående år planeras dock fotboll mellan avdelningarna för icke aktiva och med lättare fotbeklädnad. Fabrikens korpkommitté, Ella Sander, Torsten Rolf och Gösta Dahlberg, tänker även ta initiativ för fri idrott, vandringar, varpa och annan folkidrott, där alla kan deltaga.

Fackföreningen har beslutat att i anslutning till sin kollektiva olycksfallsförsäkring teckna tilläggsförsäkring utom arbete och en ryggskadeförsäkring. Förmånerna kommer att gälla dagsersättningar från 5:— kr, dödsfalls- och invaliditetsförsäkring, fria läkarintyg, tandskador, invaliditetshjälpmedel och idrottsskador. Premien beräknas till kr. 2:— pr månad. Förutsättning är en anslutning till 90 proc. av medlemsantalet.

Om "Skönhet och arbete" kåserade Stig Lindberg vid Arbetsledarnas sista diskussionskväll för vårsäsongen. Efter en hissnande kavalkad genom historien bromsade konstnären slutligen upp inför industrialismen och dess tendens till stillöshet och efterapning. Lindberg efterlyste nuets livsstil, och någon tidlös konst ville han inte acceptera. I de interna frågorna anlades rätt kritiska synpunkter av talaren och uppfordrade talare. Nya modeller inom porslinsserviserna efterlystes, kvalitetssynpunkter ventilerades och möjligheterna till yrkesskicklighetens bevarande diskuterades. Den flitige opponenten Rune Sundin lovade inleda septembermötets diskussionskväll kring försäljningssidan.

Dekoravdelningarna hade samkväm på "Fölungen" den 17 april. Hilding Olsson visade vackra färgbilder och tjänstgjorde med den äran som lekledare och auktionsförrättare. Dessutom bjöds på musik och sång och alla tycks ha varit mycket nöjda med samvaron.

KPA:s sommarprogram upptar

26—31 maj Vänskapsresa till Köpenhamn. 65:— + resa. Anm. före 10 maj.

17—29 juni Vänskapsresa till Stockholm. 110:— + resa. Anm. före 1 juni.

2—8 juli Vänskapsmöte på Samvirkesskolan utanför Oslo. 10:— + resa. Anm. före 1 juni.

9—15 juli Vänskapsmöte på Krogerup höjskole i Danmark. 10:— + resa. Anm. före 1 juni.

9—15 juli Bussresa i de norska fjällen. Start i Oslo. 200:— + resa. Anm. före 15 maj.

15—31 juli. Eventuellt besök i Schweiz. Meddelas senare.

23—29 juli Vänskapsmöte på Jakobsbergs folkhögskola utanför Stockholm. 10:— + resa. Anm. före 1 juli.

20—26 aug. Vänskapsmöte på Jollas Gård utanför Helsingfors. 10:— + resa. Anm. före 1 aug.

Upplysningar genom personalkonsulenten.

Vita Hästen har fått sin konditor och bakverken ha omedelbart blivit populära. Flera hundra wienerbröd om da'n gå bl. a. åt på fabrikens lunchrum. Smakfulla gardiner ha valts, sömmats och satts upp av fru Maj Olson, som också ordnat med persienner till fönstren, ävensom liknande arrangemang för studielokalen i grannhuset.

Västeråsavdelningen har tagit del av Gustavsbergaren på sitt senaste företagsnämndsmöte och uttalat sitt intresse för kontakter. Vi tänker göra ett reportage till ett kommande nummer. Västeråsgustavsbergarna ha för övrigt 3 svenska mästare i bandy i sitt arbetsgäng, nämligen "Kraxen" Magnusson, "Flaidern" Lundberg och Tage Sjöstrand.

Obligationsföreningen, som 1947 inköpte 2000 st. premieobligationer, har nu betalt hälften av upplånade medel och i vinster hittills tillförts 2,400:— kr.

Smidda värmepannor har upptagits i tillverkningen på BKF. På TPF har produktion av högspända isolatorer påbörjats.

En helt ny konstart har tagits upp under ledning av Stig Lindberg med bistånd av konstnären Egon Möller-Nielsen. Det gäller konst-dekorering medelst emalj på plåt. Tack vare materialets art och BKF-ugnarnas bränningsmöjligheter kunna effekter erhållas som icke nås t. ex. vid oljemålning.

Vår egen ekonomi just nu heter en korrespondenskurs, utarbetad av Brevskolan och Ekonomisk Information. De fem studiebreven utgöra den mest aktuella orientering som torde finnas att tillgå i de ekonomiska frågorna just nu och äro dessutom synnerligen lättillgängliga. Det är av största intresse, att så många som möjligt av dem som möter problemen i sitt arbete och i sin kontakt med andra människor få tillfälle till en vederhäftig översikt över situationen.

Kursen är avgiftsfri för våra anställda. Anmälningar mottagas av personalkonsulenten. — Vi rekommendera gruppstudier i läsecirklar.

Skolbarn, amerikanska studenter, företagsnämnder från Nynäshamn och Tre Kronor, statspoliser och kommunalmän besökte oss i december. Ur första kvartalets besöksflora plocka vi ur minnet fram arkitekter, byggmästare, småbrukare och arbetsledare från skilda orter. Vidare märkes husmödrar och kooperatörer från Landskrona, Vimmerby, Stockholm och London och representant från B.B.C., amerikansk konsul, en indokines och en tysk kooperatör. Bland mera namnkunniga gäster notera vi Italiens ledande man inom arkitektur och konstindustri Gio Ponti, som bl. a. ansåg att våra emaljplåtsmålningar skulle passa på de italienska atlantångarna. På vår bild nedan skriver signor Ponti sitt namn i gästboken.

G. Dbg.

FÖRETAGS-Nämnden

Nämndens första sammanträde för året hölls på Värdshuset den 20 februari. Herr Hj. Olson inledde med en *informationsöverblick* på marknadsläget. Han meddelade bl. a. att efterfrågan liksom tillverkning ökat för hushållsporslin, medan marknaden för sanitetsgods och badkar fortfarande var något trögare beroende på rådande begränsningar inom byggnadsverksamheten. På exportmarknaden har vi alltjämt att räkna med en eftersläpning till följd av gällande restriktioner på utrikeshandelns område. — I en framtida bostadsproduktion, som väl i sinom tid skall släppas loss, kunna vi räkna med goda avsättningsmöjligheter, framhöll herr Olson. Det är inte bara bostäder landet runt, som ropa efter våra produkter, det är också skolor, restauranger, sjukhus och andra gemensamhetsanläggningar.

Herr Nässén tog upp spörsmålet om nya tillverkningsobjekt, herr Nilsson vidrörde sorteringsprinciperna för hushållsgods och herr Lööf önskade några framtidsprognoser för marknaden på sanitetsporslin och badkar. Av det följande samtalet framgick att samtliga fabriker arbeta med att vidga sin volym med nya tillverkningar vid Gustavsberg, t. ex. elporslin, högspänningsisolatorer och värmepannor. Gustavsbergsporslin har blivit normen för prima porslin och på den vägen måste vi alltid hävda oss, det må gälla hushållsporslin, sanitetsporslin eller badkar.

Från *samarbetskommittéerna* vid de olika fabrikerna rapporterades relativt livlig verksamhet. Frånvaron, kvalitetsfrågor o. d. har varit uppe till behandling. Det meddelades här att HPF:s lunchrum byggts ut och att överskottet möjliggjort ordnandet av gemensamt Luciafirande å HPF och reserverandet av medel för en personalsammankomst på Aspvik instundande sommar. Liknande rapporter lämnades från de övriga fabrikerna.

Skyddskommittén rapporterade att sjukrum och solarium färdigställts och inspekterats av skyddsombuden. Handdukar enligt nya Arbetarskyddslagens bestämmelser ha beställts. Ett förslag till arbetsskjorta demonstrerades och kritiserades. Vidare meddelades att kommittén beslutat att i särskilda fall vid nödläge lämna möjlighet till bidrag ur skyddskassan även vid sjukdom. Vissa skyddstekniska åtgärder vid fabriken mot silikos ha filmats på begäran av Statens Institut för Folkhälsan.

Förslagsverksamheten rapporterade att förslagslådor av ny typ jämte nya formulär färdigställts. På det nya året ha tio förbättringsförslag inkommit, varav tre belönats, fem remitterats till resp. fabrikschefer för yttrande och två visat sig outförbara. —

Några ytterligare mindre frågor om sjuklön, anslag och filmvisning hänsköts till vederbörligt forum för prövning. — Till ledamöterna utdelades till slut en skrift ur Industrins upplysningstjänsts serie om "Sveriges porslins- och keramikindustri."

Sekr.

Gustavsberg, företag och samhälle

I Yrkesinspektionens i II distriktet verksamhetsberättelse för 1949 återfinna vi följande uppsats, som väl får anses vara objektivt neutral. Vi göra i övrigt inga kommentarer, men ha tillåtit oss att kursivera en mening i sista stycket. Det smakar bra med e tt så pass officiellt erkännande.

Red.

Vid företag som helt dominera sin ort uppstå speciella problem, när det gäller att avgöra vilka åtgärder som skola vidtagas av företaget och vilka som skola vidtagas av kommunen. Detta gäller speciellt de allmänt sociala åtgärderna till förmån för de anställda, t. ex. bostadsbyggande. Ligger företaget dessutom i närheten av en storstad, så som fallet är med AB Gustavsbergs Fabriker uppstå nya problem, framför allt frågan om hur man skall kunna behålla sina anställda, när storstaden med dess större möjligheter till friare yrkesval och till utbildning och förströelse lockar.

Ledningen för AB Gustavsbergs Fabriker har försökt och man torde kunna säga även till stor del lyckats lösa detta problem genom att skapa goda miljöförhållanden i arbete och under fritid. Porslinsfabriken grundades för mer än 120 år sedan ute på det vackra Värmdö i Stockholms skärgård. Samhället, som nu har 3.300 invånare, domineras helt av fabriken. Runt omkring centrum, där fabriksområdet ligger bredvid kyrkan, sträcka sig stora bostadsområden, som äro synnerligen väl inpassade i den lummiga naturen. Redan från äldsta tider har företaget ordnat bostäder för sina anställda. Det finns ännu kvar en typisk bruksgata med hus från 1870-talet, nu reparerade och moderniserade.

Porslinsfabriken kom 1937 i K.F:s ägo och sedan dess har utvecklingen tack vare en klok och förutseende ledning gått mycket raskt framåt. Nya tillverkningsområden ha tagits upp. Fabrikationen omfattar nu hushållsporslin, tekniskt porslin, plastprodukter och badkar. Personalstyrkan har icke ökats i samma takt som produktionen; kapacitetsökningen har till stor del skett genom rationalisering av driften. Fabriksbyggnaderna ha byggts om och nya ha uppförts. Nu resa sig på området bakom den gamla kontorsbyggnaden de ytterst moderna fabrikerna för hushållsporslin, sanitetsgods och — yngst i raden — badkarsfabriken, där med amerikansk fart emaljerade plåtbadkar kunna spottas fram med en hastighet av ett kar per minut, om arbetskraftstillgång eller marknadens behov så tillåter.

I badkarsfabriken, som är färgkonditionerad, har en av våra mest kända kyrkomålare, Gunnar Torhamn, varit med om att bestämma färgerna. I den stora presshallen äro väggarna ljust gröna under det att de i plåtverkstaden och emaljverket äro hållna i varm, ljust rödbrun ton. Mot dessa stora, lugna ytor harmoniera väl de mörkt blå bärande pelarna. Balkarna i taket äro ljusblå för att ge en vision av himlen. Pressarnas stativ äro ljusgröna, rörliga delar signalera varnande med gula och svarta ränder på vanligt sätt och elektriska installationer äro orangefärgade.

God allmänventilation och utexperimenterade utsugningsanordningar för damm och ånga (en del närmare beskrivna på annat ställe) bidra till säkerhet och sundhet i arbetet. Ljusa, luftiga, väl belysta arbetslokaler, där allt har gjorts för att underlätta arbetet, välinredda omklädningsrum och tvättrum (beskrivna i årsberättelsen för år 1946) och en i övrigt god hygienisk standard i fabriken bidra till trivsel och trevnad i arbetet. Då därtill kommer att man i hög grad förstått att i det

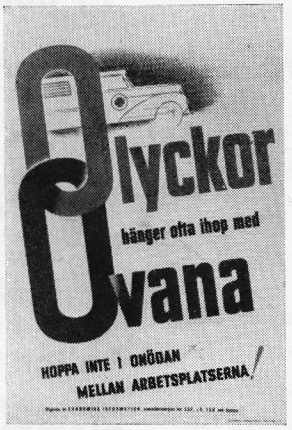

Dessa affischer som nu finnas uppsatta på fabrikens anslagstavlor ha utarbetats och distribuerats av Ekonomisk information — det gemensamma samarbetsorganet mellan SAF, LO, TCO och staten.

Visserligen tala de för sig själva — och ett tydligt språk till och med — men här nedan följer ändå några förklarande och kompletterande ord.

En man ur jobbet

Frånvaron i arbetet hämmar fortfarande våra produktionsresurser. Ta inte ledigt utan giltig orsak.

Värre och värre för »Hopp-Jerka»

Genom sina ständiga platsbyten har »Hopp-Jerka» försummat sin yrkesutbildning. Han får det nu värre och värre.

Din idé

Fram för fler förbättringsförslag. Aktivt deltagande i förslagsverksamheten betyder ökad produktion och ersättning åt den uppfinningsrike.

Olyckor hänga ofta ihop med ovana

50.000 man hållas årligen utanför produktionen till följd av olycksfall i arbetet. Folkhushållet går härigenom år efter år miste om 15 miljoner värdefulla dagsverken. För den enskilde medför olycksfall personliga lidanden och försakelser. Risken för olycksfall är åtskilliga gånger större för nykomligen än för den vane arbetaren. Du som är ung — byt inte arbetsplats i onödan. Du som är äldre — hjälp Din yngre kamrat att undvika olycksfall.

---

personliga umgänget på arbetsplatsen och i företagsnämnd, förslagskommitté och skyddskommitté skapa den av alla eftersträvade "vi-andan" bland de anställda har man kommit mycket långt på vägen till målet, att varje anställd skall känna trivsel och arbetsglädje i sitt arbete.

Ett betydande bostadsbygge har även under de senaste 10 åren ägt rum i företagets regi. Praktiskt taget alla de 1400 anställda bo nu i moderna eller moderniserade bostäder. De gamla brukslägenheterna ha moderniserats och byggandet av nya bostäder har skett i olika etapper. Höjdhagsområdet bebyggdes under kriget med 75 enplansvillor om 2 rum och kök, matvrå och badrum. 1944 färdigställdes ett antal radhus med sammanlagt 51 lägenheter om 2 och 3 rum och kök. I samband med uppförandet av flerfamiljshus, liksom vid omändring av gamla lägenheter, inrättades enkelrum med kokvrå för ensamstående. Vid Mariaplan ha dubbelhus och i Hästhagen lamellhus och punkthus byggts. Hästhagsområdet har central värmeanläggning och bastu och här har också lämnats plats för klubblokaler och ett konditoricafé, en länge efterlängtad samlingsplats för ungdomen. Den sista, ännu ej påbörjade etappen, omfattar egnahemsbebyggelse. Företaget kommer då att med tomträtt upplåta viss mark.

Hyran för en modern 2-rumslägenhet är f. n. omkring 1500 kr, men då de som arbeta i fabriken ha 20 öre per tim. i hyreskompensation, om de bo i företagets fastigheter, sker en betydande reduktion. För den ogifta personalen finns förutom de redan nämnda enkelrummen ett antal kollektivhus med sammanlagt 90 rum för en eller två personer. För gemensam trevnad finns dagrum och hobbylokaler. Varje kollektivhus förestås av en familj som bor i huset.

I ett samhälle som Gustavsberg är det mycket svårt att dra gränserna mellan kommunen och företaget, det är på alla områden ett intimt samarbete när det gäller samhällsplanering och därmed sammanhängande frågor. Företaget äger all mark och bygger alla bostäder. Till de förvärvsarbetande mödrarnas hjälp finns ett daghem med filial för sammanlagt 40 barn. Företaget och kommunen dela kostnaderna lika för driften. Landstingets läkare, tandklinik och förlossningshem äro förlagda till Gustavsberg, där fabriken ställt lokalen till förfogande.

Fritidsverksamhet, klubbar, studiecirklar och samkväm av olika slag skötas helt av de många organisationerna i samhället men få understöd av fabriken. Företaget har uppfört idrottsplatser och även ställt fritidsgården Aspvik till samhällets förfogande. Intill fabriken ligger Värdshuset, där de som inte gå hem under middagsrasten kunna äta sin middag. På kvällarna användas lokalerna för sammanträden av olika slag. Lokalbehovet för klubbar och mindre sammankomster har numera blivit väl tillgodosett även genom klubblokaler i Hästhagen och det nämnda konditoricaféet, men det råder fortfarande brist på större samlingslokaler.

Företagets populära personaltidning, Gustavsbergaren är samtidigt lokalorgan för samhället och bidrar på sitt sätt att knyta bandet fastare mellan samhälle och företag.

Det är utmärkande för Gustavsberg detta nära samarbete mellan företaget och kommunen, man finner det överallt. Företaget ville göra arbetsplatsen och samhället till ett ställe där man trivs och har därför under uppbyggnadsperioden icke tvekat att ta på sig uppgifter som kommunen kanske under andra förhållanden själv fått stå för.

Fyra terränglopp

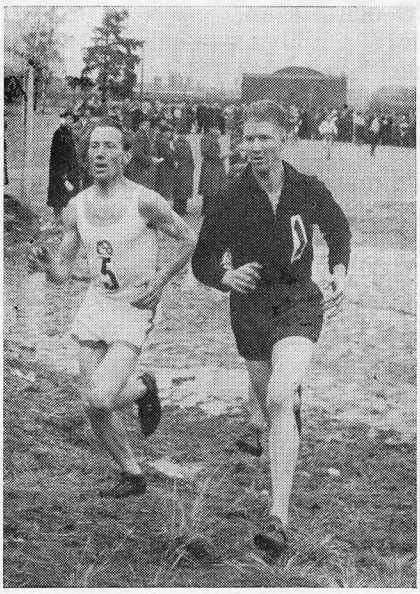

Vår storlöpare Valfrid Berglund har i år visat en pålitlig form. Han säsongdebuterade med att vinna i Eslöv, söndagen därpå den 2 april vann han överlägset Linnea-terrängen och Annandag påsk den anrika Sundbybergs terräng före storhejaren Bertil Albertsson, Uppsala IF. Den 16 april vann han också Enskedeterrängen.

Berglund som i år avstått att tävla på skidor, verkar bättre en någonsin och kan vi få i ordning löparbanorna, så kanske han även gör ett allvarligt försök på bana.

Han går nu närmast in för långa SM-terrängen.

Rolf.

Specialaffär för

MODERNA HERRKLÄDER

HERREKIPERING.

Alberts Herrkläder

Folkungagatan 96. Tel. 40 94 17
Hornsgatan 26 Tel. 40 33 78
Stockholm.

köp kräm

BJÖRNEKULLA

Björnekulla

ÄPPEL MOS

gott till mycket

hushållsmarmelad:

jordgubb	—: 95
krusbär	—: 95
hallon	—: 95
aprikos	—: 95

Björnekulla
apelsinmarmelad

glasburk	1: 15
pappburk	1: 10

lingonsylt:

1/1 burk	1: 90
1/2 burk	1: 10

1/1 burk	1: 35
1/2 burk	—: 75

fruktkonserver:

jordgubbar	1/2 brk	2: 25
hallon	1/2 brk	2: —
plommon	1/1 brk	3: 10
plommon	1/2 brk	1: 65
päron	1/1 brk	3: 15
päron	1/2 brk	2: 25

björnekulla saft:

apelsin	1/2 fl	1: 40
blandsaft	1/2 fl	1: 40
citron	1/2 fl	1: 40
körsbär	1/2 fl	1: 40
jordgubb	1/2 fl	2: 10
hallon	1/2 fl	2: 10

konsum

Gustavsberg

Konsumspalten

Gustavsbergs konsumtionsförenings fullmäktige voro samlade till årsmöte den 14 april på Värdshuset. Styrelsens ordförande, herr Harry Pettersson, hälsade välkommen. Herr Axel Björkman valdes att leda förhandlingarna. Styrelsens ordförande lämnade en redogörelse över 1949 års verksamhetsberättelse, varefter en livlig debatt följde. Styrelsens och revisorernas berättelser godkändes, bokslutet fastställdes och ansvarsfrihet beviljades. Överskottets fördelning fastställdes i enlighet med styrelsens förslag som var: kr. 15.000 till reservfonden, 5 proc. ränta å insatser kr. 9.425 och 4 proc. återbäring å gjorda köp kr 116.789, summa kr 141.214. De i tur avgående styrelseledamöterna omvaldes. Styrelsen består av hrr Harry Pettersson, Erik Nilsson, Erik Karlsson, Verner Lindberg och Helge Söderström. Till revisorer omvaldes hrr Johan Hellqvist och Anton Andersson. Ombud till ABF valdes. Att representera föreningen vid K.F:s distriktskongress valdes hrr Erik Nilsson, Gustav Andersson, Harald Andersson och fru Astrid Söderman. Om föreningens byggnadsfrågor lämnade herr O. G. Klaar en redogörelse. Deltagarna bjödos på kaffe.

Vita Hästen

KONDITORI CAFÉ

Alltid gott bröd

Allt till kundens bästa

Pristävlan om gatunamn

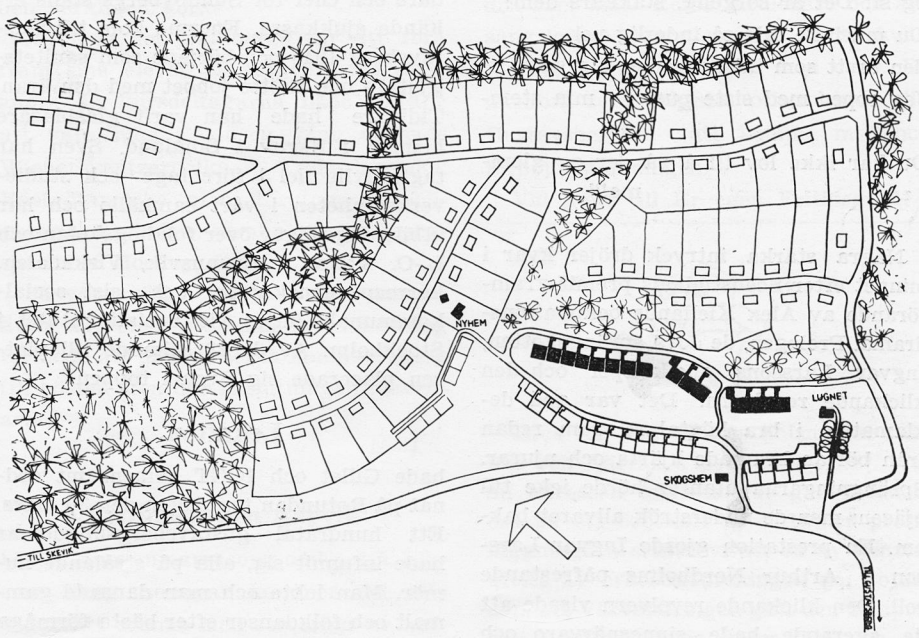

Lugnet med dess planerade egnahemsbebyggelse är nu färdigplanerat och vi visa här ovan en karta med de vägar som dragas genom bostadsområdet. Gustavsbergaren har fått anmaning att inbjuda sina läsare till en pristävling om namnförslag å dessa vägar. Numrera vägarna å kartan eller rita av vägstreckningarna och sänd oss Ditt namnförslag före den 1 juni 1950.

Glad i dag I.

När halkan var som värst i mars uppfångade vår specialkamera ovanstående situation vid kajen. Både chauffören Gunte, matsäcken Kosa, kajen och bilen sluppo undan utan skråmor.

"Om ett folk vill leva"

"Du må ikke sitte trygt i ditt hjem
og si: Det är sörgelig, stakkars dem!
Du må ikke tåle så inderlig vel
den urett som ikke rammer dig selv!
Jeg roper med siste pust av min stemme:
Du har ikke lov til å gå der og glemme!"

Några starka intryck dröjer kvar i minnet efter Scenstudions premiärframförande av Alex Kiellands ockupationsdrama. Prologen, de dova sprängskotten, Ingvar Larssons ansiktsspel och den klickande revolvern. Det var god deklamation i bra högtalare, som redan från början kramade hjärta och njurar. Sprängningarna utanför hörde icke till pjäsen, men de underströk allvaret bakom. En prestation gjorde Ingvar Larsson i Arthur Nordholms påfrestande roll. Den klickande revolvern visade att de agerande hade sinnesnärvaro och scenvana. Thorstein Hagen, Otto Frank, Oberlieutnant Stein tolkades säkert av Sven Andersson, Gustav Roos och Birger Säfström, som visade att de är mottagliga för regissörens lärdomar. Hilding Ohlsons pastor var väl anpassad och kusligt nyordnad. Alla övriga ej att förglömma för gott amatörspel. Om litet kritik får anläggas bland lovorden så gäller det frisyrerna, som höllo sig alltför fräscha efter all hårdhänt behandling, den knaggliga tyskan, den fnuttiga kg-elden och något för snabba repliker i vissa för publiken betydelsefulla situationer. Men det mesta har rättat till sig i följande föreställningar. Scenstudion har med denna pjäs kanske vunnit sin största framgång hittills, vilket den har att tacka förmånen av att åtnjuta regissör Sarrazins intresserade ledning. Det kan anses vara rätt hedrande att Scenstudion fått erbjudande att spela pjäsen på Folkets Hus i Stockholm och i Nynäshamn.

G—g.

God prestation.

Sven Enermo har utsetts till föreståndare och chef för Sundbybergs stads erkända sjukkassa. Enermo kom till Gustavsberg 1940 och började som sanitetsgjutare och skötte jobbet med den äran. Tidigare hade han varit glasblåsare hemma i Skruv i Småland. Sven har tagit livlig del i förenings- och studieverksamheten i vårt samhälle och har utbildningsvägar över folkhögskolan och L.-O. skolan i Brunnsvik, Viskadalen, korrespondenskurser och sist socialkommunala linjen vid Socialinstitutet i Stockholm. Av de 29 sökande till platsen placerade sig Sven i toppen.

Lekafton.

hade Gillet och IOGT gemensamt ordnat på Rotundan torsdagen den 30 mars. Ett hundratal gustavsbergsungdomar hade infunnit sig, alla på strålande humör. Man lekte och man dansade gammalt och folkdanser efter bästa förmåga med Gösta Dahlberg som uppskattad ledare. Inte mindre uppskattade voro musikanterna.

I en paus underhöll ett gäng från IOGT i Stockholm, och vidare hade ett amerikanskt lotteri ordnats på en korg till brädden fylld med den härligaste frukt.

Då man skildes åt efter den sista gammelvalsen, var man allmänt överens om, att kvällen överträffat alla förväntningar och att ett upprepande vore önskvärt.

UW.

Diskussionscirkeln Forum

höll sitt årsmöte 21/3, då flertalet av dess 19 medlemmar voro närvarande. Verksamhets- och revisionsberättelserna godkändes. Styrelsen, som även utgör redaktionskommitté för tidskriften Gustavsbergaren, omvaldes. En arbetsplan för det nya året lades upp i sina huvuddrag. Bl. a. beslöts att den påbörjade brevkursen i ungdomspsykologi skulle fullföljas.

Blåsorkestern.

Söndagen den 5/2 höll Gustavsbergs Blåsorkester sitt årsmöte i Musikpaviljongen. Att leda dagens förhandlingar valdes Börje Karlsson med Sven Wallius som sekreterare. Sven Wallius föredrog årsberättelsen, vari framgick att orkestern varit i mycket livlig verksamhet under det gångna året. Förutom de sedvanliga konserterna har orkestern varit med om att inviga Farstaborg och spelat å Ekvallen vilket mycket uppskattats av den idrottsliga publiken.

Orkestern har även kommit med ett nyinslag i det att den spelat på olika platser inom Gustavsberg vilket blev lyckat och uppskattat av publiken, särskilt i Hästhagen, där orkestern blev bjuden på kaffe av Hyresgästerna vid den sista konserten.

Efter års- och revisionsberättelserna företogs styrelseval för det kommande året. Valda blevo: ordf. Nils Eriksson, kassör Sven Wallius, sekr. David Eriksson och Sven och Tore Norling.

Blåsorkestern ber att genom Gustavsbergaren få tacka Gustavsbergs Fabriker, Gustavsbergs kommun, A.B.F. Fackföreningen m. fl. som under året bidragit med anslag till musikkåren.

Sedan den avgångna styrelsen avtackats avslutades mötet med ett gemensamt samkväm.

Söndagen den 19/2 hade orkestern den sedvanliga julgransplundringen i Musikpaviljongen.

Att döma av anslutningen är det ingen fara för nyrekrytering vare sig för Blåsorkestern eller syjuntan.

Som vanligt när musikfruarna anordna fest, så stod glädjen högt i tak redan från början både bland stora och små. Det blev dans kring granen och musik av Bertil, Folke och David. Så blev det kaffe och tårta för de stora, och choklad, tårta och kakor för de små barnen.

Sen kom det stora ögonblicket alla barnen väntat på. Tomten kom. Tomten, det är farbror "Bonne" det, han kommer varje år. Han delade ut gottpåsar och så dansades det i igen. Så väntar barnen bara på nästa gång farbror jultomten skall komma.

N. E.

De engelska studerande

vid skolan och ABF avslutade sin säsong i mars med ett samkväm i skolan, varvid Mr. Carl Appelo från Högskolans studentgrupp med färgbilder förde deltagarna till sin hemtrakt vid Stilla havet. Den lilla skolbarnsorkestern musicerade. De äldre bjödos därefter av ABF på kaffe på Strandvik.

Gustavsbergs Folkpark

Välkomna till Folkparken

under sommarsäsongen 29.4—17.9 1950. Många trevliga program förberedes.

Toner av Stig Hendereds Orkester.

Skjutbanor — Tombola — Basarnöjen

Förstklassig servering.

Styrelsen

Spänstavslutning.

På grund av den förestående rivningen av Rotundans plywoodväggar inför sommarsäsongen ha dess fritidsgrupper nu avslutat sina kurser för vårterminen.

Kvinnliga och manliga gymnastikavdelningarna o. Gillet hade gemensam avslutning torsdagen den 13 april, då även några gäster inbjudits, bland vilka märktes Artur Teglund, Harald Lindholm och Gunnar Andersson.

Efter några välkomstord av Gösta Dahlberg visade den kvinnliga gymnastiktruppen under ledning av Ella Sander prov på grace och smidighet i några till musik mycket väl utförda rörelser. Därefter ledde Torsten Rolf sin vältrimmade trupp. Ett roligt inslag var när pojkarna i djup knäböjning hasade runt salen, sjungande Mors lilla Olle.

Så dukades det till kaffe och efter en polonäs bänkade man sig kring långborden, och lät sig väl smaka av vad som fanns på faten. Teglund kände sig därefter manad att tacka för kaffet, och erkände att han aldrig trott att Rotundan skulle fylla så pass nyttiga behov i samhället som han nu fått bevis på att den verkligen gör.

Nu blev det Dahlbergs tur att föra fram sina elever på scenen, men även andra än kursdeltagarna hade tillfälle att vara med i dansen. Man dansade Wienerkreutzerpolka, Trekarlspolska, Västgötapolska m.m. förutom de obligatoriska schottis, hambo och Dahlbergs specialité Hockey, Cockey.

Så var kvällen till ända och därmed även terminen, och man har anledning förmoda att när kurserna kommer igång till hösten igen blir anslutningen rekordartad.

U—l.

Fritidsgården Aspvik

börjar sin sommarsäsong omkr. 1/5. Liksom föreg. sommar kommer det alla dagar att ordnas med servering av kaffe och läskedrycker. En nyhet för året är att Fritidsgården inlett samarbete med Reso.

Denna organisation kommer under tiden 3 juni—26 aug. att anordna båtutflykter från Stockholm med Fritidsgården som mål. Resos färdledare och allsångsledare svara varje lördagskväll för ett trevligt program med dans. De medföra egen orkester och inbjuda alla Gustavsbergare att komma med och förhöja stämningen.

Väl mött till Er egen Fritidsgård!

Tack för alla vänliga hälsningar från när och fjärran å posttalongerna! Om nu adressen ändrats var god meddela oss på ett brevkort e. d. Under pressläggningsen erfara vi att en ny konsert givits av orkesterföreningen på Rotundan, att Vårvandringen gått den 23 april, att Berglund även vann DM och att Valborgsmässa som vanligt firas i Folkparken.

Vi träffs!

Red.

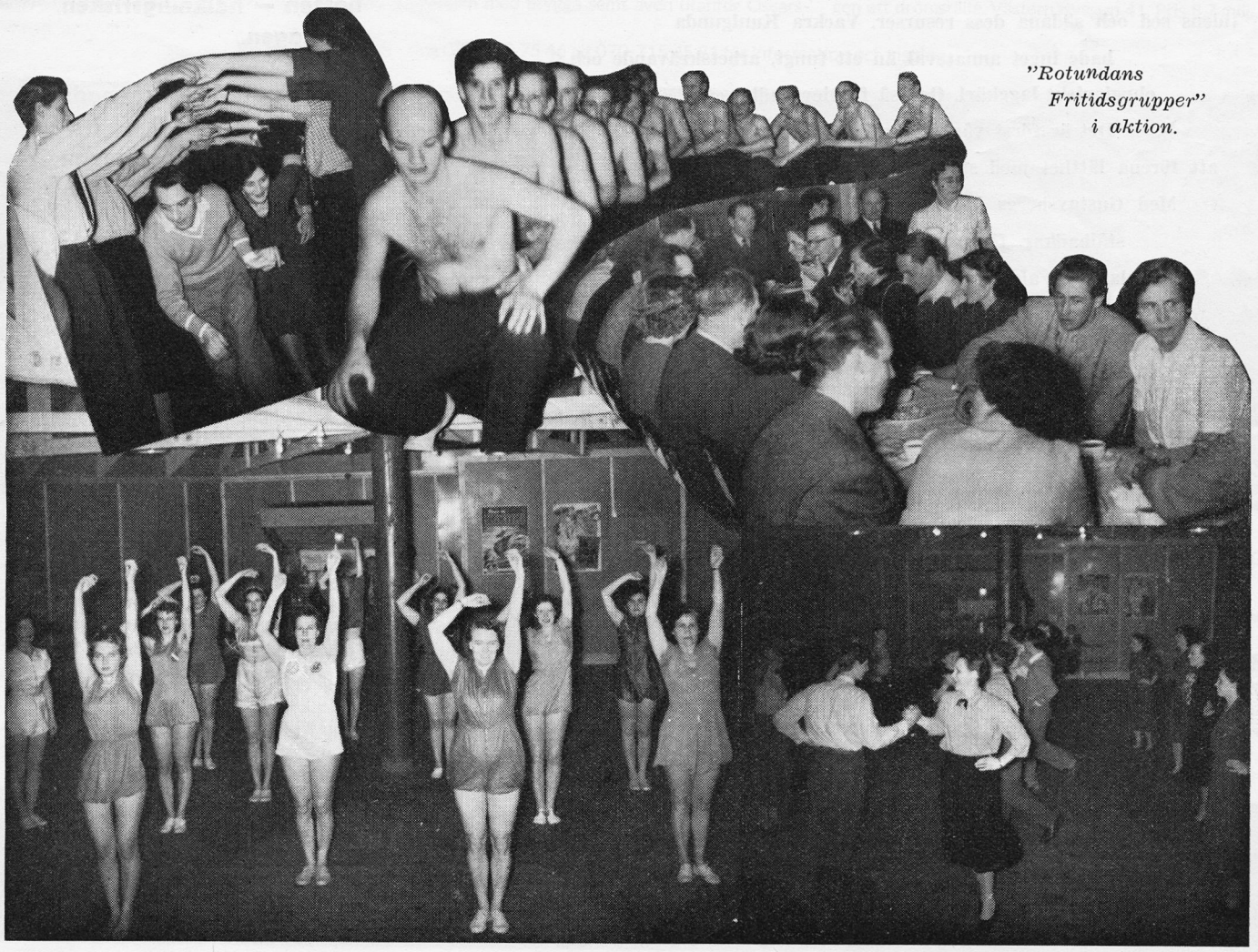

"Rotundans Fritidsgrupper" i aktion.

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

Kunigunda älskade att bada

Men drottning Kunigunda älskade också att ha roligt när hon badade. Hon åt och drack och sällskapade medan hon lögade sig i sitt präktiga ekkar. Sådan var nämligen tidens sed och sådana dess resurser. Vackra Kunigunda hade inget annat val än ett tungt, arbetskrävande och ohygieniskt laggkärl. Och så förblev badkaren i 500 år.

Det är först vår generation som skapat möjligheter att förena lätthet med styrka och hygien utan slit.

Med Gustavsbergs helpressade och porslinsemaljerade stålbadkar förenas tekniska, ekonomiska och hygieniska fördelar som aldrig förut kunnat erbjudas i ett badkar.

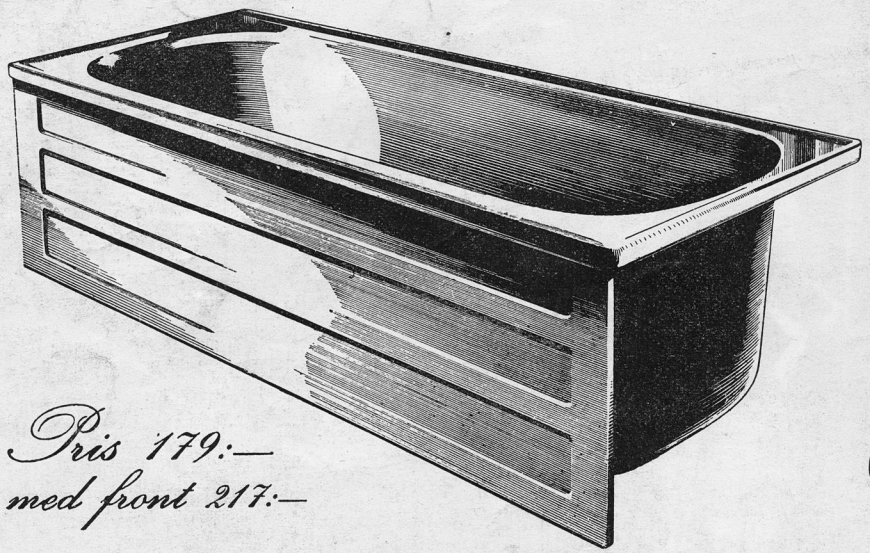

Pris 179:—
med front 217:—

Framställt ur ett enda stycke 2 mm svenskt stål.

All onödig vikt eliminerad — väger endast 42 kg.

Rymligt och bekvämt — full rörelsefrihet för armarna.

Vertikala gavlar och bred botten — halkningsrisken borttagen.

Utformat enligt byggnadsmodulen — storlek 1600 × 700 mm, men med samma invändiga mått som vanliga 1700 mm kar.

Erhålles med eller utan front i fem färger och vitt.

Installerat med front — billigare än andra kar.

Alla emaljytor syrafasta — angripes icke av skurpulver, snabbverkande rengöringsmedel eller medicinska badlösningar.

Gustavsbergs

— en industri i folkhälsans tjänst

Pris 50 öre

Nr 3. Årg. 8. 1950.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 8 JUNI 1950 Nr 3

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansvarig utgivare) Gösta Dahlberg (redaktör)
Harald Lindholm Georg Lundgren
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 2:50. Lösnummer 50 öre.
Till utlandet per helår 3: 90.

Annonspris: 20 öre pr mm.

E.Olofssons Boktr. AB. Sthlm 1950

INNEHÅLL:

	Sid.
En ny livsåskådning	2
Forum: Demokratisk uppfostran	3
Skol- och idrottsfesten på Ekvallen	4
Jag och min nästa	6
1:a Maj i Gustavsberg	7
Saltstänk från Farstaviken	8
Soliga spalten	8
Fritt Forum	8
Kommunalt	9
Hemvärnets 10-årsjubileum	9
Nordisk Byggnadsdag	10
Glimtar från Gustavsbergs Fabriker	11
Utflykter	11
Gustavsbergs Sportfiskeklubb	12
När seklet var ungt	13
Gamla arbetslag	13
Konsumspalten	15
Från Pastorsämbetet	16

Av utrymmesskäl måste några influtna bidrag stå över till kommande nummer. Det gäller bl. a. en fotbollsöversikt, en intervju med gäster och helikopterfarare vid skolfesten och några smärre notiser. Gustavsbergaren nr 4 beräknas utkomma i slutet av augusti. Bidrag och annonser emotses före den 1 aug.

Red.

Omslagsbilden: Dans kring majstången i Gustavsbergs Folkpark.

En ny livsåskådning

Inledningskapitlet i Julian Huxleys berömda bok "Människornas rike på jorden." Boken, som utgivits å KF:s Bokförlag, är som bekant sammanställd efter ett anförande av Huxley i Unescos generalförsamling 1946. Med benäget tillstånd av förlaget komma vi att i följande nummer av tidningen återge andra avsnitt av boken, som översättaren träffande tolkat som en planläggning av mänskligheten strävan mot ett framtida mål.

För att kunna lösa de uppgifter som framtiden ställer på oss, måste vi inte bara ha vissa obetingade syftemål och avsikter, utan vi behöva också vissa arbetshypoteser om den mänskliga tillvaron och dess mål och ändamål, — som, om de också inte ska bestämma, så åtminstone antyda hur problemen ska angripas. Utan en sådan allmän åskådning och inriktning riskera vi att handla osammanhängande, ja, självmotsägande, — i varje fall komma vi att sakna den ledning och den inspiration, som tron på ett system av grundsatser förlänar.

Det är klart, att vi absolut inte få acceptera någotdera av vissa tros- och tankesystem. Vi kunna inte grunda vår åskådning på någon av de inbördes konkurrerande religionerna på jorden, med uteslutande av de andra. Varken islam, romerskkatolsk eller protestantisk kristendom, buddism, unitarism, judendom eller hinduism kan komma i fråga. Lika litet kan vår åskådning omfatta något av de inbördes konkurrerande politiskt-ekonomiska systemen och utestänga de andra, vare sig någon för närvarande förhärskande variation av fri kapitalistisk företagsamhet, marxistisk kommunism, halvsocialistisk planhushållning eller vad det nu må vara. Detta delvis därför att det strider mot vår världsomfattande uppgift att ta parti, men delvis också av det helt praktiska skälet, att ett försök i en sådan riktning omedelbart skulle ge upphov till häftig fiendskap inom stora och inflytelserika folkgrupper och medföra att ett antal nationer vägrade sin medverkan i det gemensamma arbetet eller rent av sade upp sitt medlemskap i den internationella organisation, som det gäller att vidmakthålla.

Av liknande skäl kan vår nya åskådning inte vila uteslutande på någon väsentligen sekterisk filosofi, vare sig existentialism eller élan vital, rationalism eller spiritualism och inte heller på någon ekonomiskt-deterministisk historieuppfattning eller någon sådan av oföränderligt cyklisk natur.

Inte heller kan vår åskådning — som ska vara sant demokratisk och bejaka människans värdighet och människornas inbördes likställdhet som människor och bekräfta den aktning människor böra hysa för varandra som människor — godkänna åsikten, att staten utgör ett högre och viktigare ändamål än den enskilda människan, eller överhuvud taget någon samhällsteori som går ut på en oföränderlig klassindelning. Låt oss inte glömma, att vi från början uttryckligen avvisa all rasfilosofi och alla föreställningar om högre och lägre "raser", nationer eller folkgrupper.

Slutligen förefaller det omöjligt, att den åskådning vi göra oss beredda att acceptera, med dess syftning på konkreta uppfostrings- och undervisningsuppgifter, konkreta vetenskapliga och kulturella problem, på ömsesidig förståelse mellan folken och på ett praktiskt förverkligande av fred och trivsel här på jorden, ska kunna uteslutande eller ens i första hand omfatta föreställningar om en annan värld, eller överhuvud såsom grundval godtaga något slags dualistisk världsförklaring.

Detta är alltså vad den åskådning som krävs för att vi ska kunna fylla våra uppgifter, inte kan eller bör godkänna i fråga om teorier och grundsatser. Låt oss nu se vad det är den ska innebära.

Vad vi främst ska inrikta oss på, det är ju fred och trygghet och trivsel åt människorna, i den mån dessa saker kunna befordras genom ett inbördes gott förhållande mellan jordens folk på uppfostrans, undervisningens, vetenskapens, kulturens och bildningens områden. I enlighet härmed bör nog den nya åskådningen vila på ett slags humanism.

Denna humanism måste förstås vara världsomfattande, både så till vida, att den ska sträva att genomsyra alla folk på jorden, och i den meningen, att den ska betrakta alla folk och alla enskilda människor inom varje folk som lika berättigade både i avseende på deras värdighet som människor och aktningen för varandra som människor och i avseende på lika möjligheter till uppfostran, undervisning och kunskaper.

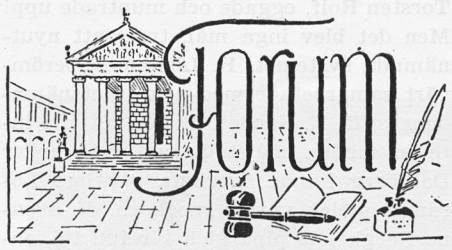

Demokratisk uppfostran

Diskussionscirkeln Forum inbjöd den 30 maj sina medlemmar till Aspvik att tillsammans med skolfolk och ledamöter av barnavårdsnämnden m. fl. lyssna till doktor E. Reinius, chef för länets psykiska barna- och ungdomsvård. Efter inledningsföredraget, som behandlade modern uppfostran, följde diskussion. Tyvärr ha vi inte plats annat än för ett litet utdrag ur dr Reinius' föredrag, men hoppas att vid ett senare tillfälle få återge ytterligare synpunkter ur det intressanta anförandet.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

Hur ser nu i praktiken en demokratisk uppfostran ut?

De medel vi ha att åstadkomma den är dels exemplets makt, dels att nyttja barnets lust och olust, mod och rädsla, vad man förr i världen symboliserade med äpplet och riset.

Exemplets makt är då inte det minsta! Det veta vi ju alla, att barn ha en tendens att härma sina föräldrar, sin omgivning överhuvud taget. De härma både den de inte tycka om, men ojämförligt mer den de tycka om. Därför blir det oundgängligt att få in en anda av verklig demokrati i själva familjen. Med detta menar jag inte en formalistisk jämlikhet, alla ska ha lika många kola i veckan, och inte heller en polsk riksdag, där alla prata i mun på varann och ingenting blir gjort. Jag illustrerar kanske bäst om jag talar om de möjligheter vi ha till avsteg från den demokratiska linjen, till översitteri. Det kan vara pappan, som begagnar sin kroppsstyrka till att vara hårdhänt mot hustru och barn, eller använder sitt ekonomiska övertag till självviskhet eller nedlåtenhet. Att det är han som bär hem pengarna betyder ju inte att han förtjänar dem mer än hustrun!

Eller kan det vara hustrun, som använder sin maktställning i hemmet, som hushållschef, eller sin erotiska makt över mannen eller sin armstyrkemakt över barnen på ett självtillräckligt, vårdslöst eller hänsynslöst sätt. Ja, det händer ju också att barnen bli hustyranner. De ha också sina maktmedel, och de kunna naturligtvis missbruka dem också, eller lockas att missbruka dem. En liten unge på något år är för det första så förtjusande, söt och näpen, så hjälplös och förtroendefullt självsäker, att varenda mamma och många vuxna över huvud mycket lätt falla i farstun för dem, frestas att lyda deras minsta känsloyttring, bli slavar åt dem. Och — om det nu inte går så bekvämt med underkastelsen, kan ju barnet ibland på ett mera hänsynslöst och ohämmat sätt än den vuxne släppa loss sina känslor i skrik och raseriutbrott, som då inte sällan gör en mamma mör och lydig.

Av de här sista exemplen framgår det ju klart, att det aldrig beror bara på ena parten, om ett översitteri kommer till stånd. Om en mor låter sin lilla sötnos kujonera sig, för att han är så näpen — då kan man väl inte skylla det mer på barnet än på modern. Nej, den som låter förtrycka sig har ett ansvar också, ingen är fullständigt maktlös i ett rättssamhälle som vårt. Om man verkligen vill få sin rätt, kan man vanligen få den så småningom, fast då måste man ta itu med sin egen bekvämlighet och feghet.

Med det här sättet att se blir inte själva striden det onda och inte husfriden det viktigaste av allting. Visst är den mycket viktig, men vi ska inte bli så ängsliga och få så dåligt samvete, om vi bli arga någon gång. Det viktiga är att affärerna göras upp skapligt snart, att man kan söka fred igen, bli god vän igen, ja,

---

Vidare måste det vara en vetenskapernas humanism i den meningen, att det är en praktisk tillämpning av vetenskapernas rön som till största delen bildar den materiella grundvalen för mänsklig kultur, och att ett intimt samband skapas mellan å ena sidan vetenskapsidkare och teoretiker och å den andra utövare av annan mänsklig verksamhet.

Dock kan denna humanism inte vara materialistisk till sin innebörd. Den måste omfatta både den andliga och intellektuella och den materiella aspekten på tillvaron, och detta måste den göra i sant monistisk, filosofiskt enhetlig anda.

Slutligen måste denna humanism vara evolutionistisk, utvecklings- och framstegsbekännande, i motsättning till all statisk eller ideell humanism. Det är utomordentligt viktigt att vi hävda en evolutionär inställning. Om vi inte göra detta, kommer den nya åskådningen att bli falsk, den nya humanismen i bästa fall en humanism i inskränkt mening, i värsta fall en missvisande humanism. Det räcker här med att erinra om, att man de senaste decennierna har lyckats utarbeta en vidgad eller allmän evolutionsteori, som ger oss det behövliga underlaget för en modern humanism. Den inte bara visar oss människans plats i naturen och sätter henne i förhållande till det övriga universum, den inte bara förklarar för oss de olika stadierna på evolutionens väg och de olika avvikelserna, inriktningarna, böjelserna och strömningarna inom dessa stadier, utan ger oss också möjlighet att skilja på önskvärda och icke-önskvärda tendenser och att påvisa att ett framåtskridande håller på att ske i världsalltet.

Slutligen visar oss denna allmänna evolutionsteori, att människan ensam är förvaltare av det framtida evolutionära framåtskridandets möjligheter, och ger oss en viktig vägledning om vad som bör undvikas och vad som bör godkännas och omhuldas, för att vi människor ska kunna förverkliga detta framåtskridande.

En evolutionistisk inställning utgör förbindelse-länken mellan naturvetenskap och människosläktets historia. Den lär oss att tänka i hastighetens och rörelsens dynamiska termer i stället för med de statiska begreppen för tillfällig belägenhet eller kvantitativa resultat. Den inte bara visar oss upphovet och de biologiska rötterna till våra egenskaper som människor, utan ger oss en viss grundval och en yttre norm för att kunna bedöma dem i den skenbart indifferenta massan av naturföreteelser.

Den evolutionära inställningen är oundgänglig, när det gäller att i den kaotiska röran av nutida sinsemellan stridiga strömningar särskilja de tendenser, krafter och processer, som vi ha till uppgift att omhulda och underlätta.

Den åskådning, den syn på verkligheten, som det är vår uppgift att verka för, bör alltså vara en världsomfattande evolutionistisk humanism på vetenskaplig grundval. Vi ska nu övergå till att närmare granska den praktiska och teoretiska innebörden av sådan åskådning.

(Forts.)

Skol- och idrottsfesten på Ekvallen

Torsdagen den 1 juni går till historien, Gustavsbergs historia. Den var ett strålande bevis på vad genomtänkt organisation kan åstadkomma. Det blev en sådan där folkfest, som bara går att genomföra en gång per år! Du, som var där, följ med och gläds åt minnet, och Du som inte var där, läs och bliv inte alltför ond för vad du gick miste om. Det blir ett nytt tillfälle nästa år.

Redan kl. 18.00 började folkvandringen till Ekvallen, denna utomordentliga tillgång för en idrottsfest. Åskådarna behövde inte vänta länge på underhållning. 18.30 prick spelade blåsorkestern upp, då och då avbruten av Helikopterlotteriförsäljarnas utstuderade lockrop: "Än är inte vinstlotten såld. Köp och vinn helikopterresan till Stockholm." Och vid dragningen kl. 18.50 hade sanningsenligt första dragna vinstnumret inte funnit någon köpare. Men desto lyckligare blev den från Italien inflyttade Gustavsbergaren herr Angelo Pezza som var ägare till nästa vinstnr. Den hjärtliga applåd han fick vittnade om att publiken gillade fru Fortunas val. Så var det dags för blåsorkesterns hedersvarv runt Ekvallen, avslutad med blommor till dirigenten, herr Ullberg. Och punktligt, som sig bör, hördes 19.08 bullret av kvällens sensation, helikoptern förd av herr Ågren. Elegant landade han på Ekvallens mitt, och innan ännu helikoptervingarna stannat var överlärare Gezelius med blomsterflickan Margareta vid handen framme för att välkomna kvällens hedersgäst, Svenne Bergkvist. Den som inte känner honom hänvisas till vilken grabb som helst i Gustavsberg för närmare informationer. Han fick blommor och förklarade festen öppnad, varpå herr Ågren visade vad en helikopter kan användas till. Många höll nog andan, då han tycktes komma obehagligt nära belysningstrådarna vid ena kortändan av planen. Men herr Ågren behärskade suveränt sitt plan, landade på nytt och tog upp herr Angela Pezza. Under publikens jubel steg denne rakt upp i luften och släppte enligt överenskommelse ned en fotboll, innan han snabbt försvann åt stockholmshållet.

Då var redan fabriks- och kommungubbarna inne i bitter kamp om den nedsläppta bollen. Det blev hårda tag. Fabriken måste vinna för att behålla sin seger från fjolåret och kommunlaget var fast beslutet att trycka ner sina motståndare i gymnastikskorna. Ansträngningarna var lovvärda. Speakern, Torsten Rolf, eggade och muntrade upp! Men det blev inga mål, trots att nyutnämnda systemet, H. Lindholm, berömvärt samarbetade med nykterhetsnämndens ordf. E. Sander. Bollen hittade inte in mellan målstolparna. Inte heller Dahlberg kunde överlista pålitlige Lorang i målet, varför speakern, då Svenne Bergkvists pipa gick för full tid, endast kunde konstatera, att Georg Boox var mest förtjänt av blommor för sitt sobra spelsätt.

Det hade blivit kyligare i luften men det hindrade inte de spänstiga Högalidsflickorna att barfota marschera in i luftiga, läckra gymnastikdräkter. Beledsagade av toner genom högtalaren gav de med rytmisk grace åter ett bevis på vår svenska gymnastiks höga standard. Mer än en av oss tänkte nog med en suck på vad våra skolbarn i Gustavsberg går miste om, som inte ha någon gymnastiksal. Gymnastikdirektör fru Eriksson fick välförtjänt blommor av påpassliga Margareta, innan startskottet gick för skolans 170-mannastafett. Det är inte vardagsmat att se en sådan mass-stafett gå perfekt, men det lyckades mannen bakom verket, gymnastikdirektör Theodorsson, med. Barnen sprang för allt, vad de var värda. Och undra på det! Det gällde att besegra lärarna, som ställt upp till ädel tävlan. Som sig bör, segrade magister Theodorssons klass och avhurrades, medan något för Gustavsberg unikt ordnades på planen. Eller har någon gustavsbergare förr i sin hemstad sett tjusiga ryttarinnor på ryggen av ystra fullblod uppvisa prov på ryttarkonstens finesser? Nej, det har ni inte. Och inte heller har ni förr sett Raimo Sassi i tävlan med sex andra fotbollspojkar överlista den namnkunnige landslagsmålvakten Svenne Bergkvist. Raimo hade knappt överlycklig som pris för sin välriktade straffspark fått Svenne Bergkvists fotografi förrän fru Grimberg med partner från Djursholm erövrade Lekvallen. De kunde konsten att kittla både hästarnas sidor och åskådarnas nerver. Så fick de också var sin blomsterkvast innan de i full galopp lämnade Ekvallen.

Klockan hade blivit 20.45 och programmet avslutades av de unga men skickliga Högalidspojkarna. Man kunde blott utropa till deras stronga uppvisning: Så unga och så fullfjädrade!

En strålande idrottsfest var slut och med speakerns ord "vi var tvåtusen tillsammans här i kväll", kunde publiken gå hem belåten med prestationerna på planen, belåten med att ha bidragit till 2.200:— kronors brutto till fromma för skolresor och barnkoloni.

Rier.

---

man kanske blir bättre vänner än förut efter en sådan strid. Man har märkt, hur väl man behöver varandra och hur skönt det är att vara sams. Men utan en levande och äkta ömsesidighet blir det ingen verklig fred och ingen verklig vänskaplighet.

Det är hela denna atmosfär i hemmet, som betyder så ofantligt mycket för själens hälsa, för att ge gott uppfostringsresultat. En frisk och fri anda, där man tillåter varandra att ge uttryck för sina känslor både av gillande och av kritik och där man också låter förnuftet ha sitt ord med i laget, förnuftet, som är en nödvändig förutsättning för rättvisa och förutseende.

Nu tycker ni kanske, att allt det här låter så allmänt och vagt, men det är faktiskt så, att själva grundtonen i samlevnaden vid uppfostran betyder så mycket, att jag måste ta det utförligt. Och man kan dra bestämda slutsatser för sitt handlande ur de principer jag talat om. Man kan göra något för att närma sig en sådan idealisk anda; ända dit kommer väl ingen. För det första kan man försöka komma underfund med var man egentligen står. Det vet man ofta inte själv. Man kan ha de allra radikalaste politiska åsikter, men ändå i vardagsumgänget vara djupt auktoritär. Man kan vara intresserad kristen, men man kan ändå ha väldigt svårt att verkligen älska sin nästa som sig själv.

Det är nämligen så, att ens liv och handlingar i stor utsträckning följa vad vi kalla omedvetna impulser. Tanke- och känslo- och handlingsvanor ha vi fått i den tidiga barndomen, så tidigt att vi inte komma ihåg dem, och kanske under så mycken obehaglig och smärtsam strid, att vi inte vilja, inte kunna komma ihåg dem. Det är just därför som vanor och seder alltid släpa efter i utvecklingen; det tar en eller ett par generationer innan en ny samhällsform verkligen fått de vanor som passa ihop med den. Samhället är i snabb omdaning, mycket beroende på de väldiga tekniska framstegen, ökningen av de materiella resurserna, inte minst av kommunikationer av alla slag. Och våra seder måste då komma i gungning.

Kontentan av allt det här är ungefär, att vi måste uppfostra oss själva för att kunna uppfostra barn. På så sätt få vi i vår generation en dubbel fostrargärning och den måste naturligtvis ta mycket mera tid och kraft än vad fostrararbetet tar under mera stabila tider.

Skolfesten

Jag och min nästa

Det finns något, som i vårt moderna och framåtskridande samhälle tenderar att försvinna, det är begreppet *min nästa.* Man tänker så sällan i den kategorien, och om man gör det, har man ingen riktig täckning för begreppet. Det är egentligen underligt, att så har skett, och många stå förvånade inför detta. Man hade, efter den utveckling som skett i vårt land — varför inte säga vår värld — och med de möjligheter, som därigenom ställts till människans förfogande, väntat sig något helt annat. Man hade väntat sig, att personlighetsutvecklingen skulle hålla jämna steg med kulturframskridandet. Att människan skulle avbarbariseras och bli human. Men nu har inte detta skett! Begreppet *jag* och *vi* ha vi full täckning för, men inte så med begreppet *nästan,* om inte möjligen att begreppet hör religionens värld till, och då blir det för de flesta något, som man inte behöver befatta sig med eller tänka igenom. Inför detta blir då den allvarliga frågan den, om inte just denna personlighetens uteblivna humanisering — denna frånvaro av medmänniskoansvar är bräckan i muren på den samhällsbyggnad, vi byggt och alltfort bygga på! Det finns vissa risker för att bli kallad kverulant eller moralist, om man pekar på brister i samhälls- och människoutvecklingen, det har ju alltid så varit. Profeterna och Sokrates — för att nu nämna några — räknades också på sin tid för kverulanter, men deras uppgift var inte mindre betydelsefull för det. I vissa fall visar historien, att deras insats hade en avgörande betydelse för deras samtid.

De senaste åren ha präglats av en allt starkare egoistisk livsinställning — *man är sig själv nog* har blivit den norm, efter vilken man lever. Detta är inte svårt att konstatera. Man ser det på förhållandet staterna emellan, i vissa företeelser i samhällslivet, likaväl som i samhällets minsta cell — äktenskapet och hemmet. Om man frågar efter orsakerna, kunna svaren säkert bli flera. Men en kraftigt bidragande orsak är med säkerhet de allt större möjligheter, som ställts till individens förfogande. De större möjligheterna ha bl. a. givit en högre inkomst, och den högre inkomsten har skapat en högre levnadsstandard. Och ur denna högre levnadsstandard har som frukt en starkt utpräglad självisk njutningsmentalitet vuxit fram. Förr var det bara grosshandlarn, patronen, länsman och prästen som voro sig själva nog. Den stora massan kände fattigdomens samhörighet. Nu är det inte så! Med den högre levnadsstandarden ha vi isolerats från varandra, blivit själviska och njutningslystna. Och vi ställa för egen del bara större och större krav på livet. Vi sitta där som spindeln i sitt nät och vänta på tillfället. Och tillfället är givetvis alltid *vårt!* Litet eller inte fråga vi efter den, som Bibeln kallar för *vår nästa.* Det sagda vill på inget sätt vara ett angrepp på att vi fått det bättre som människor eller ett angrepp mot en högre inkomst och högre levnadsstandard med för oss större möjligheter. *Det är bara ett konstaterande av att vi inte voro vuxna uppgiften att handha "de större möjligheterna."* Om man nu kunde räkna med att denna tendens bara vore en episod, vore det kanske inte så mycket att bråka om. Om man kunde räkna med att det var kalvens ystra dans, då han om våren kommer ut från en trång och mörk ladugård i ljus och frihet. I så fall vore det på tiden, att vi snart dansat ut, och att vi lärt oss, att friheten var begränsad. Men tyvärr finns det inget, som tyder på detta. I stället visar denna egoistiska jagtar-mig-frihet-mentalitet en allt kraftigare stegring. Man skyller på kriget. Men är inte det att förväxla orsak och verkan? Kriget är bara ett förstorat uttryck för den självisk-het och egoism, som behärskar oss alla. Ur samma orsak födes de äktenskapliga konflikterna och ungdomsvärldens problem. Och för vårt samhälle utgör det senare inte den minsta vådan. Den människa, som inte lärt sig att tygla sitt eget självisk-a jag, utan fostrats in i njutningslystnadens och ha-begärets anda, blir farlig för samhället och folkgemenskapen. Vad hjälper det då med bättre sociala förhållanden, större ekonomiska förutsättningar och en högre levnadsstandard, om vi sabotera detta goda genom att nyttja det i självisk-a syften — om vi förlorat vårt medmänniskoansvar. Det bara bevisar, att vi inte voro mäktiga att rätt bruka det goda, som med mycken möda vunnits, och att det måste finnas ett väsentligt fel någonstans! Men var?

Förra århundradets liberalistiska frihetsförkunnelse förde med sig ett moment, som helt säkert har rätt stor skuld i den utveckling, som skett. Den hävdade, och det med all rätt, människovärdet, men begick i sin iver det felet att hävda människovärdet endast ur social-materialistisk synpunkt. I sin iver att hävda individens frihet gent emot all samhällsauktoritet glömde man, att det fanns något, som tidigare hade hävdat människovärdet—kristendomen. Det kan ha sin förklaring att man gjorde så. Många nyttjade kristendomen felaktigt i ren maktlystnad och i undertryckande syfte. Och det gjorde kanske inte minst dessa, som företrädde samhällsauktoriteten. Men detta var inte kristendomens fel! Den stora olyckan var, måste vi säga, att man även sökte såga av den kristna grenen på samhällsträdet. När man sedan skulle skapa grund för människovärdet, glömde man, att människan inte bara var naturvarelse. Man skapade med den nya förkunnelsen förutsättningar för en djungelmentalitet. Man förkunnade frihet, men det blev en frihet utan ansvar — utan ansvar i högre och vidare mening. Det är den sidan i fri-

pris-medvetet folk

går till

konsum-kooperativa

Vita Hästen

KONDITORI CAFÉ

Alltid gott bröd

Allt till kundens bästa

hetsförkunnelsen, som bär frukt på ett mycket skrämmande sätt. Vi äro människor och vilja hävda oss, och vi ta vad som krävs för att bevisa vårt människovärde. Vi ställa våra anspråk med naturens rätt. Om sedan grannstaten, samhället, maken eller nästans hustru skulle få sitta emellan gör mindre! Dithän ha vi kommit! Om vi hade räknat med den utvecklingen, hade vi kanske varit lite mindre frimodiga i vår förkunnelse. Men nu predikade vi frihet och hamnade i frihet från ansvar, utom möjligen ansvar inför oss själva och vårt eget rättstänkande. Ett rättstänkande, som frigjort från en högre rätt och ett högre ansvar blev lika med den rättsnorm, som tillämpas i djungeln. Vår kultur utvecklades till en högt stående kultur, men inte vår personlighet. Den kunde det inte helt enkelt därför, att den frigjorts från den etiska kraft, som skulle föra oss fram till det vi innerst inne önskade: "..älska..din nästa som dig själv".

En större tidning skrev härförledens: "Kanske kan kristendomen återge västerlandet en grund, på vilken moralen kan växa till sammanhang och mening. Kristendomsdebatten har flammat upp med förnyad kraft, och det finns en tendens att åter pröva hållbarheten hos den religion, som genomlevt snart tvåtusen år , och med vilken vår kultur tycks stå eller falla". En 1800-tals filosof sade: "Frigör människorna från kärleken till Gud, och de skola börja älska varandra". Detta senare ha vi prövat med skrämmande resultat. Är det inte på tiden, att vi pröva kristendomen i det nya och givna sammanhang, vi nu äro insatta i *och så finna vägen till nästan via Gud!* Ha vi bara funnit vägen till vår medmänniska, ha vi också därigenom befriats från det självviska sinne, som endast kräver sitt. Med respekt för och omtanke om nästan skulle många av de konflikter, som nu äro till synes olösliga, lösas av sig själva. Ty det är endast genom denna personlighetens utveckling fram till medvetet och vittomfattande ansvar inför medmänniskan i samhällsgemenskapen, som vi skola kunna nå fram till att rätt njuta av de "större möjligheter", som utvecklingen fört oss fram till. *Vi måste finna nästan — medmänniskan i kultursammanhanget — utan att det sker, blir vårt samhälle och vår värld djungeln — och vi gå mot kaos och förintelse!*

Henry Burell.

1:a Maj i Gustavsberg

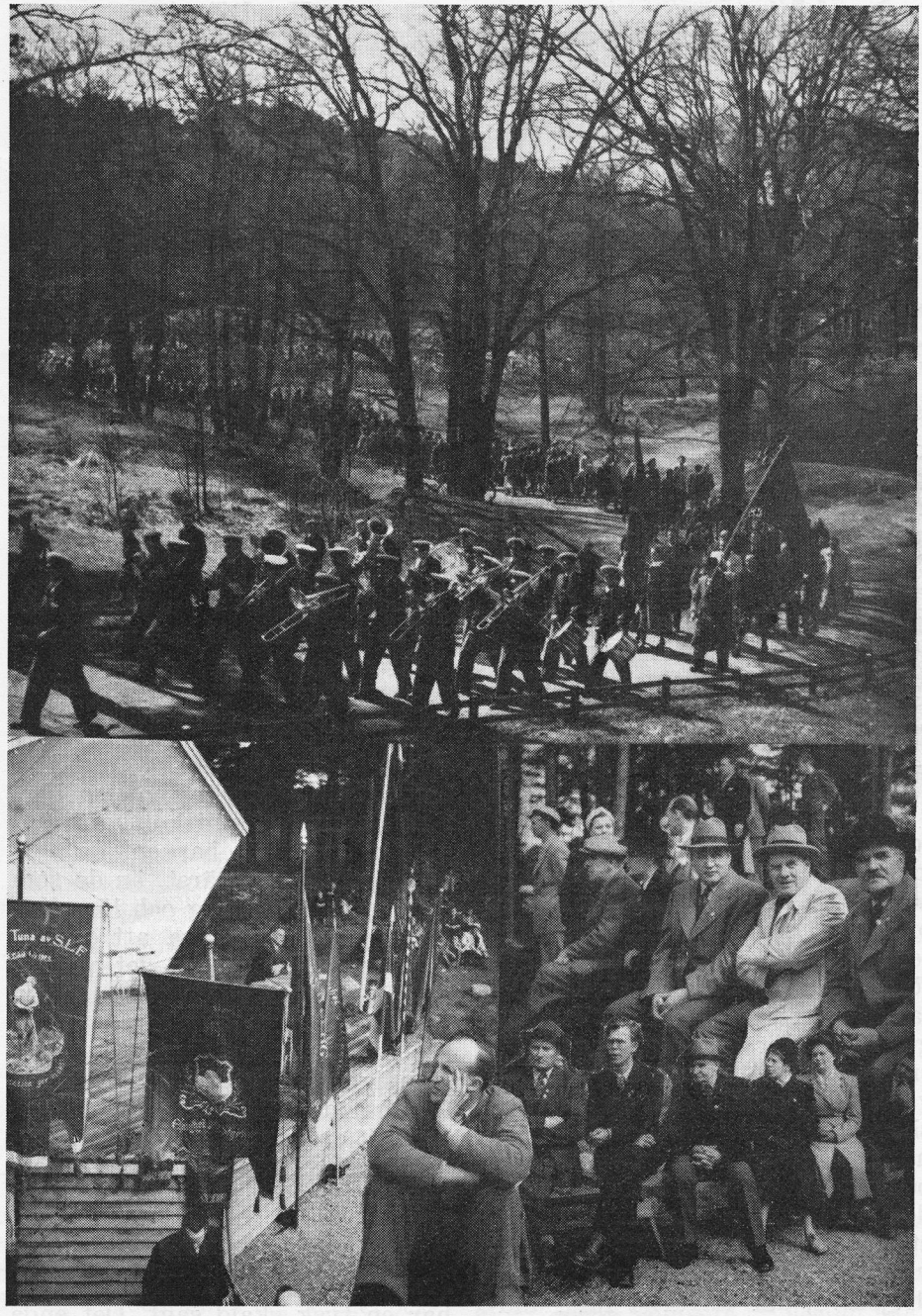

Första maj kom med ett härligt försommarväder. — Det hade varit kallt och bistert under "den långa våren". Naturen hade vaknat med ens. Det har blivit tradition i Gustavsberg liksom på så många andra orter i vårt land att man på Valborgsmässan hälsar våren med eldar, tal, sång och musik. — Första maj är arbetarrörelsens högtids- och manifestationsdag. — Hela folkets helgdag.

Det är något samlande och symboliskt när man träffas Första maj. Demonstrationståget skrider fram med den svenska flaggan i täten. De röda fanborgarna och blåsorkestern som hade särskilt taktfasta marscher på sin repertoar. Manskören sjöng "Sköna maj" och flera andra vackra sånger och ombudsman Yngve Segerström svarade föra Första maj-talet, efter att arbetarekommunens nyvalde ordförande Ando Björck hälsat publiken välkommen.

Talaren gav en snabbteckning över den politiska utvecklingen från det andra världskriget och fram till dagens aktuella politik. Han gav en bild över hur vårt lands politiska ledning på det utrikespolitiska området sökt sig fram efter neutralitetens linjer. Fred och samförstånd såväl utåt som inåt. En större kraftanspänning och högre produktion för att möta inflationen. — Men också en rättvisare och jämnare fördelning av livets goda. Talaren slutade sitt manande tal med att erinra om vad arbetarerörelsens pionjärer betytt för rörelsen och landet, män sådana som Hj. Branting, Fredr. Wilh. Thorsson och Per Albin Hansson kan icke nog värderas. "De har varit med och skapat den demokrati som dagens ungdom skall bygga vidare på, arbetsamhetens, rättens och solidaritetens demokrati."

Våra barn leker,

och kivas och trivas nu i gungor och sandlådor, som sattes upp förra året. Snälla grannar låser gungorna på kvällen och ser till lekplatsen. Som nu får vara ifred, sedan några odågor fick en näpst för åverkan första säsongen. Ett häftigt regn häromdagen gav mig vatten på min kvarn evad det gäller lekplatser. En stor pöl på vägen samlade omedelbart barnens intresse och fantasi — här kryssade atlantångare och segelbåtar. Den som respekterar sjön ängslas varje dag att ungarna ska förlägga sin lek till Farstaviken. Därför vidhåller jag envist önskemålet om en plaskdamm på "norr" och en på "söder" och struntar "ansvarslöst" i motskälen "vattenbrist" och "hygien".

Varför inte

fortsätta att önska. Kanske det kan inspirera och påverka dem som styra och ställa. I Fredhällsområdet i Stockholm skrev en liten flicka till stadsfullmäktige och föreslog att lekstugor skulle sättas upp. Och se — stadsfullmäktige fann förslaget gott och lät snickra ett antal små stugor. För våra barn skulle det också vara skojigt och nyttigt att få leka och härja i några stadiga lekstugor, och att själva få sköta dem, inreda dem och pyssla om några blomsterland vid stugknuten. En liten vrå i stugan reserveras för en drejskiva, där ungarna får handskas med lera, såsom det anstår en gustavsbergare. En underbar uppgift för arkitekten! Och delvis en idé, som förslagskommittén borde ge mig en premie för!

Till tummelplatsen

hör också en klätterdjungel för barnen, ett behov från "djungeltiden", som gärna vill gå ut över träd och spaljéer. Och har ni sett de underbart trevliga "cementskulpturerna" i några Stockholmsparker med vindlingar, gångar och steg. Det vore något för Stig Lindberg att skapa och för byggmästaren att gjuta. Vi kan kalla mästerverket Våga-vinda-veckla!

Soliga spalten.

Hundtjänst.

Kunden: De ä väl inte lönt å fråga om ni har hundkex i den här ynkliga affären.

Biträdet: Jovars, det har vi. Ska herrn äta dom här eller ska vi ta dom i en påse.

*

Ingen idé.

En man besökte en butik i Gustavsberg och följande dialog utspann sig mellan honom och biträdet:

Kunden: Jag skall be att få 10 rullar rött crepepapper.

Biträdet: Tyvärr har vi inte rött, men det kanske går bra med grönt, gult eller blått.

Kunden: Jag skulle behöva rött crepepapper.

Biträdet: Ja se rött har vi inget, och det är ingen idé att ta hem för det går åt så fort.

Kom nu inte

och tala om dalt och din trista barndom, ty det är rena snobberiet. Erfarna människor kan intyga att de svåra barnen, de som stoja och bråka värst, är de som sakna sysselsättning och lämpliga lekattribut. Observera att jag sa lämpliga! Tack vare det vi satsat för barnen i den stilen, ha vi kommit ett bra stycke på vägen för att utveckla dem till självständiga samarbetsmänniskor. Där har de välordnade lekplatserna fyllt en väsentlig uppgift. Varför skulle vi inte då bygga ut dem i det framsynta Gustavsberg?

Endast när man leker

är man helt och fullt människa, har en tysk skald sagt. Det enda som en engelsman tar på allvar lär vara — kricket. Ja, handen på hjärtat, inte är det precis för vårt nöjes skull, som vi gustavsbergare ställer oss framför formmaskinen eller sätter oss vid skrivbordet. Möjligen kan ovannämnde Lindberg i sin skapande lek känna sig som människa. Men vi andra — jo, vi leker faktiskt just nu i våra trädgårdar, på Ekvallen och Farstaborg, på tennisbanor och i motorbåtar, vid Farstabadet och i Folkparken, där långdansen går kring majstången.

Lekfull Midsommar!

LEKAREN

Fritt Forum

Svar till "En kyckling".

Det har aldrig funnits någon tupp på kyrktornet, men väl en som satt på skorstenen på kyrkan på ett galler som hindrande draget. Det blev borttaget och då följde tuppen med och hamnade på tippen i Rutens träsk.

"Observer".

Herr Redaktör!

"Ni i Hästhagen som inte har något att göra på er fritid." Dessa ord har invånarna uppe i Hästhagen mången gång fått höra av övriga Gustavsbergare. Nu måste det ju erkännas att det finns en del soffliggare häruppe, men långt ifrån alla är det.

De som tar en promenad åt Åkerlyckan till har säkert sett trädgårdslanden som till större delen odlas av Hästhagsbor, så visst ha vi nog av arbete på fritiden. Se bara på våra vänner italienarna, flitigare odlare finns knappast.

Men det finns ett problem med vattnet. Vi ha blivit lovade ett par vattenposter. men när? Som det nu är få vi ju gå ganska långt efter vattnet. Vi hoppas att Skoglund sätter fart på att leda ner vattnet åt oss. Men för att även ta lite av intresse med för alla Gustavsbergare:

Jag såg i senaste numret av Gustavsbergaren att en pristävlan utlysts om gatunamn i Lugnet, men varför sätta nya gatunamn utan att samtidigt ge oss de högst aktuella gatuskyltarna — innan det blir vinter och frost igen.

Till sist en vädjan till alla i Hästhagen: var aktsamma om planteringarna och låt det inte bli alltför många "kostigar".

ss.

Sjukkassan

Sjukpenning varje dag under två år.
Läkarvårdsersättning.
Fri vård å länets sjukhus.
Fria intagningskostnader å sjukhus.
Moderskapshjälp.
Barnförsäkring utan avgift.

Expeditionstid:

Varje vardag kl. 9.00—12.00. Dessutom månd., onsd. och fred. kl. 16.00—18.00. Lördagar är exp. stängd.

Adr.: *Hästhagsvägen 4.*
GUSTAVSBERG, tel. 396.

Genom ett gåvobrev har AB Gustavsbergs Fabriker till kommunen överlämnat ett större markområde vid Lugnet. Enligt villkoren i Gåvobrevet skall kommunen iordningställa marken med vägar samt vatten- och avloppsledningar, varefter tomter skall upplåtas mot tomträtt till i första hand personer anställda vid AB Gustavsbergs Fabriker. Ett mindre område kommer kommunen att bebygga med hyreshus. Av dessa har 14 st. radhus redan färdigställts, och ytterligare 5 st. hus skall uppföras inom den närmaste tiden.

En första etapp om 24 st. tomter är redan exploaterad av kommunen, varför egnahemsbebyggelsen bör kunna komma i gång under sommarens lopp. Markkostnaden beräknas efter färdigställandet till c:a 6 kr. per m² tomtmark. Egnahemsägaren kommer att få erlägga en tomträttsavgäld (markhyra) av 3,6 % på tomtvärdet. Den årliga utgiften för marken kommer sålunda att växla efter storleken på tomten. Fördelen med tomträtten är att lagfartskostnader o. dyl. försvinner. Å andra sidan är möjligheterna att spekulera med tomtmarken eller fastigheten något kringskurna.

För att inga svårigheter skall uppstå vid finansieringen av egnahemmen under byggnadstiden, har kommunen beslutat teckna ett borgensansvar för byggnadskreditiv på sammanlagt 700.000:— kronor. Denna borgen betyder bl. a. att egnahemsbyggarna kan få sina ränteutgifter nedbringade under byggnadstiden med ungefär en tredjedel.

Till fabriksanställda egnahemsbyggare har bolaget beslutat lämna ett bidrag (lån) av 3.000:— kronor. Lånet löper utan ränta och är amorteringsfritt under de 5 första åren av lånetiden och avskrives därefter av långivaren med 1/10 för varje år, varigenom lånet är till fullo reglerat efter 15 år. Om låntagaren slutar sin anställning hos bolaget av någon annan anledning än pensionering eller dödsfall under lånetiden (15 år) uppsäges lånet — eller den del av lånet som återstår oreglerad — omedelbart till betalning. Från ovanstående dag tillgodoräknar sig bolaget också 4 % ränta.

Egnahemskommittén har skaffat fram en del olika typer av villor av olika standard och kostnad, och de som önskar sig en egen villa med tillhörande täppa etc. bör alltså snarast möjligt anmäla sig som intresserade.

För övrigt kan nämnas att ytterområdena börjar mer och mer att göra anspråk på kommunens intresse. Särskilt inom Mörtnäs har det börjat röra på sig. Grisslingebadet skall göras större och förses med flera anordningar för de badandes bekvämlighet. Speciellt bör väl simundervisningen kunna utbyggas och användas av alla barn inom samhället. Gustavsbergarna bör också i rätt stor utsträckning kunna planera sina weekend-resor till Grisslinge, där vattnet är det bästa tänkbara — nästan lika fint som i yttre skärgården.

Ingenjörsfirman Orrje & Co., har gjort upp en plan för vatten- och avloppsledningar inom Mörtnäs. Det har nämligen visat sig att en genomgående sanering av området med avlopp o. d. så småningom blir nödvändig. En av de kvistigaste frågorna f. n. är hur man skall kunna ordna sophämtningen o. d.

Den kommunala förvaltningen ställs alltså inför skiftande problem och uppgifterna växer allt eftersom befolkningen ökar. Å ena sidan skall största möjliga trevnad skapas för kommunens invånare medan man å andra sidan får se till att kostnaderna inte blir alltför betungande.

Hemvärnets 10-årsjubileum

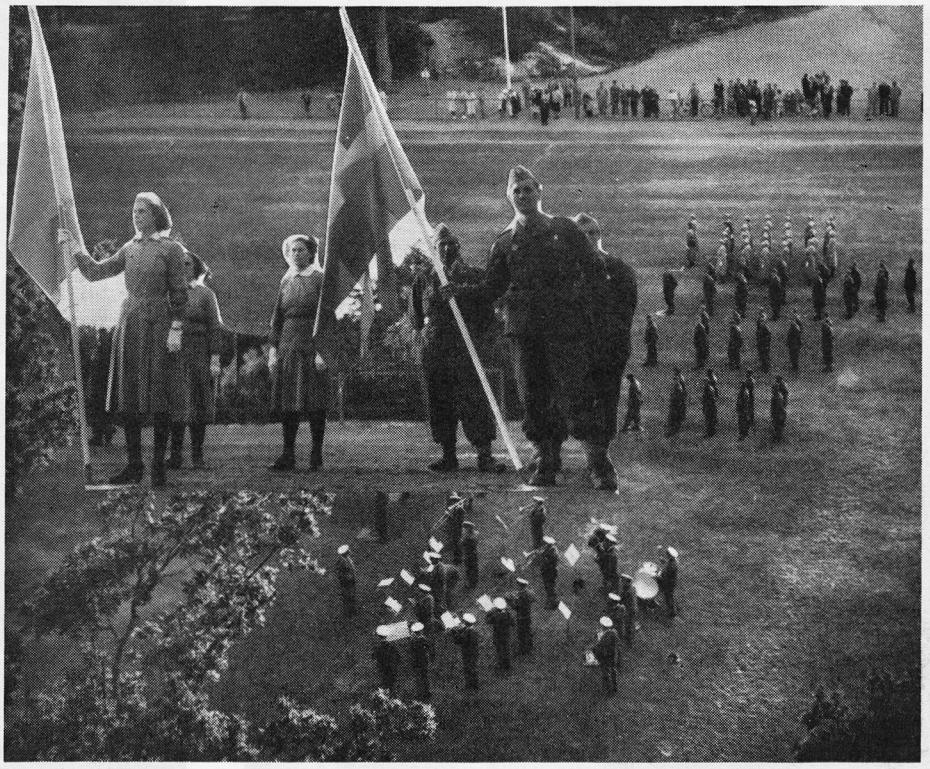

På Svenska Flaggans Dag firade Hemvärnet i Gustavsberg sitt tioårsjubileum med uppmarsch på Ekvallen tillsammans med Lottakåren och Blåsorkestern. Det var den 3 maj 1940 som Hemvärnet organiserades. På två dagar hade man samlat ihop 40 man, vilka hade sin första larmövning den 15 juni 1940. Vid jubiléet talade hvoff Kapten Sjögren, som erinrade om dagens betydelse och den Svenska Flaggan som samlande symbol, oberoende av vilka olikheter vi än företräda. Talaren framförde arméchefens hälsning och utbringade ett leve för Sverige.
Plaketter och tjänsteårstecken utdelades till 26 hemvärnsmän. Efter uppmarschen samlades man tillsammans med kolleger från grannkommunerna och i närvaro av kommunalmän och fabrikschefen till ett kaffebord i Folkparken.

Nordisk Byggnadsdag

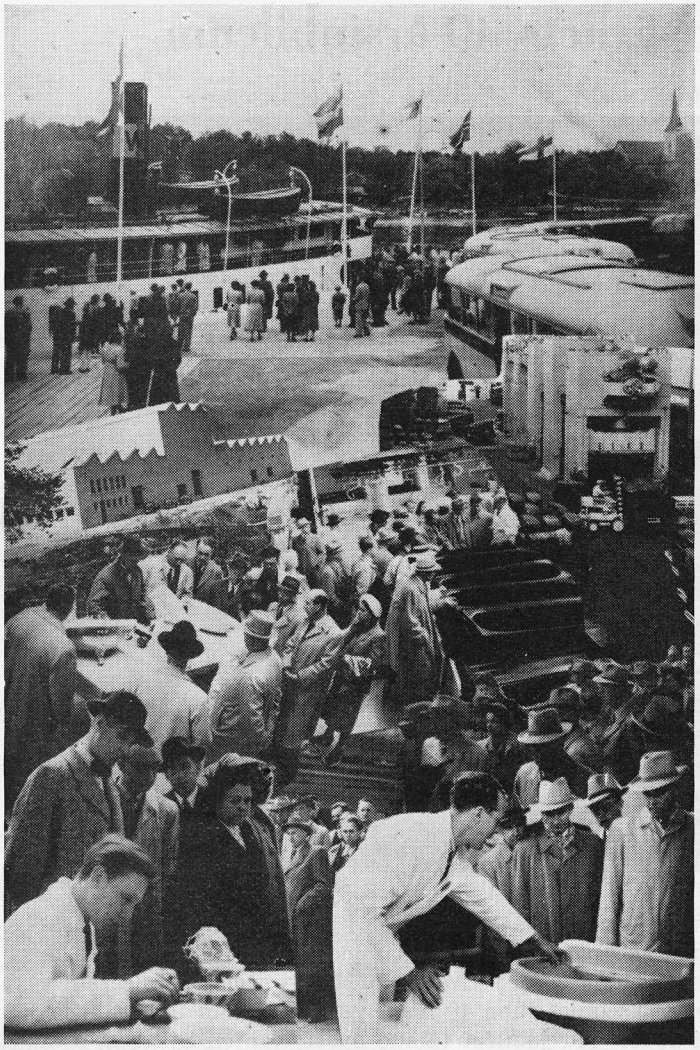

Nordisk Byggnadsdag besökte Gustavsberg söndagen den 21 maj. Gästerna, som i huvudsak voro arkitekter, byggnadsingenjörer och konsulterande ingenjörer inom värme- och sanitetsbranschen från Sverige och våra nordiska grannländer, anlände med båt till den flaggsmyckade fabrikskajen. Tio bussar voro redo att fördela besökarna på de olika fabrikerna, där extra folk hade ställt sig till förfogande för att visa fabrikationen i gång. Ett tjugofemtal ciceroner ledsagade de 440 besökarna inom fabriksområdet. Särskilt intresserad var man av badkarstillverkningen.

Efter en rundtur inom samhället och en titt på bostäderna bjöd fabriken gästerna på smörgås, kaffe och förfriskningar i Folkparken, till musik av Gustavsbergs Blåsorkester, varefter färden åter ställdes med båt till Stockholm. Gästernas tack framfördes av arkitekt Yngve Steen, vilken fungerade som Nordisk Byggnadsdags generalsekreterare. Vårt bildsvep visar glimtar från ankomsten, fabriksbesöket, rundturen och förplägnaden i Folkparken. På högra bilden lägger vi märke till Dr. Åke Norhagen, särskilt intresserad av sanitär utrustning för våra sjukhus och övriga allmänna inrättningar. Ingenjör Olson samspråkar med generalsekreteraren och nederst till vänster smörjer arkitekt Thunström kråset i fackkunnigt sällskap.

Gustavsbergs Konstförening.

Måndagen den 5 juni företog Gustavsbergs Konstförenings medlemmar en resa till Saltsjöbaden för att besöka bildhuggare professor Nils Sjögrens ateljé samt observatoriet. Resan lockade så stort antal deltagare, att en buss och tre bilar fylldes.

Professor Sjögren med fru visade oss välvilligt omkring i deras vackra villa, där vi fick ta del av en rik konstsamling. Här var gammal och ny konst, förnämliga handarbeten och Gustavsbergs-keramik harmoniskt blandat så, som endast en konstnär kan göra det.

Med största intresse följde vi prof. Sjögren i hans ateljé, där vi fick en inblick i skulptörens svåra arbete. F.n. håller han på med en fontän, som skall uppställas utanför teatern i Malmö, och ett monument, avsett för torget i Enköping, verk som tar åtta år i anspråk.

Då det började skymma, förflyttade vi oss till Observatoriet. Efter en redogörelse för observatoriets tillkomst och dess uppgift samt en kort orientering i stjärnrymden, lät oss ciceronen få en titt i kikaren på planeten Saturnus. Till sist togs den stora reflektorn i beskådande, varefter återresan anträddes. — En synnerligen givande afton!

C. L—m.

Besök hos Nattens Drottning.

Den 22 maj anordnade A. B. F:s lokalavdelning i Gustavsberg en livligt uppskattad resa till Bergianska trädgården. Över 80 deltagare följde med. Under sakkunnig ledning fick deltagarna under en 2-timmars rundvandring bese de storslagna trädgårdsanläggningarna och växthusen med blommor och träd från all världens kanter. Särskild beundran väckte den "äkta" Nattens Drottning, som passade på att blomma under besöket. Det var nog många som såg denna sällsynta blomma i all sin prakt för första gången i sitt liv.

Glimtar från Gustavsbergs fabriker

De första svalorna kom till fabrikens område den 4 maj och började ivrigt med sitt bebyggande under takåsar och lerhus. Tyvärr också på murar, som snart ska rivas. Sedan 1942 har svalorna årligen inträffat på följande dagar: 11/5, 3/5, 11/5, 11/5, 7/5, 30/4, 5/5, 25/4 och 4/5.

Ruben Edqvist, bokföringschef å Ekonomiavdelningen, har erhållit K.F:s stipendium för kooperativa studier i Schweiz i sommar.

Koop. DM i fältskjutning den 26 mars i Gustavsberg gav lagseger till Gustavsberg. Distriktsmästare blev Manfred Lindstedt, Gustavsberg efter särskjutning med Sven Boman, Konsum och Sture Granström, Luma.

Koop. DM i terräng anordnades den 16 maj i Gustavsberg. Seniorklassen vanns av Valfrid Berglund med Arne Larsson, Luma på andra plats. Alf Brandshaug, Konsum, segrade i juniorklassen, där Alf Rosén, Gustavsberg, kom in som tredje man. Bland nybörjarna vann överraskande John Johansson, Konsum.

Korpfotbollen mellan fabrikens avdelningar startade den 3 maj. Blåsorkestern konserterade och kick off gjordes av syster Margit. Sju lag från fabriken deltar i serien, varjämte Konsum inbjudits. Intresset bland spelare och publik är mycket stort för de blå's och gula's matcher. Serien är färdigspelad i början av juli, varefter en paus göres till 1 augusti, då man sätter i gång en cup-turnering.

Sanitetsfabriken hade söndagen den 4 juni ordnat fest för sina anställda med familjer på Aspvik, som stod i sin vackraste försommarskrud. Då vädret dessutom var det bästa tänkbara, blev det naturligtvis en härlig dag därute för de närmare 300 personer som sökt sig dit. Efter förtäring av kaffe eller saft och dopp samlades barnen på dansbanan och snart var leken i full gång. En stund senare var det de äldres tur att ta banan i besittning och därefter blev det några skämtlekar som livligt uppskattades. — Så gav sig den ene efter den andre iväg hem, och Aspvik låg snart övergivet, men berett att ta emot många liknande invasioner sommaren igenom.

Varpa demonstrerades den 14 juni av spelare från Bromma Varpaklubb. Många intresserade gustavsbergare prövade på konsten och fabrikens korpidrottskommitté hoppas nu att få igång regelbundna övningar och tävlingar.

Sigtuna, Skokloster och Uppsala var målen för en busstur, som Dekoravdelningen anordnade lördagen den 10 juni. Starten gick kl. 7 på morgonen och efter ett par timmars färd var man framme i det lilla idylliska Sigtuna. Där mötte en ciceron, som tog samtliga med på en intressant rundvandring till stadens sevärdheter, bl. a. rådhuset, kyrkan, gamla ruiner och Sigtunastiftelsen. Vid landsvägskanten intogs sedan medförd frukost, varefter färden gick vidare till Skokloster. Det var utomordentligt värdefulla och vackra gamla saker, som där fanns: såväl konst som textilier och möbler samt en rikhaltig vapensamling. Sista uppehållet gjordes i Uppsala. Där gick man och strövade på egen hand och passade i allmänhet på att få i sig en matbit innan bussarna kl. 17.30 började hemfärden.

Gustavsbergs Studio hade cykelfärd till Aspviks myggomsusade fritidsgård den 8 juni. Medan solen gled ned spelade 8 man ur blåsorkestern. Golfbanan besöktes flitigt, kaffet dracks utomhus och man prisade den härliga tårtan. Blåsarna vann dragkampen tack vare sin laganda och det kvinnliga laget visade en skrämmande styrka och vann med litet handicap över sina manliga kolleger. Och så dansade man till toner från Roland och Börje.

Dagliga studiebesök gå nu genom fabrikerna. En uppräkning skulle fylla hela denna sida, varför vi nöja oss med att notera amerikanska, engelska, mexikanska, uruguayska, portugisiska, norska, finska, danska och givetvis svenska gäster. Bland de större gruppbesöken märkas Fredrika Bremer-förbundets kongressdeltagare, Tegelbrukens kongressdamer, Svenska Arkitektföreningen, Nordisk Byggnadsdag, nyblivna ingenjörer från tekniska skolan i Oslo, kvinnogillen och husmödrar från Grisslehamn, Södertälje, Örebro, Vagnhärad, Essingen, Solna, Spånga, Ängby och Midsommarkransen. Vidare ha vi haft besök av Tekniska Högskolan, Skolkökseminariet, Vår Gård, Konstfackskolan och en hel del andra skolor. Täta besök ha gjorts av rörledningsfolk och byggmästare av olika kategorier varjämte vi notera Telegrafverksfolk från Nynäshamn, tullmän från Stockholm och Fabriksarbetareförbundets förvaltningspersonal. Men Mrs. Roosevelt kom tyvärr inte!

Dbg.

Utflykter

Furuvik.

Söndagen den 11 juni reste Manskören med buss till Furuvik. Malmström körde och det gick fint hela vägen. Filip Olsson hanterade dragspelet med bravur i den trånga bussen, och man fick kanske en känsla av att man satt i aktersalongen på Dalaröström och hade roligt och sångargläjden var det inget fel på.

Frits Berg, som numera är van att åka flygmaskin, tyckte nog att han satt litet trångt och kanske inte perspektiven var tillräckligt djupa, men när han sen fick tag i filmkameran, hade han ingen svårighet att reducera dem till sitt rätta värde.

Vi rastade först vid Uppsala högar och åt frukost vid den gamla kyrkan och fortsatte sedan med undantag av några raster till Furuvik.

Gustavsbergsgrabben John Jonsson tog emot oss. Han sitter där och ritar porträtt och karikatyrer för 2 kronor i minuten på sommaren.

Efter en rundvandring i parken bland alla djuren och ett besök på Furuskär, där man ser ut mot Eggegrund och Bottenhavet, återvände vi förbi fågeldammarna, vildsvinen och älgarna fram till festplatsen.

Tre stycken kameler tycktes trivas gott i en hage och Filip tyckte att dom liknade en lake (på ögonen).

På Gästgivaregården hade gustavsbergs-grabben-källarmästaren för Furuviksrestaurangerna Fridolf Johansson ordnat ett festligt bord för oss med sandwich och wienerschnitsel samt kaffe.

Därefter uppträdde Furuviksbarnen på friluftsscenen med ett populärt program och så lyssnade vi på ABA-SAAB-kören och så var det dags för hemresan, som gick helt i sångens och dragspelets tecken och 19.30 kom vi till kyrkan. Trafikchefen Frisk morrade litet, därför att vi var försenade en halvtimme, men vi få väl åka hem tidigare nästa gång så att det jämnar ut sej.

Axman.

Vårvandring.

Söndagen den 23 april gick Gustavsbergarens Vårvandring. I det allra härligaste vårväder med blå himmel och strålande sol gick färden till Velamsund, Fredriksro, Strömmen och klosterberget. Tyvärr visade sig Gustavsbergarna likgiltiga för sin vackra hembygd och vi voro endast c:a 15 st. som vandrade in våren.

Gustavsbergs sportfiskeklubb

kan vid årsskiftet se tillbaka på ett framgångsrikt men också arbetsamt år. Det blir alltför tidsödande att i detalj gå igenom vad som hänt, men några glimtar från verksamheten ska vi väl alltid kunna ge.

Styrelsen har för att bättre kunna lösa sina åligganden gått igenom en kurs i fiskevård, anordnad huvudsakligen som korrespondenskurs och bekostad av Stockholms läns och stads hushållningssällskap. Fiskeriinstruktören Arne Andersson stod som ledare för kursen och gick igenom den med kursdeltagarna brev för brev, förklarade och kompletterade det hela vid behov. Var och en fick sedan i hemmets lugna vrå studera breven närmare, skriva svar och skicka in dem till LTK för rättelse och betygsättning.

Vi ha i denna kurs och vid ett senare föredrag av fiskeriintendent Puke lärt oss en hel del om bl. a. fiskarnas miljöfaktorer såsom vattnets temperatur, syrehalt och salthalt, tillgång på föda och förekomst av lämpliga lekplatser.

Fiskens lek och lektider intresserar oss nog i ganska hög grad. Gäddan, abborren och gösen leka i stort sett från islossningen till midsommar. Gäddynglet kvarstannar på lekplatsen 6—7 veckor. På grund därav föreligger vissa år en mycket stor risk att ynglet avspärras inom mindre vattensamlingar, som sedan torka upp fullständigt, varvid ynglet givetvis dör. Detta inträffar, när gäddleken sker vid mycket högt vårvatten, som sedan tämligen snabbt sjunger tillbaka till normal nivå. För hög salthalt utgör också ett allvarligt hot. Överstiger den 0,6 à 0, 7 proc., dör ynglet.

Gös- och abborryngel liksom även sikyngel följer med strömmarna i vattnet. De föra ett s.k. planktoniskt liv. Strömmingen har både vår- och höstlek, beroende på skilda raser. Den ena rasen leker alltid om våren, den andra lika regelbundet om hösten. Rommen är anfästande, d.v.s. den fäster vid lämpligt föremål, medan ynglet följer strömmarna i vattnet.

Torskrommen håller sig svävande tätt över bottnen på ett avstånd av ungefär 1 cm.—1 dm. För gynnsam kläckning erfordras en lämplig salthalt, som helst bör vara något högre än Östersjöns normala. Så visar det sig t. ex. de år, då vatten strömmat in i Östersjön genom Öresund, att kläckningen av torksrom har varit gynnsam med rika torskbestånd som följd.

Ett rationellt fiske skall bedrivas så hårt som beståndet tillåter. Det går ej att genom restriktiva åtgärder få ett fiskbestånd att öka över vissa av naturen själv utstakade gränser. Bl. a. är tillgången på föda en verksam spärr. Tar man bort överskottet av ett fiskbestånd, får den återstående delen mer föda per individ. Tillväxten blir bättre och därigenom blir också avkastningen av fisket större. Inte heller bör man bedriva ett ensidigt fiske, d.v.s. man bör ej begränsa fisket till att omfatta en eller ett par arter. Därigenom uppstår en förskjutning av den naturliga jämvikten mellan fiskarterna. Fiskar man t. ex. enbart gädda under en längre tid, uppstår ett överskott på bl. a. sarv och mört. Då sarven och gäddan ha ungefär samma lektider och samma lekplatser uppstår en kraftig konkurrens om födan med påföljd att massor av yngel helt enkelt utsättes för risken att svälta ihjäl. Vi ska nämligen komma ihåg, att gäddan i yngelstadiet ännu inte är någon rovfisk.

Hur ska man kunna få en uppfattning om antalet fiskar inom ett visst område? Det finns en ganska bra metod, som vi förresten ämna tillämpa inom vissa delar av våra fiskevatten. Det är nämligen så, att sportfiskeklubben via Stockholms läns fiskevårdsförbund gjort en framställning till länsstyrelsen om rätt att under tiden 1—20 maj bedriva gäddfiske med ryssja. Vår ena avsikt är att på detta sätt få bort de stora gäddorna, som äro verkliga marodörer inom fiskevattnen. Var andra avsikt är att tillvarata rom och mjölke för att genom återutsättning av konstbefruktad rom söka främja återväxten. Gäddor under tre kg återutsättas efter företagen märkning. Med ledning av antalet återfiskade, märkta gäddor i förhållande till antalet fångade omärkta under samma tidsperiod får man en ganska god uppfattning om gäddbeståndet. Företar man en sådan räkning under en längre följd av år, får man också möjlighet att bedöma resultatet av fiskevårdande åtgärder, såsom utplantering, fredning o. d. En viktig förutsättning är dock att alla klubbens medlemmar noga anteckna antalet fångade gäddor, märkta respektive omärkta. Och så få vi hoppas, att länsstyrelsen lämnar oss det begärda tillståndet.

Klubben har beslutat att under 1950 verkställa följande utplanteringar:

Grisslingen 60.000 gäddyngel
Baggensfjärden 40.000 gäddyngel och
Aspvik 20.000 gäddyngel alltså sammanlagt 120.000 yngel till en kostnad av 360:— kronor.

Klubben har också beslutat att försöksvis sätta ut ålungar för 140:— kronor. Det är meningen att fiskeriinstruktör Mattsson skall hjälpa klubben med märkning av dessa. I detta fall vill man med märkningen i första hand klara ut, om ålen är en stannfisk eller en utpräglad vandringsfisk. Detta är nämligen avgörande för om det skall löna sig med utplantering av ål inom ett begränsat område eller om detta bör ske inom större områden, t. ex. särskilda fiskevårdsområden. Fiskeriintendenten kommer att följa försöket med största uppmärksamhet. Utplantering av ålungar sker under hösten, varför vi ha möjlighet att lämna en närmare orientering härom i ett senare nummer.

Vi ligga för närvarande i underhandling med red. Nils Fernström om att söka få till stånd en instruktionskurs i kastfiske någon gång under våren. I så fall återkomma vi med affischer på anslagstavlor. Urfabriken, Svängsta, har välvilligt lovat hjälpa oss genom att låna ut rullar och spön vid en eventuell kurs.

M—t.

Säljes av
RUNE BOOX
Lugnet B 6 Tel G- 657

Varm korvgubbe blir båtsman

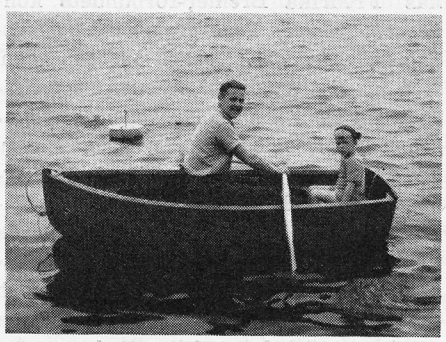

Birger Pettersson hade turen att vinna Båtklubbens jolle, modell Katthol-men, som utföll på nr 365 vid utlottning i Folkparken den 3 juni. Vi kan alltså räkna med en varm korvbåt på Farstaviken.

När seklet var ungt

Ett olyckligt sprängskott.

Det pågick sprängningsarbeten i det s. k. flintugnsberget omkr. 50 meter väster om de ännu kvarvarande flintugnarna för att bereda plats för det då nya fabrikskomplexet. Laddning av ett större sprängskott pågick vid 1/2 8-tiden en morgon i juni för 50 år sedan då helt plötsligt skottet brann av och stenar och människor yrde omkring olycksplatsen.

Alla de som arbetade i berget kastades omkull av trycket men ådrogo sig inga svåra skador. Däremot blevo de båda laddarna, Alfred Fingal och C. J. Engström värre åtgångna. Fingal var svårast skadad, han hade fått flera arm- och benbrott, blessyrer och krutstänk, medan hans kamrat Engström, slapp undan med köttsår och krutstänk.

Sedan doktor Lindhé ordnat med första förband, gällde det att snarast föra de skadade till lasarettsvård i Stockholm, och det var ingen lätt sak, då ingen av passagerarebåtarna fanns i hamn. Det återstod endast att elda upp gamla bogserbåten "Farsta", emedan transport efter häst den långa vägen hade blivit outhärdligt för de skadade och försorsakat dem svåra smärtor.

Det visade sig sedan att Engströms skador voro så lindriga att han väl omlindad kunde få återvända till sitt hem på midsommarafton, men för Fingal varade sjukhusvistelsen något år, och det dröjde sedan ytterligare något år innan han kunde börja med lindrigt arbete. Tack vare sin goda fysik överlevde han olyckshändelsen; skadorna läktes, men han återvann aldrig sin forna rörlighet utan fick lämna stenarbetet och erhöll lämpligt arbete i fabriken. Detta var en bild ur livet före olycksfallsförsäkringens och ambulansens tid.

Duo.

"Röda Korsveckan 1950"

firades av Gustavsberg—Ingarö—Rödakorskrets med en konsert i Gustavsbergs Kyrka söndagen den 13 maj. Medverkande voro operasångare Carl-Axel Hallgren, musikdirektör Erik Erling, fru Alice Pettersson, Gustavsbergs blåsorkester och orkesterförening samt kyrkoherde Olle Hallin. För alla bidrag ber kretsen få framföra sitt varma tack.

Greta Hallin
ordf.

GAMLA ARBETSLAG XIX

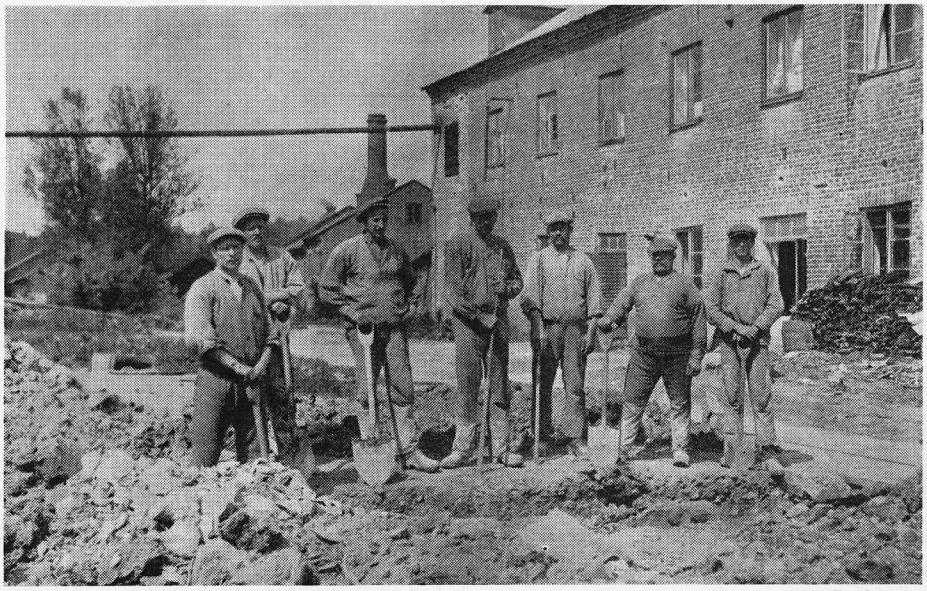

Förr forcerades massatillverkningen på hösten och vintern och massan lades då upp i stabbar i de stora massakällrarna under nya verkstan.

På våren, när behovet var fyllt, fick slamhusarbetarna gå på utearbete och här se vi ett slamhusgäng från 1925 på tillfälligt arbete.

Från vänster: Gustav Nilsson, Alfred Berglund, Vilhelm Andersson, Robert Säll, Hjalmar Karlsson (Saltarö), August Envall, Osvald Hultgren.

Den skolklass, som avgick 1913 under Magister Lagerström — i regel årets många 50-åringar — har beslutat att träffas till en kamratfest på Gustavsbergs Värdshus i höst. Vi återge här en bild av avgångsklassen 1913. Anmälningar till träffen tas emot av Eva Gustavsson, Bergsgatan 1, tel. 426, Signe Bäckström, Skeviksgatan 5, tel. 224, Oskar Johansson, Mariagatan 11, tel. 352 och Uno Hultgren, Mariagatan 9. Gustavsbergaren hoppas få återkomma med referat från sammanträffandet i höst.

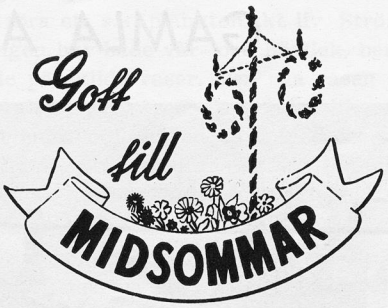

montydress

6	8	10	12	14
14:25	15:25	16:50	17:50	18:50

lekbyxa i kaki

2	4	6
4:55	4:95	5:25

herrskjortor

kort ärm ..... fr. 10:50
lång » ..... » 13:25
vit med fast krage ..... » 10:50
vit med lös krage ..... » 14:75
slipsar, rosetter

herrtröja bom. 2:50
» silke 6:25
kalsonger bom. 2:90
» silke 6:75
brynjor 3:65

herrankelstrumpor

merc. bom. 2:60
ylle med nylonförst. .... fr. 4:20

damstrumpor

rayonsilke 4:55
» crepe 6:25
natursilke 8:90
nylon ..... fr. 7:35

Björnekulla saft

apelsin	½ l.	.....	1:40
bl. hushåll	»	.....	1:40
citron	»	.....	1:40
körsbär	»	.....	1:40
hallon	»	.....	1:80
jordgubb	»	.....	1:80

trädgårdsmöbler

	rödbok	stål
stol	11:75	20:50
fåtölj	15:30	30:—
bord	19:25	23:25

vilstol tyg ..... 15:—
verandastol ..... 16:—

grå campingfilt

130×185 cm. 10:40

Kvickmans

köttbullar 500 gr	2:10
kalops 500 gr	2:95
blodpudding 1000 gr.	1:50
kåldolmar 800 gr	3:10
pölsa 500 gr	0:95
hushållssylta 500 gr	2:40
skinka 500 gr	3:90
fläskkotlett 500 gr	3:90
leverpastej 90 gr	—:70

dambaddräkter

pris 14:50, 15:25, 18:50, 21:50

barnbaddräkter

strl. 6—8 ..... 6:—
» 10—12 ..... 6:75

badbyxor

barn 6—8 ..... 2:50
» 10—12 ..... 2:75
» 14—16 ..... 3:25

mans bomull 3:50
» ylle 9:75

frottéhandduk

pris ..... fr. 2:75

badrocksväv

bredd 160 cm. 14:20
vit frotté
bredd 60 cm. ..... 4:—

fiskredskap

spinnspö ..... fr. 10:50
rulle ..... » 12:75
drag, revar m.m.

Konsum Gustavsberg

Konsumspalten

Nutidsmänniskan är jäktad och har alltid bråttom. Vi leva i den mekaniserade tidsåldern. Maskiner och rationalisering är tidens lösen. Inom industrien har rationaliseringen kommit längst, men nu börjar också handeln att röra på sig. Vad som mest faller i ögonen är snabbköpsbutikerna.

För Gustavsbergs vidkommande öppnade Konsum i början av juni sin första snabbköp i Grisslinge. Meningen är att föreningens samtliga butiker så småningom ska byggas om till snabbköp.

Den största fördelen med snabbköp är att köparen själv bestämmer takten. Den som har bråttom hämtar sina varor, betalar och går. Det är emellertid en sak som man inte får förbise, då man talar om snabbköp, och det är att det även i denna typ av butiker vid rusningstider kan uppstå köbildning, nämligen vid kassorna. Vid jämn kundtillströmning uppstår inga sådana problem.

Nu är det bara att hoppas att Gustavsbergarna trivs med "nymodigheten" och att resultatet blir sådant att det manar till fortsättning och förverkligande av de uppgjorda planerna.

O. G. K.

PASTORSÄMBETET I GUSTAVSBERG

Födda:

7 april: Gunnel Kristina, d. t. byggn.-arb. Jannes Bråttum och h. h. Magda Sofia Kristina f. Severin, Mariaplan 8.

15 april: Marcio, s. t. porsl.-arb. Vincenzo Lodi och h. h. Antoinetta f. Cossia, Hästskoväg. 2.

19 april: Maj-Britt Elisabet, d. t. snick. Hugo Leonard Skoglund och h. h. Svea Alfhild f. Lindroth, Tvärvägen 13.

23 april: En dotter till artisten Anders Bruno Liljefors och h. h. Yvonne Heléne f. Montelius, Gamle Svartens väg 1.

28 april: en son t. ing. Ture Henning Persson och h. h. Ellen Birgit f. Hansson, Gamla väg. 20.

29 april: Marita Elisabet, d. t. porsl.-arb. Per Rudolf Berglund och h. h. Margareta Elisabet f. Bylander, Ingarög. 4.

8 maj: Yvonne Margareta, d. t. maskinrep. Karl Arne Johansson och h. h. Maud Elsa Margareta f. Andersson, Hästskoväg. 8.

18 maj: Eva Elisabet, d. t. porsl.-arb. Tore Holmfrid Norling och h. h. Ebba Kristina f. Jonsson, Hästskoväg. 12.

20 maj: Karl Christer. s. t. snick. Karl Magnus Westerlund och h. h. Dagny Erika Hermine f. Persson, Långsunda.

Vigda:

16 april: porsl.-arb. Pietro Guiseppe Sartori, Mariagatan 7 och Amalia Pallaro, Mariaplan 7.

27 maj: porsl.-arb. Nils Evert Inge Sundquist, Skeviksg. 9 och Malvin Israel, Skeviksg. 9.

28 maj: fabr.-arb. John Ingvar Öberg, G:la Kont. och Ingrid Margareta Andersson, Mariag. 3.

3 juni fjärd.-m. Olle Hjalmar Napoleon Häggborg, Ösby 1: 1 och Birgit Maria Åkerlund, Ö. Ekedal 1: 1.

Döda:

13 april: Änkefru Maria Charlotta Hellkvist f. Karlsson, Ålderdomshemmet. *87 år.*

15 april: Fru Anna Maria Dahlén f. Lowndes, Värmdög. 7. *73 år.*

21 april: Fru Selma Augusta Ström f. Berggren h:u t. f. mekanikern Karl Brynolf Ström, Mörtnäs 1:285. *75 år.*

25 april: Fru Sigrid Albina Svensson f. Andersson h:u till trädg.-mäst. Ernst Vilhelm Svensson, Höjden. *64 år.*

26 april: Änkefru Hilda Amalia Karlsson f. Söderberg, Ålderdomshemmet. *86 år.*

14 maj: Änkefru Emma Maria Ljungqvist f. Box, Skeviksg. 1. *80 år.*

19 maj: Fru Elin Elisabet Lönnberg f. Österberg h:u till fiskaren Johan Emil Lönnberg, Norra Lagnö 1:117. *62 år.*

23 maj: Fröken Ester Emilia Elisabet Fredblad, Grindstugatan 1. *64 år.*

Årets konfirmander

Karl Erik Andersson, Lennart Andersson, Ingvar Bellander, Carl-Otto Engström, Bernt Edling, Leif Fredblad, Göran Hallin, Bo Kindberg, Klas Larsson, Lennart Larsson, Alfred Lindgren, Bo Svensk, Arne Åkerström. — Birgitta Andersson, Inger Andersson, Inga-Britta Karlsson, Vivi-Ann Hellberg, Inger Johansson, Mary Johansson, Birgit Kropp, Marianne Malm, Marianne Olsson, Birgitta Olsson, Sonja Pettersson, Gullan Stenström, Marianne Vesterberg.

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

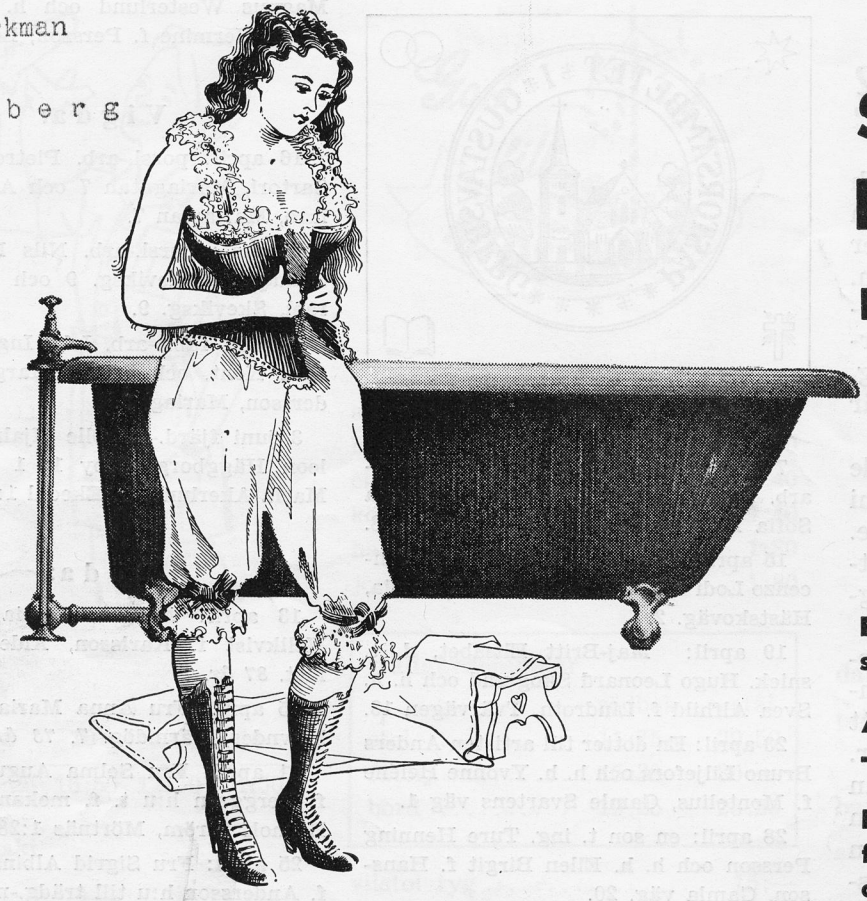

Så badade man då...

Sekelskiftets bastanta gjutjärnskar lade en tung och solid grund för modern kroppsvård och hygien. De var produkter av sin tid... då det fanns gott om hjälp och badkar var en lyx för vanligt folk. Men vi lever i ett annat skede. Jäktade husmödrar blir alltmera hänvisade till snabbverkande rengöringsmedel som angriper vanlig emalj. Det är därför Gustavsbergs helpressade stålbadkar emaljeras enligt en helt ny process som ger en slagseg och syrafast emalj med förmåga att motstå alla i hemmet förekommande syror och badlösningar samt skarpa, arbetsbesparande rengöringsmedel.

Framställt ur ett enda stycke 2 mm svenskt stål.

All onödig vikt eliminerad — väger endast 42 kg.

Rymligt och bekvämt — full rörelsefrihet för armarna.

Vertikala gavlar och bred botten — halkningsrisken borttagen.

Utformat enligt byggnadsmodulen — storlek 1600 × 700 mm, men med samma invändiga mått som vanliga 1700 mm kar.

Erhålles med eller utan front i fem färger och vitt.

Installerat med front — billigare än andra kar.

Alla emaljytor syrafasta — angripes icke av skurpulver, snabbverkande rengöringsmedel eller medicinska badlösningar.

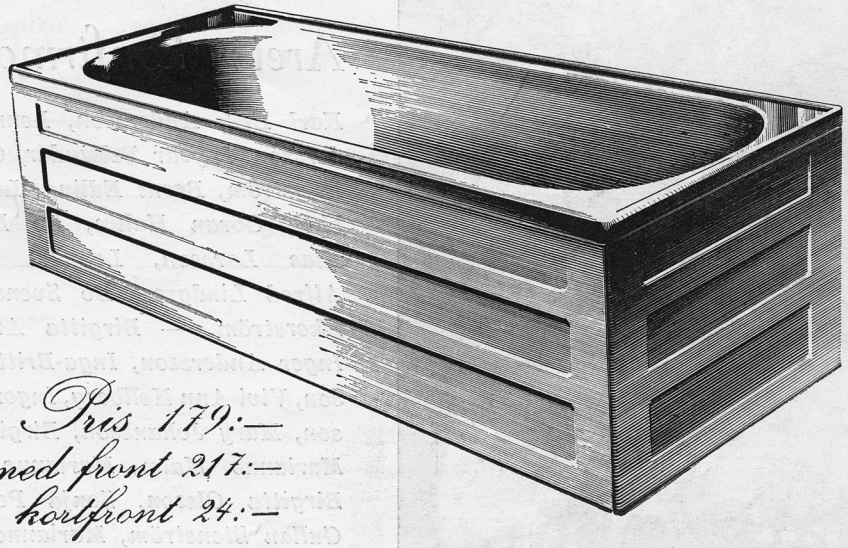

Pris 179:—
med front 217:—
kortfront 24:—

Gustavsbergs

— en industri i folkhälsans tjänst

Pris 50 öre

Nr 4. Årg. 8. 1950.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 8 AUGUSTI 1950 Nr 4

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansvarig utgivare) Gösta Dahlberg (redaktör)
Harald Lindholm Georg Lundgren
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 2:50. Lösnummer 50 öre.
Till utlandet per helår 3: 90.

Annonspris: 20 öre pr mm.

E.Olofssons Boktr. AB. Sthlm 1950

INNEHÅLL:

	Sid.
Kvalitet och kvantitet	2
Forum: Ett års företagsnämnd	3
Farväl, Gamla slamhuset	4
Resa i Schweiz	5
HPF-träff på Aspvik	6
Två dikter	7
Skolan har börjat	7
Saltstänk från Farstaviken	8
Fritt Forum	8
Pannfabriken vid Mälarviken	9
Landstinget inför nya uppgifter	11
En trevlig motionsidrott	13
Värmdö runt med Tynningö	14
Glimtar från Gustavsbergs fabriker	15
Konsumspalten	15
Månadens intervju	16
Företagsnämnden	17
Höstlöv	17
Från Pastorsämbetet	19

Amatörtävlan, 4 — Flaggstångsfest, 5 — De gamla på utflykt, 7 — Trevliga sommargäster, 8 — Fotboll, 13 — Faninvigning, 13 — Valet 17 sept. 1950, 18 — Folkbiblioteket, 19.

Omslagsbild: *Personalfest på Aspvik.*

Kvalitet och kvantitet

I evolutionärt framåtskridande inbegripes en självfallen och viktig sanning, som vi inte kan förbigå, nämligen att kvalitet står över kvantitet. Framåtskridande på ett evolutionsstadium har alltid bestått däri att den övre gränsen har vidgats för vissa egenskaper hos den »världsmateria», som allting består av — vi människor såväl som stjärnorna. Inom den mänskliga evolutionsgruppen har framåtskridande blivit i allt mer ökad omfattning förbundet med *värden* —intellektuella, estetiska, emotionella och moraliska värden. Inom värdenas domäner är kvantiteten, vare sig till antal, storlek eller utsträckning, *inte* någon norm för framåtskridande.

Massan av den oorganiska evolutionsgruppens materia i universum är nästan ojämförligt mycket större än massan av den biologiska evolutionsgruppens organismer. Men det är enbart inom den sistnämnda som materiens förmåga att bilda högre kombinationer har uppenbarat sina häpnadsväckande möjligheter. Återigen finns det över en miljon olika växt- och djurarter, men inom den mänskliga evolutionsgruppen inte mer än en enda art. Men det är hos denna enda människoart, som evolutionen har frambragt ett intellekt och en ande i deras fulla blomstring.

Vi måste vara på vår vakt mot den tendens som är gängse på vissa håll att överföra allting i kvantitativa termer, — som om en statistisk beräkning av antalet människor skulle vara viktigare än vad människorna tänker, känner och vill. Tendensen att resonera enbart eller huvudsakligen i kvantitativa termer är delvis en reflex av den massproduktionens tidsålder vi lever i, men beror delvis också på en försimpling eller missuppfattning av demokratins idéer, ungefär i samma stil som att den militaristiska nationalismen grundar sig på en missuppfattning av darwinismens idéer.

Genomsnittsmänniskans tidsålder — folkets röst — flertalsvälde — betydelsen av en hög nativitet: föreställningar och slagord som dessa utgör en stor del av bakgrunden för vad vi tänker. Om vi inte ser oss väl för, driver de oss till att omhulda det medelmåttiga, ja, till att betrakta ett överflöd på medelmåttighet som ett önskvärt gott — på samma gång som de avskräcker oss ifrån att gilla och gynna sådant som är verkligt värdefullt, om också ovanligt.

Låt oss inta en klart formulerad ståndpunkt härvidlag och låt oss handla därefter! Kvantitet är visst och sant en viktig sak — men som medel, som grundval för kvalitet. Det är sant att en högt organiserad modern civilisation inte skulle kunna gå i lås inom en befolkning så begränsad som en stam buschmän — lika litet som livskraften skulle förmå driva fram ett högre däggdjurs mentala kapacitet hos en organism av en amöbas kroppsvolym. Men det finns en övre gräns för all mänsklig organisation lika väl som för alla typer av organismer. Ett landdjur som vägde tio gånger så mycket som en elefant, skulle biologiskt sett ha ytterst svårt att klara sig, precis på samma sätt som en kommitté på tvåhundra personer skulle vara ytterst samhällsonyttig.

På samma sätt finns det en maximal gräns för befolkningstäthet och för den totalsiffra folkmängden på jorden kan omfatta.

Vårt mål är inte bara att skapa största möjliga trivsel på jorden för människor i allmänhet, utan också att sätta alla människor i stånd att uppnå högsta möjliga personliga utveckling. Komponenterna i ett sådant problem utgöres dels av de möjligheter till upplevelse och förströelse som på det hela taget kan uppnås, vidare de

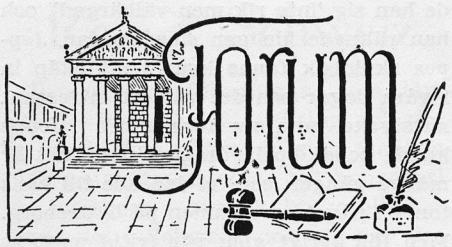

Ett års företagsnämnd

Företagsnämnden vid Gustavsbergs Fabriker har endast varit i verksamhet något över ett år. Det är därför ännu för tidigt att fälla några värdeomdömen eller dra några slutsatser över dess arbete. Här kommer endast att pekas på några arbetsuppgifter, som Företagsnämnden sysslar med, jämte några problemställningar i största allmänhet. Innan vi gör detta, kan det vara lämpligt att erinra om att den som av nämndverksamheten väntat sig några omedelbara och påtagbara resultat kanske blivit besviken. Vill man däremot se Företagsnämndens arbete i ett större sammanhang måste man känna tillfredsställelse över att det finns ett organ, där samtliga parter inom företaget kan träffas och diskutera frågor av gemensamt intresse.

I avtalet om Företagsnämnder heter det även att produktionen skall främjas, att man skall slå vakt om de anställdas välfärd, trygghet i anställningen, säkerhet, sundhet och trivsel i arbetet.

Hur förverkligas nu dessa paroller? Det torde väl vara onödigt att påpeka, att det är människorna själva, som ger avtalet dess innehåll. Aldrig så vackra programförklaringar falla platt till marken, om det inte finns människor med förmåga till samarbete och — kompromiss. Det sistnämnda ordet är kanske föraktat av många men likväl en nödvändig del i all demokratisk samlevnad.

Företagsnämnden kan lämpligast uppdelas i tre underorgan: Samarbetskommittéerna, skyddskommittén och förslagsverksamheten. Vid varje sammanträde lämnar de olika fabrikskommittéerna rapporter över sin verksamhet. Dessutom lämnas utförliga informationer över det allmänna marknadsläget. Vi har således erhållit redogörelser över inkomna order, fabrikernas leveransförmåga, reklamationer, organisations- och sysselsättningsfrågor o.s.v. Dessa informationer har i regel gett anledning till långa diskussioner, där positiva och för företaget gagnande förslag framförts.

Den information som avser investeringar och framtidsprogram har dock fått en mera undanskymd plats, kanske beror detta på att det för närvarande inte finns något dylikt program. I varje fall kan det vara ganska vanskligt att i dagens läge offentliggöra planer, som sedan av olika anledningar icke går att förverkliga. Redogörelserna över företagets ekonomiska ställning, den s. k. årsredovisningen, torde dock kunna framställas i en mera populär form. Som det nu är, känner man sig alldeles för dum att framställa några frågor i anledning av denna föredragning. Ett bra sätt att komma ifrån dumhetskomplexet är att vi skaffar oss kunskaper på industribokföringens område. Det tar lång tid, men med hänsyn till vad vi lärt oss under en jämförelsevis kort tid, finns det ingen anledning till pessimism.

Protokollen från Företagsnämndens sammanträden lämna en god bild över verksamheten. De äro utförliga och detaljrika och skilja sig på ett berömvärt sätt från vanliga torra mötesprotokoll. Hur vore det om de upphängdes på lämpliga platser inom fabriken till studium för alla intresserade? Som det nu är, blir endast ett fåtal delaktiga i dess innehåll.

En viktig detalj i Företagsnämndens arbete är förslagsverksamheten. Den handlägges av en kommitté på sex personer som representerar arbetare, förmän, tjänstemän och företagsledning. Under det gångna året har 30 förbättringsförslag inkommit och av dessa har 10 belönats på mellan 25—250 kr. Det är en brokig karta av uppslag, idéer och förslag, som med berömvärd energi har presenterats. Att bedöma och värdesätta förslagen är en mycket grannlaga uppgift. I regel remitteras alla förslag till vederbörande fabriks- eller avdelningschef för yttrande. Ofta är det så, att den som kommer med ett nytt förslag, anser detta betydligt mera värdefullt och revolutionerande än det i verkligheten är. Ibland kan det förekomma att vad förslagsställaren trott vara en nyhet, i själva verket är gammalt och beprövat, eller också är det sådana saker, som den tekniska ledningen håller på att lösa. Risken finns väl även alltid, att ett gott förslag från en arbetare icke värdesättes på ett objektivt sätt från den tekniska ledningen. Prestigehänsyn och småskuren snålhet får icke behärska fabriksledningen, när det gäller att belöna inkomna idéer och förslag, å andra sidan måste arbetarna visa den måttfullhet, som är en förutsättning till ett gott arbetsresultat på detta viktiga område.

Andra arbetsuppgifter som faller inom förslagsverksamhetens område är organisationsfrågor vid de olika avdelningarna. Här möter dock de verkliga svårigheterna. Hur ofta är det inte som arbetaren kan peka på förhållanden, som bidrager till att spara såväl arbetskraft som material, men inför risken att komma i konflikt med vederbörande förman underlåter han att framföra sina synpunkter. Här finns stora arbetsområden för de olika fabrikskommittéerna, och det är på detta område som samarbetsviljan sättes på de svåraste proven.

Det beror nu alldeles hur man säger en sak. Om en arbetare i en hovsam ton framför sin mening och därmed mötes av förmannens "Du skall inte bry Dig om detta", då kan man vara alldeles övertygad om att någon fortsatt medverkan från respektive arbetare icke i fortsättningen kan påräk-

---

möjligheter till utbildning och övning som kan förverkligas, samt slutligen av människomaterialet självt.

Mänskligt framåtskridande består inte bara däri, att genomsnittet av prestationer och chanser höjes inom förut befintliga gränser — alltså en statistisk, kvantitativ ökning — utan också däri, att den övre gränsen höjes för vad som kan presteras, och att nya chanser skapas.

Bland våra främsta framtidsmål måste stå att uppmuntra och verka för att en mångfaldigt omväxlande mänsklighet uppkommer, genier, begåvningar av olika slag, hur obegripliga de än må te sig för den breda massan.

Ur "Människornas rike på jorden"
av *Julian Huxley.*

Farväl, Gamla Slamhuset!

De sista på skansen.

En kväll strax före semestern träffades vi tre män av gamla stammen inom skål och vägg — om man får använda det uttrycket för en kopp kaffe vid runda bordet på Vita Hästen. Det var Robert Olsson, Hjalmar Johnsson och Verner Bergvall, som varit vänliga nog att hörsamma vår inbjudan till ett samtal kring Gamla slamhuset, som nu sjunger på sista versen. De sista på skansen består av dessa tre och Alfred Berglund och just denna dag hade man flyttat över till det nya höghuset.

"Gamla slamhuset var en bra arbetsplats", konstaterar gubbarna samstämmigt. "Man rådde liksom sig själv, hade självständigt jobb och inte så litet ansvar. Därför var man inte heller så noga med arbetstiden. Många gånger blev det tio timmar, ty man måste ha allt färdigt innan man kunde lämna för dagen."

Hjalmar Johnsson berättar om de olika slags massor, man hade att få fram och redogör för Nabb, Opak, Granit, Aristo och allt vad de nu hette. "Förr höll vi styft på att massan skulle stabbas och klubbas, för att den skulle bli tät och fin och liksom mogna för att gå lättare att göra något fint av. Och ingeniör Odelberg tillät inte någon annan massa för vidare fabrikation." Bergvall talar om maskinerna. "Vi hade blockkvarn som malde förr, nu är det kulkvarna. Den gamla varpmaskinen användes ännu, liksom pumparna förstås. Men de skulle passas och skötas som barn, annars kunde det hända, att man sprängde en press. Förtjänsten har ofta varit knapp. Slamhusarbetare var ju förr inte så fint som porslinare. Dom var ju fabrikanter dom!" "Men man har haft sitt bröd", infaller Olsson, "och sen fackföreningen kom till har ju förtjänsten stigit betydligt från den tiden, då man tjänade 2 kr om dagen." Vi kommer in på nyrekryteringsfrågor för Slamhuset. Olsson skakar på huvudet och berättar: "En dag i våras kom en yngling fram till honom. God dag, farbror, sa han. Är det här jag skall jobba? — Och efter 20 minuter: Adjö farbror. Här stannar inte jag, hellre går jag på luffen än tar sånt där lortjobb!"

Från gamla tider kommer glimtar av basar och jobbarkompisar. Forsberg, Lutteman, Jeppe och många fler är på tapeten. "Man fick mycket skällning förr i tiden", säger Olsson. "Nu är det rena söndagsskolan. Du har förstört för 50.000, sa verkarn åt mig en gång. Vad har då verkmästarn förstört, svarade jag och tänkte på den gången, när han laborerade med ett dussin hinkar vattenglas i blandningen, som satt sig fast i rören." Våra sagesmän berättar om Jeppe, som var en frispråkig friskus. Han tyckte att de nya siktarna passade bättre till kaninburar. "En gång vann Jeppe 35 kr på lotteri och då kände han sig 'inte rik men välbärgad', och han räknade ideligen sina slantar. Jeppes skuldbok fanns kvar i ett skåp in i våra dagar och det var ett intressant aktstycke, som nu försvunnit. Jeppe kunde också spela dragspel, och det är många gånger, som vi dansade till hans toner i något av rummen på Gröneborg. Men för övrigt gick vår fritid mest åt till att hugga ved. Vi bodde förresten så trångt i våra enkelrum, att vi kanske trivdes bättre i fabriken." "Men midsommarkalaset det var en fest det! Vi i slamhuset var med om förberedelserna 14 dagar i förväg, vi kokade kött och smakade av drickat i det provisoriska fältköket i flintugnarna." Den gamla vällingklockan på Slamhuset frågar vi om, och får veta att den hade samma funktion som sirenerna nu. Den skulle skötas av slamhusgubbarna. "Om man inte passade tiden då, fick man veta om det både från jobbarna och basarna", säger Johnsson.

Vi försöker göra en jämförelse mellan dagens Gustavsberg och den gamla goda tiden. Gubbarna fastställer otvunget att det är en himmelsvid skillnad på arbetsförhållanden, lokaler och bostäder och prisar den nya tiden. "Men det var i alla fall något visst med gamla slamhuset", slutar Olsson. "Ja, jag klagar inte och får väl anpassa mig i det nya. Förresten har jag prövat på ett fint jobb en dag. Hisskonduktör. Det är så fint, så det skulle passa mej tills jag lägger av. Och sen skall jag ägna mej åt täppan och leva på räntor. Man är ju aktieägare i sågklingan!"

Vår honnör för gamla slamhuset och dess trogna jobbare som nu börjar jobba i Massaberedningen.

G—g.

nas. Tvärtom, spänningen mellan arbetare och arbetsledning tilltar, olusten sprider sig vidare, den positiva viljan att hjälpa till försvinner, och såväl företaget som de anställda blir ekonomiskt lidande.

Förmannen är företagets främste personalvårdare, han måste lära känna de anställda, icke endast som arbetare, utan även som människor, förstå deras behov och intressen, för att därigenom skapa den trivsel, som är nödvändig för ett gott arbetsresultat.

Vi vill dock inte bara uppnå materiella fördelar för de anställda och för företaget. Det finns så många värden och vinster som inte går att bokföra, en sådan vinst utgör onekligen att kunna träffas som människor, och att föra samtal om gemensamma problem, oavsett vilken ställning i företaget man än har. Den andan bör finnas i ett företag, att ledningen ska kunna rådgöra med de anställda och dessa ge ledningen de uppslag som en lång praktisk erfarenhet kan skänka. Arbetar vi i den andan, då har även Företagsnämnden blivit det organ som påskyndar utvecklingen i rätt riktning.

Axel Öhlund.

Amatörtävlan

Gustavsbergs Scenstudio planerar i början av december en tävlan för samhällets ungdom. Det gäller att sjunga, spela eller deklamera, dansa, trolla, sketcha eller gymnastisera, enskilt eller i grupp, dock högst 4 tillsammans.

Lokal för tävlingarna blir FOLKAN. Rättvis bedömning kommer att ordnas genom sakkunnigt folk. Sätt alltså omedelbart igång förberedelserna för vår nya amatörtävlan. Sök att hitta på något originellt och trevligt nummer att framföra för publiken. Ett gott innehåll bör inte heller saknas.

Anmälningar mottagas intill den 1 okt. av Styrelsens medlemmar.

Väl mött i december på de tiljor som skola föreställa världen.

Gustavsbergs Scenstudio.

Resa i Schweiz

Konsumtionsföreningar, som lämnar 8—10 proc. i återbäring och varje år skickar några av sina medlemmar på gratissemester till kooperativa feriehem i svensk lyxhotellklass, finns det i Schweiz, och ett par veckor i juni hade jag det stora nöjet att tack vare ett stipendium från KF få bo på sådant feriehem i Weggis vid Vierwaldstättersjön. En vecka gick åt till att resa omkring i landet och bl. a. se hur Gustavsbergs badkar och klosetter säljas, hur kooperationen arbetar och beundra den överallt dominerande naturskönheten.

Till Weggis kommer man med tåg Köpenhamn — Hamburg—Frankfurt —Basel—Luzern och sen hjulångare. Den resan tar från Gustavsberg cirka två dygn, men är så intressant, att tiden inte blir lång.

I Schweiz är kontrasterna stora mellan olika transportmedel lika väl som mellan olika miljöer. Från expresståg med 120 kms fart byter man till hjulångare, strax utanför städer med rationaliserade precisionsindustrier knallar bönderna bakom oxkärror.

Men åtminstone i den tysktalande delen av landet är den rejäla, hjärtliga, på ett trevligt sätt småborgerliga stilen och stämningen densamma. Barn på väg från skolan är som en tavla av Carl Larsson, flickorna har förkläden och långa flätor och ser mycket prydliga och väluppfostrade ut.

Vi, d.v.s. en dam, anställd på Konsum i Stockholm, min fru och jag (frun fick följa med på egen bekostnad, vi hade vunnit andra vinsten på en jultombola) gjorde ett par längre resor med tåg. En gick genom Gotthardpasset till Lugano och Milano, den andra genom Furkapasset, 28 meter högre än Kebnekajses topp, och vinodlarkantonen Wallis till Genêve och sedan tillbaka via huvudstaden Bern.

Sätten att komma upp på och över höjderna är många. De vanliga tågen går i tunnlar i slingor uppåt, en del har kugghjul, som fälls ned mot en kuggstång mellan spåren. Linbanor finns i olika utföranden. Att sitta i en liten korg som gungar i en stålwire 400 meter över marken hör till de kusligare upplevelserna.

I södra Schweiz och Italien kan man uppleva söderns yppiga växtlighet med persikor, aprikoser, fikon och praktfulla blommor, en överväldigande storslagen natur och en vacker gammal bebyggelse. Vi såg de för sin skönhet kända sjöarna Lago di Como och Lago Maggiore, där Gustavsbergs italienare har sin hembygd.

Milano är en myllrande storstad, och sådana älskar inte jag, men den stora katedralen, byggd av vit marmor, var mycket intressant att se.

Även i Einsiedeln, en vallfartsort med benediktinerkloster, hade vi tillfälle att se katolicismen på närmare håll. Man gripes av människornas andakt och den vackra sången men tycker det är synd, att de skall tillbedja framför döda reliker och helgonbilder. I Einsiedeln fanns i den praktfulla barockkyrkan en svart Mariabild, som ansågs undergörande, och i stan fanns avbilder att köpa i choklad, gips, bröd etc.

Det schweiziska kooperativa förbundet VSK har inte så många egna industrier som KF, men vi såg i Basel deras moderna tryckeri och ett bageri, som förser 100.000 människor med bröd. Det var som en porslinsfabrik med degberedningslamhus, hand- och maskinformning och gräddning i långa tunnelugnar.

Brödet i Schweiz är gott, både jättestora limpor och rosenbröd och gifflar är knapriga och välgräddade och inte kladdiga som här. Bakelser, kakor och choklad är schweizarna specialister på, de kan till och med konkurrera med Vita Hästen i Gustavsberg.

Konsumbutikerna ser ut ungefär som i Sverige med undantag för de två kranarna på väggen, en för öl och en för brännvin. Det är hög klass på biträdena i allmänhet, de vi handlade av var alltid mycket vänliga och kunniga.

Utsikt över Weggis.

Organisatoriskt finns en del olikheter mellan konsumtionsföreningarna i Schweiz och Sverige, schweizarna tar större ekonomiska risker och lämnar hög återbäring hellre än konsoliderar sig och har ibland inte insatser som grundkapital.

De flesta affärerna hade nu fått ett bra tillfälle till ökad försäljning. Myndigheterna hade ju påbjudit, att hemmen skulle lägga upp förråd av livsmedel, minst 3 kilo socker, 2 kilo fett och 5 kilo spannmålsprodukter per person. Men folk ville inte tänka på krig igen, och det hjälpte inte hur kraftigt affärerna annonserade om sina lagringsdugliga varor.

Priserna var i allmänhet högre än i Sverige, delvis beroende på distributionens större marginaler och höga tullar. Så stor var skillnaden dock inte som i Milano, där skyltfönstren visade rena fantasipriser efter våra förhållanden.

Gustavsberg, Heizung & Sanitäts Verkaufs A/G har kontor i Feldmeilen, en förort till Zürich, i ett typiskt schweizerhus med fönsterluckor, tyvärr dock utan pelargonier, som annars lyser röda i de flesta fönster. Där arbetades det, så att våra produkter redan erövrat en betydande del av den schweiziska marknaden, vilket förstås också har andra orsaker, t. ex. att de är så bra.

Den nya europeiska betalningsunionen skall ju göra handels- och turistutbytet mellan Schweiz och Sverige mycket friare. För svenska exportörer blir väl betydelsen inte så stor, men ett ökat varuutbyte mellan den schweiziska och den svenska kooperationen borde vara möjligt till gagn för båda parterna. Och nyttan och nöjet av personliga kontakter kan jag intyga. *Ruben Edqvist.*

Flaggfest i Hästhagen

Onsdagen den 12 juli hade Hästhagsföreningen, d.v.s. hyresgästerna i Hästhagsområdet i Gustavsberg, invigning av sin nya flaggstång och flagga.

Det var föreningens ordförande hr Sven Svensson som hälsade de närvarande. Hr Svensson höll också ett kort och kärnfullt tal till den blågula flaggan och utbringade ett fyrfaldigt leve, som kraftigt besvarades av det talrika auditoriet.

Gustavsbergs Blåsorkester medverkade på ett som vanligt utomordentligt sätt.

Föreningen hade senare ordnat med kaffebord för Blåsorkesterns medlemmar och föreningens styrelse. Kommunalfullmäktiges ordförande höll därvid ett tal varvid hr Svensson och hans styrelsekamrater hyllades och blåsorkesterns medlemmar avtackades.

HPF-träff på Aspvik

HPF ordnade den 2 juli personalträff för halva styrkan vid det natursköna Aspvik. I den inbjudan, som kommittén skickade ut, meddelades också, när solen gick upp. Undertecknad med barn och blomma fattade det som en vink om en helsöndag och startade tidigt ut mot solen och havsluften. Och då vi trampade fram på den härliga cykelvägen upptäckte vi flera, som ville utnyttja hela dagen. Väl framme krängde vi av packningarna på cyklarna och oss själva, slipsen medräknad. Filten lades ut på gräsmattan under äppelträden. "Pappa", skrek grabben till, "du la filten på en Karl-Johanssvamp!" Men det var ingen svamp, bara ett gammalt visitkort från de goda kossorna. Filten flyttades litet och så var allt så skönt. Solen värmde, maten smakade och en kall sockerdricka svalkade. En nyinköpt varpasten provades i den nu så populära sporten med gott resultat. Och det blev eftermiddag. Filtarna rullades ihop och slipsen knöts åter. Ty nu började invasionen till festligheterna. Vandrare och cyklister strömmade in på planen, och de gamla kommo i bil.

Blåsorkestern inledde festprogrammet, och vid de långa kaffeborden sutto snart 250 HPF-are med de sina. Barnen fingo saft och gräddtårta. HPF:s egen dragspelsorkester med gitarr och basfiol lockade snart till dans, och så blev det långdans och lekar för gamla och unga kring majstången. Under tiden plockade man fram bänkar och säten framför herrgårdstrappan, där det bjöds på improviserad och förberedd underhållning av musik, allsång, kupletter, solosång, dragspelssolo, historier, allt muntert och livligt applåderat. Och så avslutades den lyckade festen med gammal dans och en mästerskapstävling i korv-ätning. Snart var gångare, cyklister och bilar åter på väg till Gustavsberg efter en, som till och med kommittérade tyckte, trivsam HPF-träff. Medan vi gnolade på slutstrofen till den nya texten om "gungorna och karusellen":

Oemotståndligt porslinet tar plats!
Porslinsmakaryrket
får åter sin gamla heder och alla sjunger snart med i den appellen,
att Gustavsbergs fabrik är fin och att vi trivs så prima i alla tjällen.
Om lönen också bliver bättre, sen vill ingen hoppa till andra ställen.
Ja, då tjänar vi på gungorna, vad vi förlorat i karusellen.

KVV

"You keep your left foot out" Glada porslinare med gäster dansar Hockey-Cockey. T. v.: K. F:s personalchef.

Den 27 augusti höll resterande avdelningar på HPF sin fest på Aspvik. Hotande regnmoln neutraliserades av hoppfullt glatt humör. Hilding Ohlson satte fart på samvaron, som efter kaffet kulminerade i allsång, visan för dagen, dragspelslåtar och sång av finska flickor, skämttävlan, historier och dans till Roland Fröbergs spelmänstakter. En lyckad Aspviksdag, sa' de som voro med!

E. L.

Kommunalkontoret

Nya expeditionstider för allmänheten:

Måndagar t.o.m. torsdagar 10—13
Fredagar 10—13 och 16—19
Lördagar stängt.

Kommunalnämnden.

Gustavsbergs Yrkesskolor

börjar läsåret den 18 sept. 1950.

Om tillräckligt antal elever anmäla sig ordnas

Lärlingskurs för metallarbetare, porslinsmålare, kontors- och handelsanställda, vidare *keramisk lärlingskurs* och *lärlingskurs i hushållsgöromål.*

Fristående kurser i

sömnad, skolkök, barnavård, stenografi, maskinskrivning och *svetsning.*

Anmälan till Arbetsförmedlingen, Folkskoleexpeditionen och Personalkonsulenten.

Två dikter

av *Arne Aros*

Mognande ax
ödmjukt böjande
sina klasar
i förbidan
på nattens svalka

Pastellblå skymning
absorberar din själ
vilan och nuet
i bidan
på skördetid.

Fördolda djup livets längtan
slungas i din famn
sökande gå vi som vilsegångna
men tidens kvarnar
de mala tårar i stället för säd.

En mor som gråter
i tegelruinen
Fördolda djup
var det allt
du bjöd

Skolan har börjat

På Kvarnberget har den nya skolan öppnat portarna. Sex salar har tagits i bruk och under september sker ytterligare inflyttning etappvis. Arbetena med panncentral och vaktmästarbostad pågår och torde slutföras under okt.—nov.

Skoldistriktets barnantal är 412 och lärarnas antal 21, därav 11 folkskollärare och 7 småskollärarinnor, 1 manlig och 1 kvinnlig slöjdlärare och skolkökslärarinna.

En första kull elever undervisas nu i klass 8. Det innebär bl. a. att nya ämnen införts på skolans schema såsom maskinskrivning, samhällsorientering, sömnad och klädvård och yrkesorientering. Under sitt åttonde skolår får eleverna en dag i veckan praktisera inom olika yrken. Genom välvilligt tillmötesgående från alla håll kunde redan första praktikdagen 15 gossar och 6 flickor placeras inom följande yrken: snickeri, mek. verkstad, skogsarbete, trädgårdsarbete, kontor, handel, telegraf, daghem och hushållsarbete. Skolköksundervisningen omfattar alla elever i klasserna 7a och 8b och flickor i klass 8a.

Realskoleavdelningen har börjat sitt andra läsår med 11 elever i andra och 10 elever i första klassen. För undervisningen i denna avdelning har anställts folkskolläraren, fil. kand. Stig Magnusson. Övriga nyanställda lärare är folkskollärarna Märta och Enoch Görfelt och skolkökslärarinnan Ingrid Bergström.

Skolöverstyrelsen har medgivit att 3 icke ord. folkskollärartjänster och 3 icke ord. småskollärartjänster inom distriktet från och med 1 jan. 1951 förändras till ordinarie. Detta medför alltså ingen ökning av antalet anställda.

Av den till skolstyrelsen inkomna redovisningen för skolidrottsfesten den 1 juni framgår, att festens bruttoinkomst uppgick till 2.306:95 kr. med en nettobehållning av kr. 1.897:45. Följande fördelning godkändes. Till skolresor: kr. 1.134:90 och till Gustavsbergs skollovskoloni kr. 762:55.

V. G.

De gamla på utflykt

Tisdagen den 10 augusti 1950 hade den livaktiga Gustavsbergs kyrkliga arbetskrets anordnat en utfärd för c:a 150 gamla. Efter en kort andaktsstund i kyrkan, där fru Maj Borg gladde med sin ljusa sopransång, ställdes färden med fyra eleganta S.J.-bussar till Stockholm med Valdemarsudde som mål. Kyrkovärden Gunnar Ekberg hade kommit på den geniala idén, att dit skulle i år resan gå. Det är mig angeläget, att i detta sammanhang få tacka för uppslaget. Genom vänligt tillmötesgående av Valdemarsuddes intendent, fil. dr. Gustaf Lindgren, hade inträdesavgiften reducerats till hälften. Med hjälp av både damer och herrar av yngre årgång, hjälptes de gamla på väg fram till slottet. Med spänt intresse togo alla del av den förnämliga konstsamling, som en generös donator lämnat efter sig till allas glädje. Att vandra runt i alla de av konstskatter fyllda rummen, tog tid, och att göra full rättvisa åt de oändliga synintrycken, gick väl inte på några timmar. Men roligt var det. Att sedan beträda ytterområdena och beundra de olika anläggningarna, gav också det mesta möjliga av skönhet och behag. Och till sist se det enkla vilorum, som en stor konstnär berett åt sig på sitt kära Valdemarsudde. —

Till en utfärd av detta slag hör givetvis kaffet. Alltså till Rosendals terrass. På slingriga vägar och efter en hel del irrande, nåddes emellertid kaffeserveringen. Hur gamla människor dricker och njuter av den svenska nationaldrycken vet var och en. Synen är sublim.

Hemfärden präglades av tacksamhet, en rörande tacksamhet, och Jesu ord kom för mig: "Vadhelst I haven gjort mot en av dessa mina minsta bröder, det haven I gjort mot mig."

Till alla som medverkat till den lyckade utfärden frambär jag ett varmt tack.

Gustavsberg i augusti 1950.

Eder

Olle Hallin.

Med anledning av den trevliga utflykten till Waldemars Udde och allt det sköna som ögonen i fulla drag fick njuta av — vild och kultiverad natur och konst i dess ädlaste former, vill vi, inbjudna framföra ett varmt TACK, däri naturligtvis inbegripet åkturen och den glada kaffefesten på Rosendal.

En av gubbarna.

Varmt i solen men kyligt i skuggan

har det varit under semestern. När det inte regnade och vinden mojnade var det riktigt skönt. Plaskandet i den långgrunda viken var uppfriskande. Maten åts med en härlig aptit i den friska inlandsluften — allra helst jordgubbarna. Ja, det är en välsignelse med semester, om ock de fjorton dagarna ränner iväg litet för snabbt fram mot hemresan. Fastän pengarna är slut och endast en mal flyger ur portmonnän, när man öppnar den vid hemkomsten.

Så skönt det är

att vara hemma igen! Så varmt solen lyser om dagarna. Se hur blommorna har växt och så fin grönska vi har. Vilka präktiga blåbär, både vid Tjustvik och Odlingarna! Och tänk så behagligt att få ligga i en ordentlig säng igen och ha alla bekvämligheter till sin tjänst. Vi packar upp och städar omkring oss och anpassar oss efter några dagar återigen till vardagens liv och speciella rytm för att med nytt mod ge oss in i jobbet och de uppgifter man ger oss. Och längta efter nästa semester.

Vi är inne i skördemånaden

— enligt mångas mening årets vackraste. Syrsorna spela sin förhöstmelodi mot kvällningen. Fåglarnas drillar höras förtroligt lugna och när vinden lent sätter löven i dallring susar det i träden som en stillsam dalalåt. En stor härlig måne svävar mellan trädtopparna och kastar sin ljusflod likt en silvergata över Farstaviken. Allt andas frid i vår lugna idyll.

Då ringer telefonen.

I morgon har vi 100 utländska gäster på besök, som vill se vår fabrik och samhället. Och så var den dan förstörd. Gustavsberg har faktiskt blivit KF:s Mecka, en vallfartsort, som inte får vara ifred för trogna och otrogna en enda dag under sommartiden. Nog borde det vara på tiden att man ransonerade besöken. Men det är så sant — vi behöver dollar! Tur att vi har så många hyggliga familjer här, som låter upp sina hem för insyn titt och tätt och att man i fabrikerna tålmodigt vant sig vid den aldrig sinande strömmen genom verkstäderna. Beundransvärda ciceroner, som dag efter dag med samma entusiasm förtäljer samma visa!

Med tillfredsställelse

noteras emellertid gästernas intresse och tacksamhet för vår gästfrihet. Det är inte att undra på att man tar den trivsamma skärgårdsorten som mål för en utflykt — här har man allt vad man vill se i ett modernt samhälle som i ett nötskal. En glädjande anmärkning har jag ofta hört från gäster, så ofta att jag faktiskt tror att det är så. Man konstaterar nämligen att det man mest lagt märke till härute är den vänlighet och förtrolighet, som råder mellan gustavsbergarna inbördes i fabrik och samhälle. — Det får därför anstå med de salta stänken i denna ljuvliga högsommartid. Tills höstrusket kommer med passande inspiration.

LEKAREN

Fritt Forum

Herr Redaktör!

Samhället har begåvats med anslagstavlor, placerade på ganska lämpliga platser och lagom stora. Man uppmärksammar lätt dessa blå färgklickar i samhällsbilden. Men det är fara värt, att de även i fortsättningen kommer att lysa blå, eftersom det inte går att fästa affischerna på dem med häftstift. Det är egentligen enda felet med dem. Man förvånar sig över att konstruktören har kunnat välja ett så opraktiskt material som hård masonit att göra anslagstavlor av.

"Affischör."

Redaktionskommittén
för Gustavsbergaren.

Nu är semestern slut för alla "fabrikare" och kontorsanställda här i Gustavsberg. Då är det inte långt till hösten igen, och när den kommer, så börja alla möjliga kurser både för män och kvinnor. Det är verkligen roligt, att vi kommit så långt nu, och att vi få förkovra oss i de olika grenar, som vi äro intresserade av. Men vi ha alla *ett* gemensamt intresse, nämligen maten! Jag har hört många, både flickor och fruar, och även några av våra män som har kastat fram funderingar om att det skulle vara roligt, om det kunde ordnas med kurser i matlagning. Samhället är så stort nu och har så många innevånare, så jag är säker på att det skulle bli många, som skulle hälsa en sådan kurs med förtjusning. Det kunde ju ordnas både med eftermiddags- och kvällskurser. Ja, så kommer ju den frågan, var skall vi hålla till? Kanske "Fölungen" kunde ställas i ordning till detta ändamål, kanske vi kunde få låna skolköket. Våra män skulle nog många gånger känna sig lyckligare, om deras fruar och blivande fruar fingo en djupare inblick i matlagningens mysterier. Och vi kvinnor veta ju allt för väl, att det är sant som det är sagt, att vägen till mannens hjärta går genom magen, och vi vill nu en gång för alla, gärna behaga våra män. Kursen skulle omfatta både enkel husmanskost och lite finare matlagning. För det händer ibland att man vill ha en liten fest i hemmet.

A. E.

Trevliga sommargäster på balkongen

Familjen Sander, Hästskovägen 8, fick i mitten av maj en visit av ett par grå flugsnappare. De trivdes så bra på balkongen att de beslöt sig för att bygga eget hem därstädes. På midsommarafton hände en glädjande tilldragelse. Då kom den första ungen, följd av ytterligare fem stycken på midsommardagen. Midsommaren firades sedan med stort flugkalas och fågelherrskapet tog ingen notis om de ordinarie hyresgästernas nyfikna besök. Fjorton dagar senare voro ungarna flygfärdiga, avlämnade sina visitkort och avveko i riktning mot Skogsbo.

För allt visat deltagande vid min maka Maja Arvidssons sjukdom och bortgång, och för den rika och vackra blomstergärden vid hennes bår, får jag härmed framföra mitt varma tack.

Gustavsberg i juli 1950.

Birger Arvidsson.

Pannfabriken vid Mälarviken

Med Artur Teglund vid ratten och fotografen i baksätet susar red. fram på vägen mot Västerås. Det är varmt och soligt, hövolmarna står i parad på fälten och i luften svävar lätta ulltappar. Då och då rusar ett flygplan över våra huvuden. Vi ser domkyrkans torn och ASEA-tornet, då bilen rullar fram mot den gamla handels- och den moderna industristaden. Rakt genom staden far vi och svänger ner mot Djuphamnsvägen, där en röd byggnad med GUSTAVSBERGS FABRIKER i vita bokstäver på fasaden är vårt mål. Det är här som vår berömda villapanna kommer till, ett resultat av ett mångårigt forsknings- och konstruktionsarbete, särskilt inriktat på att få fram ett ekonomiskt värmeaggregat avpassat efter villaägarens speciella behov. På kontoret kommer fabrikör Hammarkvist oss till mötes. Han startade denna verksamhet redan 1927 och kunde överlämna en rik fond av sakkunskap, när fabriken vid julen 1946 överläts till Gustavsberg. Han berättar för oss om gustavsbergarna i Västerås och prisar en produkt, åstadkommen av ett 40-tal kolleger, som med fart och arbetsglädje dokumenterar en prima anda inom en av våra verkstäder, som vi vet alltför litet om här hemma i Gustavsberg. Då vi med verkmästare Barklund som ciceron följer produktionen från plåten i skjulet till den färdiga pannan på bilen, som lämnar expeditionen, får vi också ett starkt intryck av att det inte är några överord. Vi möter ett gäng yrkesskickliga jobbare, tillgängliga och sammansvetsade i en kamratlig laganda. — Från plåtupplaget, där isoleringsplåtarna förvaras inomhus för att ej utsättas för rost, kommer vi in i saxhallen, där plåten ritsas och klippes i avsedd form till rondeller, varefter en truck för dem vidare till avdelningen för halvfabrikat. Härefter bearbetas rondellerna ytterligare och kompletteras successivt med detaljer på den egentliga maskinavdelningen, där även de planslipade luckorna kommer på plats. I dragspressen får toppnocken till vattenmanteln sin form, i svarvar och borrmaskiner bearbetas och hopsättas shuntventilerna, medan skickliga svetsare fullbordar sammanfogningen. Vi får se hur pannorna provas och kommer ut i monteringshallen, där en kraftig travers över våra huvuden lyfter upp en färdig panna. Ett oljeaggregat provas i ett särskilt rum och de fungera alltid bra och säljas också i en stigande skala. Till slut tar vi en titt in i yttre förrådet, där Ture Pettersson med en viss stolthet visar upp en rad pålitliga och ekonomiska villapannor färdiga för leverans. Vår fotograf är oss hack i häl och hans kamerablixtar fångar ett dussin glimtar av verksamheten medan vi slår oss i samspråk med pojkarna. Resultatet syns på nästa sida. Synd bara att vi inte kunde presentera alla i laget. I en våning högre träffar vi Sjöholt, som jobbar med svetsning och provning av batterier och shuntar. Här lödes grejorna till batterierna och här ser vi också hur slingorna snabbt och säkert vridas i en sinnrik maskin. Vi kommer till slut till förrådet, där vi träffar en spänstig 71-åring, "Farbror Andersson". Det han inte vet om bultar, skruvar och muttrar är inte värt att veta, men så har han också en gång jobbat vid bultfabrik. Han har själv ordnat upp hela förrådet i ett överskådligt system och visar oss stolt omkring i sina domäner. — Nu ringer klockan och jobbet är slut för dagen. På kontoret får vi en kopp te och ett samtal med förman Carsten, kamrer Cronholm och fröken Nordqvist, som vidimerar våra intryck om prima grejor och prima folk i verkstaden. Sedan vi ätit en enkel men god middag på Konsum, möter vi åter pannans män till ett företagsnämnds-sammanträde och ett trivsamt samkväm i Vasagatan 26.

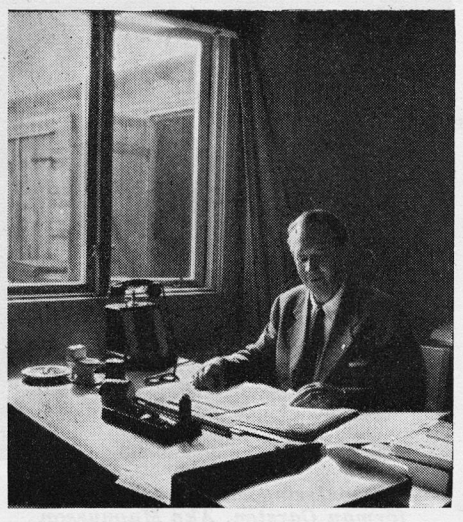

Fabrikör Hammarkvist.

Jag får tillfälle att berätta för västeråsarna hur vår personaltjänst arbetar och vad de som gustavsbergare har för rättigheter — och skyldigheter i gemenskap. När vi sedan bänkar oss kring kaffebordet levererar fackföreningens ordförande en hälsning på prosa och vers, som livligt senteras. Vi citera några rader:

På Gustavsberg vi alla förstår den melodi,
som gemenskapens anda kan ge en industri.
När alla helt besjälas att göra knoget bra,
växer trivseln precis som den ska.

Klockan har blivit mycket och vi "har lång väg att gå", som Teglund säger i några avskedsord. Mellan de sista tuggorna på tårtan hinner jag med en blixtintervju med skalden och fackordföranden Thulin. Han säger sig ur facklig synpunkt ha goda erfarenheter av att vara gustavsbergare och understryker ett gott samarbete, till stor del tack vare en man i ledningen, som är på samma våglängd som de anställda i övrigt. På vår fråga om särskilda önskemål beträffande verkstaden, svarar Thulin att man vill ha den större, för att få plats att göra ytterligare panntyper. Till sist ger Thulin ett uttryck för att industriarbetaren skall få ökat inflytande i produktionen överhuvudtaget. Det kommer att ge större trygghet och en känsla av större ansvar. — Jag skriver ned hans synpunkter och vänder mig till de övriga grabbarna om deras önskemål. Jo, dom vill se Gustavsberg och ha en fotbollsmatch mot vårt C-lag, som de tror äro jämnstarka. — I en underbart vacker sommarkväll rullar vi lugnt och säkert åter till Stockholm, efter en intressant studieutflykt inom vårt verksamhetsfält och med massor av enbart goda intryck.

G. Dbg.

Västeråsglimtar

Pannfabrikens företagsnämnd har sammanträde i Västerås.

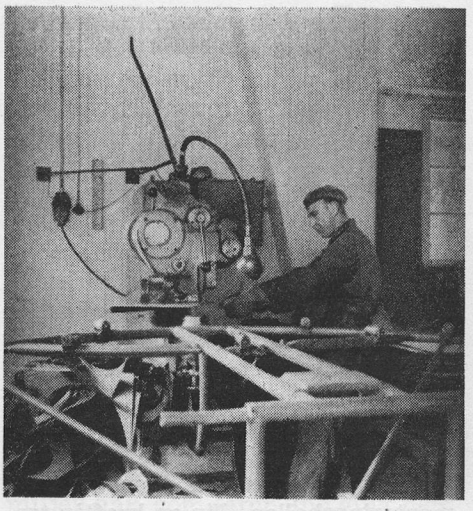

Rondellerna klippas av Hugo Scott.

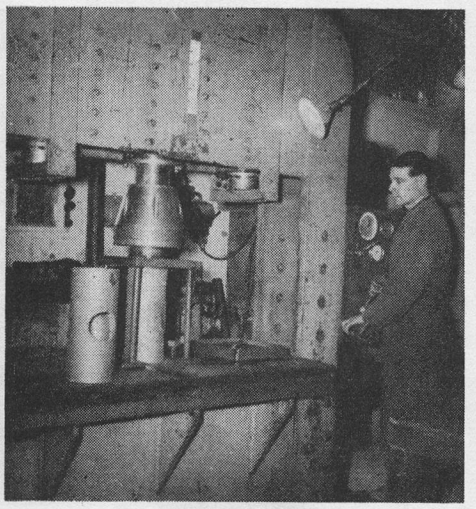

Gustav Larsson pressar toppnocken till vattenmanteln.

Svetsning kräver precision säger Stig Nyberg, som föredrar jobbet i friska luften.

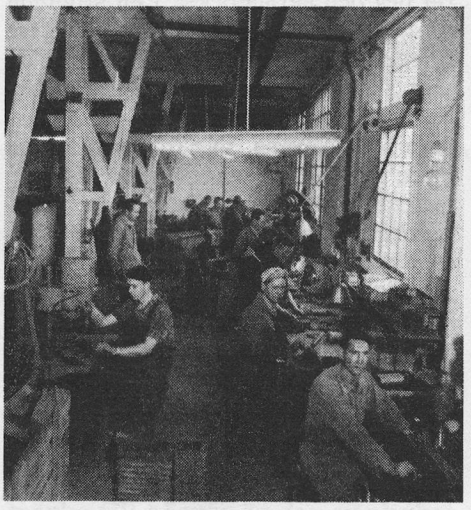

Svarvning, borrning och hopsättning av shuntventiler. Bandyspelaren Tage Sjöstrand närmast.

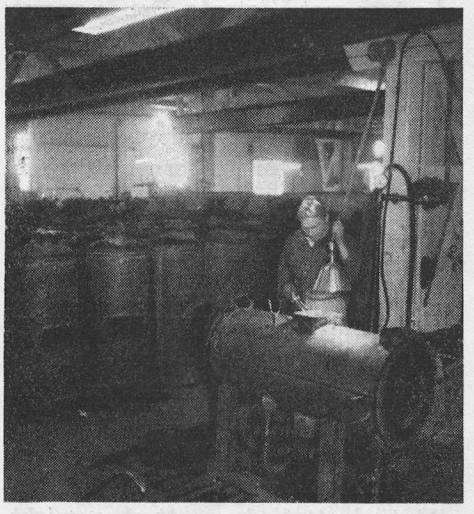

Pannorna provas med en svetslåga av Stig Wejdersjö och Thor Eriksson.

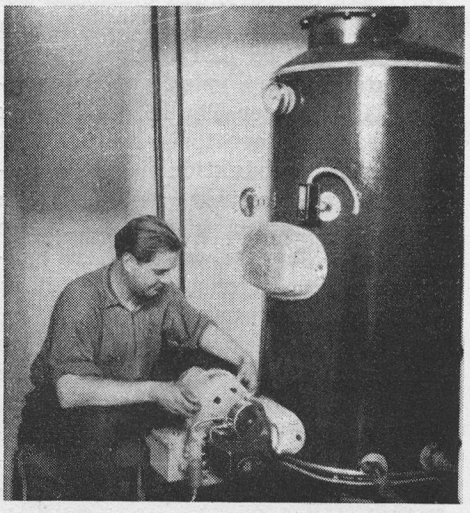

Åke Larsson, gammal i gården, provar en oljepanna. Den fungerar alltid som den ska.

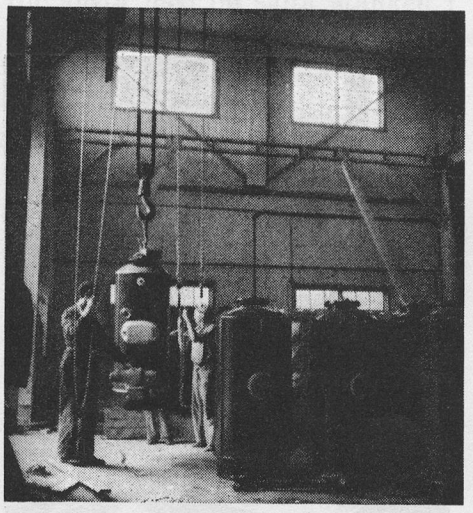

I monteringshallen träffar vi förman Carsten, Åke Magnusson och Folke Berggren.

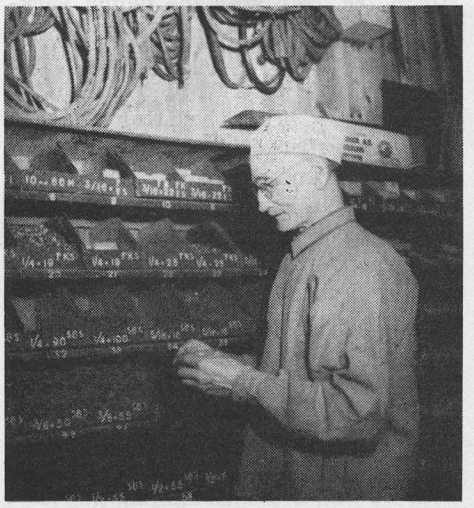

Farbror Andersson i förrådet synar sina bultar.

Landstinget inför nya uppgifter

Söndagen den 17 september 1950 hålles allmänt val i hela vårt land. Det är val av ledamöter till länens landsting som står i förgrunden men stadsfullmäktige- och kommunalfullmäktigevalen, som hålles samma dag, är lika viktiga.

Landstingsmännens antal i Stockholms län är f.n. 67 stycken, fördelade på följande partier, 34 st. socialdemokrater, 12 st. folkpart., 10 st. höger, 6 st. kommun. och 5 st. bondeförbundare. Genom folkökningen i Stockholms län tillkommer 6 nya landstingsmän under nästa period.

Gustavsbergs kommun utgör tillsammans med Nacka, Boo, Värmdö, Ingarö och Djurö en särskild valkrets. I denna valkrets skall vid årets val 7 landstingsmän väljas. F. n. är det 6 ledamöter fördelade på 3 soc.-dem., 1 höger, 1 folkp. och 1 kommunist.

Landstingets förnämsta uppgift är att ordna sjukvårdsväsendet inom landstingsområdet, sjukvården och hälsovården i Stockholms län kräver f. n. en kostnad på över 20 milj. kr. pr år. De övriga verksamhetsfälten inom tinget kräver tillhopa över 10 milj. kr. varför landstingets stat numera överskrider 30 milj. kronor pr år. År 1940 var vi ännu inte uppe i en stat för landstingets del på 10 milj. kr.

Detta är väldiga kostnadsökningar men skatten har ändå kunnat hållas oförändrad under en lång följd av år.

Den sjukvårdande verksamheten har dock varit så eftersatt att krafttag måste tagas. De olika sjukvårdsinrättningarna ha utbyggts och moderniserats. Landstinget driver sjukhusen i Stocksund eller Mörby. Dessa sjukhus håller f.n. på att kraftigt byggas ut. Dessutom har vi sjukhusen i Norrtälje, Södertälje, Uppl. Väsby, Östhammar och länssanatoriet vid Uttran. Detta är de egna sjukhusen och utöver dessa ha vi de s. k. kontraktsjukhusen Karolinska, Serafimerlasarettet, Ersta och Akademiska sjukhuset i Upsala för att nämna några.

Landstinget har även fattat beslut om att uppföra sjukhus, dels i Nynäshamn och dels i Nacka, vilket sistnämnda sjukhus för framtiden skall bliva Gustavsbergs- och Värmdöbornas sjukhus.

Ett väldigt planeringsarbete pågår för att på ett ändamålsenligt sätt lösa dessa sjukvårdsfrågor. Men de främsta framstegen inom länet under senare år har dock gjorts för de psykiskt sjuka. Här har också vården varit mest eftersatt. Genom rådfrågningsbyråer för psykisk barna- och ungdomsvård och kliniker för vuxna och genom nyare behandlingsformer kan de flesta återföras till hälsan mot att tidigare dessa fall ofta varit kroniska. Men landstinget har ävenså fått ett flertal nya uppgifter. Förlossningsvården har vuxit ut och delvis lösts genom att man decentraliserat vården med mindre hem i länets olika delar vilket slagit mycket väl ut. En ny större förlossningsanstalt skall inrättas vid Centrallasarettet i Stocksund.

Genom ny lagstiftning fick också landstinget härom året bli huvudman för Barnhemsverksamheten i landet. Barnhem som leddes av privata eller stiftelser visade sig mindre lyckat och kritiken var hård och i flesta fall tyvärr berättigad. Landstinget driver nu två mödra- och spädbarnshem, ett flertal upptagningshem och hem för varaktig vård av barn. Det finns många barn som av en eller annan anledning måste tas om hand. I flesta fall är det försumliga föräldrar, men i många fall är det andra orsaker som spela in. Det har ävenså under senare år inom landstinget inrättats en särskild styrelse, Familjesociala nämnden, som handlägger ärende rörande barnhemmen och även handlägger ärenden rörande landstingets semesterhem vid Lännersta för södra delen av länet och vid Lyckhem för norra delen av länet.

Vi ha i någon mån snuddat vid landstingets huvudfrågor och det finnes inga möjligheter att i en kort artikel ens tillnärmelsevis redogöra för ett landstings alla uppgifter. Något av det väsentliga och under senare år mer och mer aktuella uppgifterna är de rent förebyggande uppgifterna som landstinget börjat med.

Landstinget har egen bostadskonsulent, som skall följa bostadsfrågorna, man har barnavårdsombud, som skall verka för att barn inte i första hand blir intagna på barnhem när hjälp behövs, utan att fosterhem anskaffas. Vid den företagna skärmbildsundersökningen som företagits i hela länet var det ett hundratal tbc-fall som omedelbart kunde få vård sedan man konstaterat sjukdomen. Vårdtiden behövde i dessa fall endast bli 3—4 månader, mot att annars vårdtiden tar åratal. Distriktsbarnmorskorna har mottagning och rådgivning för blivande mödrar, distriktssköterskorna har utöver sin sjukvårdande verksamhet även rent förebyggande uppgifter. Provinsialläkarna har mottagning för barnavårdscentraler och dispensärverksamheten för de tbc-sjuka, vilket är av utomordentlig betydelse. Härtill kommer hela folktandvården som måste byggas ut vidare så snart möjligheter härtill gives. De kroniskt sjuka kan också beredas hjälp i större utsträckning genom att landstinget även fått bli huvudman för denna verksamhet. Två nya hem öppnades under fjolåret, dels i Österhaninge och dels på Lidingö.

Folkhögskolan har under många år varit en landstingets angelägenhet. Landstinget driver dels egna folkhögskolor och dels lämnar man stipendier och bidrag till folkhögskolor i länet. Numera har stipendierna höjts och om våra ungdomar kände till hur billigt det är ur kostnadssynpunkt att gå på folkhögskola så kom säkert många fler hågade. Dessutom har yrkesskolor, som drives av landstinget, och kommunala yrkesskolor bidrag till sin verksamhet.

Den fria rättshjälpen drives av landstinget, hemsysterverksamheten understödjes. Gymnastikförbund, nykterhetsvård, hörselfrämjandet, de partiellt arbetsföra, Rädda barnen och sjukkassor och massor av för den mänskliga samlevnaden väsentliga frågor handläggas av landstinget.

Valet av landstingsmän är alltså synnerligen viktigt. Alla röstberättiga deltager därför i valet den 17 september.

Gunnar Andersson.

Kolskjutaren

Han är en av de tysta, stillsamt grå
som aldrig gör väsen kring sin person.
Han sköter sitt arbete mekaniskt,
talar aldrig på möten, syns inte ute.
Hans vedbod är renare än ett apotek
och ordnad efter stränga mönster.
Han fostrar livet till att gå
i invanda banor och han tycker illa
om helgdagar mitt i veckan.
Han skjuter kol till ugnarna
och tycker det är likgiltigt
vem som gör det.
På honom bygger man samhällen.

STIG SJÖDIN.

regnkappor

dam, plast	16:50
barn, storl. 2	10:—
„ „ 4	11:—
„ „ 6	12:—
„ „ 8	13:25
„ „ 10	14:75
„ „ 12	15:25

strumpor

dam, nylon	fr. 4:95
barn, bom.	„ 1:45
herr, ylle	„ 2:75

sängutrustning

madrass	27:50
täcke liksid.	34:50
filt, grå	10:40
„ junior	18:60
kuddar 50×60	9:75
„ 35×55	6:90
lakansväv svensk	
obl. 142 cm.	3:—
bl. 135 „	3:35
„ 150 „	3:70

gummistövlar

barn, bruna, fodrade

storl. 22—24	5:75
„ 25—27	6:75
„ 28—30	8:75
„ 31—34	10:75
„ 35—42	13:25
dam, svarta, Sving	
låga skaft	11:—
mans, svarta fodrade	18:—
mans, med tjock refflad sula	20:75

gummikängor

med läderskaft

storl. 37—39	18:—
„ 40—48	19:25

India blend
Ceylon blend

50 gram	—:90
100 „	1:70

presentkort

kan nu köpas i samtliga butiker

blomsterlökar

hyacinter, prepar.	—:90
„	—:80
tazetter	—:40
beddinghyacinter	—:50
tulpaner, enkla	—:18
„ dubbla	—:22
„ darwing	—:18
„ papegoj	—:18
„ botaniska fr.	—:30
påskliljor	—:35
bukettnarcisser	—:20
krokus fr.	—:10
snödroppar	—:12
pärlhyacint	—:08
scillia	—:10

Telefoner

I samband med kontorets flyttning ha vissa ändringar beträffande telefonerna vidtagits.

Kontoret:

Affärschefen	311
Assistenten	168
Kassan	168
Varukontrollen	51
Centrallagret	22

Butiker:

1 Gustavsberg	198
2 Villagatan	273

Övriga butiker oförändrade.

Konsum Gustavsberg

En trevlig motionsidrott

Varje fredags- och tisdagskväll ser vi en samling folk i åldern 16—60 år utövande varpakastning på ängen vid Höjdhagen. Fabrikens korpkommitté har ställt ett 10-tal varpastenar till förfogande jämte tryckta instruktioner och tävlingsregler. Intresset är i stadigt stigande och man har kommit så långt, att man bildat en varpasektion, som planerar inbjuda till korptävling mellan avdelningarna. Varpa är utan tvivel en idealisk motionsidrott, som passar alla åldrar, manliga som kvinnliga och dessutom bjuder både på gemyt och spänning. Det krävs ju inte heller någon dyrbar utrustning. Det duger med vanliga stenar, fast det givetvis är roligare och mera hållbart med en gjuten varpa, som numera vanligen användes i klubbtävlingar och seriematcher.

Den första introduktionen av varpan gavs en kväll av tre förstaklasspelare från Bromma Varpaklubb, som visade en enastående precision och stil. Deltagarna från Gustavsberg fick också lära sig hur varpan skall fattas, dess förning och kast och som sig bör visade våra gotlänningar redan från början en "nedärvd" färdighet. Efter några veckor har de emellertid fått konkurrens från inhemska förmågor.

Under korpveckan hade vi ett 3-mannalag i tävlan. De mötte två av Stockholms starkaste lag, icke utan framgång. Ett 30-tal har dessutom försökt sig på bronsmärket — och det var nog inte så lätt som man tänkt sig. Nu hoppas vi få litet hjälp med sladdning av planen — och att vi får behålla den för den populära sporten.

"Visst är varpa världens bästa motionsidrott", säger dir. Råberg i Riksidrottsförbundet i tidskriften Svensk Idrott. "Det vet var och en som känner till denna idrott och det bevisas av följande tio punkter:

1. Varpakastning utövas f. n. av folk i åldern 6—87 år av båda könen.
2. Redskapen är de enklaste tänkbara: en sten och två trästickor.
3. Idrottsplatsen är lika enkel: en grön gräsmatta, tjugo meter lång och några meter bred, var som helst i Guds fria natur.
4. Vilken klädsel som helst.
5. Förflyttning 20 meter i taget i lugn takt, hur många gånger som helst. Efter var 20:de meter en smula gymnastik, bestående av armsvängning, rygg-, höft- och knäböjning och tåhävning, allt för att få iväg stenen till målet eller ta upp den från marken.
6. Överansträngning utesluten!
7. Varpakastning bjuder spänning, kräver precision och finurliga beräkningar för att få bort motståndarens sten.
8. Psykisk och fysisk samling.
9. Skapar glädje, kamratskap och laganda och skänker avkoppling.
10. Varpakastningen är en idrott för alla!

Du är välkommen i varpagänget! Skaffa Dig en lämplig varpasten, köp en instruktion för 20 öre och kom med på våra träningskvällar!

GD

Fotboll

Gustavsbergs I.F. har vunnit Lilla D. M., den utslagstävling som Stockholms fotbollsförbund varje år anordnar, för att giva de olika klasserna en möjlighet att hävda sig bland annat mot större och starkare motståndare.

Gustavsberg mötte i finalen klass I-segraren Tellus, som nu går upp i Allsvenska serien div. 4, och vann med 2—1. Målen gjordes av Hellström och Nordström, och det hände fredagen den 14 juli på Johanneshovs idrottsplats. Den hittills största utmärkelse, som vårt fotbollslag erhållit, kunde vi tacksamt notera, och laget hade följande utseende från mål till v.y.:

Curt Jonsson; Stark, Nisse Lööv; Östlund, Hånell, Dahlgren; Vikström, Hellström, Hållams, Bylund och Nordström. Lagl. E. Lööf.

Höstsäsongen.

Klass I-fotbollen har åter börjat, och Gustavsberg förlorade den första matchen till Eriksdal med 2—0 på Enskede I.P. men vann den andra mot Essinge med 5—1 på Farstavallen. Hållams gjorde 4 och Hellström 1 av målen. Essinges mål tillkom på straffspark.

F. d. landslagsmålvakten Sven Bergkvist, skall enligt uppgift från idrottsföreningens nya ordförande Sven Andersson, tjänstgöra som tränare.

B-laget skötte sig så bra under den förra säsongen, så att de nu spela i den förnämligaste klassen av reservlag.

C-laget är identiskt med bandylaget, som gick upp i div. II, och som kallar detta en form av motionsträning för den kommande vinterns bandy. Lagledaren Einar Andersson talar också om nyförvärv för att giva laget större slagkraft. Gustavsberg kommer att ståta i spalterna litet oftare än vanligt under den kommande vintern. Var säker på att "porslinspojkarna kommer att gå på i ullstrumporna" igen, som tidningarna bruka skriva.

Axman.

Faninvigning

Socialdemokratiska Kvinnoklubbens styrelse framför den nya fanan.

Gustavsbergs kvinnoklubb hade lördagen den 22 april en högtidlig och trevlig faninvigning å Värdshuset. Festen inleddes med ett par musikstycken utförda av Sven Pettersons kvartett. Efter några hälsningsord av klubbens ordförande sjöng en kvartett av klubbmedlemmar ett par sånger, varefter fru Annie Vallentheim i ett mycket uppskattat tal gav en återblick på arbetarrörelsens och socialdemokratins utveckling och kvinnornas betydelse i densamma. Så var stunden inne för fanans invigning. Fru Vallentheim talade vackert om fanans betydelse som symbol och samlingstecken, varefter hon bjöd täckelset falla. Därefter sjöng kvartetten en hyllningssång till fanan och ytterligare ett par sånger, varefter deklamation utfördes av herr Ingvar Larsson. Efter ännu ett par musikstycken avslutades den högtidligare delen av festen med unison sång, varefter alla samlades kring trevligt dukade kaffebord. Lyckönskningar till klubben framfördes av herrar Gunnar Andersson och Andor Björk. Till sist avslutades den för kvinnoklubben så minnesrika kvällen med en stunds dans.

Värmdö runt med "Tynningö"

Vid halv 9 tiden på morgonen midsommardagen, var det ovanligt mycket folk i rörelse omkring busshållplatserna på stora vägen i Gustavsberg. Alla bar på väskor eller paket och skulle tydligen ut och resa. Samtliga stuvade också in sig i extra bussar, som Björknäsbolaget välvilligt satt in.

Vart skulle nu alla dessa vuxna och barn taga vägen så här tidigt på morgonen efter midsommarfirandet, då man kunde vänta att de flesta skulle ligga i sina sängar?

Jo, det visade sig vara Badkarsfabrikens personal, som var stadd på utfärd. Verkstadsklubben stod som arrangör och hade inbjudit anställda att med fruar och barn eller fästmör och bekanta företaga en båtutfärd.

Undertecknad, som idkat hemliv på midsommaraftonen, och följaktigen var utvilad och pigg på morgonen, förmodligen i motsats till många andra, tvekade likväl att krypa ur pyjamasen, när rullgardinen åkte upp och himmeln visade upp en molntung och regnhotande uppsyn. Men en blick ner på vägen visade att andra inte drog sig för att ge sig ut, varför även jag hoppade i kläderna, packade en matsäck samt med barn och blomma begav mig till busshållplatsen.

Mellan kl. halv 9 och 9 rullade så 5 extra bussar mellan Berget och Viks central, där urlastning skedde, så det blev inte så lång bussfärd. Här tog Sven Svensson, även känd som "Skåningen", emot. Sven är som nog alla vet B. K. F:s, och Hästhagens allt i allo, och det var han som med god hjälp stod för arrangemangen. Han visade oss ner till ångbåtsbryggan, där "Tynningö" låg, en båt som skulle taga oss ombord för fortsatt resa. Vid bryggan stod "Kisa", enligt dopattesten kristnad till Sven Johansson, som också tillhör nöjeskommittén.

Kisa varnade oss för några hål och sprickor i bryggan, vilka tydligen uppstått av ålderdom. Alla klarade sig dock över och ombord på Tynningö, ty att döma av den välbesatta båten tycktes ingen saknas.

Tynningö är något större än den största av de båtar som Gustavsbergsbolaget hade i trafik för några år sedan, men det fanns i alla fall inte många platser kvar när denna gick. Barn inräknade, var det närmare 300 personer ombord.

Vädret var inte så lovande, men detta till trots var stämningen hög redan från början. Musik hade vi med ombord, bestående av dragspelande herrarna Kårén och K. Olsson, gitarristen Hammarström och D. Erixon, som svarade för kontrabassens dova ackompanjemang. När båten kommit ut på fjärden, tonade musiken ut över vattnet, och en och annan tenor gjorde sin röst hörd över sorlet. Enligt programmet ställdes nu kursen genom Oxdjupet förbi Oskar Fredriksborg mot Sthlms stads friluftsreservat Grinda. Nere på fördäck ordnades under tiden för dans under Normans hjälpande hand, och snart slogs klackarna i däcket, rakt under kapten Anderssons upphöjda person, där han stod på bryggan och lotsade skutan genom kobbar och skär. Uppe i salongen kunde de som var törstiga eller kaffesugna, stilla sina timliga behov.

Och vilket gott kaffe de hade! Det var inget Minaskaffe det.

På dörren till en av salongerna stod ett anslag, reserverad för off. och uoff. och undertecknad som ännu har lumpen i gott minne, och därmed en viss respekt för s. k. "koppelgubbar", tvekade någon minut, innan jag tordes stiga in i det allra heligaste. Men därinne dvaldes inga koppelprydda herrar utan våra vänner E. Eriksson, J. Östlund, Kisa och Edenholm med familjer, som trängde ihop sig för att alla kaffetörstiga själar skulle få plats. Här och var hade vid det här laget smörgåspaket m. m. kommit fram, och när båten efter cirka 1 ½ timmes färd angjorde bryggan vid Grinda, var alla som en stor familj med glada anleten, trots att skyarna ännu voro svarta och hotfulla.

Så gick vi i land på en ö, som stod i sin fulla blomsterskrud, och att det var ett friluftsreservat här, förstod man snart av alla tält, som var uppslagna. Efter en kort promenad slog vi oss ner på en äng och i omgivande backar, och matsäckarna plockades fram.

Här dök nu extra ordinarie fotografen vid Gustavsbergaren, Bror Sandkvist, fram med kameran i högsta hugg och förevigade denna trevliga picknick. Regndropparna hängde nu i luften, men arrangörerna hade vädrets makter på sin sida, ty mera blev det ej av regnet och rätt som det var sprack molntäcket sönder, och solen tittade fram. När dansen sedan trådde på ängen till tonerna av vår välspelande trio, var det fint väder igen. Först var det de vuxnas tur att svänga om i hambo och gammalvals, och lite senare blev det ringlekar för både små och stora barn.

Sedan följde allsång och där höjdes flera olika stämmor än notregistret någonsin gett upphov till. Fotboll förekom också i en hage, där särskilt tennisstjärnan Bengt utmärkte sig bland prästkragar och hästspillning. De som inte gjorde slut på sin matsäck nu, tog en liten promenad tvärs över ön till ett där beläget pensionat för att se vad där kunde bjudas på.

Tiden går fort när man är i trevligt sällskap och har roligt, det är ett känt faktum. Kl. 3 var de bestämt, att hemresan skulle anträdas, och vid halv 3 tiden började vi förflytta oss tillbaka till båten. På bestämt klockslag kunde båten lägga ut från land igen. Hemresan gick runt Värmdö, genom Nämndö- och Ingaröfjärdarna och därvid passerades Stavsnäs radiostation. Det bästa av allt var nog denna del av resan. En härlig tur som varade i 3 ½ timma över blånande vatten med semesterseglare och motorbåtar i mängd. Solen sken nu från en nästan klar himmel. Vädrets makter var välvilligt stämda mot oss. Musiken vandrade omkring ombord och spelade än här, än där, då båten tyvärr ej var utrustad med högtalare. Ett par av pojkarna visade sig vara goda solosångare, särskilt Österback och G. Nilsson, vilket de säkert får tillfälle att visa flera gånger. Jag får inte glömma att presentera vår guide. Det fanns en sådan också med ombord. Han hette Viberg och hade ställts till förfogande av Reso, som även svarade för uthyrningen av båten med dess trevliga besättning. Alltför snart kom vi in i kända vatten. Baggensfjärden låg framför oss, och vi passerade i höjd med Saltsjöbaden, rundade sedan Tjusviksholme, välkänd av alla båtägare i Gustavsberg, fortsatte genom Farstabrohål, och resan började lida mot sitt slut. Vid pass halv 7 lade båten till vid kajen nedanför Posten och vi gick i land nöjda och belåtna med en väl använd dag.

På kajen gjorde sig Sellstedt till tolk för oss andra och utbringade ett leve för Festkommittén.

Ja, så återstod endast att tacka Festkommittén, med herrar Svensson, Johansson och Norman i spetsen för en trevligt arrangerad båtutflykt. Jag är förvissad om att alla förenar sig med mig i ett enkelt "Tack ska Ni ha" till både arrangörer och medresenärer för trevligt sällskap och väl mött igen. Detta, att träffas utanför den dagliga rutinen, betyder mycket för att den goda sämjan på en stor fabrik skall bestå, och att så är fallet på Badkarsfakriken, är jag övertygad om.

N. B.

Glimtar från Gustavsbergs fabriker

Tidskriften "Porslin" har utkommit med nytt exklusivt nummer med utsökta färgfotografier av porslin och smakfulla arrangemang vid dukning, till text av Bo Gunnar Lindgren. Henrik Alm redogör för Djurgården tolkad i Gustavsbergsporslin och redaktör Westman kommenterar fajanser av Ursula Printz och några Gustavsbergsutställningar.

Stig Lindberg har mött uppmärksammat erkännande i en rad förnämliga tidskrifter i Italien, Schweiz och USA. I New York har hans fajanser fått ett strålande mottagande, med epitet som "fulla av charm och kvickhet", "fräscha och ovanliga".

Gustavsbergs Studio har genomgått en ombyggnad och omplacering. I den nya entrén har Stig Lindberg sin väggrelief över krukmakeriet. De större och bättre lokalerna har möjliggjort ökad personalstyrka, särskilt för fajansen. Omsättningen ökar stadigt å konstgodsavdelningen, så den är nog inte att betrakta som en blomma i knapphålet.

Cancerinsamlingen, KF-anställdas bidrag till forskning mot kräftsjukdomar, inbringade på våra fabriker kr. 856:—.

Ett dussin universalpannor har nu levererats från BKF:s skickliga svetsare. Det är helsvetsade plåtbjässar, som väga sina modiga 5—8 ton stycket. Svetslängden på en panna kan beräknas till c:a 1 1/2 km, varav man kan göra sig en föreställning om arbetet bakom.

Emalj-monumental-målning är en konst, som väcker allt större intresse. Den ungerske läraren Endre Nemes vid Valands konstskola i Göteborg har sedan en längre tid utnyttjat våra resurser och håller som bäst på med emaljmålning och bränning av Zodiakens figurer. Djurkretsen ska omgärda ett större tornur i bostadsområdet vid Västertorp.

Kurs i svenska för våra finska arbeterskor börjar den 11 sept. under ledning av fil. kand. Hansegård. ABF står som arrangör.

Korpfotbollen i Gustavsberg avslutades i juli. BKF segrade med 9 poäng. I tävlan om fabriksmästerskapet mellan avdelningarna utgick Mekaniska som vinnare.

Vid korpmästerskapen i fri idrott belade Valfrid Berglund 2:a plats i ett debutlopp på bana på 1.500 m. Till korpmästerskapen i orientering den 3 sept. har vi anmält 12 man i de olika klasserna.

Modeller på egna hem har gjorts i 3 typer av Arkitektkontoret. Under en kort tid ha de utställts på Fölungen för beskådande av spekulanterna. Lugnets vägar och avlopp är nu klara och man väntar att de 24 första egnahemmen snart skall vara under byggnad.

Besöksfloran har som vanligt varit rik under sommaren, ofta omfattande grupper mellan 100—300 personer. Det är kvinnogillen från olika platser i landet, kongresser och fackfolk samt utländska besökare från världens olika hörn. När detta skrives vandrar Kinna-Eriksson med Handelsdepartementets personal genom fabrikerna.

G. Dbg.

Konsumspalten

Så har då även 1950 års "sommargäst-säsong" gått till hävderna. Av tidningsuppgifter har framgått att årets juli varit den kallaste på tjugo år. Den som hade sin ledighet förlagd till juli är nog villig instämma i uppgifterna, eftersom det var synnerligen kallt och regnigt i stora delar av landet.

Det kyliga vädret påverkade även köplusten. Från skilda håll rapporteras, att juli var en svag månad och förhållandet var enahanda för vår förening. Det blev inte så stor omsättningsökning som vi varit vana vid de övriga månaderna. En butik, Grisslinge, var emellertid ett undantag. Där ökade omsättningen rätt betydligt, vilket säkerligen berodde på ändringen av butiken till Snabbköp.

Även om juli var en svag månad, så kan man konstatera att omsättningen från årets början är god. För tiden t.o.m. juli var omsättningen 2.073.303:— med en omsättningsökning av 131.596:—.

Varutillgången är rätt god, om man bortser från nötköttet, där stora besvärligheter varit rådande hela sommaren. Tillgången på färskt nötkött har inte alls täckt behovet, utan har leverantörerna i mycket stor utsträckning varit tvingade leverera fruset kött.

Vad det gäller personaltillgången, så har handeln liksom industrien fortfarande rätt besvärligt. Tack vare hjälpen av elever från handels- och folkhögskolor har sommarrusningen och semestrarna klarats någorlunda skapligt.

O. G. K.

Två bilder från BKF:s utflykt med "Tynningö". Embarkering och Dans på Grinda skär.

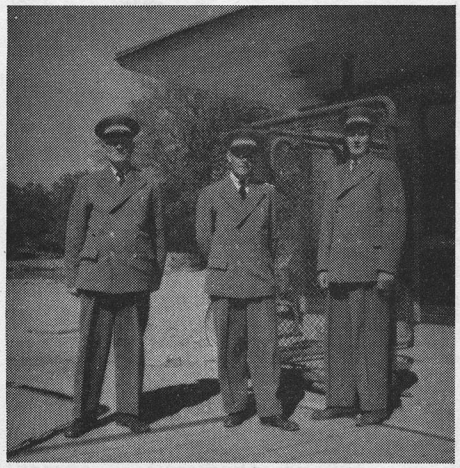

Våra portvakter har fått vidgade vaktbefogenheter och prydliga uniformer.

Månadens intervju

Arvid Gustavsson.

Jag är rätt glad åt de här små intervjuuppdragen, som redaktören brukar ge mig ibland. Jag får träffa en rad intressanta människor, som ofta har ett enastående gott minne och som kan berätta för oss sena tiders barn om hur det såg ut i våra trakter i slutet på 1800-talet. Tillsammans med Gustavsbergarens hovfotograf gästade jag nu senast bondpojken, lantarbetaren, torparen, sjömannen, skogsarbetaren, muraren, smeden, timmermannen och gårdskarlen Arvid Gustavsson vid Sjötorp.

Bäst som vi kom vandrande på en liten skogsväg, dök det upp en karl bärande ett ok och två hinkar. "Det är nog han", sa' jag. "Inte", sa' fotografen, "den där har ju inga gråa hår och kan väl inte vara 73 år." Men jag klev fram till stigen, där han befann sig och minsann, var det inte Arvid Gustavsson. "Kila på fram ni pojkar. Jag skall bara hämta ett par hinkar vatten!" Vi traskade stigen fram och snart skymtade vi en liten vit stuga i en lummig dunge mellan ett par bergknallar. Här låg alltså G:s château, väl skyddat för nordanvinden. G. var snart tillbaka, kaffehurran sattes på, och då vår värd var en pratsam herre gick samtalet lätt. Och han berättade. Född i Taxinge-Näsby, närmare bestämt den 15 nov. 1877, fick han som så många andra på den tiden börja som hjonpojke med en förtjänst av hela 10 öre om dagen. Sedan blev han dräng med 100 kr om året och knog från morgonsol till kvällning. Till Värmdö kom G. 1896, där han började jobba hos en man, som hette Öhlin och som arrenderade sin gård av patron Eklund, som då ägde Anneberg. I det lilla torpet Sången bodde hans svärfar Frisk. Äldre gustavsbergare kommer säkert ihåg gumman Frisk, som mången gång kånkade på tvättsäckar genom skogen till Gustavsberg. Efter svärfadern fick Gustavsson överta torpet och det blev nog rätt strävsamt för hans hustru. Hon hade 3 barn att se till och dessutom allt jobb på stället, medan mannen var ute på arbeten runt Värmdö och Ingarö. Här bodde G. ända till 1933, då han fick vinhandlare Kahls tillåtelse att åt sig bygga den lilla stuga, där han nu bor tillsammans med hunden Åja och katten Sotis. Allt för stugan har G. åstadkommit själv, han har grävt, gjutit och snickrat och mycket mera. Vi tyckte det var ett egendomligt namn på hunden, men G. förklarar: "Jo, si det var så att jag kom till kommunalkamrer Fagergren och skulle anmäla att jag skaffat hund. Man är så noggrann med sån't nu för tiden. Jaha, sa' Fagergren, vad heter hunden, för han har väl något namn. Å-ja, sa' jag, och så började jag fundera på ett fint namn, som min dotter hade hittat på. Under tiden sa Fagergren: Ja, då sätter vi det då. Och sen har hunden fått heta Å-ja."

I sin ungdom var G. ofta nere vid Gustavsbergs Värdshus, som seden var bland pojkarna på den tiden. Och det blev ju också ett och annat nappatag och rackartyg. "En gång hade vi en positivhalare, men han ville inte spela för oss till dans. Då tog vi och band honom vid ett träd och sen fick han lov att spela, medan vi dansade vals på borden. Vi släppte loss honom till slut och han fick hela 25 öre för besväret." "Vi dansade också på Lagnö brygga, men folk tyckte det blev för mycket oväsen, så dom kallade på fjärdingsman, som körde bort oss. Men vi kom snart tillbaks igen för att fortsätta det enda hederliga nöje, vi hade på den tiden. Sen fick jag order av byggmästare Haglund att lägga trekantsjärn över hela bryggan. Men dan efter var det denbrutet och slängt i sjön. Dom fick aldrig reda på vem som hade gjort det", säger G. med en illmarig min. När stora ofreden kom, åkte Gustavsson ut till Möja för att försvara land och rike. Han blev kommenderad som sjukvårdare och hade som kollega gravör Pettersson på fabriken. "Det var mest till att dela ut bröstmedicin. Det gick åt 5 liter. Den var så stark och god, så man kände sig litet yr av den. Men när jag skulle rekvirera mera från Sandhamn, så skickade man en annan sort, som inte alls var så välsmakande. Då slutade plötsligt all förkylning."

På gamla dar har Gustavsson lättat på sin stora arbetsbörda. Han går och "skrotar" litet hemma på tomten, hugger ved åt grannarna och metar litet åt sig själv, Åja och Sotis.

Det börjar skymma i sommarkvällen. Vi höja våra kaffekoppar för Arvid Gustavsson, som saluterar med "Glasens klang, sa skomakarn, när han drack ur blötbaljan!"

Rolf.

Vita Hästen
KONDITORI CAFÉ
Alltid gott bröd
Allt till kundens bästa

Tio punkter för ökning av arbetstrivseln.

Skulle jag i få ord sammanfatta, vad jag anser angeläget i vårt arbete för att öka människornas trivsel och arbetsglädje, skulle jag kunna anföra följande. Förbättrade arbetslokaler, rättvisare lönesättning, exempelvis genom någon form av arbetsvärdering, minskad arbetstid, ingen onödig kontroll och övervakning, sparsamhet med förbud, exempelvis mot rökning, där sådant förbud är onödigt, ingen sparsamhet med uppmuntran och erkännanden, där sådana kan ges, en utvecklad arbetets etik, bättre allmän utbildning för arbetet, fördjupad kontakt mellan företagen och de anställda, utökning av företagsnämndernas betydelse på arbetsplatserna.

Redaktör Vallstrand i "BRÄNNPUNKTEN".

pris-
medvetet
folk
går till
konsum-
kooperativa

FÖRETAGS-Nämnden

Den 26 juni höll företagsnämnden sitt sommarmöte i närvaro av 15 ledamöter. Som gäst hade inbjudits herr Rune Sundin. Från företagets verksamhet 1949 överlämnades en skriftlig årsredovisning till vilken hr Hj. Olson lämnade kompletterande upplysningar. I fråga om marknadsläget meddelades om god orderökning för sanitetsporslinet, experiment med färgat sanitetsporslin, ökad produktion av högspänningsporslin och bättre försäljningsresultat för badkar, frontplåtar samt plastprodukter. För hushållsporslinet lämnade herr Rune Sundin en återblick på marknadens utveckling, prispolitiken och kundernas önskemål. Konkurrensen har hårdnat, men vi ökar stadigt vår produktion, och konsumenterna har fått blick för porslin av god form, vacker dekor och prima kvalitet, ett resultat av vår, KF:s och Slöjdföreningens propaganda och upplysning om goda bruksvaror. Kundernas önskemål inriktas alltmer mot de bättre och förnämligare serviserna.

Spörsmålet om utökningen av arbetsstyrkan var också på tapeten. I detta sammanhang ansåg man att porslinsmakaryrket borde kunna populariseras genom att en inbyggd yrkesskola organiserades. För att undersöka möjligheten för fabriken att få större del av den arbetskraftsreserv, som man ansåg fanns inom själva samhället, tillsattes en kommitté att utreda storleken av denna reserv och vilka åtgärder, som måste vidtagas för att underlätta dess deltagande i produktionsarbetet.

Från skyddskommittén rapporterades verkställd ögonundersökning för anställda i sorteringsarbete, tillsättande av huvudskyddsombud för kontoret och fortsatt eksemundersökning på BKF.

Förslagskommittén rapporterade 26 inkomna förslag sedan årets början, varav 10 belönats med premier från 25 till 250 kr. Plakett för belönat förslag är under utarbetning av Stig Lindberg.

Samarbetskommittén meddelade samtal kring produktionsfrågor, varjämte personalträffar redovisades för samtliga fabriker.

AFA:s personaltjänst rapporterade att färdbiljetter för semesterresorna kunnat ordnas, att diverse broschyrer i skydds- och ekonomiska frågor utdelats och utökat deltagande i korpidrotten.

För cancerinsamlingen rekommenderade företagsnämnden en frivillig insamling genom listor å de olika avdelningarna. I övrigt diskuterades bl. a. fabriksvisningar för egen personal och gäster, skolbyggets sanitära anläggning och propagandafilm.

Sekr.

Höstlöv

Nu är semestern över och Gustavsbergarna har återigen full sysselsättning. De flesta har varit ute och rest till något härligt ställe men signaturen och några till har stannat hemma i gropen, d.v.s. i Gustavsberg. — Det är härligt att vara hemma också. — Och gå kring kyrkan och konsum, eller gå ned till kajen och se om det kommit någon båt eller om fiskarn har anlänt.

— — —

En dag tog jag keramikern i sällskap och besökte huvudstaden, där det hölls internationellt ungdomsläger. Det var fest och manifestation. Många olika tungomål hördes i den festligt illuminerade Vasaparken. Statsministern var i högform när han högtidstalade. — Min vän sa just, att Stockholm ändå är en härlig stad. Ja, isynnerhet när folk reser härifrån, så det blir plats på gatorna. Man ska inte resa till stan vid femtiden på eftermiddagen. Då är det trångt, hemskt trångt...

— — —

Nej, att knoga är nog bäst ändå. Man är i bättre form, och så går det inte åt så mycket pengar, om man tilläventyrs har några sådana efter en semester. Det blåser i fabrikens signal, och snart är allt som vanligt. Maskinerna surrar och folk jublar. Det blir kö i Konsum, där det inte varit något folk på två veckor. — Men vi har ju självbetjäningsbutik, men den ligger tyvärr vid Mörtnäs, eller dessbättre — för dom som bor därute. Det kommer, det kommer, det kommer till Hästhagen och Svensson. — Det kommer nog redan i höst...

— — —

Signaturen slet sig loss några dagar och svängde iväg till Götet. Ja, käre Kålle, vi tog Göteborg. Det var konferens med lärda tal om vår kommande socialvård. — Vi lyssnade spänt. Vi satt ända till långt in på lördagskvällen för att följa diskussionen om daghem — fosterhem. Det var hemskt spännande — och tröttsamt, det var tur att Liseberg fanns, men det var bara en gång som vi voro där och då hade staden mottagning. — Utmärkt mottagning, Göteborgarna kan, när de vill.

— — —

Det var en ledig dag i Götet, jag tog min grabb och följde med en s. k. billighetsresa till Fredrikshawn. Det var m/s Kronprinsessan Ingrid som vi fick följa med. Strålande väder som på en kvart vände till åska och skyfallsregn, som väl bara västkusten kan bjuda. — Efter en 3 1/2 timma gick man våt och modslagen i främmande land. Vi stegade iväg till sjukkassan i Fredrikshawn men hamnade på arbetsförmedlingen. En trevlig chef med det bekanta namnet Gustavsson tog emot oss. Vi fortsatte till staden Hjörring 35 kilometer in i landet där vi träffade kollegan Nikolainen och fortsatte sedan till Västerhavet — Nordsjön som vi tidigare aldrig skådat. Det var en upplevelse och det danska landskapet visade sina allra bästa sidor då solen strålade. Mina nya vänner och jag diskuterade arbetslösheten, tyvärr ganska stor i Danmark, och många gemensamma angelägenheter. — Men framför allt det danska gemytet, där har vi mycket att lära.

— — —

— Man sitter eller halvligger på nattåget till Stockholm. Det var långa dagar, som nu tycktes korta, men tänk så trött man ändå känner sig. Vi kommer till Gustavsberg lagom till att expeditionen skall öppnas och skolan börja. Telefonerna är i full fart så fort man öppnar dörren. Papper och återigen papper som skall ordnas och brev besvaras. Och kvällarna... Ja nu börjar livet med sammanträden och möten och valtal och förberedelser. Det är bäst ändå att vara hemma och kämpa. — Sommaren är slut — hösten är kommen.

gran

Val av 7 landstingsmän och 35 kommunalfullmäktige äger rum

i Gustavsberg

SÖNDAGEN DEN 17 SEPTEMBER 1950.

Vallokaler:

för norra distriktet, Västra skolhuset
för södra distriktet, Kommunalhuset
Tider: kl. 9—11, kl. 13—15 och kl. 17—20.

Envar röstberättigad kommer att erhålla ett röstkort som torde medtagas till valförrättningen.
Röstberättigad, som på grund av vistelse å annan ort, inom eller utom riket, är förhindrad utöva rösträtt inom det valdistrikt, där han är uppförd i röstlängden, kan genom valnämndernas ordförande erhålla *utdrag ur röstlängd*, för att rösta å postanstalt, beskickning eller konsulat.

Röstlängdsutdrag utfärdas av:

för norra distriktet J. A. Hellqvist, Skeviksg. 3.
för södra distriktet G. Olofsson, kommunalkontoret.

Valsedelsförsändelse av äkta make tillhandahålles, utom av valnämndernas ordförande jämväl av:

Vilhelm Gezelius
Skolan

Gunnar Florén
Gr.gärde C 16

Fritiof Johansson
Solbacken, Lagnö

Carl Wiberg
Grindstugärde

Anders Steen
Kvarntorpet

Eric Holfve
Sadelvägen 1

Eric Svensson
Stenkullen 1

Nils Jansson
Mörtnäs

Till Gustavsbergaren insända kandidatlistor för valet 17. 9. 1950

ARBETAREPARTIET

SOCIALDEMOKRATERNA

Andersson, Gunnar Sigfrid, föreståndare, landstingsman, Gustavsberg.
Johansson, Axel Helge Gilles, rättare, Ingarö.
Nilsson, Erik Vilhelm, lagerarbetare, nämndeman, Gustavsberg.
Öhlund, Axel Vilhelm, expeditör, Gustavsberg.
Lindholm, Ernst Harald Lennart, föreståndare, Gustavsberg.
Pettersson, Alice Margareta, fru, Gustavsberg.
Lövbom, Sven Leonard, portvakt, Esberg, Ingarö.
Brogren, Karl Harry, åkare, Mörtnäs.
Söderman, Astrid Linnéa, fru, Gustavsberg.
Björk, Johan Ando, sanitetsgjutare, Gustavsberg.
Engström, Johan Henrik, grovarbetare, Ingarö.
Eriksson, Ragnhild A., fru, Gustavsberg.
Lorang, Gustaf G., snickarmästare, Gustavsberg.
Andersson, Gunnar Arne, reparatör, Gustavsberg.
Andersson, Gustav Evert, förman, Gustavsberg.
Holm, Erik Reinhold, grovarbetare, Lövhamra, Ingarö.
Rydberg, Johan Albert, förrådsarbetare, Gustavsberg.
Johansson, Åke Lennart, verktygsarbetare, Gustavsberg.
Svensson, Sven Rudolf Bertil, emaljarbetare, Gustavsberg.
Edqvist, Ruben N., förste bokförare, Gustavsberg.
Bergman, Gustav Magnus, fiskare, Mörtviken, Ingarö.
Andersson, Oscar Edvin, verkmästare, Mörtnäs.
Berg, Fritz O. R., folkskollärare, Gustavsberg.
Hellberg, Gustav Bertil, förman, Gustavsberg.
Hallberg, C. Filiph L., ungsarbetare, Gustavsberg.
Rolf, K. Torsten, gipsgjutare, Gustavsberg.
Svensson, Tyra P. A., fru Gustavsberg.
Hellström, Dorotea Maria, fru Ingarö.
Svensk, Algot Einar, pressare, Gustavsberg.
Möller, Hans Bertil, lagerarbetare, Gustavsberg.
Sundqvist, Nils Allan E., vägarbetare, Ingarö.
Karlsson, Axel Einar, djurskötare, Farsta, Gustavsberg.
Box, Bengt Harry, sanitetsmontör, Gustavsberg.
Andersson, Anders Ivar Gösta, traktorskötare, Lemshaga, Ingarö.
Dahlgren, Karl Harry Y., glacerare, Gustavsberg.

Glöm ej
att rösta vid valet den
17 september!

FOLKPARTIET.

Gezelius, Vilhelm, överlärare, Gustavsberg.
Carlsson, Carl, byggmästare, Byggebo, Ingarö.
Hermansson, Olga, barnmorska, Gustavsberg.
Nilsson, Gunnar, arrendator, Säby gård, Ingarö.
Steen, Anders, installatör, Gustavsberg.
Pettersson, Elsa, lärarinna, Pilhamn, Ingarö.
Bellander, Vilma, fru, Norra Lagnö.
Lindström, Carl, jägare, Björkbacken, Ingarö.
Källgren, Karl Gustaf, ingeniör, Gustavsberg.
Carlsson, Alfred, lantbrukare, Eflinge, Ingarö.
Göransson, Gösta, Byggmästare, Gustavsberg.
Strand, Helgert, sågare, Beatedal, Ingarö.
Suneson, Sixten, handlande, Aspvik.
Wessing, O. Nils, trädgårdsmästare, Skenora, Ingarö.
Ahlgren, Henning, åkare, Norra Lagnö.
Ericsson, Albert, inspektor, Björkhamra, Ingarö.
Thyselius, Margit, apotekare, Gustavsberg.
Norin, Karl, kaféidkare, Återvall, Ingarö.
Bellander, Knut, verkstadsägare, Norra Lagnö.
Bergqvist, Per, handlande, Återvall, Ingarö.

Folkbiblioteket

Bland nyinkomna böcker märkes följande:

Svensk skönlitteratur:

Ahlin, Lars: Huset har ingen filial.
Aurell, Tage: Nya berättelser.
—„—: Bilderbok.
Aspenström, Werner: Snölegend.
Aronsson, Stina: Hitom himlen.
Beijer, Harald: Johannes och trubbnos.
Brögger Waldemar: Mannen som ägde sju liv.
Boye, Karin: Dikter.
Dagerman, Stig: Judasdramer.
Ekström, Per Olov: Sommardansen.
Fridegård, Jan: Offerrök.
Fogelström, Per Anders: Ligister.
Hedberg, Olle: Mera vild än tam.
Hertzman-Eriksson: Vårt dagliga bröd.
Höijer, Björn Erik: Trettio silverpenningar.
Hammenhög: Livia.
Lagerkvist, Per: Låt människan leva.
Martinsson, Moa: Livets fest.
Moberg, Wilhelm: Utvandrarna.
Olsson, Albert: Så levde de lyckliga.
Oterdahl, Jeanna: Bukett i november.
Petersen, Hans: Den uppdämda ravinen.
Rosendahl, Sven: Svartstarr.
Richert, Ebba: Skilsmässa.
Rådström, Karl Johan: Vinterbadaren.
Sand, Arne: Förföljaren.
Schulze, Gunnar: Hit och dit.
Stadener, Ingegerd: Blådårarnas ö.
Trenter, Stig: Eld i håg.
Unnerstad, Edith: Snäckhuset.
Walfridsson, Willy: Medan vi lever.
Widen, Albin: Flicka i vilda västern.
Wikström, Birger: Att vara dräng.
Vennberg, Karl: Fiskefärd.

Utländsk skönlitteratur:

Balchin, Nigel: Borgias testamente.
Barea, Arturo: Spåret.
Chesterton, G. K.: Fader Brown.
Conrad, Joseph: Mörkrets hjärta.
Faulkner, U.: De vilda Palmerna.
Godden, Jon: Huset vid havet.
Gogol, Nikolaj: Ukrainska noveller.
Kirk, Hans: Slaven.
Mölberg, Hans: Gården.
Möller, Ingeborg: Vandringsmannen.
Paton, Alan: På lösan sand.
Sasson, Siegfrid: När vi red efter räv.
Stafford, Jean: Puman.
Tjechov, Anton: Ravinen, Bönderna.
Waltari, Mika: Mikael Ludenfot.
Vesas, Tarjej: Tornet.

Amerikabrev

Smithtown Branch 13/8 1950.

Herrar Gentlemän på Redaktionen.

Detta är Agda Larsen (Agda Pettersson) i Smithtown Branch.

Jag förstår inte att just jag ska bli utelämnad när ni sänder Gustavsbergaren till Amerika. Jag har endast fått en tidning i år men alla mina vänner får den. Min brorson, Birger Pettersson, har betalt den för mig och den första tidningen för i år har jag fått men intet mera.

Kära Gunnar Andersson, inte kunde man väl tro när du var liten och gick med din pappa på templet Sirius, att du skulle bli tidningsman. Jag är så glad att få se Gustavsbergaren och läsa om den bygd där min barndoms- och ungdomstid förflutit. Jag hade besök av Gustaf Undén och Judith den här veckan och då talade vi om gamla vänner i Gustavsberg. De hjärtligaste hälsningar till alla som kommer ihåg mig.

Vänligen *Agda.*

Kära Agda! Vi ber om överseende och lovar att sända tidningar till Dig och övriga vänner i Amerika.

Redaktionen och alla "Gustavsbergare" hälsar Eder!

Gunnar.

Födda:

14 juni: Kerstin Gunilla, d. t. fabr.-arb. Hans Eric Hagberg och h. h. Siv Irene Matilda f. Pihl, Hästhagsvägen 3.

19 juni: Kerstin Marianne, d. t. trädg.-arb. Uno Bertil Skoglund och h. h. Margareta f. Lindström, Farsta.

22 juni: En dotter till fabr.-arb. Nils Linus Nordmark och h. h. Merit Anne-Marie Birgitta f. Alfsson, Hästskovägen 10.

22 juni: Erik Thomas, s. t. Erik Elving Valter Blomqvist och h. h. Karin Maria f. Andersson, Ösby 1: 1.

30 juni: En son t. fabr.-arb. Börje Arvid Stark och h. h. Asta Irene f. Österberg, Hästhagsvägen 4 b.

4 juli: Nils John Åke, s. t. tidskriv. Nils Magnus Björkman och h. h. Gunhild Lovisa f. Engström, Hästhagsvägen 4 b.

5 juli: Britt-Marie, d. t. trädg.-arb. Yngve Mauritz Svensson och h. h. Maj Ulla-Britt f. Jakobsson, Hästhagsvägen 4 a.

11 juli: En son t. eldaren Gustaf Bernhard Herlitz och h. h. Margit Anna Lisa f. Karlsson, Hästhagen 1.

15 juli: Eva Birgitta och Gerd Hillevi döttrar t. fabr.-arb. John Ruben Dahlgren och h. h. Maj Hillevi f. Johansson, Hästhagsterrassen 9.

18 juli: Hans Roger, s. t. fabr.-arb. Hans Olof Hägglöf och h. h. Karin Ulla Britt f. Modin, Skeviksgat. 10.

18 juli: Eva Christina, d. t. fabr.-arb. Gösta Vilhelm Larsson och h. h. Blenda Kristina f. Rönnbäck, Tallåsen 17.

4 aug.: En dotter t. fabr.arb. Harry Emanuel Lemoine och h. h. Irma Teresia Ingeborg f. Fredriksson, Mariag. 7.

Vigda:

23 juni: fabr.-arb. Nils Vilhelm Frans Oskar Olsson, Hästskov. 2 och Vivi Viola Lundholm, Hästskov. 2.

1 juli: byggn.-ing. Sven Evert Gustaf Kraemer, Svarvarg. 18, Sthlm och Jenny Gunvor Linnéa Wallius, 2 Tvärstig. 1.

1 juli: förman Karl Folke Fritiof Lindblom, G:le Svartens v. 9 och Ingrid Maria Östberg f. Jansson, Tallåsen 7.

2 juli: chaufför Nils-Elof Sture Torsten Engström, Kullen 3 och Maja Britta Karlsson, Kullen 1.

8 juli: jur. kand. Bengt Lars Akselsson, Linnég. 86, Sthlm och Anna Lisa Berg, Ekedalsväg. 1.

22 juli: fabr.-arb. Bengt Artur Nordin, Skeviksg. 7 och Helly Sjöö f. Bohman, Skeviksg. 7.

22 juli: fabr.-arb. Ernö Farkas, Skeviksg. 8 och Rozi Kofler, Skeviksg. 8.

22 juli: styckmäst. Hans Olof Andersson, Tyskbag.g. 3, Sthlm och Kjersti Margareta Lindberg, Skolan.

29 juli: ing. Karl Georg Hedman, Boden och Ingrid Maria Andersson, Åkerlyckan.

6 aug.: fabr.-arb. Tullio Bonini, Hästh.-terr. 9 och Bernadette-Catherine Della Casa, Hästh.-terr. 9.

19 aug.: åkaren Karl Harry Brogren, Mörtnäs 1: 429 och Elsy Olivia Blom, Mörtnäs 1: 429.

19 aug.: fabr.-arb. Lars Gustaf Gunnar Sundin, Mariaplan 4 och Elvira Öyen, Mariaplan 3.

Döda:

13 juni: Maria Erika Arvidsson f. Snis h:u t. dek.-mål. Arvid Birger Gerhard Arvidsson, Gamle Svartens väg 5. *31 år.*

21 juni: f. d. porslinsmål. Albina Karolina Poignant, Ålderdomshemmet. *84 år.*

1 juli: f. mekanikern Karl Brynolf Ström, Grisslinge. *82 år.*

12 juli: hovrättsrådet Axel Hans Vilhelm Hjalmarsson, Bennich, Farsta udde. *55 år.*

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
G u s t a v s b e r g

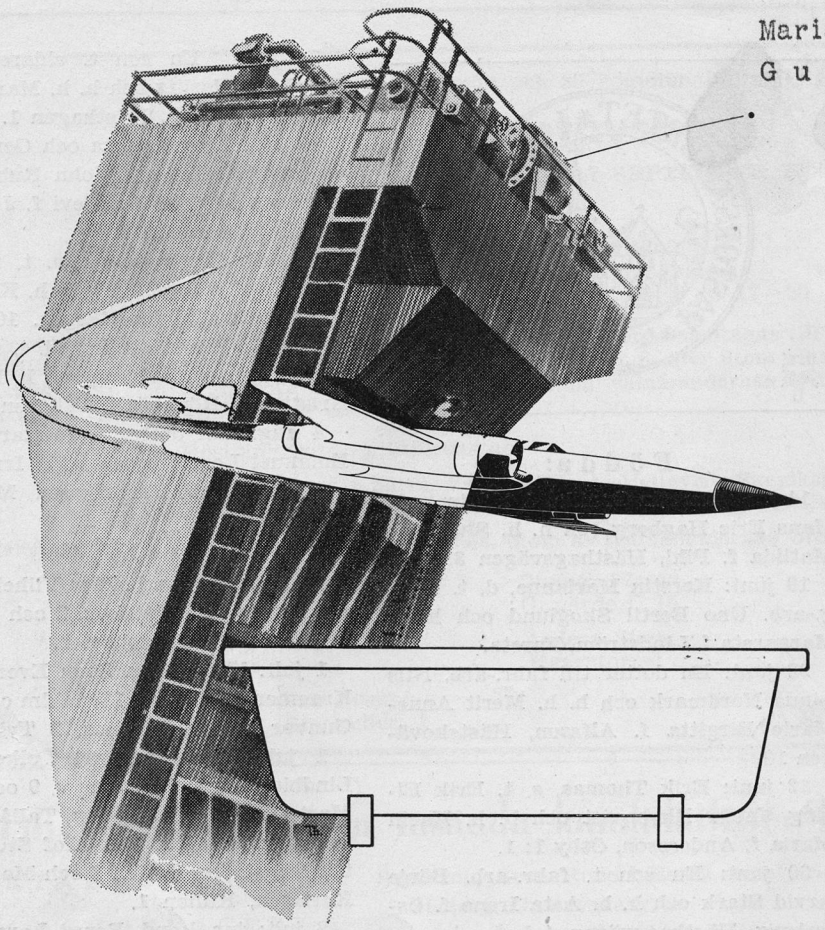

Samma andes barn...

Framställt ur ett enda stycke 2 mm svenskt stål.

All onödig vikt eliminerad — väger endast 42 kg.

Rymligt och bekvämt — full rörelsefrihet för armarna.

Vertikala gavlar och bred botten — halkningsrisken borttagen.

Utformat enligt byggnadsmodulen — storlek 1600 × 700 mm, men med samma invändiga mått som vanliga 1700 mm kar.

Erhålles med eller utan front i fem färger och vitt.

Installerat med front — billigare än andra kar.

Alla emaljytor syrafasta — angripes icke av skurpulver, snabbverkande rengöringsmedel eller medicinska badlösningar.

Endast pressformade detaljer förmår motstå de ohyggliga påfrestningar ett reaktionsplan utsättes för när det tvingar sig igenom ljudbarriären. Det är tunna, lätta men otroligt starka delar som ingår i vår tids mest dramatiska produkter. Samma avancerade teknik användes vid framställningen av Gustavsbergs helpressade och porslinsemaljerade stålbadkar. I Sverige har flygålderns egna produktionsmedel börjat utnyttjas även vid tillverkningen av hemmets hygieniska utrustning. För byggaren betyder Gustavsbergskaret b e t y d a n d e besparingar i pengar, utrymme och förenklad installation. För en ansträngd husmor betyder karets porslinsemaljerade och syrafasta ytor besparingar i tid och arbete, enär de tål att utsättas för vår tids snabbverkande rengöringsmedel.

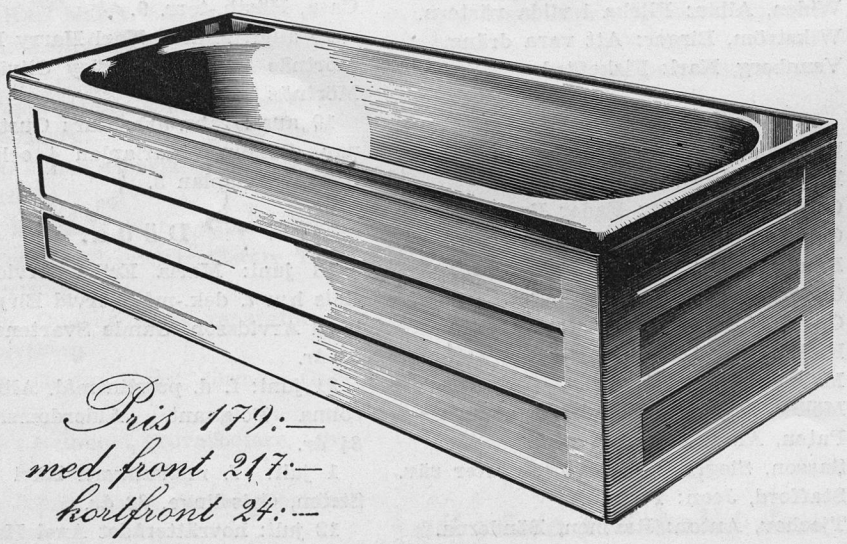

Pris 179:—
med front 217:—
kortfront 24:—

Gustavsbergs

— en industri i folkhälsans tjänst

Pris 50 öre

Nr 5. Årg. 8. 1950. .

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

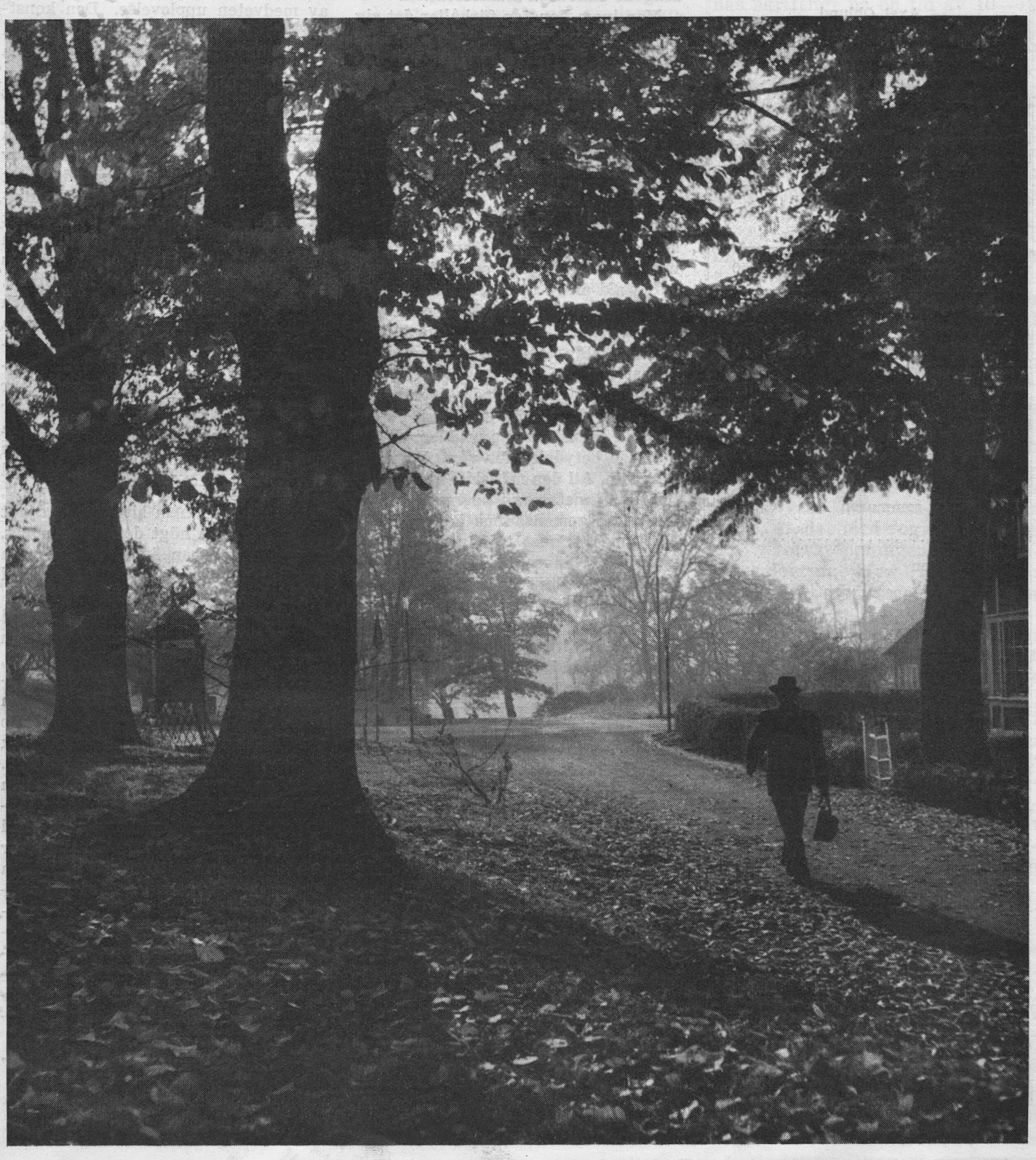

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 8 OKTOBER 1950 Nr 5

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansvarig utgivare) Gösta Dahlberg (redaktör)
Harald Lindholm Georg Lundgren
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 2:50. Lösnummer 50 öre.
Till utlandet per helår 3: 90.

Annonspris: 20 öre pr mm.

E.Olofssons Boktr. AB. Sthlm 1950

INNEHÅLL:

	Sid.
Konstnärligt skapande	2
Forum: Experimentlusta och försök i folkskolan	3
Farväl till sommaren	4
Vi citera	4
New Sweden	5
Vy åt öster 1900—1950	7
Saltstänk från Farstaviken	8
"Det var så roligt"	9
Tennisklubben 1950	9
Valet 1950	10
90-årsjubileum	10
Glimtar från Gustavsbergs fabriker	11
Min hobby	12
Kommunalt	13
Farstabadet	13
Konsumspalten	15
Från Pastorsämbetet	15

Omslagsbilden: *Höstlöven falla vid Grindstugatan.*

Konstnärligt skapande

Konst skiljer sig från vetenskap i ett väsentligt avseende. Inom vetenskapen kommer det an på kvantitet lika väl som på det uppnådda resultatets kvalitativa egenskaper. Individuella upptäckter och prestationer — kan samlas och blir samlade ihop med andra till en gemensam fond av vetande, så att en samfälld rörelse framåt möjliggöres. Inom vetenskapen kan och bör skapas en enda odelbar skatt av vetande, en enda forskningens enhetliga manifestation.

Men inom konsten förhåller det sig på ett helt annat sätt. Här befinner vi oss på värdenas enväldiga område. Det individuella verket står över allting annat, och ingen kvantitativ myckenhet kan uppväga låg kvalitet. Och eftersom varje konstverk, det må vara en dikt eller ett skådespel, en tavla eller en skulptur, en symfoni eller en balett till sitt väsen är en individuell skapelse, kan det aldrig helt sonika slås ihop med andra. Här måste följaktligen omväxling och mångfald alltid uppmuntras. Vad vi måste syfta till inom konsten är inte att främja en enhetlig, samfälld rörelse utan en olikheternas rika orkestrering.

Konstnärligt skapande äger berättigande för sin egen skull och ställer i denna egenskap upp problem av avgörande betydelse för vårt framtidsprogram. All den mänskliga verksamhet som innefattas i begreppet konst har vissa gemensamma kännetecken. Först och främst tjänar den att ge uttryck åt invecklade förhållanden, upplevelser eller idéer med deras fundament och övertoner av känslor och inre rörelse. Vidare ger den uttryck åt detta i fattbar form, även om inte alla är i stånd, eller utan förberedelse i stånd, att anamma det avsedda intrycket. Och för det tredje ger den detta uttryck förmedelst specifika och individuella verk, som vart och ett är skapt så att dess olika delar harmonierar till ett helt.

Det är alls inte så att konst bara har med det sköna att skaffa.

Inte heller är konstnärligt skapande alltid förbundet med att återge. En målare kan välja att återge det upplevda. Men han kan också bestämma sig för att välja ut någonting visst, att förvränga, att symbolisera, att förmedla sinnesrörelser, att uttrycka idéer, att måla sina fantasier i stället för att avbilda vad han ser.

Allt som behövs är att det hela, vare sig det är en målning eller en dikt eller ett musikstycke ska ge ett omedelbart intryck av konst. För detta ändamål måste det äga estetisk form och väcka den estetiska känslan, — utom andra känslor som upphovsmannen kan ha önskat uttrycka och förmedla. Jag vill bara säga, att det framgångsrika konstverket alltid ger en emotionell stöt. Vidare att denna effekt innebär någonting nära nog fysiologiskt, och helt visst är någonting irrationellt och intuitivt till sin natur. Jämte denna fundamentala i det omedvetna verkande komponent, framkallar det äkta konstverket alltid också i viss grad en sublimering av medveten upplevelse. Den konstnärliga helheten innebär i varje fall alltid en sammansmältning av många beståndsdelar.

Sedan måste det äkta konstverket vara levande, i stånd att överleva i kraft av den verkan det utövar på andra människors själsliv. Det är av den orsaken vi talar om levande konst och begåvar konstnären med den stolta titeln skapare. Och detta i verket inneboende liv kommer sig av att den verklige konstnären på sätt och vis ingår en förmälning med motivet. Denna förmälning mellan subjekt och objekt i en upplevelse av ren känsla — kärlek, beundran, tillbedjan, hänryckning — hör ihop med all estetisk förnimmelse, vare sig av natur eller konst. Men hos konstnären är den långt intensivare än hos andra människor, därför att han, när han genom den fysiska skapelseakten vill ge verklighet åt vad han upplevt, måste sätta in hela sitt jag så djupt det når och så högt det sträcker sig, med allt vad han äger av kraft och sensibilitet för att resultatet ska bli ett så bra konstverk som möjligt.

Konsten har viktiga samhälleliga uppgifter. Som intet annat kan den ge uttryck åt andan i ett samhälle, dess idéer och syften, dess traditioner och förhoppningar. Konsten kan framalstra ett vänskapligt rivalskap om ideella värden i stället för hätsk tävlan för materiell vinnings skull. Konsten kan ge ett folk njutning och tillfredsställelse på ett sätt som ingen annan mänsklig livsyttring är i stånd till — genom god arkitektur och vackra skulpturer på offentliga platser, genom musik, genom de olikartade och djupare visioner av verkligheten konstnärerna ger i sina tavlor, genom författarnas gestaltskapande skildringskonst, genom förskönande landskapsplanering, genom behagliga mönster och modeller till vardagens bruksföremål.

Ur "Människornas rike på jorden"
av *Julian Huxley.*

Experimentlusta och försök i folkskolan

"Det bästa med folkskolan är nog, att den allt mer och mer ger plats för experimentlusta och försök", yttrade folkskolinspektör Helge Haage häromdagen i en intervju och fortsatte: "Det som får plats på skolschemat nu är livsglädje och arbetsglädje på ett helt annat sätt än förr. Man ser det på barnen, och man märker det på lärarna."

Inför ett sådant uttalande gör man den reflexionen, att det bästa med inspektör Haage är, att han förstår och uppskattar lärarnas och de lokala skolmyndigheternas önskan att få försöka nya vägar och pröva krafterna i arbetet för "den nya skolan". Och att han tillåter dessa strävanden, som kanske inte alltid till punkt och pricka stämmer med reglementets bokstav.

I Gustavsberg har denna nya giv i skolvärlden visserligen inte vållat några större omvälvningar, men gamla cirklar har rubbats och skolans ansikte ändrat karaktär högst avsevärt under det senaste decenniet. Skolstyrelsen av år 1940 skulle inte kunnat drömma om att folkskolans undervisning i engelska år 1950 skulle omfatta 145 elever och meddelas av 4 kompetenta lärare, därav en med fil. kand. examen. Så är dock fallet. Brevskolans realskolekurs läses av 20 elever, 30 deltar i skolradiokursen och 42 elever med olika förutsättningar och underbyggnad bedriver sina studier i 2 huvudgrupper men med strävan till individualisering. De övriga 53 undervisas enligt skolkommissionens anvisningar: en grupp med syftning till fortsatta teoretiska studier och en annan tränar in ett mycket begränsat ordförråd med hjälp av en splitter ny "naturmetod". Som hjälpmedel vid engelskundervisningen användes radio, grammofon, skolteater och lättare skönlitteratur. Ett par samkväm med engelsktalande gäster har även anordnats. Vid dessa tillfällen har inbjudits medlemmar från A.B.F:s språkcirklar. Den som fått tillfälle att höra med vilken frimodighet folkskolans elever uttrycker sig på engelska, lyssna till deras sång och iaktta dem vid ett "blandat samkväm" övertygas om att denna undervisning kommit in på rätt spår. Tecken tyder på att metoderna via mellanskolorna är på väg t.o.m. in i gymnasiet.

Ett av ämnena som införts på skolschemat för åttonde klassen är i hög grad försöksbetonat. Yrkesorientering genom praktik på arbetsplatserna är efter utredning i många instanser nu i full gång och ser ut att lyckas i den speciella form, som Gustavsbergs folkskolestyrelse funnit önskvärd. Meningen är, att eleverna under sitt sista skolår skall få komma i intim kontakt med ett flertal näringsgrenar och hantverk genom att en dag i veckan deltaga i praktiskt arbete. Efter 5 veckor inom ett yrke anvisas eleven annan arbetsplats, såvida denne inte uttalar särskild önskan om att få fortsätta. Arbetsgivarnas villighet att medverka i försöken är värd ett särskilt erkännande. En framgångsrik utveckling av denna verksamhet är ju beroende av arbetsledarnas villighet och förmåga att handleda de unga lärlingarna. Elevernas uppskattning av det nya skolämnet kommer till klart uttryck under regelbunden genomgång i klassen av deras erfarenheter från de skilda arbetsplatserna. Att de få lyfta avlöning för sina prestationer är en extra stimulans.

Ett problem som ständigt lockar läraren till nya försök, är läxförhöret. Det är en svår konst att förhöra en läxa, särskilt svår i en stor klass. Ur kanske ett par sidor text skall plockas ut frågor till 30 elever, helst lika många och lika svåra frågor till varje elev. Meningen är ju att var och en skall känna sig förhörd under läsningen. Skall läraren ge eleverna bara 5 frågor var, blir det ändå 150 och timmen räcker inte för enbart förhöret. Mången lärare har nog hesiterat inför uppgiften att komma till rätta med problemet, och eleverna har gått från den ena lektionen efter den andra missräknade över att de fått så få frågor. Det känns bittert för den, som läst sin läxa ordentligt, att inte få redovisa. Räddningen för många lärare har då varit det skriftliga förhöret och på det området finns vid detta laget en rik flora av idéer och uppslag. Här skall endast antydas en väg ur svårigheten med förhör i den stora klassen av en kort läxa. Skriftligt eller muntligt förelägges eleverna 10 frågor rörande huvudsakerna i läxan. Mycket korta svar lämnas skriftligt på en tid av 10—15 minuter. Intensiv arbetsiver råder, rättning sker omedelbart genom byte av skrivning med kamrat. Läraren ger rätta svaren och poäng utsättes och sammanräknas. Tävling mellan pojkar och flickor eller radvis om högsta medelpoäng ökar spänningen. Effekten av en dylik förhörsmetod blir omedelbart ökad läxläsning. Kamraterna håller efter varandra och begär solidaritet inför tävlingen mot den andra gruppen. Intresset hålles vid makt. Eleverna tycker om metoden och finner, att det blir mening med pluggandet.

För den intresserade läraren finns numera en mångfald hjälpmedel såsom radion, skolfilmen, grammofonen, arbetsböckerna, materielrummets fyndgruva och skolbiblioeket. Allt detta underlättar naturligtvis skolarbetet men komplicerar det också. Den tid är förbi, då det med fog kunde talas om "korvstoppningen" i folkskolan. Sovringen av lärostoff och hjälpmedel är ingen lätt sak men nödvändig om resultat skall uppnås. I användandet av materiel och hjälpmedel kan läraren ständigt förnya. Experiment och försök motverkar den surmulna tristess, som stundom kan ligga på lur i klassrummet. Skolarbetet går ju ut på att göra inhämtandet av kunskaper så lustbetonat som möjligt. Man må hoppas att det vetande och de färdigheter, som skolan ger under glad aktivitet, skall senare i livet kunna användas utan hämningar och med förblivande lust till fördjupning av både kunskaper och praktisk duglighet.

Glädje och trivsel i arbetet bör alltfort få bli riktpunkten för verksamheten i Gustavsbergs skolor, både i den nya vackra skolan på Kvarnberget och i den gamla trivsamma anläggningen i Ekedal.

Vilh. Gezelius.

Farväl till sommaren

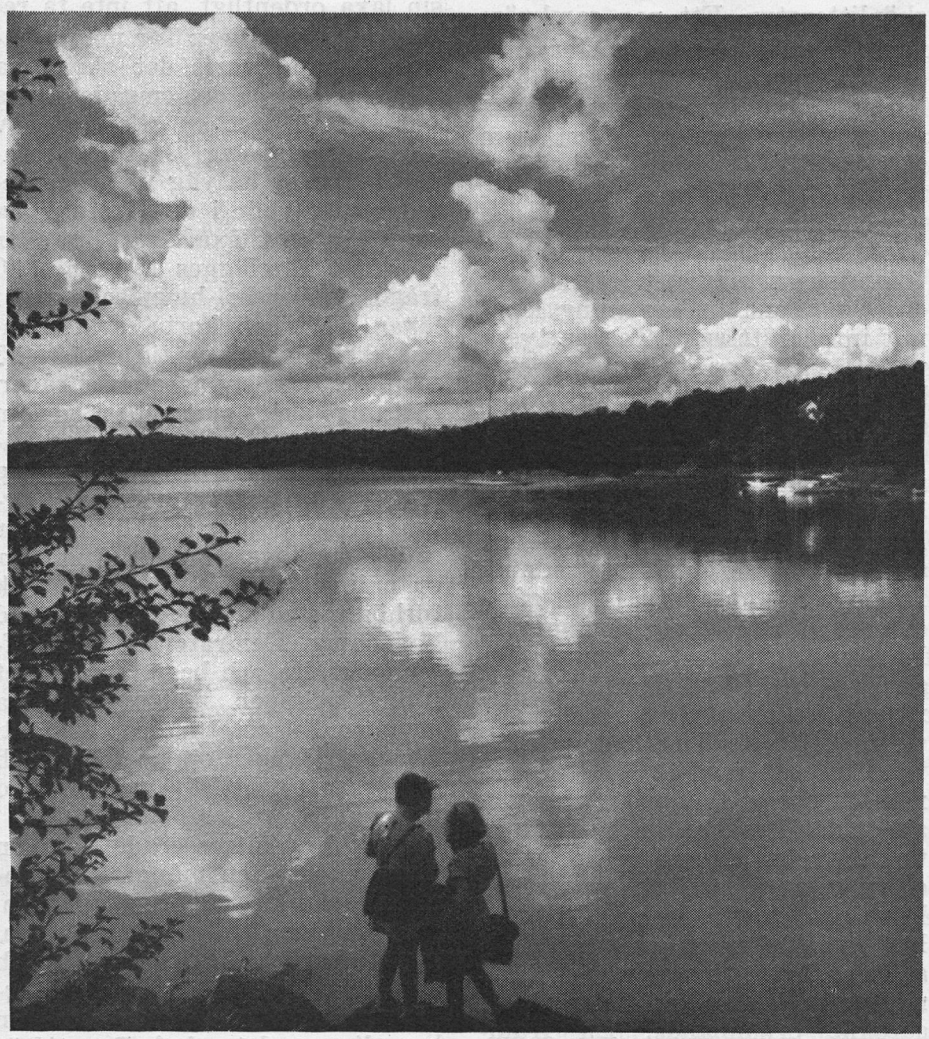

Innan dagen på kvällens bro
tyst i natten försvinner,
här, där tusende minnen bo,
själva skymningen spinner
sångens sällsamma spånad.
Tråden, av tankar och toner tung,
strängades redan, när gammal var ung,
strängas, när ung är grånad.

(Ur "Den unga sommaren" av M. Lybeck)

Vi citera

"Fruktan föder grymhet, feghetens broder." Just detta var hemligheten i fascismens barbari, och det är alltjämt hemligheten i liknande spöklika system, som här och var kan observeras i världen. Grymheten är en smitta, som kommer från döende tyrannier, större eller mindre, vilka, när de själva går under, bara önskar, att alla andra skall gå under med dem. Den fruktan, från vilken den härstammar, är fruktan för att förlora makten, och den feghet, som är dess broder, är oron för en bättre funtad värld. Människor, som med grymhet försöker fortsätta sitt gamla liv, är rädda för att pröva ett nytt.

Men om vi själva skall känna fruktan för någonting, så borde vi snarare göra det för det gamla, för gammal intolerans och gamla förbrytelser, för alla de gamla myter, som hindrat oss att se klart. Vi har vänt oss mot framtiden utan rädsla eller motvilja; vi tror, att vi där skall finna, vad vi längtar efter. Om jordens nuvarande maktinnehavare kan besvärjas leva i fred och broderskap, skall vi göra allt vi förmår för att föra dem närmare varandra. Men om de fortsätter med att inte skänka oss någonting annat än tårar, då måste vi, världens folk, ta hand om världen och forma om den efter våra egna önskningar. Vilketdera som än sker, så kommer vi i alla händelser betydligt närmare den ökade trygghet för människan, i vilken vi tack vare gemensam kontroll av hela vårt sociala öde skall kunna frigöra alla begåvningar och alla energier, avskaffa alla skiljemurar av orättvisor och privilegier och till sist etablera oss själva som ett verkligt och bestående broderskap.

Alltså måste vi, eftersom kampen hårdnar, eftersom det onda blir allt starkare och det goda ännu icke blomstrar, samla alla de krafter, som står till vårt förfogande, allt vårt hopp och all vår eld, så att våra smärre segrar till sist kan mynna ut i en enda stor seger, och den värld vi väntat på bli den värld vi får leva i.

Barrows Dunham
i "Man against myth".

Ärade läsare! Gustavsbergarens Julnummer blir i år 32-sidigt, för att vi därigenom ska kunna bereda plats för flera bilder, pristävlan och en rik annonsflora. Alla slags bidrag eller annonser måste vara redaktionen tillhanda före den 1 december!

Red.

En av vår fabriks äldsta medarbetare

Augusta Fröberg har beslutat dra sig tillbaka från arbetet efter hela 61 års tjänst. "Mina ögon börjar bli svaga", säger fröken Fröberg, "och man bör ju kunna unna sig litet fritt på gamla dar."

Vi gissar att det blir kaffe och blommor sista dagen på dekorationsavdelningen.

New Sweden

George Gustafsson eller Garring som han heter i Amerika har nyligen gjort en ny visit i Gustavsberg. Red. har haft nöjet att sammanträffa med G., som är samme intresserade gamla gustavsbergare som alltid. Han lovade också nya bidrag från sin penna — som förresten uppmärksammats av svenska förläggare — och på dessa sidor berättar G. om New Sweden.

Vi svenskar talar gärna och med förkärlek om våra förfäders bedrifter. Med fullt berättigad stolthet påvisar vi historiska fakta om svenskarnas insatser i främmande länders historia, allt ifrån vikingens dagar upp till nuvarande stund. Vi talar gärna om våra stora namn inom alla områden, om vetenskapsmän, uppfinnare, forskare och andra. Vi svenskar i "förskingringen" drar t.ex. gärna fram namnet av vår store landsman John Ericson och de insatser han gjort i den Amerikanska flottans historia ... stora verk väl värda att hyllas, stora namn väl värda att komma ihåg ..

För endast några år sedan firade vi minnet av den första svenska emigrationen till Amerika ... Vi ärade då minnet av dessa modiga män och kvinnor som för 300 år sedan under drottning Kristinas tid bosatte sig i, och för den svenska kronans räkning krävde rätt och del i den nuvarande staten Delaware, och fastän holländare och engelsmän sedermera gjorde oss rätten stridig och så småningom övertogo dessa besittningar, så lever dock i våra hjärtan minnena kvar i evärdliga tider.

Dessa minnen fira vi, besjunga och berätta om som sig bör. Kanske dock endast ett litet fåtal svenskar veta, att i den mest nordöstra delen av Aroostook County i Staten Maine, U.S.A. vi ännu ha en koloni av svenska män och kvinnor, som för 80 år sedan överförde svensk kultur och genom idogt arbete, okuvlig energi och trots oändliga svårigheter åt det svenska namnet byggde ett monument som kommer att stå respekterat genom alla tider ...

På sommaren 1947 och hösten 1948 fick jag tillfälle och tillåtelse att gå igenom kyrkoböcker och gamla papper, tillhörande den svenska kolonin i "New-Sweden" På samma gång hade jag nöjet och glädjen att få tillbringa ett par oförgätliga timmar med den enda kvarvarande medlemmen av de 52 första kolonisterna här, änkefru Agnes Andersson. Hon var då 84 år gammal (dog 1948). Klartänkt och pigg, gav hon mig sina skildringar av kolonisternas olika öden. Hennes käraste ägodel var en svensk bibel, 118 år gammal, som en gång tillhört hennes far, sjökaptenen V. P Clase ..... Med hjälp av dessa skildringar och med stöd av de uppgifter jag fick av min uppoffrande ciceron, Henry Andersson, skall jag här så gott jag förmår ge ett litet utdrag av dessa svenska pionjärers historia ...

År 1853 försökte Staten Maine att genom Fransk-Canadensiska nybyggare sätta jorden i denna del av landet i brukbart skick. Detta arbete var av jättelika proportioner. Det kalla klimatet (upp till 50° Farenheit under fryspunkten) och de våldsamma snöstormarna, ingen hjälp från staten, tvingade nybyggarna att ge upp redan efter ett år ... År 1869 fick den dåvarande amerikanska ministern i Sverige, W. W. Thomas, statens tillåtelse att värva svenska emigranter för detta ändamål. Att han ej lovat dem ett paradis i det främmande landet framgår av hans egna efterlämnade anteckningar.

I maj 1870 seglade man från Göteborgs hamn. Folk från olika delar av Sverige, från Dalarna, Norrland, Jämtland, Västmanland, svetsades under resan samman till en enda stor familj. Efter en stormig resa landade man någon gång i juni i Halifax, ännu långt från resans mål. Härifrån gick färden med oxar, hästar och vagnar över oländiga vägar, genom skogar, kärr och moras tills de, den 23 juli kl. 12 på dagen, anlände till den plats, som skulle bliva deras framtida hem .. Här under öppen himmel, trötta till kropp och själ, men på samma gång glada att ha nått sitt mål, föllo de ned på sina knän för att tacka den Gud som lett dem under vägen över havet och genom vildmarken. För första gången i detta för dem så främmande land steg den gamla svenska psalmen "Förfäras ej du lilla hop" mot höjden.

Staten Maine upplät fritt land upp till 100 acres till varje familj. Men detta land var vilt, med stora skogar som måste fällas undan, brytas och brännas, innan något kunde sås ... Allt land delades lika genom lottning, var familj erhöll sin del, som registrerades "För evärdlig tid". Någon ekonomisk hjälp eller hjälp med nödvändiga redskap fick man dock ej genast, fastän det hade utlovats. Man hjälptes åt så gott sig göra lät, och inom en kort tid hade var familj sin egen timrade stuga. Några palats med nutida bekvämligheter voro de visserligen inte, men för dem var det dock ett HEM i ordets rätta bemärkelse ...

Arbetet gick med liv och lust trots bristen på större verktyg och dragdjur.

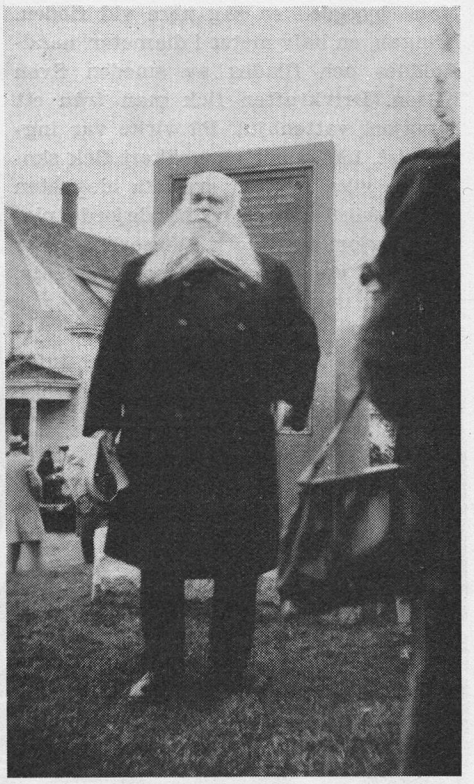

Minister Thomas vid den sten, som restes på den plats där den första gudstjänsten hölls i New Sweden.

Nedan: Minnesstenen över de första nybyggarna, varav många dukade under för epidemien 1871.

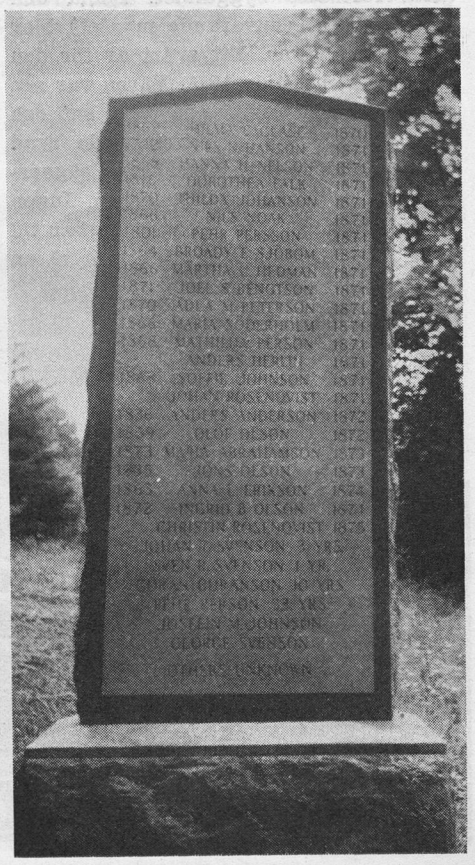

Man byggde en såg nere vid floden. Klingan, en halv meter i diameter, handsmiddes och filades av smeden Sven Nilson. Drivkraften fick man från ett hemgjort vattenhjul. På virke var ingen brist. Långsamt men säkert fick skogen ge vika för den svenska idogheten och på hösten hade de handgjorda plogarna gjort sitt verk. Visserligen var det inga stora marker, som plogats, men gott nog för en början...

Landets urinnevånare, Mic-Mac-indianerna, stodo i början undrande inför denna plötsliga förändring i landskapet, men den naturliga nyfikenheten tog snart överhanden, och när de funno, att nykomlingarna voro vänliga och ej obenägna för byteshandel voro affärerna snart i full gång. Handsmidda spikar byttes mot älgkött och annat vilt, svenska rov-frön mot majsutsäde o. s. v....

Sent på hösten anlände de första fororna med den utlovade hjälpen i form av verktyg och utsäde, detta tack vare ett energiskt ingripande från minister Thomas sida. På samma gång anlände också församlingens första pastor Anders Wirén från Bangor. (1870—1881). Nu hade man tjänliga verktyg och arbetet med vinterboningen av husen var det första man fullbordade. Samma år började också arbetet på Gustav Adolfs-kyrkan, som fullbordades 1871 och än i dag är i det närmaste oförändrat skick..

1870—1871 års vinter blev ovanligt sträng med ymniga snöfall, men trots detta fortsatte byggandet. Skola och samlingslokal (nuvarande muséet) blev färdiga på våren. Ett svårt år för den lilla kolonien följde 1871. Våren var sen och kall med omväxlande regn, snö och frost, floden steg i oroväckande grad och man fick bråttom att bärga sågverket och de lågt liggande husen. Ingen större skada skedde, men en dyrbar tid gick förlorad. Samma vår utbröt så en häftig epidemi i scharlakansfeber. Man saknade nödvändig medicin och läkares hjälp, varför mer än hälften av barnen samt en del av de äldre föllo offer. Men detta sega folk nekade att låta något stå hejdande i vägen, och när i juni månad ytterligare ett 30-tal nya emigranter anlände från Sverige, bland dem en skollärare och en läkare, såg man framtiden an med förtröstan. Mer mark bröts, sågen gick, och smederna smidde från soluppgång till sena kvällen. Husen sattes i bättre skick, lador byggdes, undan för undan fick storskogen ge sig. Mer och mer odlingsbar mark framtvingades. Den 15 juli maldes den första säcken mjöl i den nya kvarnen och den 23 juli var man färdig att inviga den nya kyrkan på årsdagen efter ankomsten. Detta skedde i närvaro av minister Thomas och guvernören för Staten Maine. I sitt tal sade guvernören bland annat: "Genom edert arbete har Europa visat oss här i Amerika, att det äger ett folk som genom okuvlig viljekraft kan bryta alla hinder. De största segrarna vinnas ej alltid på slagfälten, ej heller de varaktigaste. Den seger ni vunnit här har givit er ett land och oss ett folk som vi i all framtid skola vara stolta att kalla amerikanare. Jag står överväldigad av beundran över detta jättearbete, som här utförts av denna handfull av män och kvinnor på så kort tid. Staten Maine skall nu och i all framtid förstå att respektera er rätt."

Detta var genombrottsåret. Fälten belönade med rekordskördar det arbete som nedlagts, potatis-, säd- och majsåkrarna betryggade detta år det lilla samhällets bestånd... Att följa dessa nybyggare och deras ättlingars liv och arbete genom tiderna skulle bli ett verk av för stora proportioner, men några detaljer skall dock anföras... Minister Thomas glömde ej sina svenskar. Vid sin död donerade han till samhället, utom sina boksamlingar, 10.000 dollar till att användas för samhällets bästa... Till hans minne invigdes 1946 den stora "Thomas-Parken" som i naturskönhet knappast har sin like i hela "New-England".... I den gamla skolan och samlingslokalen, som ännu står i oförändrat skick, är nu muséet inrymt. Här kan man följa New Sweden's utveckling genom åren. Övre våningen, som användes som kyrka, innan den nya kyrkan var färdig har ännu kvar den gamla altarringen. Vackra vävnader och handarbeten, en tavla gjord av kvinnohår, föreställande ett motiv från Dalarna. Ett arbete av tålamod; artistens namn var "Anna på Libanon", en dalkulla. Porträtt med namn av de flesta första nybyggarna, deras födelse och döds-år. Minister Thomas' sängkammare med möbler och tillbehör finns där också, handgjorda plogar med billar av järnbeslagen ek, vagnar och redskap med bland annat den första handgjorda sågklingan, jordbruksredskap och verktyg. Klara bevis på vad svenska smeder kunde utföra med enkla verktyg. En golvklocka, hela verket utfört av trä, som än i dag håller rätta tiden. Antecknas bör kanske också att år 1890 byggdes det första baptistkapellet, följt av friförsamlingens lokal 1891. För närvarande uppgår innevånareantalet till närmare 4.000.

New Sweden av i dag med sina svenskt klingande stads- och bygdenamn, Stockholm—Jämtland—Västmanland m. fl., är ett av de mest välskötta och i ekonomiskt hänseende mest oberoende samhällena i Amerika. Dess areal har under åren mer än hundrafalt ökats. Med sina välskötta hus, rika fält och natursköna läge, står det i dag som ett storslaget monument över vad emigranter, med aldrig sviktande tro på framtiden genomfört... Hatten av för detta folk!

Town Hall och Museet i New Sweden av i dag.

Från avtäckningen av John Ericson-monumentet i Stockholms 1901. Dåvarande kronprins Gustav tackar minister Thomas för hans hyllningstal.

Vy mot öster

1900

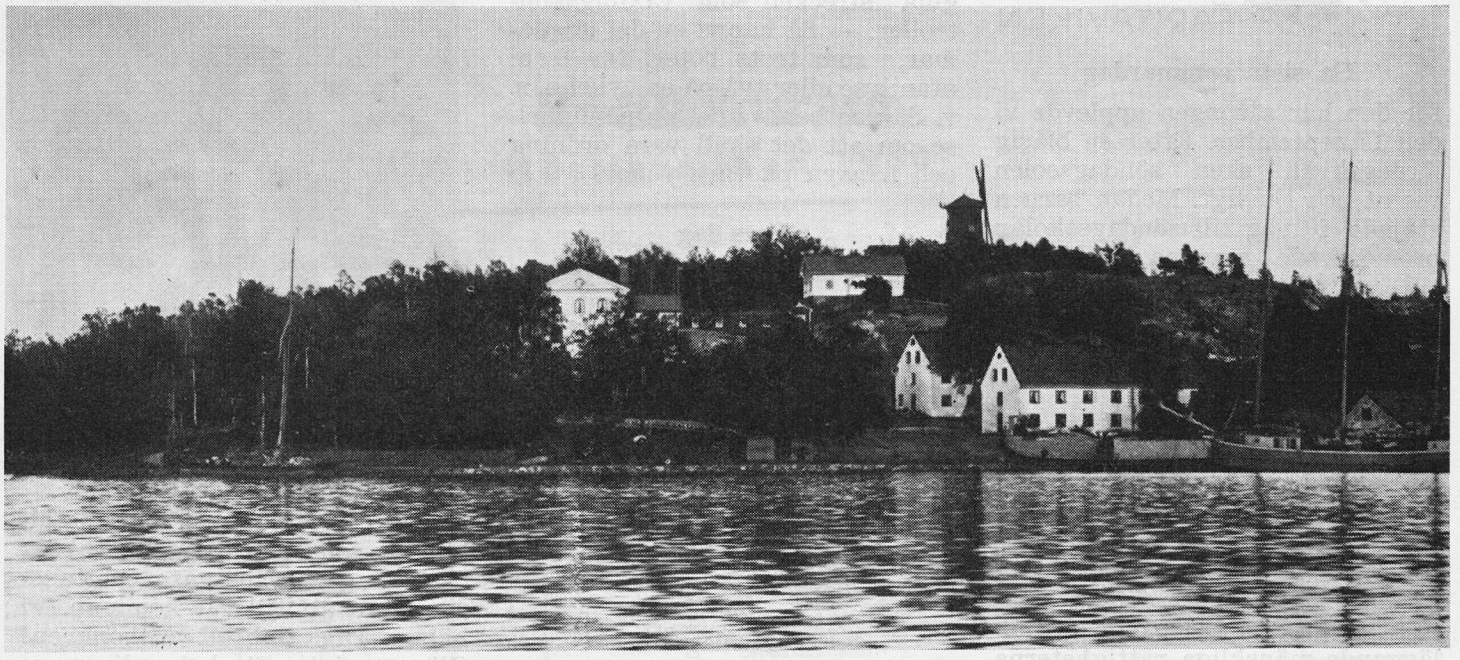

"Här rivs för att få luft och ljus", säger Strindberg. I Gustavsberg har mycket blivit rivet under de sista 10 åren, men av dessa bilder framgår att mycket vackert ändå är kvar. Johan Hellqvist berättar för oss om den övre bilden: Till vänster ses några vägstolpar vid Bagarstubron, den förmedlande länken mellan norr och söder, innan kyrkbron med anslutningsvägar blev färdig 1927. Vid stranden ligger "Viola" eller "Petrus" och lossar ved till bageriet. Värdshuset dominerar bilden med ren fasad, — de fula verandor som en tid "prydde" huset saknas på båda bilderna. Mitt nedanför värdshuset låg klappbryggan och på skyddsräcket vid torget hänger mattor på tork. De båda kioskerna är "köttståndet", där Rydell och sedan Ahlgren vissa dagar sålde kött, och "gummans stånd" där fru Hasselström residerade bland bröd, mjölk, krusbär, brända mandlar, flugor och getingar. Ovan värdshuset ligger kägelbanan, där man slog käglor, svettades, törstade och köpte dricka från värdshuset, dit banan hörde. Vi ser också det vackert belägna bostadshuset "Stjärnan" rivit för några år sedan, och på berget den i början av 1860-talet byggda väderkvarnen, som revs 1914. Enligt tillförlitliga uppgifter var det meningen, att kvarnen skulle bevaras, men då brukspatron Odelberg ideligen fick se alla fönster krossade gav han order om kvarnens rivning, ett beslut som O. sedan lär ha ångrat. De båda stenhusen är till det yttre tämligen oförändrade, där de som grindstugor bevakade trafiken.

Den undre bilden behöver inga närmare kommentarer. Kaj och väg kommer dock snart att förändras och då Centrum i samhället en gång kommer till, blir vyn åt öster åter förändrad. Då kommer vi igen med en tredje bild.

1950

En sista sommardag

för den här säsongen upplevde vi den 17 september. Efter en blåsig lördagskväll sken söndagssolen varmt och ljuvligt. Medan barnen stojade i väg till söndagsskolan promenerade mamma och pappa till val. Det gick ju vägen och Bondeförbundet fördubblade sitt röstetal. De vildaste gissningar cirkulerar nu om vem det var. Jag säger ingenting.

FN-dagen

är som bekant den 24 oktober. Få vi be om flaggorna i topp den dagen! Och om solidariskt intresse för vad 60 nationer vill söka åstadkomma för fred och frihet. Låt oss betyga vår tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna och även i det lilla samhället öva fördragsamhet och leva tillsammans i fred med varandra. Det har vi förresten förbundit oss till som medlemmar av Förenta Nationerna, gemensamt med 1.700.000.000 andra personer på jordklotet.

Trafiksäkerhetsdag

planeras som bäst av skolan denna månad. Barnen få särskilda ABC-böcker i ämnet. De borde nog läsas med eftertanke av målsmännen också. Så kanske vi slapp se barn, som inte kan läsa sin ABC-bok, vinglande på cykel i trafikleden. Där stora farbröder i bilar inte heller kan läsa, utan tolkar 40 km som 80 km., så att trafikleden genom samhället stundom verkar rena rama "speedwayn". Med de gula strecken som växlingskontroller. — Så har vi en del ungdomar, som trots böter, far fram utan lyse eller två på en cykel o. s. v. Så nog behövs det en påminnelse om att det skall vara ordning och hänsyn på våra vägar.

Fars dag

kommer nästa månad ser jag av annonserna. I ett kolorerat blad skrämmer man papporna och rekommenderar mammorna att ge (åt den som ger) en "tidningsslips", försedd med "klatschig tidningstext". Det sista skriket och de gamla nyheterna kommer alltså att sitta i halsen på en del sämre hälfter efter Fars dag. Men vore det inte bättre att prenumerera på Gustavsbergaren?

Fardag

inträffar också den här tiden, då anställningsåret inom lantbruket utgår. Det är en gammal tradition, som man håller fast vid, så vid månadsskiftet går det flyttlass mellan gårdarna, då karlarna som klarar grödan och födan tillträder nya platser. Förr i tiden hade man en 'slonkvecka', då gubbarna sökte jobb, söp och slogs, men den traditionen är borta nu. Det skulle vara intressant att få höra litet från Farsta också i Gustavsbergaren. Och varför man har kvar denna i förhållande till industrin omöjliga omflyttningsdag.

Mantalsskrivningsdag

är den 1 november och då fastställes vem som får förmånen att räknas som gustavsbergare, och taxeras för skatt till vår kommun. Vi hälsar Dig dubbelt välkommen! Glöm nu inte att skriva din mantalsuppgift! Glömskan kostar en femma i böter. Den kan du i stället ge till något välgörande ändamål. Ge den åt mig.

En ny fridag

är välkommen i denna mörka tid och nästa år kanske den kommer. Arbetstidsutredningen, som gjort förslag om 3 veckors semester, har också föreslagit en lördag i skiftet oktober—november som helgdag. Man har inte bestämt vad den skall heta. Vi har vid samma tid redan Alla helgons dag. Varför då inte kalla den nya fridagen för Alla tiders dag? Piggt, krytt, modernt!

God dag!

LEKAREN

Gustav S. Berg gör visit.

Teckningar av *Stig Lindberg*

"Det var så roligt"

Intressanta och intresserade små besökare ritar och berättar

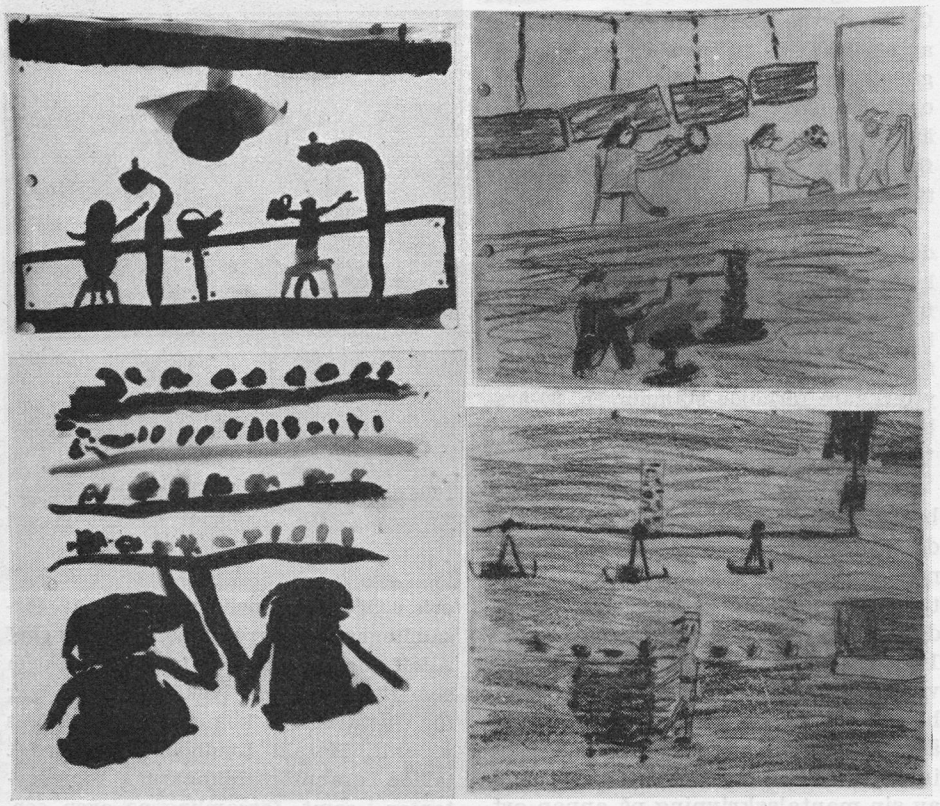

Målning och avsyning, kopp- och tallriksformning, torkskåp, lysrör, transporterna, arbetsglädjen, allt är fångat i detalj av konstnärerna på 7—8 år.

Småbarnsklasserna vid Folkskoleseminariet i Stockholm gjorde studiebesök vid Gustavsberg den 12 september och tågade med sina lärarinnor i god ordning och med levande intresse efter våra ciceroner genom hushållsporslinsfabriken. Som tack för visiten har de olika klasserna sänt oss fyra med vackra sidenband hopbundna häften fyllda av färgglada ritningar och berättelser över sina intryck från besöket.

Lillemor Wimmergren är en av de många brevskrivarna i 3:an och 4:an. *"Det var så roligt"*, tycker hon, *"att vi fick se fabriken. Jag skulle så gärna vilja titta där varje dag."* Hon såg bl. a. *"två tanter den ena hade formar som hon lade lera i och den andra tanten tog på en spak och hon satte formen under så tryckte hon ner spaken så den grävede ur lera ur formen de skulle bli en kopp så småningom."* Lennart Björnhård talar om att *"när jag hälper mamma att torka disk brukar jag se efter om det är från Gustavsberg. Då har jag set att både koppar och karoter och mycket anat är från Gustavsberg."* Tommy Carlberg konstaterar att *"det gamla kvarnhjulet stog bra fast det var så gammalt."* Agneta Bauer skriver: *"Jag tyckte mest om en farbror som höll på med ett hjul Han slängde på lite lera på hjulet så tog han ner en konstig sak. Det såg ut som en käpp. Och så satte den på leran så blev leran platt."*

Ingvar Ericson har lyssnat väl på ciceronerna och vittnar bl. a.: *"I ugnen där dom satte in poslinet var det ett tusen fem hundra grader varmt. Sen tog dom ut det om sjutio timmar, och då skulle poslinet glaseras. Sen skulle poslinet in i ugnen igen."* I 1:a och 2:a klassens bidrag sprakar färgglädjen å fantasifulla skisser från fabriken och folkparken, där man åt sina smörgåsar. Britt tycker *"att det var så rolit att se att ni gjorde lika dana skålar som vi har."* En flicka i 2:an präntar: *"Det var så roligt när de gorde porslin och när de målade karotterna. Vi har en karott hema. allt var så rolegt tak för allt som jag fick se Hlsngar från Christina."*

Det har berättats att en flicka, efter besöket, kom hem till sin mamma och dammade i en kopp i bordet — med påföljd att koppen gick sönder. "Dåligt porslin, Mamma", sa flickan, "vi borde nog ha Gustavsbergs, för ute på fabriken slog farbröderna kopparna i bordet, och dom höll dom!"

En av de minsta har präntat, *"Tack för senast det var så roligt så jag vill komma i jen men det får jag vel komma någon nanan gong."*

Välkommen!

Tennisklubben 1950.

Tennisintresset i Gustavsberg växer stadigt, varom det ökade medlemsantalet och banornas flitiga nyttjande bär vittne. Kulmen på säsongen var givetvis klubbmästerskapen. Årets klubbmästare blev Ingmar Göransson, som därmed tog sin första inteckning i det förnämliga vandringspriset. Damklassen dominerades helt av fru Greta Jansson och juniorklassen vanns av sonen Nils-Erik efter betydligt hårdare motstånd från Jan-Olof och c:i. Den största klassen, herrar B, togs hem av Bill Grahn och dubbeln gick till vårt pålitliga dubbelpar Göransson—Wiberg.

Men det är mera, som hänt. För att börja med årsmötet, så var det en bekymrad ordförande, som meddelade, att föreningens ekonomi inte var särskilt lysande. Eftersom vi gett oss katten på att klara oss själva, diskuterades olika åtgärder för att hjälpa upp finanserna. Följande antogs: Ordna lotteri med racketvinster, skaffa flera medlemmar och starta träningsserie, för att därigenom få banan till fullo nyttjad. Och se detta hjälpte!

Vi ha även i år haft tennisutbyte med andra företag. Arvfienden nr 1 är Svenska Fläktfabriken, vilka klådde oss i båda matcherna. Vinst har vi tagit hem mot Stathmos i två matcher, KF och Billmans.

Under vintern deltog även tre lag i Stockholms korptennisserie, där två av lagen hamnade mitt i sina resp. klasser, men för det tredje laget gick det däremot något sämre.

Alla sådana här berättelser brukar ju sluta med önskemål för framtiden. Tennisklubbens önskan skulle givetvis vara att snart få en bana till, och eftersom det inte kostar någonting att önska, så varför inte en inomhusbana också så småningom.

F. M.

Kvarnbergsskolan,

enkelt elegant byggd på rekordtid, är i bruk.

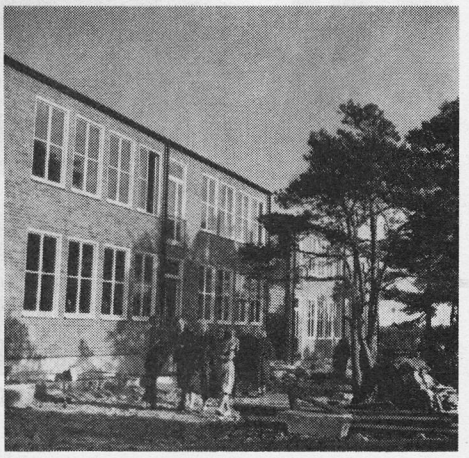

Valet 1950

Kö vid södra distriktets valurnor.

Den 17 september i år valdes 35 stycken fullmäktige till storkommunen Gustavsberg, som skall bildas den 1 januari 1952 genom att de nuvarande kommunerna Gustavsberg och Ingarö sammanläggas till en enhet. Samtidigt förrättades också val av landstingsmän till Stockholms läns landsting.

Valet föregicks liksom på andra platser av en hel del förarbete. I Gustavsberg märktes dock ingenting av den hetsighet som är utmärkande för valarbetet t. ex. i våra storstäder. Befolkningens struktur är inte sådan att man kan räkna med några större kastningar av röster från det ena partiet till det andra om inte alldeles särskilda omständigheter skulle ge anledning till det. Propagandan sköttes från de olika partierna med både takt och en viss finess även om högtalaranläggningen i folkparken vid något enstaka tillfälle fick skrika ut sin förkunnelse litet väl högt.

I skolan hade valförrättarna en varm dag.

Vädret visade sig från sin allra bästa sida under valsöndagen och detta avspeglade sig också i ett synnerligen livligt valdeltagande. Det såg t.o.m. ut som om sådana ytterområden som t. ex. Mörtnäs deltog nästan 100-procentigt i valet. Det kanske var de fria bilskjutsarna som delvis bidrog till detta. På Söder hade man även för övrigt känning av det livliga intresset. En person som på grund av sin mantalsskrivning på annan ort inte var upptagen i röstlängden blev mycket förgrymmad då han inte fick avlämna sin röst. Sedan han väntat en halvtimma utan att någon förändring inträtt drog han sig tillbaka — men under protester. Sedan fanns det också de som började fundera på röstandet litet väl sent. Ännu så sent som klockan ½ 11 på kvällen kom det folk som ville rösta.

I nedanstående tabell kan man avläsa valdeltagandet:

Röstande	Norr	Söder	Ingarö
Totalt	677	1237	352

Dessa siffror betyder att 80—90 % av de röstberättigade hade överlämnat sina valsedlar i valurnorna.

Rösterna fördelade sig enligt följande:

	Norr	Söder	Ingarö
Högern	29	14	35
Folkpartiet	129	127	160
Bondeförbundet .	1	1	1
Soc.-dem.	448	938	151
Kommunister ..	54	152	5

Med hänsyn till denna röstfördelning kan man räkna med att socialdemokraterna kommer att besätta 25 platser i fullmäktige, folkpartiet 6, kommunisterna 3 och högern 1 plats. Möjligen kan poströsterna betyda någon förskjutning.

De nya kommunalfullmäktige hälsas välkomna.

G. O.

90-årsjubileum

Söndagen den 24 september firade Gustavsbergs Baptistförsamling minnet av sin 90-åriga tillvaro. I förmiddagens gudstjänst predikade baptistsamfundets ordf. Riksdagsman Rub. Swedberg, som även bringade församlingen sitt tack för 90-årig trogen insats i den baptistiska gemenskapen.

På e. m. var högtidsmöte anordnat, då representanter för Gustavsbergs kommun samt grannförsamlingarna var inbjudna. Det blev en minnesrik stund i fullsatt kapell, där medverkan av församlingens sång- och musikkrafter ytterligare förhöjde stämningen. 90-årsberättelsen föredrogs vid detta tillfälle

Pastor Samuelsson hyllar två av församlingens äldsta, Annorna Andersson och Karlsson.

och som talare medverkade en av församlingens tidigare pastorer, distr.-chef Adolf Jönsson från Karlstad. Bland dem som då framförde lyckönskningar var för Gustavsbergs kommun, fullmäktiges v. ordf. Harald Lindholm. För övrigt talade grannförsamlingarnas representanter samt församlingens egen son, pastor Bengt Säfström, Solna. Till ett par av medlemmarna som tillhört församlingen längre tid än 50 år uttalade församlingens pastor några tacksamhetens ord för trogen tjänst.

Ur 90-årsberättelsen kan nämnas att en s. k. "läsare" Fredrik Pettersson år 1856 flyttade till socknen och genom hans arbete kom flera personer till tro på Gud. År 1859 fick han hjälp i sitt arbete av en "broder" Schedin, som var den förste lekmannapredikanten på denna plats. Den 30 aug. 1860 hölls den första dopförrättningen i Gustavsberg och samma dag bildades Gust. Baptistförsamling av 8 personer på initiativ av en "broder" Segerblom.

Den lilla gruppen av troende fick under de första åren lida för sin tro och övertygelse men hade även framgång i sitt arbete. Dess förste predikant var den ovannämnde Fredrik Pettersson, som alltså kan betraktas som banbrytare för frikyrkligheten i vårt samhälle. Efter att ha haft möten i olika lokaler fick församlingen sin egen lokal, som invigdes i december 1906.

Redan år 1864 bildades en söndagsskola och sedan har även flera andra organisationer framvuxit i församlingens hägn. Många äro de pastorer som tjänat församlingen under de gångna åren. Sedan den 1 april i år är pastor Paul Samuelsson verksam som församlingens föreståndare.

P. Sam.

Glimtar från Gustavsbergs fabriker

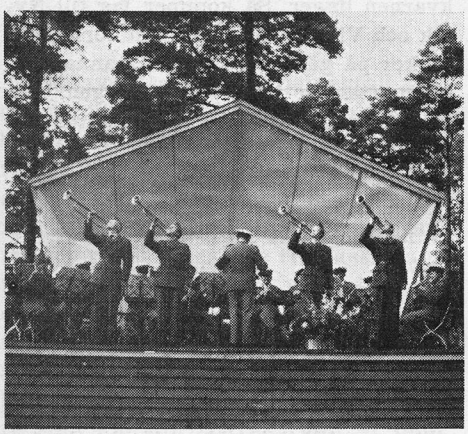

Blåsorkestern har firat sina 85 år med jubileumskonsert den 3 september i Folkparken. Dagen till ära hade orkestern förstärkts med musiker från Livgardet till häst. En fulltalig publik hyllade de populära blårockarnas prestationer.

Varpasektionen har haft sin första klubbmästerskapstävling, varvid Ragnar Lindberg korades till årets mästare. Ett tiotal kastare har klarat bronsmärket.

Fabriksvisningar för egen personal har åter påbörjats. Sålunda har BKF, Benporslin, Plast och Glattsortering nyligen tittat på de andra fabriksavdelningarna.

De minderåriga har genomgått den sedvanliga läkarundersökningen. Några av de femtio undersökta rekommenderas lättare arbete på grund av försenad kroppsutveckling.

Informationskväll å Badkarsfabriken hölls den 14 september, då personalen efter några härliga smörgåsar med the fick lyssna till intressanta föredrag med ljusbilder och demonstration av Ingenjörerna Wahlgren och Vystavel om arbetet på den "svarta" och den "vita" sidan i BKF. Tjusiga färgbilder visades som extranummer.

BKF:s Verkstadsklubb hade samkväm den 30 september på Rotundan. Sven Svensson och hans kumpaner hade haft mycket jobb med arrangemangen, som omfattade supé, musik, allsång, underhållning och dans.

Träslöjden har börjat med kvällskurser i Trettons slöjdstuga. Det är full besättning på tisdags- och fredagskvällarna.

Kooperatörer från Egypten inledde höstens besök. De följdes av en persisk prinsessa — jag har glömt namnet, men man umgås med så mycket folk, så man kan inte komma ihåg alla. Fjorton nationer av olika kulörer voro här den 2 september och den 4:e bidrog Kungl. Socialstyrelsen med en ny internationell grupp. Calors personal hade samlat ihop 150 besökare den 9 sept., generaldirektör Örne och ambassadör Wijkman voro här den 18 sept. och månaden utfylldes av grupper från Kolsva, Strebelverken, SIF, engelska kooperatörer, danska stipendiater samt kooperativa kvinnogillen, skolklasser m. fl. Under oktober har Stockholms arbetsledare mött upp med 300 man, den 5:e kom en grupp tyska lärare, Stockholms Handelsgymnasium och Rotaryklubben. Konstfackskolan och Tekniska högskolan levererade studiegrupper påföljande dag. Och när detta skrives är det 2:ans småklasser från Gustavsberg, som med stora ögon tittar på pappas och mammas jobb.

Fabriksradion har nu möjligheter att återutsända radioprogrammet och prov med "Frukostklubben" och "Tuppen" har i stort sett utfallit till belåtenhet. Tal blir alltjämt icke till någon glädje i de stora fabrikssalarna, varför musikkommittén enats om att i huvudsak hålla sig till musiken.

I skyttekorpen mellan avdelningarna den 17 september utgick Sanitetsfabriken som lagsegrare med 443 poäng. Individuella segrar blev: Klass 4—5 Erland Jonsson, BKF 91 poäng, Klass 3 Oskar Bergkvist, Mek. 97 poäng, Klass 2 Robert Hellman, HPF 96 poäng, Klass 1 Olle Bergqvist, Mek. 95 poäng.

Korpfotboll mellan TPF och Calor samt mellan BKF och Konsum resulterade i seger för TPF och nederlag för BKF.

Konstföreningen har besökt utställningarna "Konst på papper" i Nationalmuseum och "Det moderna museet" i Liljevalchs. 70 medlemmar mötte upp, men det borde ha varit det dubbla vid dessa förnämliga konstvisningar.

TPF har filmafton för sin personal den 26 oktober, varvid "Eld, lera och människor", "Folkhälsans detektiver" samt några äldre Gustavsbergsfilmer visas. Dessutom blir det underhållning av teateramatörer.

SAF och SIF har också börjat röra på sig och har sina första sammanträffanden respektive 25 oktober och 2 november.

Kooperativa RM i orientering gick i Lamhult den 8 oktober med rätt goda placeringar för Gustavsbergarna. Våra juniorer vann individuellt och i lag genom Alf Rosén och Bengt Johansson. Seniorerna tog tredje lagpris. Det var mest stengärdsgårdar att forcera och kartan var från 1870 — men annars var det allright.

3 nya Radhuslängor om tillsammans 20 lägenheter har påbörjats i Hästhagen. Det blir 3 rum och kök, varjämte en del av husen kommer att innehålla rum för ensamstående. På grund av terrängförhållandena blir det delvis fråga om tvåvåningshus.

Kyldiskar och väggplattor börjar nu även att levereras från BKF, förutom de nya artiklar, stora smidda pannor och konstmålning, som vi nämnde om i förra numret. Kyldiskarna äro helt emaljerade — nyhet för Sverige — se mycket tilltalande ut med lister och hyllor av polerat rostfritt och matvaruskydd av glas. De äro i första hand avsedda för snabbköpsaffärer. (När få vi se den första i Gustavsberg?) Väggplattorna äro avsedda att kläda hela väggytor med, såväl inom- som utomhus. Första leveransen gick till MEA, som fick sin entré från Kungsträdgården vackert klädd med blå plattor. Vi höll på att glömma balkongerna — sista skriket inom byggnadsvärlden. Det finns redan nu 48 underhållsfria balkonger uppsatta i Västertorp och de lysa nu vackert bourgogneröda, kakigula, olivgröna och kungsblå i den sjunkande höstsolens glans. Och när vårsolen sticker upp ha de till skillnad mot målade ytor samma färg och glans, som då de sattes upp. Den kommer att stå sig till nästa släktled tar balkongen i besittning — tror dom på BKF.

Engelskan är alltjämt det populäraste studieämnet såväl bland de anställda som hos övriga i samhället. Våra grammofonkurser cirkulerar och tillsammans med ABF äro nya cirklar startade. Apropå det kan vi leverera en liten solskensglimt som slutglimt. En av våra kunskapare besökte häromdagen Ålderdomshemmet och hälsade på 93-åriga Erik Larsson. "Det var väldigt så mycket böcker farbror Larsson har", sa' besökaren. "Ja", svarade Larsson, "jag har börjat läsa engelska!"

G. Dbg.

Min hobby

Den bästa lott någon kan få är att ha sin dagliga gärning som hobby, men det är ytterst få som förunnats den lyckan. Varje människa kan emellertid finna avkoppling eller stimulans i en fritidshobby. Dit kan vi räkna sång och musik, amatörteater, orientering, segling, frimärkssamlande, målning, fotografering och mycket annat.

Redaktionen har inbjudit ett antal gustavsbergare till en artikelserie under ovanstående rubrik och här följer det första bidraget från en friluftsmänniska.

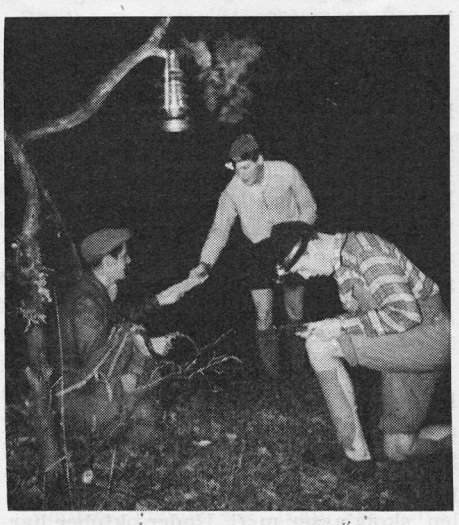

De flesta människor ha ju en hobby. Min har blivit orientering. Med orientering menar man ju att ta sig från en plats till en annan med hjälp av karta och kompass. Det var Sven Eklund, en son till Emil Eklund i Höjdgatan, som gav mig de första lektionerna. En vacker höstdag, år 1935 startade jag på min första tävling vid Säby på Ingarö. Jag minns att startern skrek: "Gå — och plötsligt stod jag ensam i skogen i gummikängor och spetsbyxor, över axeln hängde kartfodralet och i handen hade jag en gammal lådkompass och en lapp, på vilken det stod "Södra spetsen av sjön 800 m. öster "y" i Säby. Jag slängde mig på mage och lade in kompassen och försökte komma ihåg allt jag lärt mig vid Eklunds köksbord. Efter en stund blev jag klar och när kompassnålen äntligen stannat, pekade den på en björk. Jag sprang dit och tog ett nytt ögonmärke. Efter c:a 20 min. såg jag hur skogen började glesna och det glittrade mellan träden och där lyste den röda skärmen. Jag rusade fram och där satt Åke Wallius och drack kaffe. Han räckte mig en ny angivelse och sa några uppmuntrande ord. Jag hade spikat min första kontroll och jag kan än i dag känna glädjen och triumfen.

Jag har letat rätt på 100-tals kontroller sen dess, men jag känner fortfarande nästan samma glädje än i dag, då jag får syn på de röda lapparna. Det är det som gör spänningen i orientering.

En verkligt intresserad orienterare skyr inget väder. Han är beredd att vilken tid som helst på dygnet ge sig iväg ut i skogen och träffa goda kamrater under ärlig kamp. Så är det t. ex. när vi träffas vid Kyrkan, medan det ännu är mörkt. Man står där och småhuttrar, så hör man steg och med ett glatt "morss" dyker en kamrat upp. Snart kommer lastbilen och vi åker till Stockholm och därifrån t. ex. till Roslagen. Vi byta om i en skogsbacke — i regn som i sol.

På kvällen kommer man hem efter att ha missat. Man är trött, hungrig och besviken. Man förklarar för frun, fästmön eller mamman att — hade man bara hittat 3:dje kärrspetsen så hade man säkert vunnit, men nu måste man gå ur.

Nästa söndag är allt glömt och man står vid samlingsplatsen, glad och förväntansfull och diskuterar vägval och kartor.

Eller tänk en härlig sommarkväll. Nu önskar jag att alla f.d. Gustavsbergare ute i världen kunde följa med mig. Se hur orörd den vackra naturen på Farstalandet är, när man tar kanoten och paddlar genom Farsta bro hål förbi Klubbudden, Klippudden, Sjöstugan och Tjustviksholm till Svinudden som är målet. Vi lägger upp kanoten brevid Nyvikarns fiskarbrygga. Jag drar på mig gummiskorna och luffar sakta förbi Tjustvikladan och boningshuset, tar stigen fram till Långträsk, där den gamla kvarnen ligger. Så kommer jag till Nyvik och Viktorsberg, springer förbi några kor på gärdet nedanför, stannar och gymnastiserar i den svala dungen, som omger Nyvikspytten. Jag fortsätter förbi Helvetespotten, sätter mig på en sten på berget norr om sjön och beundrar utsikten. Lyssnar på fåglarna och njuter av näckrosornas fägring på det svarta vattnet.

Jag "kör" sedan mot Beatelundsträsket och Våtängsträsk, Lilla Tjustvik och när jag kommer ner på gärdet vid Gärdsviken springer jag över den gröna ängen med den varma kvällssolen i ansiktet ner till Svinudden, där jag kastar mig i den friska Baggensfjärden. Sen smakar en kopp te utmärkt, medan solen går ner i Kilsviken. När man sedan sakta smyger hemåt, prisar man sin tur att man valde en sådan hobby.

Vi ha i vår klubb flera nybörjartävlingar varje år och det är alltid några intresserade pojkar som bli kvar. Vi hoppas att vi till nästa år kan få flera grabbar med i våra led som under vår rekryteringsledare Lennart Hagelins ledning kan utvecklas till goda orienterare.

Jag har aldrig ångrat att jag började orientera. Ty orienteringen har skänkt mig god hälsa, goda kamrater och genom att jag lärt mig läsa karta, har jag fått tillfälle att se många vackra platser, både till lands och sjöss. Det är min förhoppning att jag ännu i många år skall få pröva tankens skärpa under kroppslig möda, i hård kamp mot goda kamrater på den vackraste av alla idrottsplatser, skogen.

Torsten Rolf.

I dag – för 100 år sedan

Den 21 oktober 1850 kom det till oroligheter vid porslinsfabriken. Tidningarna kallade det för "arbetareuppror".

Några arbetare lyfte på söndagskvällen av fabriksportarna. Då disponenten nästa morgon sökte få tag i de skyldiga hade några hundratal arbetare samlat sig, gått handgripligt till väga samt därefter tilltvingat sig brännvin på krogen intill fabriken. Det blev hårda domar och avskedanden och mycket skriverier i tidningarna.

För händelsen finns en noggrann redogörelse i oktobernumret av Gustavsbergaren år 1943.

LÄMPLIG JULKLAPP för utlandsvänner som bör ordnas nu: Beställ Julnumret och ett presentkort på Gustavsbergaren för år 1951! Det kostar 4: 50.

pris-medvetet folk

går till

konsum-kooperativa

Gustavsberg får väl betraktas som ett synnerligen välordnat samhälle ur byggnadsplanesynpunkt. Bostadsområdet ligger nära men dock tydligt avskilt från industriområdet. En anmärkning som nu kan göras är att två onormalt belastade trafikstråk gå rakt igenom samhället och gör livet osäkert för dess invånare. Men den saken kommer nog att avhjälpas så småningom. Vi ha en mängd nyare bostäder av hög klass och en del äldre som kan förbättras. Vad vi lider brist på är däremot en del service i form av affärer, lokaler o. dyl. De resultat som bruksledningen under tidigare generationer mer eller mindre avsiktligt kommit fram till vid samhällsbildningen, har kunnat inarbetas i en större planlösning som genomförts av den nuvarande fabriksledningen.

Vad som är viktigt för framtiden är emellertid hur våra ytterområden kommer att gestalta sig. Det är viktigt att bristfälliga planlösningar inte här kommer att åsamka kommunen kostnader längre fram. Välordnade samhällen, där befolkningen kan känna trivsel, kan nämligen inte åstadkommas utan en ingående reglering av bebyggelsen.

Kommunens byggnadsnämnd, som trädde i funktion år 1945, har här en väsentlig uppgift att fylla. Dess arbete träder kanske inte i dagen så där påtagligt och omedelbart. Men resultatet av verksamheten skall visa sig i framtiden. Nämnden har främst att se till att vi få goda och ändamålsenliga byggnader samt att man vid planläggningen av bebyggelsen tar hänsyn till de olika områdenas möjligheter till utveckling. Man får ta hänsyn till behovet av kommunikationer, trafiksäkerhet, försörjning med vatten och avlopp etc. Gustavsbergs byggnadsnämnd består av fem ledamöter med Gustaf Lorang i spetsen och till biträdande expert har man arkiekt Kurt Hollstrand.

För att byggnadsnämnden skall bli i tillfälle att utföra sin kontroll av byggnadsverksamheten är i lag bestämt att innan byggnad uppföres skall ansökan om byggnadslov inlämnas till nämnden och där bli godkänd. Behandlingen av ansökan innebär att nämnden granskar ritningarna med hänsyn till de olika bestämmelserna som utfärdats.

I en byggnadsordning för kommunen lämnas detaljerade föreskrifter bl. a. "om byggnads yttre och inre anordnande m.m." Byggnadsnämnden skall bl. a. se till att grundmurarna på ett hus grävs ned till tillräckligt frostfritt djup så att inte byggnaden i samband med en tjällossning el. dyl. börja luta åt ena eller andra hållet. Källaren skall helst isoleras och anläggas på sådant sätt att inte grund- eller regnvatten tränger in och förvandlar lokalerna till mer eller mindre aptitliga simbassänger. Isolering är också nödvändig för att förhindra fukt med tillhörande svampkulturer i lägenhetsutrymmena. En viktig detalj är brandmurar och skorstensstockar. Många eldsvådor skulle kunna förhindras om brandmurar och skorstenar vore ordentligt byggda och underhållna.

Det är också viktigt att rökrör och imkanaler får de rätta dimensionerna. Man skall icke behöva ha rökig och dålig luft i bostäderna eller elda för kråkorna. Bostadslägenheterna skall vara ljudisolerade mot angränsande lokaler. Man skall nämligen helst inte kunna höra vad grannen grälar om.

Har byggnadsnämnden ingenting att anmärka mot byggnadsritningarna eller mot byggnadsplatsen beviljas byggnadslov.

För att kontrollera att ansökningsritningarna följas verkställer byggnadsnämnden besiktningar av byggnadsföretaget. Även bebyggelseområdena skall inspekteras då och då. Vid en inspektion i Koviksområdet under föregående år visade det sig att omkring 30 sommarstugor uppförts, antingen utan att byggnadslov sökts eller utan att de godkända ritningarna följts. I sådana fall kan det bli fråga om böter och vitesföreläggande.

Det gäller också att se till att sportstugeområdena inte förlorar sin karaktär och övergår till att bli permanenta bostadsområden. En sådan utveckling bör i varje fall föregås av en grundlig utredning om förutsättningarna.

G. O.

Farstabadet

rapporterar en livlig sommar. Antalet badande uppskattas till 1000 om dagen, och temperaturen har hållit sig mellan 16—22 grader. Siffrorna för avlagda prov är förvånansvärt höga. Nära 100 yngre elever har lärt simma tillsammans med ett 30-tal äldre, och simborgarmärket har erövrats av 175 personer. Järnmärket har tagits av 74, brons av 36 och silver av 27 badare. Vidare finns där 41 kandidater, 35 bronsmagistrar, 12 silvermagistrar och 3 guldmagistrar. En guldplakett, 16 bronslivräddare och 25 dito i silver finns också att notera. Det lyser grant!

Bad- och lekplatskommittén anser med rätta, att Farstabadet fyller en populär och viktig funktion och söker nu få till stånd utvidgning, bänkar, trafikskydd, flaggstång, sandpåfyllning och andra anordningar för höjandet av badplatsens trevnad och ändamålsenlighet. Både kommunen och företaget visar stort intresse för badet och man hoppas, att alla som brukar det också i fortsättningen skall hålla det i god ordning.

Litet mera ansvar borde stundom kunna ådagaläggas gentemot medmänniskorna! Och av en och annan mamma mot sina egna. En vardag i sommar påträffades ett par koltbarn kravlande på bron vid trampolinen. Mamman låg på plagen och läste Veckonytt. Det kunde gått på tok, om inte en omtänksam medmänniska fört de små tillbaka.

Hunden Buster
och
Den phula ankungen.

Födda hösten 1950
i
Oskar Anderssons
potatisland
i Villagatan.

rostfritt

karott rund	17 cm.	5:50
„ oval	23 „	6:75
„ „	26 „	9:25
„ „	30 „	11:25
fat	29 „	8:25
„	32 „	9:—
„	37 „	12:—
„	42 „	16:—
omel. formar	23 „	6:—
„	26 „	6:75
„	31 „	10:—
köksfat	2 lit.	6:—
„	3 „	6:50
„	6 „	12:50
„	8 „	14:50
„	11 „	20:—
hushållssked		1:50
förläggarslev		2:75

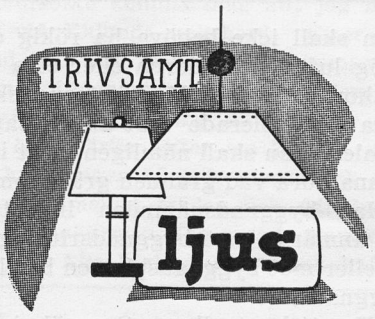

Luma

15 volt		—:90
25 „		—:90
40 „		1:—
60 „		1:25
75 „		1:50
100 „		1:80

det är omtänksamt att ha någon lampa hemma i reserv.

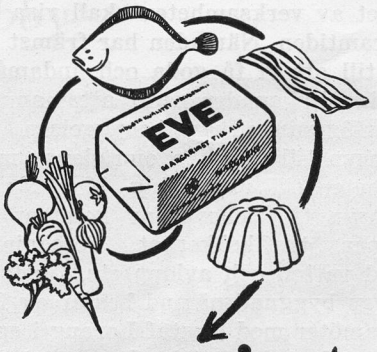

margarinet till allt

Eve ½ kg 1:30

honung

biodl. etik.	¼	1:45
„	½	2:60
„	1	4:90

torkad frukt

plommon	70/80	kg.	1:55
„	60/70	„	1:60
„	50/60	„	1:90
bl. frukt	ex.ch.	„	2:35

risgryn ital. 1:35

havregryn

i påse	kg.	—:59
blå pkt	„	—:68
gröna pkt	„	—:83

har Ni svårt att finna lämplig present — köp presentkort — finns i samtliga butiker

Hjälp forskningen — hjälp livet. Lämna bidrag till cancerforskningen.

herrunderkläder

kalsonger blågrå	fr.	5:50
tröjor	„	6:35
kalsonger oblekt	fr.	5:—
tröjor	„	5:95

gossunderkläder

kalsonger blågrå	fr.	3:75
tröjor	„	3:65

dambenkläder

pläterad fodr.	6:80
bomull	3:95

damlinnen

bomull	2:35

damstrumpor

ylle, ribb. melerad		7:50
„	nylonförst. fr.	9:75
pläterad	fr.	3:85

barnstrumpor ylle

1	2	3	4	5	6	7
2:60	2:85	3:20	3:50	3:80	4:10	4:50

herrstrumpor

3 tr. helylle kamgarn 3:50

regnkappor

dam, plast		16:50
barn, storl.	2	10:—
„ „	4	11:—
„ „	6	12:—
„ „	8	13:25
„ „	10	14:75
„ „	12	15:25

Konsum Gustavsberg

Konsumspalten

Bostadsbyggandet i Gustavsberg sker i raskt tempo. Vid Lugnet och Hästhagen kommer fastigheterna till i amerikansk fart. Vad det gäller det av föreningen planerade varuhuset i Centrum går det emellertid inte lika fort. Vår ansökan om byggnadstillstånd, som inlämnades den 13 maj, har nu passerat Länsarbetsnämnden och befinner sig för närvarande vid Arbetsmarknadsstyrelsen. Man tycker nog tämligen allmänt att myndigheterna borde bifalla vår ansökan eftersom någon affär för så kallade specialvaror inte kommit till under de sista tolv åren. Under nyssnämnda tidsperioden har folkmängden fördubblats, vilket säger en hel del om behovet av utökning av specialbutiker. Så länge som vi inte fått avslag på vår ansökan finns hoppet kvar.

Ritningar till ombyggnad av Villagatan, Hästhagen och Grindstuplan till Snabbköp föreligger färdiga, och om allt går efter beräkningarna ska de medlemmar, som gör sina inköp vid Villagatan, få göra sina julinköp i Snabbköp.

I väntan på att vi får bygga varuhuset, ha vi ordnat med en tillfällig skobutik ansluten till manufakturavdelningen och belägen en trappa upp över manufaktur. Vi är fullt på det klara med, att det inte alls är någon idealisk lösning(det är alltid besvärligt med trappor), men åtgärden är vidtagen för att öka utrymmena i bottenplanet för husgeråd.

För att minska på den rätt långa väntetiden i butikerna har lunchstängning införts. Förslaget har framförts från medlemsrådet inom ett distrikt och har sedan behandlats av styrelsen, företagsnämnden, medlemsråden, butiksföreståndaremötet och personalklubben. I början är det givetvis något ovant med att butikerna inte äro öppna hela dagen, men det är väl bättre att bli snabbt betjänad, då butikerna äro öppna, vilket möjliggörs av att personalen är fulltalig. Systemet med lunchstängning tillämpas inom stora delar av vårt land till allmän belåtenhet. En del tycker att lunchrasten kommer väl sent på dagen, kl. 13—14.30, men det har sin orsak i att fabriken har sin rast kl. 12—13 och för att bereda dem, som där arbeta, möjlighet besöka butikerna har vår rast anpassats därefter.

Insamlingen för cancerforskningen röner mycket stor välvilja, vilket är mycket glädjande. Om vi, genom att skänka ett bidrag, litet eller stort, ge möjlighet att lösa frågan om kräftsjukdomarnas uppkomst och bekämpande, så ha vi därigenom gjort mänskligheten oanad tjänst. Insamlingslistor finnas utlagda i samtliga butiker. Hjälp forskningen — hjälp livet.

I nästa nummer av Gustavsbergaren ska vi tala litet om julhandeln.

O. G. K.

Födda:

25 aug.: Luigi, s. t. fabr.arb. Federico Pagani och h.h. Guilia f. Boeris, Hästhagsväg. 4 a.

27 aug.: Karin Birgitta, d. t. div.arb. Bror Gunnar Mattsson och h.h. Rull Karin Gunvor f. Nilsson, Hästskoväg. 12.

6 sept.: Ingrid Lisbet, d. t. fabr.arb. Nils Fabian Berglund och h.h. Ida Ingrid f. Olofsson, Trallbanev. 1.

9 sept.: Stefan Gustav, s. t. ing. Alf Georg Liljevall och h.h. Maria Theresia Antonia f. Rauch, Höjdhagsvägen 19.

18 sept.: Thomas Torbjörnsson: s. t. brandman Torbjörn Martin Nyström och h.h. Doris Ingegerd f. Andersson, Gamla vägen 1.

18 sept.: Sture Håkan, s. t. fabr.arb. Karl Gustav Sture Thyr och h.h. Rut Anne Marie f. Sjösten, Mariaplan 7.

19 sept.: Kerstin Marianne: d. t. fabr.-arb. Per Alf Nordin och h.h. Hilda Elisabet f. Bergström, Mariaplan 5.

23 sept.: En son t. mekanikern Göran Sigvard Berglund och h.h. Sigrid Jemina Elisabet f. Österberg, Höjdgat. 3.

24 sept.: En dotter t. fabr.arb. Goffredo Nannini och h.h. Evy Margherita f. Borelli, Mariaplan 10.

25 sept.: Jan Lennart, s. t. grovarb. Lennart Eugén Eriksson och h.h. Vera Kristina f. Andersson, Mörtnäs 1: 7.

2 okt.: Helena Elisabet, d. t. sliparen Nils Jonas Viklund och h.h. Irma Märta Matilda f. Tingvall, Mariagat. 4.

Vigda:

Den 23 sept.: linjearb. Karl Evert Jakobsson, Mörtnäs 1: 287 och Inga Lovisa Pauli-Andersson f. Sjökvist, Mörtnäs 1: 137.

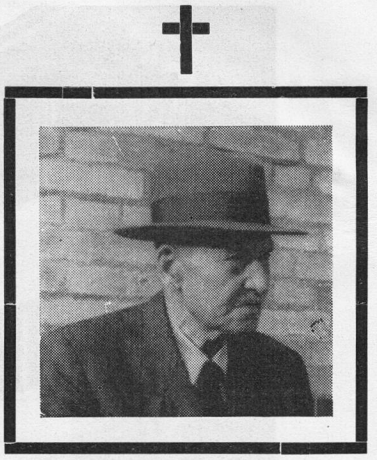

Den 21 september avled förre byggmästaren Carl Viktor Danielsson endast 2 dagar före den dag han skulle uppnått 93 år. "Byggarn" som han vanligen kallades var född i Närke och arbetade på olika mekaniska verkstäder bl. a. en cykelfabrik, där han var verkmästare innan han i början av 1890-talet kom till Gustavsberg som ledare för mekaniska- och snickarverkstäderna. Han fick där vara med om många stora arbeten t. ex. byggandet av järnpråmen "Oden" för grus- o. vedtransport, och det stora vattenhjulet utanför HPF:s östra sida, som kom till 1894 och under många år drog färgkvarnar med vatten från Kvarnsjön. Från sin tid som cykelverkmästare medförde D. en bicykel, som fordonet kallades på den tiden, och D. var en av de första cyklisterna i Gustavsberg, där förut endast ing. Odelberg synts åka på en engelsk cykel med fasta gummiringar.

Gamle byggmästaren som sedan flera år var pensionerad, var en flitig samlare av kuriosa av skilda slag, och många föremål som andra människor funno värdelösa, kunde i hans händer förvandlas till lampetter, ramar, ljusstakar m.m., men så hade också nästan alla föremål i hans hem sin historia, och det blev något av en vandring i ett museum när D. med ingivelse berättade om sina fyndplatser och hur de olika sakerna kommit till.

Jordfästningen ägde rum den 30 september i Norra Krematoriet. Bland den rika blomsterskörden till den gamle hedersmannens minne märktes också kransar från AB Gustavsbergs Fabriker och arbetskamrater och vänner inom företaget.

Döda:

21 sept.: f. d. byggmäst. Karl Victor Danielsson, Gamla kontoret, *93 år.*

28 sept.: chauffören Nils Arne Jansson, Kullen 1. *37 år.*

Haukåsens Sykehus står berett...

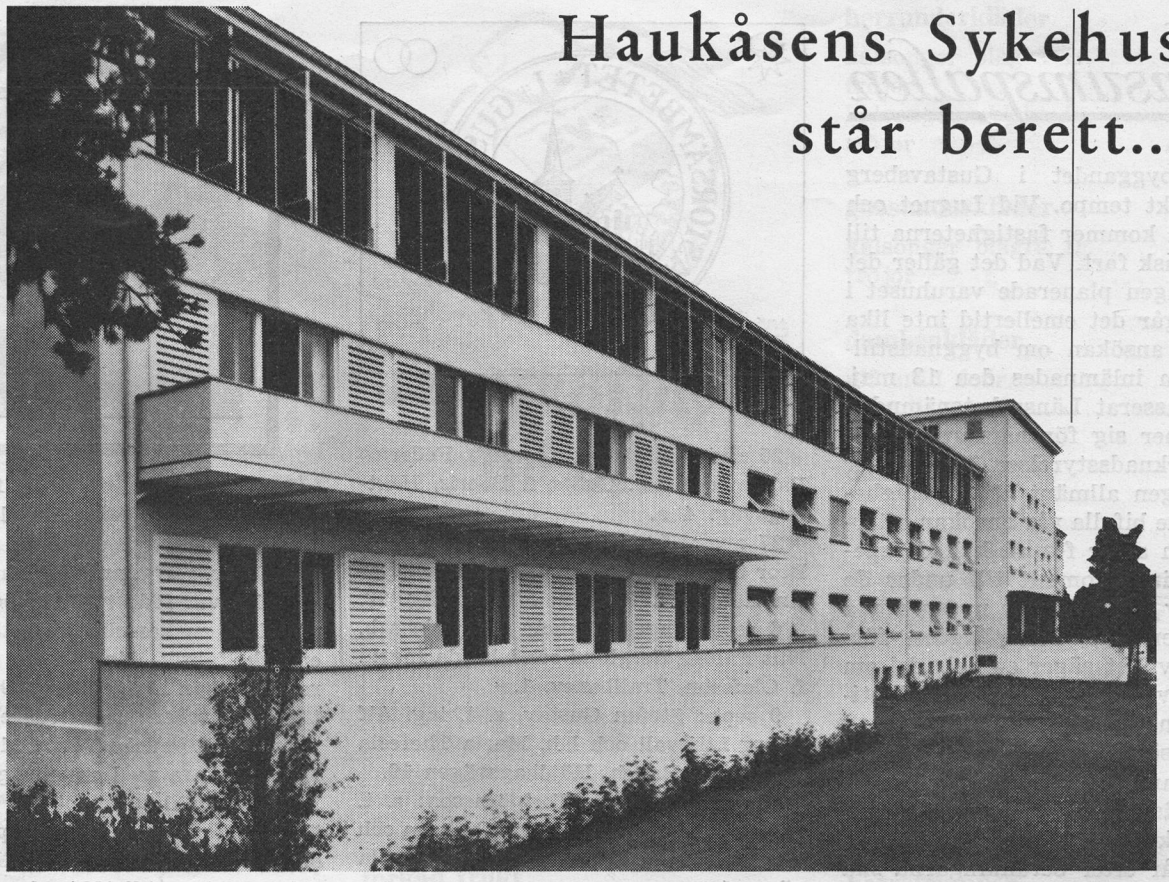

. . . liksom Svenska Norgehjälpens övriga två barnsjukhus i Oslo och Bergen. Samtliga dessa moderna sjukhus har utrustats med Gustavsbergs sintrade sanitetsporslin — i likhet med så många andra anläggningar där kraven på absolut hygien måste ställas särskit höga. Med en vattenupptagning av endast 0,5%, hög hållfasthet och en sprickfri glasyr erbjuder nämligen Gustavsbergs sintrade sanitetsporslin den största hygieniska trygghet som över huvud taget står att erhålla.

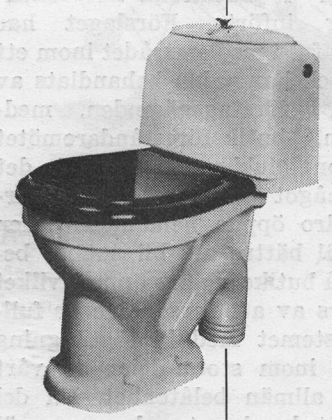

Gustavsbergs

— en industri i folkhälsans tjänst —

Stockholm	Göteborg	Malmö
52 08 60	13 15 69	72 630

Pris 50 öre

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

Nr 6 Årg. 8. 1950

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

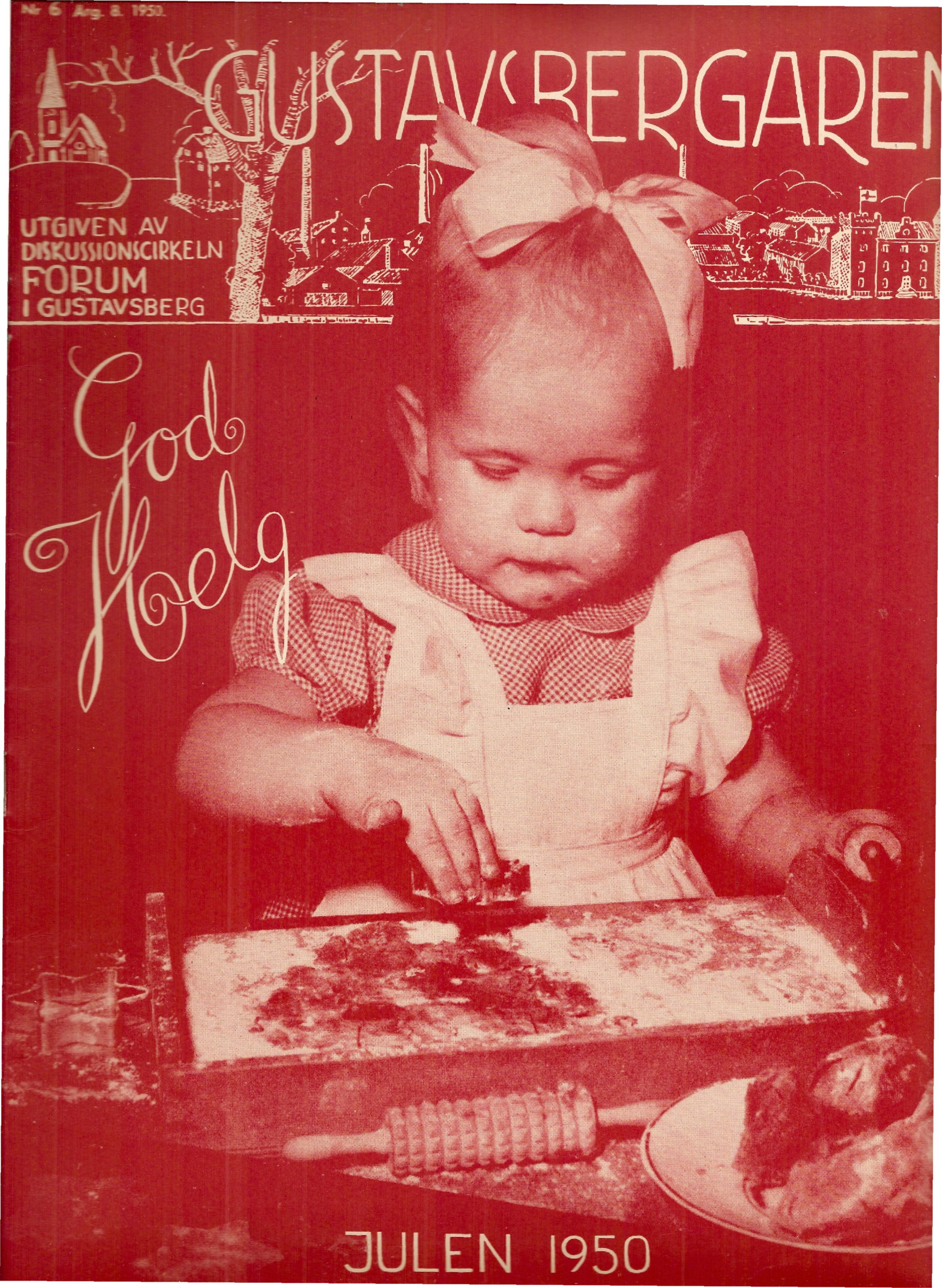

God Hoelg

JULEN 1950

GUSTAVSBERGAREN

ÅRGÅNG 8 - DECEMBER 1950 - NUMMER 6

Utgivningsort och adress: Gustavsberg
Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansvarig utgivare), Gösta Dahlberg (redaktör)
Harald Lindholm, Georg Lundgren, Axel Ohlund
Fotos: Hilding Ohlson - Postgiro: 27 51 37
Prenumerationspris: Helår 2: 50. Till utlandet 4: —.
Annonspris: 20 öre per mm
E. Olofssons Boktryckeri AB, Stockholm, 1950

»Ära vare Gud i höjden

och frid på jorden till människorna ett gott behag«

Jag satt en kväll hemma och funderade. Det var alldeles tyst omkring mig. Alla hade gått till vila. Det var så tyst att varje ljud utifrån fick en alldeles särskild tyngd. Det var emellertid någon som talade i tystnaden. Han talade så stilla och hans ord antydde något om att allt måste förändras. Hela livet. Vem kunde det vara, som talade?

Du har säkert också hunnit med sådana stunder, då du fått tid att reflektera över hemligheten med livet. Varför lever jag? Varför arbetar jag? Tiden är ju ändå så kort. Livet rullar ju så hastigt undan. Svaret är enkelt men icke desto mindre innehållsrikt. Du och jag leva för den generation som börjat, för *våra barn.* Det är sannerligen inte något litet ansvar du och jag tagit på oss. — "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden till människorna ett gott behag." De orden kan du höra vid varje gudstjänst i Gustavsbergs kyrka. Och det är ingen tillfällighet att de ljuda. Ty Han har givit friden och han *vill* friden, det är bara *vi* som inte taga vara på tillfällena att stifta frid.

I den djupaste fattigdom kom Han till världen. Vad hade den lille och hans föräldrar att komma med? Ja, du vet det nog. De hade ingenting av det som människor skatta så högt. Men de ägde friden, men den kan man väl ändå inte leva av. Många, många ha levat av den i tvåtusen år. Och än i dag finnas många som leva av den.

Skulle inte vi vilja vara kristna människor för vilka rättfärdigheten, friden och glädjen äro ledstjärnor, som vägleda oss fram till barnet självt. Vi fira ju inte jul för att det skall så vara. Vi fira ju högtiden såsom en sammanhängande gudstjänst, fylld av glädje men också samtidigt av det djupaste allvar. Vi förstå att man inte kan taga emot ett gudomligt barn med uppsluppen glädje.

Den som under senare år rest genom södra Europa, han förstår, att vårt land är ett land, där det borde finnas mera av tacksamhet. Han tackar Gud att han har möjlighet att giva sin familj det nödvändigaste. Han tackar också för att ordning ännu råder i landet och för att man så gott man kan gör allt för allas trevnad.

Vad kan samla den söndrade världen, vad kan häva splittringen mellan folken, vad kan skapa frid i världen och i vår egen hjärtevärld? Vi ha försökt allt och misslyckats. Men ha vi försökt allt? Nej! Hade vi det, så skulle allt ha sett annorlunda ut omkring oss. Ty det är i den enskildes hjärta förändringen skall börja, för att bli spridd.

Men vi kanske inte skulle fråga *vad* som kan samla den söndrade världen, utan *vem.*

Vi veta svaret: Han som är Fridsfursten. Alla vilja säkert tillhöra Honom. Du vill bliva barn igen. Du känner att det är det enda, som håller. Du vill taga emot, taga emot det bästa, kärlekens seger i ditt hjärta. Visst kan det vara svårt att alltid vara glad, visst är det svårt att alltid visa ett glatt anlete. Här ha vi att göra med temperament och andra omständigheter. Men med Guds hjälp är det lätt att få in friden i hjärtat. Låt oss alla försöka. Vi bliva omkring julen så särskilt vänliga. Kan det vara detta, att vi få något med av den kärlek, som Jesus själv ägde. Jag tror det. Och jag gläds över det både för Gustavsbergs församlings del och för egen del. Jag önskar församlingen en Gud Jul.

Olle Hallin.

INNEHÅLL

"Ära vare Gud i höjden", 1 — Forum: En djupare gemenskap, 2 — Simon Nordström och det engelska porslinet, 3 — Gamla skolkamrater, 6 — Den stränga skolan, intervju, 7 — Paris-Croquis, 8 — Söndagsepisod, 10 — Saltstänk från Farstaviken, 11 — Soliga spalten, 11 — Julpristävling, 12 — Swede Nelson, 13 — Tvillingbjörnarnas födelsedag, saga, 16 — Min hobby, 19 — Från Pastorsämbetet, 21 — En enhetlig världskultur, 22 — Konsumspalten, 23 — Barnens Julpristävling, 23 — Företagsnämnden, 25 — I förbifarten, 25 — "År 2009", 26 — Glimtar från Gustavsbergs fabriker, 27 — En kvinna begär ordet, 29 — Brev från Villapannan, 29 — Gustavsbergsnytt, 30 — Julkorsord, 32 — Dikter, brev m. m. Omslagsbild: Lillans julbak.

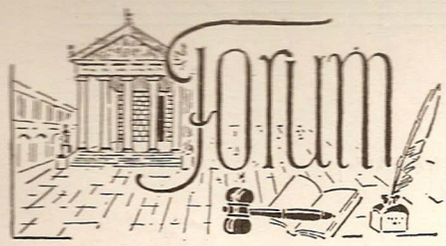

En djupare gemenskap

Det är november och lövträden stå redan kala på bladverk, utom eken, vårt svenska vårdträd, som har sina vissnade blad kvar. Men de falla ett efter ett. Det ser ogästvänligt ut i naturen, snöregnet bildar sörja och jorden är svart och våt som i förruttnelse. Men när snötäcket vilar över jorden blir det med ens högtidligare. Man minns hur man som barn längtade efter den första snön. Det blir tystare och lugnare och mera rogivande. Vi äro i behov av lugn, ro och avspänning. Konsten att leva är svår . . . Men det är ändock mening med livet fast det synes trist ibland.

Att kunna känna lugn och avkoppling är inte detsamma som slöhet och apati. Man måste ha sin egen inre person hel och ändå med liv och lust delta i samhällsarbetet, produktionen, konkurrensen. Vi måste ställa anspråk på oss själva. Fostra individer och karaktärer. Politiskt, religiöst och kulturellt går vi i fållor. Åsikterna bli förytligade och förtunnade. — Om man nu tilläventyrs har någon "åsikt", ty detta är ju inte heller så modernt. Undra på det förresten, med de omkastningar som ganska hastigt sker i världen. Men om vi måste lära oss att leva som självständiga individer, så måste vi också lära oss att leva i gemenskap.

Vi gå ensamma och funderar i höstmörkret. Sedan generationer har vårt släkte vandrat här uppe i norden i de stora skogarnas och avståndens land. Våra förfäder blevo säkerligen ofta enstöringar. Men familjen spelade då större roll än i vår tid. Familjens kris kan vi inte utreda, men vi kan slå fast, att familjen har sin oerhört stora betydelse även för vår tids människor, för individen och för gemenskapen och att äktenskapet inte bara grundas på kärlek utan i åtminstone lika stor utsträckning på ekonomi. Och skilsmässorna beror inte bara på de alltför mycket tilltagande alkoholvanorna. Det finns en hel del orsaker i det moderna samhället som spelar in.

Vi söka gemenskap, vi äro sällskapsvarelser. Vi måste ha någon eller några att samtala med, att umgås med. Men samtalet kanske gärna bli förytligat. Det blir mest klichéer och löst prat. Man bekymrar sig för den ene eller den andre. Man knäpper på en knapp alldeles som när man knäpper på radion. Eller också går man på ett möte och söker sak med varandra. Man försöker att komma åt någon, som man inte tycker om. Föreningarna har blivit självändamål och fyller inga verklighetsuppgifter numera. "Annat var det i vår ungdom", brukar de äldre säga. Och man tillägger: "De där som springer på möten och sammanträden var och varannan kväll, de kan väl inte leva något rikt familjeliv." Ja, det ligger faktiskt mycket i dessa anmärkningar, men familjelivet kan ju inte bli så mycket lyckligare om "gubben" bara ligger hemma på soffan.

Föreningarna har naturligtvis inte den stora betydelsen nu som tidigare. Men hur ska vi få en renässans på detta område? Till en tid kan man göra det genom sensationer. Stora affischer och braskande rubriker. Men då för man ofta till torgs de andliga surrogaten. Diskussionsmöten i stor stil — och antingen har den, eller också den rätt. Något annat gives inte. Numera diskuterar man ju inte för mycket, så det är inte detta som avses. Frågan är bara: Ska det ske massvis eller i smågrupper? Vi vill svara att det behöver inte vara antingen — eller. Vi önska bådadera. Förutsättningen är att vi först skapa individer och karaktärer, som vill förkovra och orientera sig. Hemmet och skolan har väldiga uppgifter härvidlag. Man måste ha mål och ideal att sträva efter. Man måste söka nya vägar för en ny tids människor. Det salvelsefulla måste ersättas av det verklighetsbetonade. Egoisten måste underordna sig det gemensamma. Vi behöva en ny fostran till gemenskap, där kunskapen, äktheten, sakligheten för debatten vidare och ger resultat. Detta gäller både livsåskådningsfrågor och samhällsfrågor. Vi ska pröva våra uppfattningar och fördjupa dem. Vi behöva en ny aktivitet för att fostra självständiga och företagsamma individer, vi behöva en större gemenskap för att förverkliga våra ideal.

Vi närma oss Jul nådens år 1950. Året går hastigt sitt slut till mötes och vi tycka det var helt kort tid, sedan vi hälsade Nyåret 1950, det nya halvseklet. Mycket har hänt under året och vi stå frågande inför vad framtiden bär i sitt sköte. Låt oss möta tiden med djärvhet och beslutsamhet, en ny individualism och en djupare gemenskap.

Gunnar Andersson.

Goder morgon, mitt herrskap, här kommer Lussibrud,
hon nalkas till eder med ära.

Vi få önska eder alla en fröjdefull jul
från alla olyckor bevara eder Gud.

Se Lucia sig påminner att få roa er en stund
om hon er vid hälsan finner i denna morgonstund.

Kaffetåren står och kallnar, ståndеn upp nu och drick
förlåt om vi något skämtar, det hör Lucia till.

Haven tack nu, mitt herrskap, för en uppmärksammad stund
som I haven skänkt Lucia i denna morgonstund.

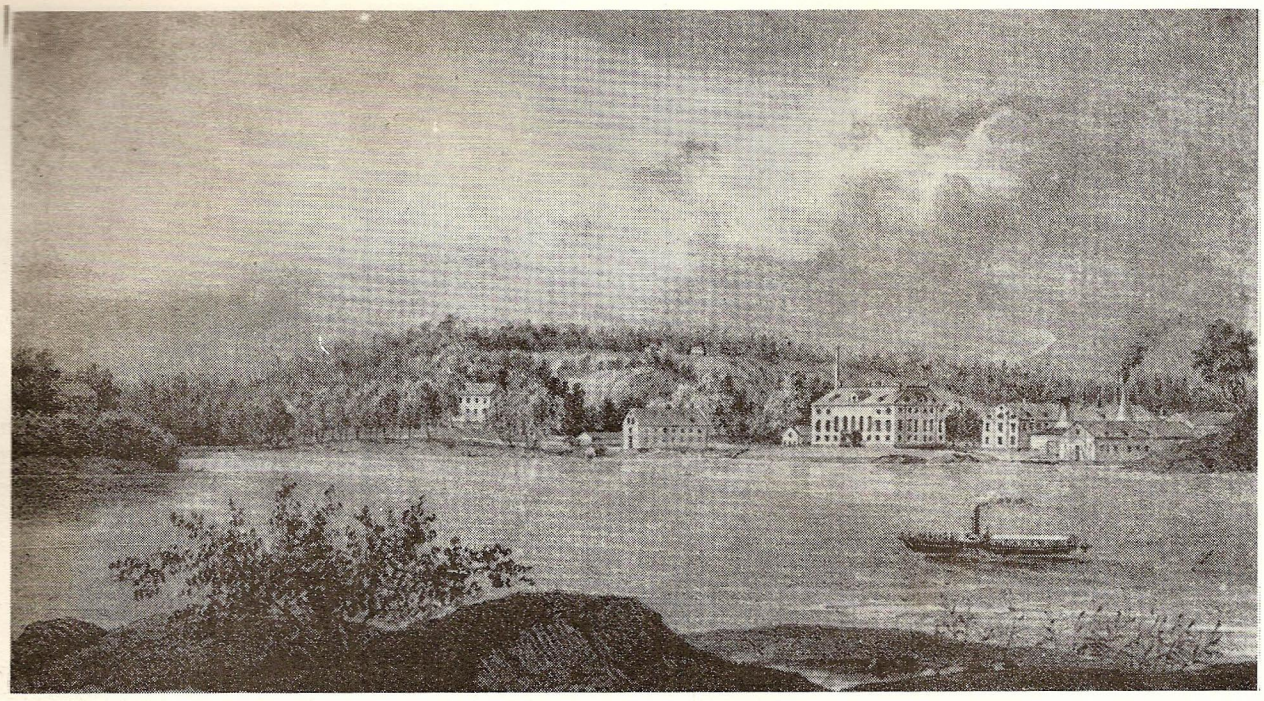

Gustavsberg på Simon Nordströms tid (1842). I texten omtalas att ångbåten brukade komma fullproppad av folk och den lilla hjulångaren på bilden var tydligen välbesatt.

Simon Nordström
OCH DET ENGELSKA PORSLINET

I en artikel om fabrikens första verkmästare Fredrik Rohde (nr 6 1949) omtalades att Gustavsberg sommaren 1838 såldes på auktion till den gamla styrelsen. Det nya bolaget antog namnet Gustafsbergs Fabriksintressenter och till ordförande i styrelsen valdes grosshandlaren Simon Nordström, som i egenskap av chef för stockholmsfirman Godenius & Comp. — en av fabrikens största delägare — länge varit medlem av direktionen. Han hade därvid kommit till insikt om nödvändigheten att överge den tyska tillverkningen och i stället införa engelska fabrikationsmetoder. Då planen krävde ett snabbt genomförande, uppdrog Nordström åt en affärsvän som reste till England att där söka förbindelse med ledande porslinsfabriker och med deras hjälp rekvirera behövligt råmaterial och engagera lämplig personal. Redan på hösten 1838 anlände de nyanställda: verkmästare Gregory Holden, arbetarna Joseph Beyley, William Watson, Ralph Plant, Silvester Calclough, Richard Hatherton, Joseph Murray, George Heath, Hugh Sawyer, Thomas Shaw, William Hill och arbeterskorna Eliza Shaw och Mary Barley. Alla dessa beviljades tillstånd att tills vidare få vistas i riket.

Till bruksdisponent utsågs löjtnanten Per Olov Ahlström, men vad som meriterade honom för den ansvarsfulla platsen framgår inte. Ahlström var egentligen jordbrukare och hade under en följd av år arrenderat egendomen Älvsjö i Brännkyrka socken. Om han möjligen tidigare varit industriellt verksam är okänt. Av hans efterlämnade brev och anteckningar får man ett intryck av att han var en gladlynt och rätt bekymmerslös herre, som ej ingav någon större respekt. Då han därtill inte fullt behärskade engelska språket måste han i umgänget med engelsmännen ofta anlita tolk.

Medan ombyggnader och nyinstallationer gjordes under verkmästare Holdens ledning låg fabrikationen praktiskt taget nere, och först våren 1839 sedan leror och annat material anlänt från England, kom den åter i gång. Ugnarna fylldes nu av porslinsartiklar, märkta med ett under fabrikens namn insatt ankare — en signering som den i Sverige uppskattade engelska fabriken Davenport bl. a. använde. Den nya stämpeln tillkännagav med andra ord att Gustavsberg börjat framställa ett med de bästa brittiska fabrikaten jämnställt porslin. Massa, glasyr, former och dekor bekräftade detta och fabriken överhopades med beställningar.

Moderniseringen av Gustavsberg lockade stockholmarna att ta fabriken i närmare beskådande och många utfärder ordnades dit. Efter att i juni 1839 ha deltagit i en sådan skrev August Blanche i tidningen Freja ett berömmande reportage, som ännu mer stimulerade nyfikenheten. Disponent Ahlström har samtidigt antecknat att "ångbåten kom i middags alldeles fullproppad av folk. Jag måste ut i fabriken ty de surra ikring överallt som en bisvärm". De engelska drejarnas fingerfärdighet tilldrog sig framför allt uppmärksamheten, även om fackkunnigt folk mest beundrade

Disponenten löjtnant Per Olov Ahlström (f. 1790, d. 1864) som genom eget förvållande kom till korta med superiet vid Gustavsberg.

de maskinella förbättringarna. För tillfälliga besökare tedde fabriken sig alltså i mycket fördelaktig dager, under det att de mera initierade visste, att medaljen hade en frånsida.

Styrelseprotokollen vittna nämligen med önskvärd tydlighet om att Simon Nordström och hans meddelägare hade flera svårigheter att övervinna. Drivkraften räckte ej och då omläggningen gick till stora pengar var den ekonomiska ställningen bekymmersam. Oroande och hindersamt var också att engelsmännen ofta försummade arbetet. Disponentens dagbok för sommaren 1839 belyser det senare förhållandet. Den 18 juni skriver Ahlström: "Watson har ej arbetat varken i går eller i dag, ej heller brännaren Plant. Min beskedliga Murray ligger sjuk, förmodligen efter fylleri vartill Holdens födelsekalas i lördags kanhända gav första anledningen". Två dar senare är antecknat: "Halvfull kom Plant på morgonen och brände glasyrugnen färdig, sedan såg jag honom ej mer i dag. Watson arbetar icke alls". Följande dag skulle ännu en glasyrugn brännas. Då Plant emellertid uteblev skickade disponenten bud efter honom, men fick beskedet att han gått med Watson till Betsede krog. "Hur skall man bära sig åt med sådant folk som självmant ej vet fullgöra sina skyldigheter och ej tål att man påminner dem därom", utbrister disponenten i sin hjälplöshet.

Och situationen förbättrades inte. Dagen före midsommaraftonen var "lika som i går. Plant går sin väg och tar Watson med sig. Holden ligger sjuk. Fabriken står nästan stilla ty en stor del av arbetsfolket har begärt och fått permission att gå till staden för att köpa sig kläder till helgen". Midsommaren förflöt dock tämligen lugn, "vartill den inskränkta brännvinsförsäljningen till största delen torde bidraga. Att folket därför ej lagt av att supa kunde jag rätt väl både se och höra fram på natten och följande dagen, då de återkommo från grannskapets krogar". Krögarna runt bruket var måna om kunderna, "från Ekedal skickas båt för att hämta dem och föra dem hem igen — det senaste är rätt behövligt".

Att fabrikationen led av dessa förhållanden är självklart, och naturligtvis fick chefen skulden för att beställningar ej effektuerades i tid. Han tog klandret med tålamod, skriver han, men "likväl är jag oskyldig ty inte kan jag själv göra porslin och att få de här engelsmännen framåt då de inte vilja det är alldeles omöjligt". Nordström kom snart underfund med disponentens släpphänthet och oförmåga att göra sig åtlydd, men av någon anledning fann han det ej rådligt att avskeda honom.

I stället försökte han på annat sätt bekämpa superiet, dock utan att uppnå önskat resultat. Vid Nordströms undersökning av hur arbetarna kom över så mycket spritvaror erkände

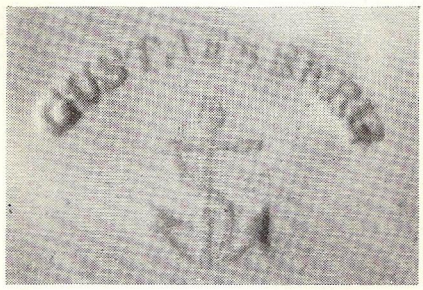

Fabrikens 1839 införda ankarstämpel, använd alltjämt i något moderniserad form.

emellertid disponenten att han tillåtit jungfru Olsson på brukets värdshus att "i begränsade kvantiteter" få sälja brännvin och dricka för att rörelsen skulle kunna bära sig. " Om vi vilja ändamålet så måste vi även vilja medlen", anförde han till sitt försvar. Styrelsen fann denna missriktade välvilja upprörande, och när det därtill blev känt att Ahlström själv drev ölförsäljning och betalade lönerna fjorton dar i förskott, hade man ingen misskund med honom och hans kontrakt uppsades.

På grund av svårigheten att finna en efterträdare med erfarenhet och auktoritet beslöt Nordström att själv överta fabrikens skötsel. Han var vid denna tidpunkt fyrtiotvå år och hade bakom sig en mer än tjugoårig affärsverksamhet, delvis i ledande ställ-

Fruktskål med det nya mönstret Ecclesical i blått tryck — en dekor som under namn av Gamla servismönstret förekom i olika kombinationer t. o. m. 1880-talet. Pjäsen har tillhört Simon Nordström.

Pastejform med lock, tillverkad på 1840-talet av engelskt flintporslin och dekorerad med mönstret S. Angelo.

ning. Som det endast var med tanke på bolagets bästa han övertog platsen avsade han sig all kontant ersättning. Efter hans tillträde våren 1841 märktes det att en kraftig hand fattat rodret. Hans första åtgärder gick ut på att få bukt med superiet. Krögaren vid Östra Ekedal tvingades förbinda sig skriftligt att inte betjäna folk från Gustavsberg och brukets värdshusvärd förbjöds vid 100 rdr. bs vite att sälja brännvin, rom, konjak, arrak och därav beredda drycker; vid upprepad försyndelse skulle kontraktet annulleras. Två av de mest alkoholiserade engelsmännen hade Nordström i förväg skickat hem, och allt eftersom avtalen utlöpte förfor han på samma sätt med de övriga. Verkmästare Holden stannade emellertid. Han blev t. o. m. delägare, vilket tyder på att man var mån om att få behålla honom. Men belåtenheten varade ej länge. Efter ett besök i England tycks Holdens intresse för Gustavsberg ha minskat — det anmärktes sedan ofta på hans fabrikat — och 1844 entledigades han.

Fastän Simon Nordströms förvaltning blev av kort varaktighet — han dog redan 1846 i en "bröstsjukdom" — betecknar den ett anmärkningsvärt uppsving i både tekniskt och administrativt avseende. En detaljerad redogörelse för detta lämnas i en kommande historik över Gustavsberg; här skall endast sägas några ord om hans insats beträffande fabrikationen. Genom praktisk erfarenhet, studier och utländska resor hade han tillägnat sig stor fackkunskap och ingenting inom porslinsindustrin var honom främmande. Brännugnsböckerna börjar också på 1840-talet uppta en mycket rikare sortering än under tysktiden. De nya tryckta mönsterserierna Ecclesial — sedan Gamla servismönstret — St. Angelo, Sicilian, Asiatic, Palmträd, Fasan och andra av engelskt ursprung, som återfanns på både prydnads- och hushållsartiklar, behöll länge sin popularitet. Det sistnämnda mönstret — alltså Fasan — upplever som bekant i våra dar en verklig renässans. Nordström arbetade också på att göra gustavsbergsporslinet känt utom landets gränser. Provkollektioner avgick bl. a. med firman Godenius' långseglare till så fjärran belägna orter som Batavia och Sidney.

Det gamla tyska porslinet var det däremot svårt att vinna avsättning för. Ingen ville ta det i kommission varför det mesta såldes på auktioner i landsorten. Som en kuriositet kan nämnas att Nordström tog en del av godset till sin gård Penningby i Roslagen, där det bortauktionerades tillsammans med spannmålsskörden. Men varken roslagsbönder eller andra intresserade sig för det ofta defekta porslinet, och ännu 1849 hade fabriken över hundra lårar därav i behåll. Att restlagret nämnda år såldes för en billig penning är symboliskt för utvecklingen. Genom omläggningen från tysk till engelsk tillverkning hade Gustavsberg funnit vägen till den framgång och expansion som utmärker 1800-talets senare hälft.

Carin Lindskog-Nordström.

Fasanmönstret på denna tallrik kallades i början "Asiatic Pheasant", samma namn som de engelska fabrikerna använde.

Gamla skolkamrater

Lördagen den 28 oktober samlades inte mindre än 44 forna klasskamrater från Gustavsbergs folkskola. Det var avgångsklassen 1913, som kunde åstadkomma detta uppbåd vid en animerad fest på Värdshuset. När initiativtagarna, Uno Hultgren, Oscar Johansson, Signe Bäckström och Eva Gustavsson i våras resonerade om att söka ordna en skolkamratträff, vågade man inte hoppas på en sådan anslutning. Det blev en desto gladare välkomsthälsning från Oscar J., när alla kamraterna sutto bänkade på Värdshuset vid 8-tiden på kvällen. God mat, härlig glace och kaffe med gräddtårta voro de materiella ingredienserna, musik av Roland Fröberg, trivsamma bordsvisor av Anna Andersson och solosång av Signe Bäckström utgjorde den andliga spisen, allt omsvärmat av livlig konversation om minnen från barnaårens skola. Pricken över i blev kanske brevet från Gust. Lindbohm, som då han ej kunnat komma från Kristianstad, skrivit en lång hälsning, som upplästes av Signe Bäckström under kamraternas livliga bifall. Ur detta brev har vi tillåtet oss att citera följande rader, då vi tror de äro av intresse för många årsklasser av den gamla skolan.

".... Mina tankar är hos Er i kväll och även jag lever i minnet tillbaka till barnaåren, dessa förunderliga år med en sällsam blandning av glädje och sorg, besvikelse och hopp, tårar och leenden. Förunderligt är det även att det är 43 år sedan vi skrevs in i småskolan. Mer än en gång har man velat gripa tidens vinge och hålla den tillbaka i dess hastiga flykt, men det är dock lönlöst; vi hålla på att bli gamla, hålla på att mogna och är inom kort färdiga att höstas in ....

Några av kamraternas namn ligger mig närmare än andra beroende på, dels att vi var grannar, dels att vi var lekkamrater och givetvis glömmer man inte den eller de vilka man delade bänk med .... Ester Löfdahl var min trogna bänkkamrat i flera omgångar. Jag minns inte endast hennes rena förkläde och ytterst noggrant stramade hårflätor, utan lärde mig uppskatta henne för det oändliga tålamod hon bevisade mig samt hennes moderliga överskylande av mina många fuffens med lösa blad och smygtittande ....

Av pojkkamraterna är det särskilt två som etsat sig fast i minnet, den ene för sin otroliga förmåga att utan att fälla en tår kunna uthärda hugg och slag, jag tänker på den välväxta pojken Ragnar Eriksson, och den andra, en till kroppen späd och gracilt byggd, blek liten gosse, men utrustad med ett synnerligen gott huvud, jag menar Frank Andersson. I det ena fallet beundrade man styrkan, i det andra ljuset ...."

Brevskrivaren berättar på ett strålande sätt vidare om sina kamrater. Om Manne Fingal, Evert Jansson, Edmund Gustafsson, August Jönsson m. fl. Verner Bergvall, Oscar Johansson och Einar Nyström hörde ju även till den "trängre kretsen", men de voro på något sätt lugnare och mera stillsamma av sig. *"Dem minns man som 'skötsamma pojkar', till vilka man skulle se upp."* Om Sven i Ösby och hans metoder att få sällskap den långa vägen hem, berättar Lindbohm några dråpliga historier, som utlöste hjärtlig munterhet från hans spänt lyssnande gamla kamrater .... En andäktig och vemodig tystnad inträdde på Värdshuset, när brevskrivaren erinrade om de dystra minnena av Hjalmars drunkning en varm sommardag och Kalle Petterssons liknande bortgång en vinterdag på isen vid Kråkholmen. *"Det blev en allvarlig och förtätad stämning i klassen. Det var som om evigheten hade ryckt ända in på en .... Frid över deras minne."*

"Även dröjer man i en stund som denna inför minnet av ens lärare och lärarinnor .... fröken Anna Olssén, fröken Berta Jansson och magister Gustaf Lagerström. Den första hyste jag en hemlig kärlek till .... Den andras rena och allvarliga anlete, hennes otroligt uppdrivna förmåga av reda och ordning, oklanderliga vandel och fåordighet .... Den tredje, en intellektuell alptopp bland en massa dvärgar, hade, enligt min mening, passat bättre vid ett universitet som föreläsare, än som nu hålla på och pillra i intresselösa ungar folkskolans schema, i synnerhet som han, som det tycktes mig, saknade förmåga till att knyta kontakter med barn. Betyget han gav mig har jag dock aldrig glömt: "Din mor var som en ängel, din bror gick också an, men du! du! — du är inte heller så dum, men du! du! är så gårstickende lat!" Jag välsignar ändå hans minne, likasom jag med vördnad tänker på de andra som formade mina första skolår ...."

Den gamla skolklassen gjorde också en insamling under kvällen till förmån för Julfemman. Som alltså får ett extra tillskott av 68 kronor.

Uppropet visade att följande elever hade infunnit sig till den celebra träffen på Värdshuset:

Ebba Karlsson, Elvy Löfdahl (Hedblom), Lilly Fredblad, Gulli Kropp (Svensson), Magda Löfdahl (Johansson), Ester Westerlund (Löfdahl), Anna Jonsson, Teres Andersson, Birger Svensson, Manne Fingal, Agda Fingal (Svan), Edit Hedström (Johansson), Anna Karlsson (Andersson), Valter Ljungkvist, Anna Carlstedt (Wahlgren), Evert Wahlgren, Edvin Karlsson, Oskar Johansson, Mildred Johansson (Lindberg), Eva Gustavsson, Signe Bäckström, Uno Hultgren, Karin Johansson (Lönn), Gunnar Hedberg, August Jönsson, Ellen Jönsson (Jaensson), Oskar Rosendahl, Ida Mattsman, Asta Wickman, Signe Karlsson (Ullberg), Sven Johansson, Evert Damnert (Jansson), Verner Bergvall, Ebba Lindholm (Andersson), Mimmi Ekman (Andersson), Sven Andersson, Lisa Johansson, Paul Kvist, Vitalis Eriksson, Valdemar Herke, Elsa Österberg, Einar Nyström, Marit Gustavsson, Linus Hallstener (Jansson).

Den stränga skolan

Snabbintervju med 50-åringar som lämnat Gustavsberg

Och där var strängt, det må du veta.
Med knäppta händer fick man stå
och läsa upp katkesen då
som tända ljus för moster Greta,
men den, som tasslade i mjugg,
var aldrig säker för en lugg.

Topelius dikt om skolan i gammal tid rinner mig i minnet, när jag i festvimlet på Värdshuset, bland gustavsbergare från avgångsklassen 1913, fångar upp några intervjuobjekt för Gustavsbergaren och ber dem berätta något minne från skoltiden och sina vidare öden.

Asta Wikman, som är sjukvårdsbiträde på Mörby, har pysslat om många gustavsbergare, sedan hon flyttade härifrån 1929. "Förra året var jag och såg fabriken med Danderydsfolk. Som flicka arbetade jag i rågods och avancerade så småningom till hänklerska, där Nisse Box var bas. — Ett litet minne från skoltiden: När far dog blev jag tröstad på ett vackert sätt av lärarna. Och jag minns särskilt de jultidningar som jag då fick. — Apropå tidningar så tycker jag att Gustavsbergaren är en verkligt trevlig tidning. Både läkare och sjuksköterskor på Mörby skrattar åt min iver när den kommer. Jag läser ord för ord."

Anna Karlsson (Andersson) klarade sig från fabriken genom att föräldrarna skrev in henne i Engelbrekts Husmodersskola och så utbildade hon sig till barnsköterska. "I Strängnäs träffade jag min man och där bor jag nu. Har alltid varit intresserad av kooperationen. Fick förresten pris i Gillesförbundets uppsatstävlan om Hemmet och Vi härom året. Då fick jag med nio andra göra en rundresa och besökte också Gustavsberg. — Det här tycker jag var alla tiders fest. Vi känner oss som skolbarn på nytt!" — Från skoltiden minns hon med fasa "blindkartan" och hur pojkarna fick smörj. "Hela den Odelbergska epoken var svår. Man kände sig ofri och ingenting har glatt mig så som då KF övertog Gustavsberg. Min far var en av de första som vågade prenumerera på Social-Demokraten. Men den fick lov att sändas i korsband."

Elvy Lövdahl (Hedblom) är vår nästa "skolflicka". "Vi flickor slapp smörj men det var pinsamt att se hur pojkarna behandlades. När de en gång inte kunde redogöra för när Påsken inföll, skramlade L. med sina nycklar och rottingen kom fram. Den ena pojken efter den andra fick gå ut för att få sin omgång och vi grät oss rödögda. En gång, när vi fick sitta kvar, kom min mamma för att hämta mig. Men mag. L. körde ut henne och sa' åt henne: "När jag vet att det är någonting som ska fram, så ska det också fram!" — Det var något särskilt med kamraterna i vår klass. De var särskilt bussiga och det visar ju också denna strålande kamratträff. Jag liksom flera av mina kamrater kom från troende hem och fars och mors böner har hjälpt oss fram i livet. Jag önskar alla mina kamrater Guds rika välsignelse!"

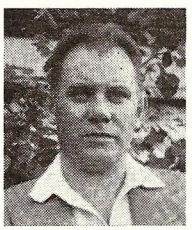

Vitalis Eriksson, son till gamle snickarmästaren. Efter skolan jobbade han i smedjan hos Danielsson. Sökte sig ut i livet för att ej ligga hemmet till last. "Men hade man vetat hur Gustavsberg skulle utveckla sig, kanske man stannat kvar. Passerar ofta Gustavsberg för att hälsa på släkten här och i Ingarö. Mina gamla skolkamrater är sig lika. På bussen träffade jag Evert Wahlgren, som jag inte sett sen 1913, men jag kände genast igen dem". Vitalis berättar också några skolminnen och vi noterar att Lagerström hade hand om brandförsäkringar. "Jag fick vara hans högra hand (han hade ingen själv) och plocka i penningpåsar. En gång tänkte pappa göra sig ärende till Lagerström och hämta ett brandförsäkringsbrev och samtidigt passa på att läxa upp Lagerström för omild behandling. Men L. anade sammanhanget och skickade hem mig med brevet och så klarade han sig från pappas ilska den gången".

Gunnar Hedberg, gamle styrmans son, hade sjömansblodet i sig. Han flyttade tidigt till Stockholm till en faster, gick en tid i realskola och kom så ut på sjön. Nu för han själv sina fartyg. "För några år sedan var jag lånad att föra Gustavsberg III med skolbarn från Gustavsberg till Skansen. Då fick jag se fröken Olssén med småskolbarnen av i dag och vi pratade en stund om den tid då jag och mina kamrater var hennes små elever. Fröken Olssén var för oss ängeln i skolan, ung, spänstig och ljuv. Vi pojkar hyste en platonisk kärlek till henne. Lagerström var för oss raka motsatsen". Från skoltiden berättar Hedberg en episod från 1910, då han och Evert J. traskade i väg i sina träskor till skolan, men fångades av glittret och glansen från ett förbidragande zigenarfölje. De förtrollades så att de glömde skolan och följde zigenarna till Ålstäket. Hemkomsten var mindre romantisk — smörj och avlusning.

Evert Damnert (Jansson) är en stadig telegrafare, född i Höjden, numera bosatt i Uppsala. Han berättar några minnesbilder från skolan under Lagerströms hårda regim. Som den gången då han på blindkartan skulle peka ut Linköping. Han målade med pekpinnen från Ystad till Haparanda tills mag. L. röt: "Tänker du inte sluta snart", varpå följde en hurring så att pinnen åkte genom kartan. Och så fick han smörj för det också. "Man kände sig ovanligt dum när man slutade skolan och senare i livet fick man lov att ta igen det man inte fick in i huvudet med rottingmedicin. Efter skolan jobbade jag som springpojke hos Geschwindt och som smedhantlangare. Flyttade från Gustavsberg 1935, där far och mor ligger begravna. Sedan dess har jag varit med om att lägga rikskablar för telefonnätet runt Sverige. Jag minns Gustavsberg bäst i den underbara naturen, de härliga jumpträsken i Höjdhagen. En vacker bild har etsat sig in i mitt minne — då Anders Steen och jag skådade 8 älgar i stolt parad på berget vid Steens träsk. En sorgsen bild är minnet av den gången då min skolkamrat Karl Pettersson gick ner sig och drunknade, när vi två åkte skridskor utanför Loviseberg."

Parkerande droskor på Boulevard des Italiens.

I unga år när man började förstå, att världen är litet större än horisontranden, såddes väl det längtans frö, som så småningom växte till ett träd. Trädet, på vars grenar flyttfåglarna vilade sig på våren när de kom och på hösten när de reste igen och som varje år fyllde sinnet, var en blommande kastanj vid Champs Elysées.

Efter denna något romantiska inledning nyper jag mig i näsan och konstaterar, att jag verkligen sitter under en skuggig pariskastanj och ritar gubbar. Den blommar visserligen inte, men det gör däremot livet omkring mig, så pass, att när en vecka gått måste jag överge kolteckningen och börja med färg istället.

Att på en sida i Gustavsbergaren skildra 624 intensiva timmar i Paris går inte, jag får nöja mig med några rader croquis.

Vid ett av de många små gatukaféerna nere vid Seine sitter jag några timmar. Trafiken larmar förbi i öronbedövande tempo, åkdonen varierar från dollargrin till gamla hostande fordar; lunkande hästdroskor och cyklar med tak och påhängsmotorer; motorcyklande patrar i svart hatt och fladdrande rockskört inte glömmande att göra korstecken, när motorn rusar förbi eller möter ett begravningsföljе.

Alla försöker överrösta varandra med gamla bilhorn, pinglor, ringklockor och sirèntjut, genom alla ljud skär polispiporna, ibland blir det hela serier av drillar, när poliserna tycker, att luckorna blir för stora i körfilarna.

Själv sitter jag i lugn och ro med en kopp café noir framför mig, medan den lika svarta negersoldaten bredvid dricker vin och skriver vykort. Till vänster om mig är en affär med fiskredskap och levande djur. Spjälburar med höns och duvor står så nära mig, att jag skulle kunna dra en färggrann tupp i stjärtfjädrarna, om jag ville. Men den parisiska tuppen är livlig nog ändå och lämnar sitt bidrag till gatan kakafoni med ett ljudligt galande. Mångfärgade akvariefiskar simmar i glaslådorna och då och då stannar någon från den ständiga strömmen av människor för att titta eller köpa.

Vad skall jag rita från en sådan här levande tavla, som byter figurer ideligen. Jo, jag tar fast på ett motiv tvärs över gatan. Där stå boklådorna öppna på barriären invid Seine. En pater i sin långa, svarta rock står fördjupad i en bok, som han fiskat upp ur den järnbeslagna lådan. Bredvid honom står en flicka i parasoll.

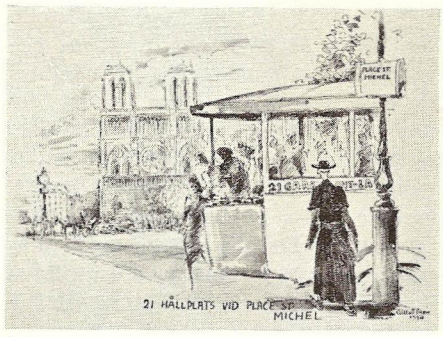

Den första bussturen, Place St. Michel. Notre Dame i bakgrunden.

Solen släpper ett rödviolett ljus genom parasollet, som får de gamla luntorna att skimra som sagoböcker. Bouquinisten, som är en gammal dam, har stor halmfärgad hatt och sitter

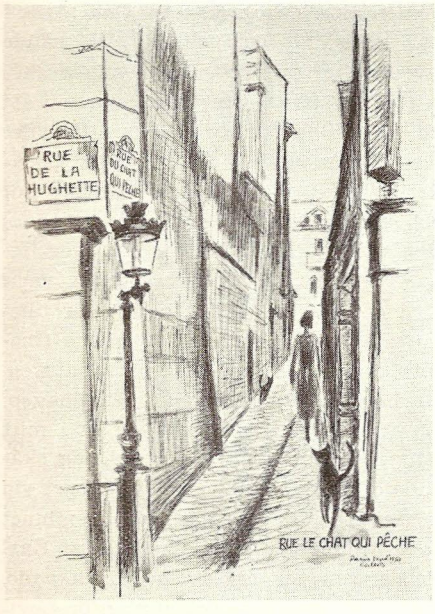

Den fiskande kattens gata.

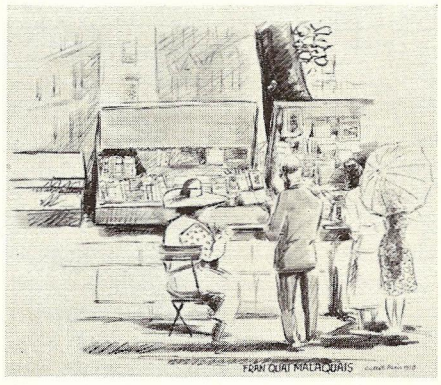

Bouquinist-dam från Quai Malaquais.

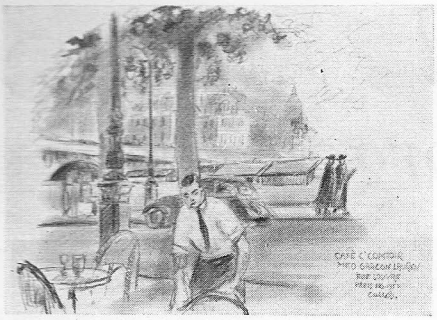

Café c'comtoir vid Rue Louvre.

med sin eviga stickning någon meter därifrån. Bullret och trafiken på gatan hindrar inte den lugna bokkommersen.

En oriental i stor turban seglar förbi, utmärkt, han kom som på beställning — passar bra som flankfigur i den vita fläcken jag har kvar på ritblocket.

Kaféhunden, en gammal gosse av obestämd ras, kommer då och då och inspekterar mitt ritande. Han kastar en likgiltig blick på trafiken och återvänder till sin plats under bardisken, där kafékatten tittar på honom med sina gula ögon. Här kommer det gamla ordspråket på skam, ty de tolererar varandra med bästa högaktning.

Apropå djur så såg jag en s. k. hundbar i Paris. I en husvägg var en halvmånformad nisch i medelstor taxhöjd från trottoaren med rinnande vatten, elektriskt ljus och orden "DOG BAR" i förgyllda reliefbokstäver på väggen. Det såg exklusivt ut, så det kanske bara var till för turisthundar — dollarhundar — hm hm.

Katter tycktes annars överväga i antal och vara i flera sociala kategorier (ingen vits). Där var portvaktskatten, hotellkatten, affärskatten samt den vilda gatukatten. Portvaktens katt hade sidenrosett och var ofta bunden i kedja eller snöre. Ingen amor med den vilda gatukatten, som hade något av långhårig apache över sig. Affärskatten låg ofta i skyltfönstret mitt ibland alla varorna och tog sig en slummer. Hotellkatten tog emot oss i hotellets spiraltrappa med en grandessa, som en äkta parisiska. Gatubullret tycktes inte besvära dem, ty de hade inte några öronfodral, som en del av de tålmodiga droskhästarna hade, vilket gjorde, att deras huvuden liknade mulåsnors vid hastigt påseende.

Litterära och historiska platser dyker upp vid strövtågen i Paris. Här är Place Vosges 23, i fönstret däruppe stod en gång kardinal Richelieu och spejade bakom gardinerna. Pojkårens "De tre musketörerna" kommer

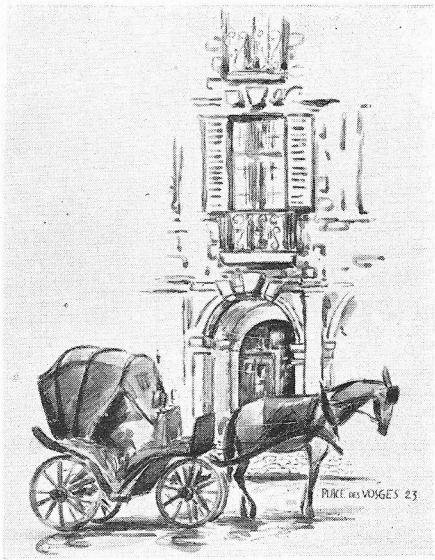

Kardinal Richelieus fönster i Place des Vosges 23.

framstormande i minnet. Ludwig XIII står inne på gården och under pelargångarna där fordom Atos, Portos och Aramis flanerade och satte hovdamernas hjärtan i brand, sätter man sig vid ett glas vin och filosoferar över historiens gång under det att parisgrabbarna kickar boll på borggården. Tassar på historiska minnen, gör jag för övrigt, när jag lägger handen på det lilla enkla bord med tillhörande dimmiga spegel, som Marie Antoinette kastade en sista blick i, innan hon fördes till guillotinen. När jag på Musée Carnavalet fått ett tvärsnitt av hela den franska revolutionen, far jag till Place de la Bastille och ritar. Men jag har svårt att i tankarna rekonstruera, hur detta stenfängelse, som jag nyss sett i modell, skulle te sig på platsen.

Vid den framgrävda romerska cirkusen invid Rue des Arenes däremot behöver man inte minneskonstruera något. Här sitter jag på en av de frilagda åskådarplatserna och stirrar på motsatta sidans ryttargång och de svarta fyrkantiga hålen i stenbarriären, där vilddjuren släpptes ut på människojakt. Ja, det var visst bara två tusen år sedan romarna byggde den.

Pojkårens obegränsade sommarlovsstämning medföljer strövtågen i de gamla gränderna. Hur skall jag hinna med att berätta om Den Fiskande Kattens Gata (Rue le chat qui pêche), där tonerna från det franska dragspelet blandar sig med lukten av lök och flottyrkokt potatis?

Nej, det får bli till en annan gång. Innan dagen och utrymmet tar slut, skyndar jag till St. Etienne du Mont, köper ett vaxljus för 30 francs, som jag i stilla tacksamhet tänder för Paris' skyddshelgon.

Calle Blomqvist.

Utanför St. Germain — l'Auxerrois.

Var hälsad sköna morgonstund

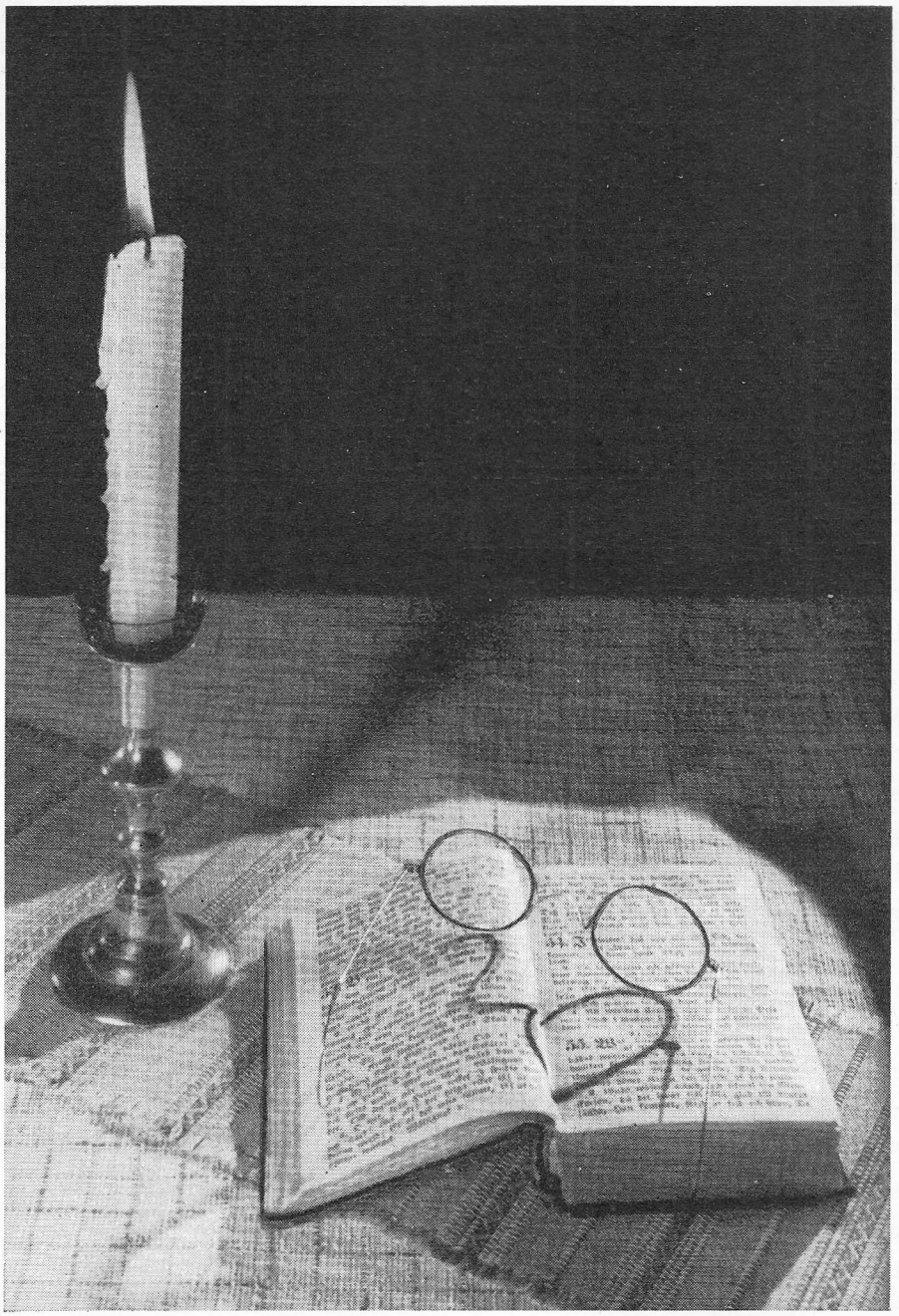

Foto av Hilding Ohlson

Söndagsepisod

Solen skiner genom rutan och värmer i köket, där mamma håller på och lagar maten. Pappa ligger på soffan och läser tidningen. Det är en sommardag i Gustavsberg. En söndag. Lugn och fridfull som vanligt.

Men, vad nu då? Pappa, pappa! Kom hit! Se!

Motvillig, och arg över att ha blivit störd, tar sig pappa upp från soffan och undrar vad ungarna hittat på för upptåg.

Nere vid vägkröken kommer en flock ungar hojtande och skuttande av glädje. Över dem vajar i luften en färgsprakande och grann bukett ballonger. Adjö således med söndagsfriden. Flera barn sällar sig till skaran, allt efter som ballonggubben går gatan fram. Fönster slås upp och mammor sticker ut sina huvuden. Farbrorn har ännu inte gjort någon affär, men han är lugn och förtröstansfull. Han känner barnen och han känner mammorna. Många år har han gått med sin bukett. Han vet att rätt som det är kan det bryta loss. Och nu — en glädjestrålande mormor har satt kommersen igång. Allt motstånd brytes. Snart har varje unge sin ballong. Gula, röda, blåa ballonger överallt. Ungarna skriker och springer med ballongerna fästa med snodd vid armen.

Nu går farbrorn tillbaks. Lika lugnt och makligt, som när han kom. Stegen hit fram hade lönat sig väl. En stor glädje hade han lämnat efter sig. Själv försvinner han bakom husen, lunkar vidare mot nya marknader. Pang!! En smäll, och så tystnad och stillhet. Stirrande barnaögon riktas på en liten skrynklig gummitrasa. Glädjen förbytes i häpnad. Trasan var nyss en stor, röd, skinande ballong. Med ens går det upp för den lille ägaren, vad som hänt. Han äger inte längre någon ballong. Vilket fruktansvärt öde. Pang!! Åter tystnad. En ny tragedi. Barnen brister i gråt. Men den enes mamma, som offrat en krona och femtio öre av hushållspengarna och som nu åser händelsen, skrattar högljutt. Helst ville även hon gråta. Det skär i hjärtat på henne. Men hon kan inte visa sina äkta känslor, hon är vuxen.

Nu kommer lilla Maja springande med fart. Ballongen Maja!! skriker de andra barnen. Ta'n!! Maja tvärstannar och vänder sig om. Ovan hennes huvud seglar ballongen. Den stiger, sakta men säkert allt högre och högre mot skyn. Majas ballong var en extra fin ballong. Den såg ut som en anka. Men farbrorn hade gjort en dålig knut på snodden. Maja är villrådig, hon bara gapar mot skyn. Mamma måste hjälpa. Och så springer hon in efter mamma. Men mamma kan inte göra någonting. Hon bara står i fönstret och betraktar hur något, som liknar en tvåkrona, blir mindre och mindre. Maja grinar förtvivlat och ankan bara guppar och guppar. De andra barnen tröstar: Den kommer säkert ned igen. Men Lasses moster, som med intresse och allvar följer uppstigningen, fastslår bestämt: Nej, den bara stiger, å när den är högt upp så spricker den.

Pappa går in och lägger sig på soffan igen.

Farfar.

År 1950

har nu inte många dagar kvar. Vid Jul tar det ett djupt andedrag. Så suckar det ut och lämnar bokslut och anda till 1951. Det överlämnar konditori, studielokal, företagsnämnd, sjukrum, storkommun, dyrbara avlopp, nya markområden, skola och nya bostäder som tillgångar och ger det nya året en lokalt god start till nya krafttag. Det lämnar förluster av goda medarbetare, många icke infriade löften och förhoppningar och en fortgående oro för utvecklingen i den stora omvärlden på skuldsidan. Balansen visar ändå på det hela taget att 1950 var ett friskt år.

Åtta årgångar

av Gustavsbergaren äro nu fullbordade. En intressant krönika om fabriken och kommunen, skriven av en liten diskussionscirkel i ett växande samhälle. Det är nog inte många som har detta unika verk och jag kan inte förstå att man inte allmänt har sparat sina tidningar, som i framtiden kommer att vara värdefulla dokument. De har ju dock inte enbart varit avsedda som tillfällig förströelse. Nu kan man inte längre få en komplett samling, då vissa nummer ej finns att tillgå. — Det är intressant att bläddra igenom årgångarna och att erfara hur många önskemål som kunnat förverkligas. Det är snart bara de egna hemmen och Folkets hus, som står kvar bland förhoppningarna i startnumret. Jag tror att Gustavsberg har bestått provet.

Om några år

fyller bruket 125 år och händelsen kommer väl att firas i någon form, medan man en stund söker blicka tillbaka över tretton decennier. Men då får man ingen klar bild på porslinsbrukets historia. Vi saknar den röda tråden i utvecklingsskedet, i form av folkets biografi, bruksmuseum och hantverkets utveckling. En förnämlig samling av porslin finns nog, men borde inte också redskap och arbetsmetoder räddas undan glömskan. Och nog finns det väl kultur även från hem, högtider och sedvänja, som skulle kunna åskådliggöras som bättre värden än trångboddheten och krogarna för ett sekel sedan. Gustavsbergaren har sökt bevara en del i skrift och den ger nuets historia gratis till historieskrivarens fromma. Men var äro de krafter som räddar sambandet från begynnelsen?

Våra fornminnen

och bygdens äldsta historia borde också intressera en gustavsbergare. Men sällan höra vi något om människor och natur före 1827. Kanske Gustavsberg först då höjde sig ur havet — vad vet jag? Våra grannkommuner samlar och registrerar fornföremål, ordnar bygdemuseum, tecknar ned berättelser om seder och bruk och binder samman med historiens morgon genom att söka "lyssna till den granens susning vid vars rot ditt bo är fäst." Här ligger nykomlingen, industriungen Gustavsberg vid sidanom, liksom svävande i luften, utan att våga slå rot i naturens och bygdens underbart rika mylla.

Ett nytt halvsekel

står för dörren, vederbörligen firat redan vid 1950 års ingång. Åren rulla undan, seklerna svinna. Det är bara nuet som är beständigt och som följer med som en flotte på tidshavets strömmar. Ur vår lilla synvinkel är det en fantastisk och oändlig seglats mänskligheten gjort. Där ett halvsekel är som ett saltstänk från Farstaviken. — Varthän det bär vet vi inte. Vi vet endast att det går framåt. Och det är ju det som är det hoppfulla!

God fortsättning
och Gott nytt år!

LEKAREN

Soliga spalten

I var människas liv händer väl alltid någon gång att man säger eller gör något olämpligt, som man efteråt skulle önska att ha både osagt och ogjort.

För många år tillbaka, när min fru och jag var nygifta, så åkte vi en söndag med den underjordiska järnvägen till City Island för att bada. Alla vagnar var packade med folk, som skulle ut för att tillbringa en dag i det gröna. Min fru och jag stod som alla andra som ej hade sittplats och höll oss i läderhandtagen som hängde ner från taket i vagnen. Mitt emot oss satt en tant, som liknade en irländska, fet och frodig och tjock nog för fyra. Jag vände mig till min fru och sa på svenska: "Jag skulle önska att den där tjocka käringtusan försvann, så att en fem—sex stycken av oss kunde få sitta". Om en liten stund, reste tanten på sig, och när hon gick förbi mig, sa hon på klingande småländska: "Var så god och sitt, landsman, det är så trevligt att träffa artiga svenskar." Vid sådåna tillfällen skulle det vara skönt att ha ett litet hål i marken att försvinna i . . .

Georg Gustafson.

— Jag tänkte köpa en julklapp åt min man.
— Kanske en slips.
— Nej, han har helskägg.
— En pullover.
— Nej, han har långt skägg.
— Nå, vad sägs om ett par damasker.

—

— Jag skulle hälsa från mamma att skorporna hon köpte här i går var hårda som sten.
— Du kan hälsa din mamma att vi har bakat skorpor innan hon var född.
— Då kanske det var dom vi fick.

—

— Jag hade en förfärlig dröm i natt. Jag drömde att jag var kines. Och jag som inte kan ett ord kinesiska.

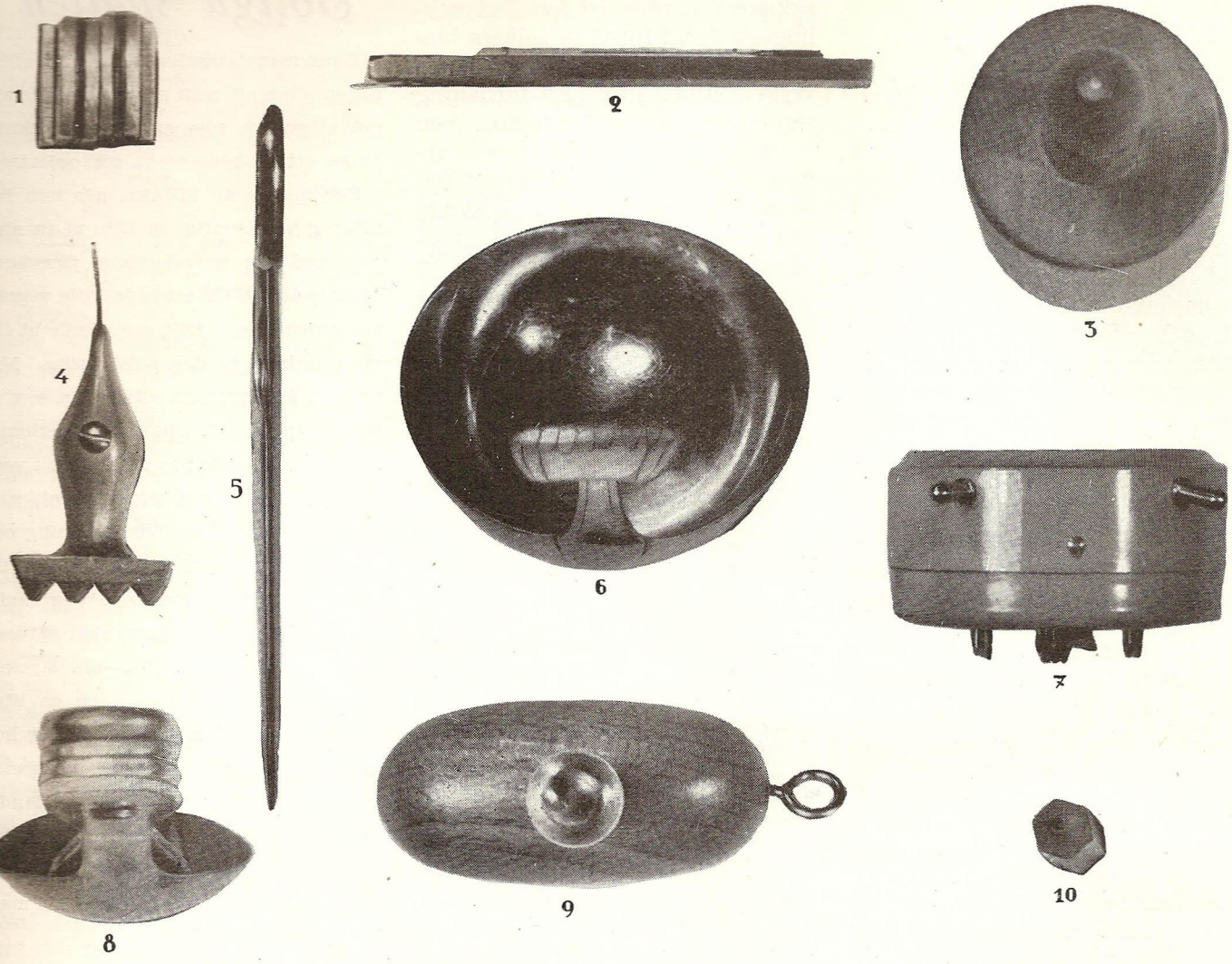

Stalands Möbler

önska alla Gustavsbergare en god Jul och gott nytt År — — — samtidigt som vi tacka för det gångna året. Det är vår förhoppning att Ni som gjort möbelköp hos oss är nöjda och glada för ett trivsamt hem.
Så hälsa vi alla gamla som nya kunder välkomna till vår utställning vid Folkungagatan vid Medborgarhuset. Våra "Bra möbler till låga priser" vänta kanske just på Er.

AB Stalands Möbler
Folkungag. 48. Vid Medborgarhuset.
Tel. 42 31 91, 44 31 68

Julpristävling

För några år sedan hade vi en populär pristävling, där det gällde att utröna vad för slags föremål fotografen hade fått på plåten under fotoorientering i sitt hem. Här har vi nu en ny Jultävling i samma form. De här föremålen finns i de flesta hem. Men vad föreställa de?

Först öppnade rätta lösning får 10 kr., tvåan får 5 kr. och trean Gustavsbergaren gratis under 1951. Lösningarna skola vara Red. tillhanda senast den 15 jan. Skriv "Fotopristävling" på kuvertet.

God Jul och Gott nytt år
tillönskas av
Gustavsbergs Mjölkförsäljningsförening u. p. a.

NU ÄR rätta tiden att lämna cykeln till vinterförvaring och renovering.

VÄND ER med förtroende till oss!

Med jul- och nyårshälsning

Bröderna Norlings Cykelservice

Tel. G. 411 Hästhagen 1

Swede Nelson

En berättelse av Georg Gustafson. Skriven med ensamrätt för Gustavsbergaren under vänligt medgivande av Dr Hilma Nelson.

"Skallota babianer — — djävla ohyra — — kopparfärgade satar ända in i hedenhös, jag ska fan ta mig lära er att inte snyta mina höns."... Talaren var Swede Nelson, trapper till yrket, känd och välkänd över hela nord-östra Canada. Jag hade beslutat mig för att besöka denna "historiska" person, om vilkens bedrifter, storlek och kroppsstyrka så många legendariska historier blivit spunna.

Så här såg scenen ut, när jag sakta kom paddlande upp för "Three forks river", som är en biflod till "Cain" och "Miramichi rivers" En öppning i skogen vid flodstranden med tre välvårdade "log cabins". Framför den minsta av dessa, som tjänstgjorde som ett kombinerat hönshus, vedbod och redskapsbod, stod en halvnaken jättegestalt. I ena handen hade han något som liknade en säck, men som vid närmare påseende visade sig vara en människa. Den andra handen gick upp och ner som på en dirigent, taktpinnen var ett avbrytet yxskaft. "Säcken" vrålade första tenor i högan sky och inifrån hönshuset tjöt en annan röst andra stämman. Detta tillsammans med kacklandet från ett tjugotal höns, grymtandet av ett par grisar och det ilskna skällandet av en byracka var en musikalisk utsvävning, som sent kan glömmas.

Jag skrek "Hello". Jätten vände sig om. "What in Hell — har du något att uträtta här så kom upp. I annat fall beat it". På samma gång högg han ett bra tag i bakdelen på "säcken", just där ryggen byter namn. "Är du Nelson"? frågade jag på svenska. "Joho, den skylten hängde dom på mej för 67 år sedan — What in — är du svensk ditt hällskotte... kom upp — kom upp, så ska du få se hur en gammal rospigg döper om ett par omvända halvbreeds". Så följde ett par extra slängar med yxskaftet, så stack han in handen i hönshuset och drog ut den andra storsångaren. Så följde en predikan, texten var visserligen inte tagen ur den "goda boken" men utläggningen var minst sagt kraftig och behövde ingen som helst förklaring och avslutades med: "Om jag får se er två skäggstrån av fan inom ett par mil från min cabin, så ska jag flå er levande och steka er över en sakta eld. Now beat it you two Belzebubs"!. Den goda boken nämner något om att bekräfta sina ord, det gjordes här också med ett par kraftiga s. k. dagsedlar. Dessa verkade som startskott. "Säcken" och andra stämman lät inget gräs växa i sina spår.

"Now let's shake hand, och kom in i stugan å ta en sup å en bit mat, var som hemma hos dig själv och tala om vart resan går..." Stugan hade tre rum och kök, allting skrubbat och skurat. Jag förvånades över att möta en ung flicka på 20 år eller däromkring, lång, slank och med kolsvart hår, blå ögon och brunbränd som en indian. "Min dotter Hilma", sade min värd. Tonen var nu helt annan, nästan vek och de förut så ilsket blixtrande ögonen hade en helt annan glans. "Hon är inte linhårig precis, men ögonen äro lika blå som himlen över Norrtälje". "Bry er inte om vad far säger", sade hon, "alltid när han haft ett av sina utbrott, så gör han sig till".

Färsk björnstek, söt potatis och andra doningar plus ett par droppar "livselixir" av en egen tillverkning, gjorde att pratkvarnen började mala. Som inga titlar fanns, så var där inga att lägga bort och bekantskapen var snart gjord. "Joho, sir du", började han, "dom här halvstekta djäklarna, som bor här uppe, stjäl hellre än dom arbetar. De sista månaderna har jag förlorat, utom ägg och höns, både redskap och proviant. Sen den s. k. civilisationen kom in här så behöver dom inte arbeta. Mat får dom ändå, och sina synders förlåtelse kan dom köpa för femti cent från den där långrockade himlalotsen på katolska missionen. Å du kan ge dej så många som både hoppar å nickar på att innan fan har tofflorna på sej i morgon bitti, så kommer den där svartrocken med kragen bak å fram, att vara här å tala om hur illa jag behandlat hans stackars får. Men då ska vi se om han kan gå på vattnet, för så sant som mitt namn är Nelson, så kommer det att bli en dopakt här". Jag tog en titt på de största händer jag sett i mitt liv, och inom mig beklagade jag innerligt den stackare, som fastnade i dessa skruvstäd.

Röster hördes utanför. Så knackade det på dörren. Min värds ansikte blev till en "studie i svart". Han var redan på väg att se vem den nya besökaren var, när flickan reste på sig. "Jag går jag far och du sätter dig ned". Att dottern var en gren av den gamla eken syntes genast, ty uppmaningen lyddes utan prut men med ett: "se till att dom går pronto, medans dom kan gå 'that is'." Så hördes en kvinnoröst: "Miss Nelson, Miss Nelson! Min man dör, tjuren har stångat honom. Får vi ta in honom? Kanske Mr Nelson kan hjälpa honom." Och in kom han buren av två pojkar. Nelson var redan på fötterna och lyfte den svårt sårade mannen upp på långbordet, som i hast blivit avröjt.

Hur utvecklade sig ett storskogens drama, till vilket jag var en tyst och undrande åskådare. Kläderna kom av, och ett stort blödande sår i skuldran och ett som såg värre ut i ljumsken, visade sig. Ett ben var brutet nedanför knät. Inga som helst livstecken.

Min värd och hans dotter gick snabbt till verket. Ett litet skåp togs in, och för min häpnande blick uppenbarade sig en full uppsättning kirurgiska instrument. Vant och lätt gick dessa oerhört stora händer till arbetet utan minsta spår av nervositet. Lika väl assisterade dottern sin far, de olika instrumenten levererade hon i hans händer utan hesitation. Såren rengjordes, blodflödet stillades och såret i skuldran syddes ihop. Han kände och klämde och sonderade såret i ljumsken. Lade på en kompress och lindade det utan att sy. Så fick gumman ett anfall och skrek och jämrade sig. "Tig käring", röt jätten. Så vände han sig till mig. "Släng ut trollet, antingen genom fönstret eller dörren. Hon har plågat den här fattiga fan i över tjugu år, och önskat livet ur honom sju dar i veckan, hon och dom där två oduglingarna som står där. Ut med er! Ut hela paketet!" röt han, och ut gick de.

"Benet är värst", mumlade han, "brutet på två ställen, fula brott, ett par revben har gått också, hålet i ljumsken är inte djupt, skuldran är värre, kommer att ta tid, stackars sate, titta på kräket, bara skinn å ben — å käringfan och hennes två bortbytingar feta som sju Faraos nöt".

Såren var omskötta, benet spjälat och hela överkroppen hårt lindad. Allt gjort med vana, professionella händer. Diverse flaskor kom fram och någon sorts medicin rördes ihop. En spruta i armen, sedan lyfte han den sjuke som ett barn och lade honom i en bädd som gjorts färdig. Andningen var nu jämnare och pulsen starkare och han sov lugnt och stilla.

Så gick han ut och talade vid gumman igen. "Han får stanna här tills han kan flyttas, och du", sade han åt en av pojkarna, "går in till stan i morgon och lämnar den här lappen på apoteket och kommer hit med vad du får". Pojken tittade under lugg. "De ä lång väg de", sa han. Jättens ton blev mjuk och vänlig. "Nu kära mor ska ni se till att han gör som han blivit tillsagd. Om han inte är tillbaks här före fem i morgon kväll, så kommer jag över till er och tar ut ryggraden på honom".

Så blev det lugnt igen. Jag hade önskat att få fråga om en del saker, men Nelson förekom mig. "Du ser ut, som

om du sett spöken", sade han. "Kanske det är rätt också, minnen som skulle vara döda för länge sedan kommer tillbakas, men man påstår ju att de döda går igen." Flickan kom ut. "Han är vaken nu far." — — — Jag kunde ej hjälpa att jag måste lyssna till konversationen mellan far och dotter. Den grova stämman fick en mjukare, finare klang, det grova, obildade språket hade försvunnit och lämnat rum för den fint bildade mannen, med en bakgrund av utomordentlig skolunderbyggnad. Här var en människa, som under en mask av ett hårt, hänsynslöst yttre dolde sitt verkliga jag. Varför?

Min nyfikenhet hade nått sin höjdpunkt, när Nelson kom in med armen full av groggvirke. "Om inte du har något emot att sitta uppe ett par timmar och prata, så ska vi fixa ett par groggar som skulle göra en roslagsskeppare grön av avund. Jag har grejor här som bara tas fram vid särskilt högtidliga tillfällen, och om vi i kväll ska släpa fram de gamla familjeskeletten ur glömskans garderober, så kan det vara bra att ha något som tar bort den sura smaken ur munnen. I synnerhet om man skall berätta om ett förfelat liv." Tonen skulle vara skämtsam, men hade en klang av vemodighet... "Salig Bellman skrev en gång:

Gubben är gammal — urverket dras
visaren visar, timmarna ilar
Döden sitt timglas har ställ vid mitt glas....

Du är den första svensk jag sett på mången god dag, och tillfället är därför passande..."

"Ja min kära vän, det var inte i går jag lämnade Sverige. Jag är född någonstans i Roslagen, var kan göra detsamma. Far min var präst, elva ungar fanns det i familjen. Min syster å jag var de äldsta. När jag var tre år gammal gifte far om sig, och sen vart det nio halvsyskon, en varje år... Martin Luthers lilla katekes trummades in med käppen. Mot överheten skulle man visa vördnad, om den nu representerades av patron själv eller yngste bokhållaren. Tala bara när man blev tilltalad och för övrigt hålla sin trut... Stor å grov var jag redan som pojke. Jämt fick jag höra hur jag 'arbetade för en men åt för två'. Till slut hade jag fått nog av katekes å stryk och för litet mat. Utan faderskapets vetskap och välsignelser, och som jag tror, till min styvmors stora glädje, och med 30 öre på fickan lämnade jag 'det hemmet där som barn en gång jag lekte'... Jag trampade hela vägen till Stockholm, tjuvmjölkade kor och stal ett par limpor, nog för att livnära mig på vägen.

Jag sökte mig ner till hamnen och på något vis, tack vare min storlek, krånglade jag till mig ett jobb som mässpojke på en båt till England. Där rymde jag och gick med en norsk båt till Amerika, rymde igen och seglade på en amerikansk båt på New-Englandkusten och hamnade slutligen i staden New-Haven och fick ett jobb som portvaktshjälpare på det stora Yale-universitet. Mitt arbete bestod i att sopa och hålla rent.

Här, ibland all denna lärdom, fick jag också lusten att lära. En av professorerna hade fattat intresse för mig och för honom framlade jag mina planer. Till min stora glädje lovade han att göra allt han kunde för att hjälpa mig. Nu blev det fart av. Jag läste på alla fristunder och tog nätterna till hjälp. Vad som ej kunnat slås i mig i Sverige gick av sig själv här. Törsten att lära kunde ej släckas, åren gingo och till slut kom den dagen, då jag tog min examen. Jag var då 21 år gammal och om jag också säger det själv, de betyg jag fingo kunde gjort vilken far som helst stolt.

Min bana som läkare började på ett av de större sjukhusen i Boston, och när min tid som "intern" (= kandidat) var uppe kom jag ut i livet som fullfläktad doktor. Jag hängde ut min skylt i en av de små städerna utan för Boston. Tack vare en god portion tur och kanske mest genom att humant bemöta mina patienter samt några lyckade kurer, hade jag snart en god praktik ibland den arbetande klasseen.

Jag var 30 år gammal när ödet i form av en svartsjuk äkta man, åter steg i min väg... Jag hade för en lång tid behandlat hans hustru för en bensjukdom och han fick i sin skalle att där var ett "förhållande". Mer än en gång ställde han till med små uppträden, sista gången i mitt mottagningsrum. Då brast mitt tålamod, och jag slängde ut honom huvudstupa utför trapporna. I min ilska över de orättvisa beskyllningarna använde jag kanske litet för mycket styrka, i alla fall skadade han sig så svårt att han en lång tid svävade mellan liv och död. I den följande rättegången gjorde han gällande, att han kommit till mig som patient, blivit brutalt behandlad och till sist slagen och utkastad. Så sant mig Gud hjälpe, — med undantag av utkastningen — så var allt annat lögn.

Jag tillbringade de nästa sex månaderna inom lås och bom och kom ut som en ruinerad man, nekad att vidare praktisera inom "The Commenwealth of Massachusets"... Ja nu skulle jag ju naturligtvis som alla hjältar gör, ha bitit ihop tänderna och kämpat för min förlorade ära... Jag gav äran fan och landade i staden Calais i staten Maine. För de få dollars jag lyckats spara köpte jag båt och tinor och började som hummerfiskare. Inom ett par månader hade jag lyckats att supa upp både båt och redskap och göra mig känd som en oregerlig vilde utan respekt för varken lag eller förordningar.

Canada värvade folk för sina skogsarbeten och jag följde med. Nu hade jag kommit till det stadiet att jag började grubbla över mitt öde, livets orättvisor i allmänhet och mot mig i synnerhet. Jag blev sarkastisk mot alla. Men mitt arbete tyckte jag om fast jag levde enstöringens liv. Arbetet är, som du vet, hårt men förtjänsten var bra och jag stannade och gjorde som Finska hären 'Söp å svalt men segrade tillika' — ända tills jag mötte mitt Waterloo i form av ett par skenande hästar. Det påstods att jag räddat livet på ett par stackars syndare. Hur det än var, så vaknade jag ett par dagar senare på ett sjukhus, lika väl inlindad som ett julpaket.

När ronden gjordes konverserade läkarna sig emellan på 'Cannuk-Franska'. Men jag förstod allt dom sade. Det hela gick ut på att 'den där har inga pengar och ju fortare vi blir av med honom, dess bättre är det...' Mina tankar om mina före detta yrkesbröder kan jag ej beskriva. Stor blev deras förvåning, när jag på deras eget språk, i mindre väl valda ordalag, talade om för dem vad jag tänkte om dem både som doktorer och människor.

Min popularitet steg ej nästa dag, som var söndag, då den katolska prästen höll gudstjänsten, naturligtvis på latin. Med en entonig Sing-Song-röst, som gick på mina nerver, började han sjunga mässan. Jag bad honom ryka och ränna ända in i det hetaste. Naturligtvis var det dumt av mig, men att tvinga en sjuk person att lyssna till en gudstjänst som man ej förstår eller önskar att höra, är också dumt.

Alla sköterskorna där var nunnor eller noviser, och på ett enda undantag när, skydde de mig som pesten. När de för någon orsaks skull måste tala vid mig, så var säker på att de hade ett stadigt tag i crucifixet eller en näve full av kulor från radbandet. Man kunde nästan höra dom mumla "Maledictus male spiritus" plus en bråte "Pater nosters"... Undantaget var en ung novis. Många godsaker smusslade hon till mig, hennes röst var mjuk och lugnande som olja på upprört vatten. Till slut vart hon helt anförtrodd att vårda mig, till stor lättnad för de andra och mig med. Och där min vän, förlorade kyrkan en blivande nunna! Inom en vecka var vi hopplöst förälskade i varandra. Vad

hon kunde se i en grobian som mig kan jag ej fatta än i dag.

Jag hade börjat att gå uppe och fick meddelandet att bolaget jag arbetat för hade betalt min räkning till en viss dato och att min innestående avlöning plus 100 dollars fanns att utkvittera på sjukhusets kontor, med en förhoppning att jag skulle göra mig osynlig så fort som möjligt... Tro mig, min vän, detta skedde 'on the double', men jag gick ej ensam. Det var i juni månad. I den kanot, jag köpte samma dag, satte jag den bästa kvinnan som någonsin trampat ett par skor, paddlade nedför "St. Croix" till Woodland i Staten Maine, och där vigde vi oss...

Nu var mitt vilda liv slut. Hit till denna plats kom vi och köpte mark. Husen du ser här byggde vi tillsammans och jag slog mig på pälsjägarens yrke. Hon skötte ekonomien, jag skötte arbetet. Mig, som inga lagar och tömmar kunnat hålla, tyglade hon lätt och lekande med ett par ord. Lyckligare äktenskap har kanske funnits, men Gud skall veta att det ej funnits många. Och när för 22 år sedan vår dotter föddes, kände jag mig rikare än själva kung Midas... För 7 år sedan dog hon... Vår fader i himmelen vet att jag sörjde mig sjuk till kropp och själ... Hon var för god att få leva..."

Stora tårar runno nedför de bruna kinderna och de breda skuldrorna hävdes... Jag ville så gärna säga något men ord fattades... Så hörde jag flickans vänliga röst. "Far det är första gången jag hört VÅR historia, har du glömt att jag också tillhör familjen..." Vad han svarade på det vet jag inte. Jag måste ut i det fria och ville också lämna dem ensamma...

När jag kom in igen var flickan ensam. "Far har gått och lagt sig", sade hon, "sen mor dog är han ej sig själv. Tungsint och bitter, aldrig riktigt glad. Mor är begravd i dungen här utanför. Där kan han sitta i timtal. Han är hjälpsam mot alla och tål allting utom tjyvar och lögnare. Skrymtare och skenheliga skulle må bättre om de lämnade honom i fred. Men," tillade hon leende, "han skäller hårdare än han bits... Nu ses vi i morgon..." Jag satt en lång stund och reflekterade över vad jag hört denna kväll... Livet är en hård skola.

Jag vaknade vid ett "Hej sjusovare! Dags att äta." Där stod min värd, ingen skjorta, bara byxor och moccasiner. I pannan på spisen fräste fläsket och potatisen. På bordet låg rykande varma och nygräddade biscuits.

Jag var färdig att ta avsked av mina nyförvärvade vänner, när en besökare dök upp. "Vad var det jag sade dej i går kväll, här kommer fans morbror i all sin prakt och härlighet, svart rock å allt som hör till uniformen." Prästen kom fram. Utan att hälsa sade han i en brysk ton: "Jag har en sjuk församlingsmedlem här, för mig till honom! Och en annan sak", tillade han, "man har sagt mig att ni överfallit och nära nog slagit livet ur två andra medlemmar i min församling — — —. Jag vill bara upplysa er om, att om detta upprepas, skall ni ej bli gammal här... Var är den sjuke?"

Barometern i broder Nelsons ögon visade på storm och ett oväder var i antågande. Men flickan tog hand om situationen. "Hur vågar ni att komma hit och kommendera. När den sjuke är frisk nog att flyttas, får ni tala vid honom — — men in i vårt hus sätter ni aldrig er fot. Att två av era får fick en avbasning i går är sant, dom stal, och det vet ni lika väl som jag. Försvinn!" Prästen blev röd som en kokt kräfta i ögonen. "Vet du vem du talar till flicka? Jag är här med rätten av en församlings herde, jag fordrar att bli åtlydd."

Nelsons röst kom naturligt lugn och bestämd. "Här lyds intet annat än på mina order. Er rätt sitter i tån på min sko, och broder, den känner för närvarande en magnetisk dragning mot nedre ändan av din ryggrad. Din föregångare var en hedersman och vi kom väl överens. I över 20 års tid arbetade han på att hjälpa folket här och i lika lång tid hjälpte jag honom, glatt och utan erkänsla. Du, din Belzebub, försöker att bli min mästare istället för vän. Du, en herrans ödmjuka tjänare, retar folket till galenskaper med dina svavelläror. Var fan skall tron bygga bo, när den har sådana apostlar. Sen kommer du hit å tar dej ton också! Hut ditt helsicke! Jag har aldrig i mitt liv lagt hand på en andans man, men ju mer jag tittar på dej, desto större blir lusten att slänga dej ända in i det rödglödgade infernot. Och där möter du nog Loyola, din stora mästare. Ge dej iväg innan jag förlorar tålamodet och hyvar dej i floden." Han tog ett steg framåt, men svartrocken hade gjort helt om och piruetterade nedåt vägen med hundrametersfart. "Förbannade byke", mumlade Nelson. "En vacker dag får jag nog lov att aga den där lymmeln". —

Så skildes vi åt för att mötas många gånger senare. Jag räknade mig som "Swede Nelsons" bästa vän till hans död i juni 1949. Hans dotter, Dr Hilma B. Nelson, är för närvarande en av de yngre och mest framstående ögonspecialisterna vid ett av Statens större sjukhus. Den vänskap som existerade mellan hennes fader och mig har fortsatt oss emellan. Det är med hennes fulla vetskap och tillåtelse som denna skildring av en "Rospigg" i förskingringen har skrivits.

(Eftertryck förbjudes)

VÄLSIGNELSEN

Jag har stannat i kväll vid min faders grav.
Det är ro där han är, det är ro i min själ.
Och jag minnes allt gott och ljust han gav,
hur i kärlek han ville mitt väl.

Det finns något, som aldrig blir gömt i jord,
något frälsande stort, som står heligt kvar.
Och jag böjer mig ned och min kärlek får ord:
Jag välsignar ditt minne, far.

Och en gång, sedan natten nått min dag,
står du, barn, vid din faders grav som jag.
Må jag leva så att du signar min mull
för mitt minnes, min kärleks skull.

NILS-MAGNUS FOLCKE.

Tvillingbjörnarnas Födelsedag

SAGA
AV FARBROR GÖSTA
TECKNINGAR
SVEN JONSON

Långt inne i skogen, dit inga människor brukar finna vägen, bor Björnfar och Björnmor med sina tvillingar Bimse och Bamse. De har en varm och rymlig bostad i en klyfta i berget, där fallna träd bildat ett präktigt tak till skydd mot regnet. På Björnebos solsida finns en stor, vacker äng av gräs och mjuk mossa och här tumlade de båda björnungarna muntert omkring en vacker dag i somras. Björnmor höll just på med att laga middag, då Björnfar kom från skogen med ett fång av de härligaste björnhallon. "Hör du, Björnmor", ropade Björnpappan, "på söndag är det ju ungarnas födelsedag. De fyller ju hela fem år. Ska vi inte ha fest den dagen?" "Jo, det har du rätt i", svarade Björnmor. "Vi bjuder in alla våra grannar på björnhallonkalas och gör oss en glad dag." Björnbarnen hörde med förtjusning på Björnmors förslag. "Snälla pappa", ropade Bamse, "får vi bjuda hit en människopojke också?" "Ja, och en flicka!", föll Bimse in. "Åja, gärna det. Men det måste vara snälla barn och var finns dom? Jo, vänta, vi ska fråga domherren!" Den lilla fågelpappan satt på en björkgren och putsade sin röda väst, då Björnfar kallade på honom. "Du, som har sett dig omkring litet i världen, kan du säga vilka två barn vi ska låta komma med på födelsedagsfesten?" "Kvidevitt", sa' domherren, "där nere vid de röda stugorna finns många trevliga och glada barn. Låt mig välja ut två av dem!" Och så gav den lilla fågeln sig iväg. Högt mot den blå himlen flög han för att få överblick. Där nere låg de röda stugorna. Han sänkte sig i vida cirklar och slog sig ned i ett träd intill vägen. "Se där, där brukar det finnas en kärve för oss småfåglar till julen!" Han flög till stugan, svängde om hörnet och fick syn på en fröholk intill ett fönster, där han satte sig att äta middag. Då såg han innanför fönsterrutan två glada barnaansikten, en flickas och en pojkes. Han hoppade genast över till fönsterblecket, knackade med näbben på rutan och kvittrade: "Vill ni vara med på björnbarnens födelsedagsfest?" "O, ja", jublade barnen, "när får vi komma?" "Håll er färdiga på söndag morgon!", sa' domherren och så flög han åter till Björnebo. —

Söndag morgon var inne. Vid fönstret i den röda stugan satt pojken och hans syster med näsorna mot rutan, förväntansfullt tittande och lyssnande. Då hörde de något komma rullande på skogsvägen, och se där, en liten nalle kom dragande en den allra näpnaste lilla vagn, i vilken en annan liten björn satt och körde. Vagnen stannade vid barnens dörr och då förstod de att de skulle få åka i vagn till födelsedagsfesten. Sedan de klappat om björnkamraterna av rena förtjusningen, satte de sig opp i vagnen och så drog Bimse och Bamse i par det lilla ekipaget in i skogen, medan pojken och flickan turades om att sköta tömmarna. När de kommit ett stycke in på den slingrande stigen, förbi den vackra tjärnen, där näckrosorna blomma, hörde de sorl och tassande bakom sig. När de vände sig om, fick de se en lång rad av skogens djur, som följde efter den lilla vagnen. Först kom ett par ekorrar muntert smackande: "Vi ska också till födelsedagskalaset!" Efter dem hoppade två harar, som då och då satte sig på bakbenen vid stigens kant för att heja på några igelkottar och mullvadar, som hade svårt att hinna med. Några mörkbruna mårdar i sina vackraste söndagspälsar lunkade bredvid ett par flåsande grävlingar, som följdes av två glada grodhoppetossor och några skogsråttor. Sist i raden trippade de rödbruna rådjuren, Mickel räv med sin fru och det stolta älgparet, som barnen ofta sett i blåbärsskogen. Skogens alla fåglar flög kvittrande från

träd till träd jämsides med den lustiga skogskavalkaden. Framme vid kröken mot Björnebo satt ugglemor och ugglefar och blinkade klar körväg och visade riktningen med sina vingspetsar. —

Just som Björnfar hissade flaggan svängde björnungarna in med vagnen på ängen, där Björnmor dukat upp till fest. På stora näckrosblad serverades de välkomna gästerna björnhallon, blåbär och vispgrädde. Du skulle se hur ögonen lyste på pojken och flickan, hur mullvaden smackade och hararna gjorde volter av glädje. Igelkottarna åt så de blev vita om nosen, grävlingarna blev så ivriga att de körde trynena rakt genom näckrosbladet, medan de näpna rådjuren med god smak tävlade med rävparet att göra heder åt måltiden. Fåglarna flög från den ena till den andra för att få sig en smakbit och björnfamiljen hade full sysselsättning med att bjuda påfyllning. Så tog Björnfar till orda och höll sitt välkomsttal, som han hade haft sånt besvär med att tänka ut på morgonen. Tvillingbjörnarna blev något till häpna, när deras gäster från skogen nu steg fram i tur och ordning för att gratulera och överlämna sina presenter. Det var leksaker av tallkottar och rötter, vackra stenar och vackra blommor. Flickan hade sytt ett näpet förkläde åt Bimse och pojken gav sin röda boll åt Bamse. —

Mätta och belåtna slog barnen och skogsdjuren sig nu ned på ängsgräset. Alla småfåglar samlade sig i den vackra björken. På de nedersta grenarna satte sig trastarna, över dem kom rödhakarna, lövsångarna och en hel del flugsnappare och talgoxar. På de mellersta grenarna satt bofinkar, domherrar och grönsiskor och överst lärkorna och svalorna. I toppen tronade några näktergalssolister.

Skatan höjde sin taktpinne och mäktigt brusade Skogsdjurens paradmarsch från den jublande fåglaorkesterns strupar. Aldrig förr hade flickan och pojken hört något så vackert. De klappade förtjust i händerna och alla gäster gav på sitt sätt sitt bifall till känna. Älgarna och rådjuren stampade med frambenen, igelkottarna strök sig mot varandra, så att det raspade, skogsråttorna och mullvadarna visslade, hararna och ekorrarna flaxade med öronen och rävarna och mårdarna viftade med sina svansar.

Nu blev det flickans tur att sjunga, medan pojken ackompanjerade på sitt munspel. Och så lockade hon dem alla med i en rolig visa, där alla djurens stämmor föll in i en sällsam mässa. I en ringlande långdans ledde pojken dem till slut till lekar och upptåg. Man dansade "Räven raskar över riset", härmande varandra. Hoppetossorna dansade alldeles ensamma "Små grodorna" och björnungarna ville ideligen leka "Björnen sover". Ja, det var den gladaste födelsedagsfest som någonsin firats i skogen. — Medan man vilade sig efter de ystra upptågen, bjöd Björnmor omkring läskande björksaft i näverstrutar. Nu passade älgfar på att säga några snälla ord som tack för Björnebofamiljens gästfrihet och så hurrade man för födelsedagsbarnen.

Solen hade sjunkit till trädtopparna, när festen i skogen var slut. Sedan fåglakören sjungit en vemodig avskedssång, satte de två barnen sig åter i den lilla vagnen och så rullade Bimse och Bamse dem hemåt. Snart var de åter vid sin stuga och när månen lyste in genom deras fönster sov de så sött i sina sköna sängar.

När pojken och flickan vaknade nästa morgon, trodde de att de hade drömt alltsammans om de rara tvillingbjörnarnas födelsedag.

Gustavsberg-Ingarökretsen av Svenska Röda Korset
önskar sina medlemmar och vänner
EN GOD JUL
och
GOTT NYTT ÅR.

Vi önska Eder alla en fröjdefull Jul

Gustavsbergsgillet.

God jul —
Gott nytt år
tillönskas
medlemmar och vänner.
Gustavsbergs Idrottsförening.

God Jul och
Gott nytt år
tillönskas alla gustavsbergare.
Arbetsledare- och tjänstemannaorganisationerna.

Alla Gustavsbergare
tillönskas
GOD JUL
och
GOTT NYTT ÅR
Lokalavdelningen av A. B. F.

En fridfull Helg
tillönskas medlemmar och
vänner av
Gustavsbergs Lottakår

Medlemmar och vänner
tillönskas
God Jul och
Gott nytt år
Gustavsbergs Konstförening

God Jul och
Gott nytt år
tillönskas alla gustavsbergare
av
Sv. Fabriksarb.-förb:s Avd. 205.

En God Jul och Ett Lyckosamt År 1951
önskas alla i samhället
boende av
Gustavsbergs Soc.-dem. Arbetarkommun.

Medlemmar och vänner
tillönskas
God Jul och
Gott nytt år
Mörtnäs Soc.-dem. förening

Varje Gustavsbergare
tillönskas
GOD JUL
och
GOTT NYTT ÅR
Sv. Lantarb. förb:s Avd. 182.

God jul —
Gott nytt år
tillönskas alla och envar av
Gustavsbergs Soc.-dem. Kvinnoklubb

Gustavsbergs Folkparksförening
tackar medlemmar och publik för det gångna året
och tillönskar
God Jul och
Gott nytt år

Diskussionscirkeln
FORUM

tillönskar
GUSTAVSBERGARENS
läskrets
GOD JUL och
Gott Nytt År!

Unga och gamla
Tillönskas GOD JUL
och GOTT NYTT ÅR
av
UNGA ÖRNAR

Min hobby

II.

Med mitt bidrag till ovannämnda rubrik, ber jag som inledning, få citera några rader ur den välbekanta sången om "Uppland".

"Här just om våren lärkorna sjunga,
så som man aldrig på jorden dem hör,
medan kring slätten skogarna gunga
väckta till jubel av vindarnas kör."

Det var i denna miljö, som skalden här besjunger så, som jag i minnet alltid bevarar bilden av Uppsalaslätten, som jag fick uppleva den på min väg till och från skolan, och det var då, jag först kom i beröring med vad man kallar naturen. Här var det slätten med sina åkrar och ängar och steniga skogsbackar, den höga fria rymden, och den oändliga horisonten, allt detta kom att fästa sig starkt i mitt barnasinne. När jag sedan något senare i tiden fick uppleva den verkliga konsten, i vackra tavlor, av kända konstnärer, då tyckte jag mig ibland ha funnit klarhet i, vilka möjligheter framtiden skulle kunna bjuda mig i fortsättningen. Jag hade nu fått anställning som målare vid Uppsala Kakelfabrik, och att måla och teckna hade nu även blivit mitt käraste fritidsnöje. Jag hade alltid en önskan, att jag skulle få lära mig, att som dessa konstnärer, i stilla beundran inför den vackra naturen, kunna återge de motiv, som alltid skänkte mig stor glädje i min målning. Ja, någon undervisning i den ädla målarkonsten, blev mig aldrig förunnat, med undantag, för ett par terminer i Tekniska skolan i Uppsala, i frihandsteckning och därjämte en liten aning perspektivlära. Och detta var ju bra att ha. Bestämde mig i alla fall att gå min egen väg. Och därmed blev trots allt målningen min hobby.

Carl Petterson.

III.

Det är ej utan anledning som hobbyn att samla frimärken blivit belönad med titlarna: "The King of Hobbies" och "The Hobby of Kings". Tack vare dessa små internationella sändebud har många ledande statsmän funnit vila, avspänning och glädje. Franklin Roosevelt, som var en framstående filatelist, förklarade ofta, att han genom umgänget med sina frimärken lyckades vinna den rekreation, som han så väl behövde.

Men frimärkssamlandet skänker oss inte endast avkoppling och förströelse, det befordrar även vårt ordningssinne, vår iakttagelseförmåga och strävan efter precision. Ur pedagogisk synpunkt skulle säkert mycket vinnas, om skolungdomens intresse för frimärken gavs en sådan inriktning, att samtidigt dess geografiska, historiska och kulturhistoriska kunskaper berikades. Ungdomens känsla för estetiska och konstnärliga värden skulle kunna stimuleras och även på många andra områden har våra skolor möjligheter att utnyttja intresset för frimärkssamlandet i undervisningens tjänst.

För min egen del har intresset för frimärken skänkt mig många vänner och bekanta runt om i världen. Det är män och kvinnor — kvinnliga frimärkssamlare är ej så sällsynta som man skulle tro — från alla samhällskategorier, såsom affärsmän, järnvägs- och postmän, läkare, vetenskapsmän och advokater; en av dem är t. ex. domare i en utländsk appellationsdomstol. Tyvärr har den världspolitiska situationen allvarligt försvårat möjligheterna att knyta nya kontakter eller att vidmakthålla de förbindelser, som man redan erhållit.

Vad skall man nu samla? Och hur skall man samla?

Ja, den som ändå kunde besvara de där frågorna på ett tillfredsställande sätt! Själv anser jag mig ej kunna utföra konststycket utan jag nöjer mig med att blott anföra några synpunkter.

De som syssla med frimärken skiljer strängt på två kategorier: frimärkssamlare och filatelister. Till den första kategorien räknas den, som endast söker fylla rutor i större eller mindre album. Filatelist däremot är den, som inte endast ordnar sina märken i album eller dylikt utan dessutom klassificerar desamma systematiskt i kronologisk ordning alltefter upplaga och med hänsyn till skiljaktigheter i fråga om färgnyanser, bildmotiv, tryck, papper, vattenstämpel, tandning, avstämpling m. m. Därmed är emellertid inte sagt, att man kvalificerar sig till filatelistklassen även om man händelsevis skulle råka upptäcka att på Hannover-mässans märke 1949 fartyget går baklänges med fulla segel eller att vinden blåser röken från ett fartyg och en fabriksskorsten åt var sitt håll på det 9-marksmärke, som Finland utgav i fjor med anledning av Världsskogskongressen. Med hänsyn till vad man samlar talar man om generalsamling, specialsamling och motivsamling. Med generalsamlare menar man den som samlar märken från hela världen. Då antalet utgivna olika märken uppgår till cirka 100 000 och det sålunda är förunnat endast ett ringa fåtal att åstadkomma en komplett generalsamling får de flesta generalsamlare nöja sig med en mer eller mindre reducerad sådan. Detta är troligen en av anledningarna till att det stora flertalet samlare i stället har gått in för att lägga upp specialsamlingar. I första hand söker man väl lägga upp en så fullständig samling från sitt eget land, som man har möjligheter till. De dyrbarare rariteterna får man i de flesta fall avstå från. För oss svenskar kan det även vara lämpligt att samla de övriga nordiska ländernas märken. Men man kanske inte är nöjd ändå utan söker ännu något land, som i ett eller annat avseende skulle kunna erbjuda något av intresse. Valet kan vara svårt, ty varje land har alltid något speciellt, som verkar tilldragande och lockande. Men ofta är det de ekonomiska synpunkterna, som

Prov på motivsamling.

fäller avgörandet. En del länder ger årligen ut en mängd nya märken, även av högre valör, varigenom många samlare av ekonomiska skäl måste avstå från att samla just dessa länder. Så har t. ex. Ryssland utgivit över 1 000 märken enbart under sovjetregimen. De är i allmänhet synnerligen tilltalande men också ganska dyra. Däremot ger USA ut endast 12 märken årligen enligt en lag, som antogs den 2 juni i år.

En specialsamling av luftpostfrimärken kan läggas upp på ett intressant och tilltalande sätt. Andra specialsamlingar kan exempelvis omfatta s. k. block, strip, helsaker, helbrev, förstadagsbrev.

En viss typ av specialsamling är den s. k. motivsamlingen. Att lägga upp en dylik är inte alltid lika lätt som att ordna en landssamling. Det är många problem som möter. Innan man börjar uppläggningen måste man exempelvis överväga, huruvida man skall ordna samlingen landvis eller kronologiskt. Ett motiv som är synnerligen populärt att samla är idrottsmotivet, som förekommer på cirka 400 märken. Andra intressanta motivsamlingar kan omfatta konst (assyrisk, bysantisk, egyptisk, grekisk, romersk, gotisk), kompositörer, författare, konstnärer, vetenskapsmän, blommor, djur o. s. v. Risken med motivsamlandet är emellertid, att man lätt låter motivet vara huvudsaken och glömmer bort frimärket. Då kommer man helt bort från det filatelistiska samlandet.

Monteringen, d. v. s. uppsättandet av frimärket på albumbladet, är en synnerligen viktig detalj. Samlar man endast huvudtyper kan man med fördel använda blad med förtryck och då kommer ju själva placeringen ej att bereda en några större problem. Sådana förtryckta blad finns numera av synnerligen tilltalande utseende. Fördelen med dessa blad är att man snabbt ser, vilka märken man saknar, men detta är samtidigt en nackdel, ty ett blad med många tomma rutor blir ofta tråkigt. Vill man driva specialiseringen längre och ha med exempelvis ett flertal färgnyanser, par strip och block är man hänvisad till att själv arrangera en montering, som skall vara överskådlig, riktig och estetiskt tilltalande. Man får då använda blad utan förtryck, antingen finrutade eller helt blanka. Vid monteringen tar jag för min del alltid större hänsyn till att sidan får den rätta avvägningen med avseende på märkenas utseende, form och färg än att valörerna kommer i rätt ordningsföljd.

Ett monteringssätt, som jag funnit mycket tilltalande är att först montera

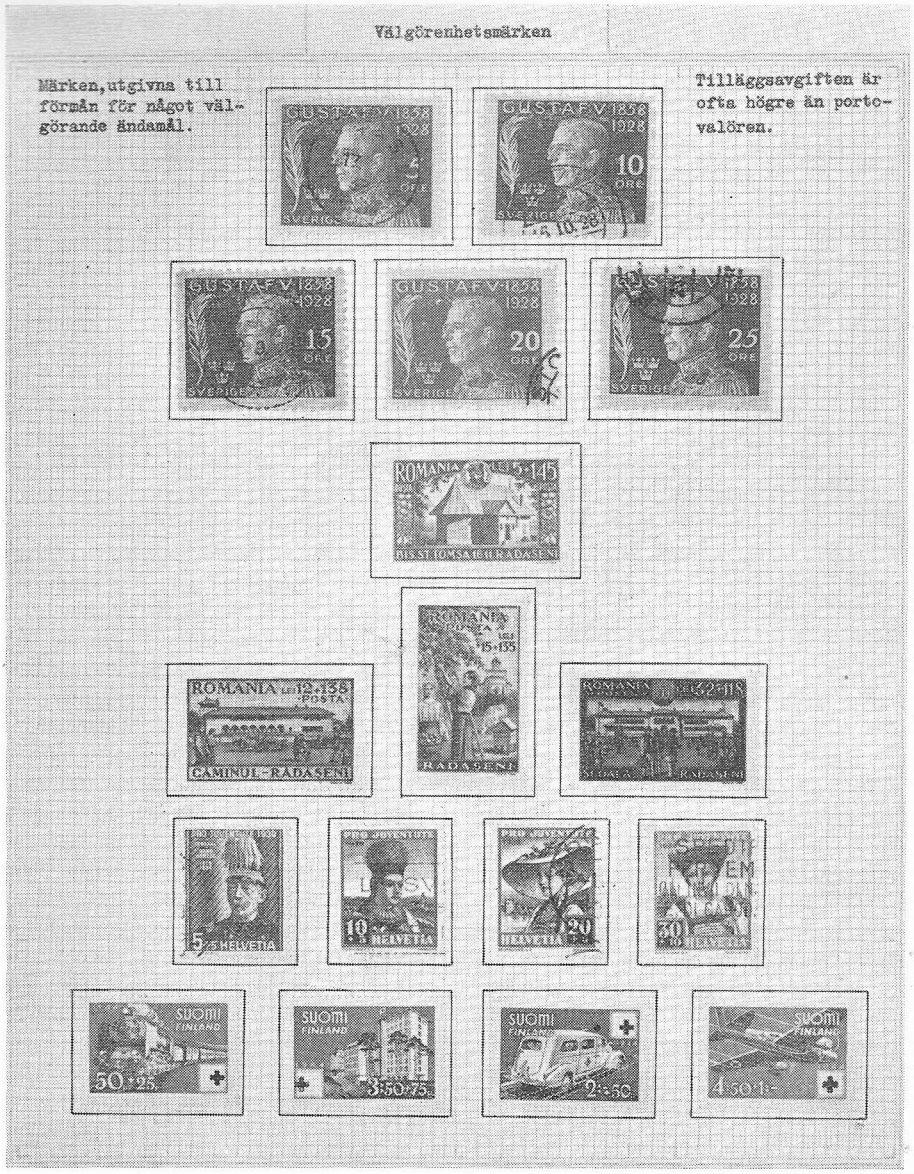

Prov på placering av specialmärken.

märkena på små kartongbitar, som man sedan kan flytta hur mycket som helst, utan att märkena tar någon skada. Efter att ha försökt med olika färger har jag slutligen fastnat för den rent vita.

Nu säger kanske mången: den där hobbyn skulle nog vara något för mig men hur ska jag skaffa märken? Ja, sätten är många men ett av de bästa vore säkerligen att taga anställning vid FN i Lake Success, som får närmare 3.000 postförsändelser pr dag och därigenom blivit ett sannskyldigt paradis för samlare. Men vi andra får söka egna vägar. För min del har jag bl. a. köpt s. k. kilovara och därigenom fått en mängd dubbletter för byte. Det är alltid med en viss spänning, man söker igenom en sådant paket. Har man tur kan man få ett paket med ganska gott innehåll men hur ofta har man det! Ej sällan får man anledning att vara allt annat en belåten. Som t. ex. när jag tillhandlade mig ett kg. kolonialvara, som enligt frimärkshandlarens "garanti" — jag vill ej göra mig skyldig till någon extra reklam genom att uppge namnet — skulle innehålla minst ett märke av högre valör. Märket fanns verkligen, men det saknade en stor bit av övre högra hörnet! Att märkets katalogvärde var 10 dollars förbättrade ej saken, i all synnerhet som innehållet i övrigt ej var av något större intresse.

Så vitt jag vet finns här i Gustavsberg ganska många frimärkssamlare och man har nog anledning räkna med att ännu flera kan bli intresserade.

Skulle det ej vara möjligt att nu realisera en tanke som redaktören för Gustavsbergaren vid flera tillfällen framfört att reservera en eller ett par kvällar i månaden för att samla och byta såväl erfarenheter som frimärken?

Walter Weimark.

Födda:

12 okt.: Siv Birgitta, d. t. montör Karl Viktor Jonsson och h.h. Inga Elisabeth f. Hallin, Hästskoväg. 10.

17 okt.: En dotter t. fabr.-arb. Hans Haldor Hagberg och h.h. Nanny Frideborg f. Elfström, Hästhagsvägen 5.

22 okt.: En son t. fabr.-arb. Ture Herbert Norman och h.h. Aina f. Pettersson, Hästskovägen 4.

23 okt.: Bengt Anders, s. t. montör Bengt Ragnar Eriksson och h.h. Agnes Ingeborg Gunhild f. Trapp, Hästhagsvägen 10 a.

25 okt.: Maud Margareta Elisabet, d. t .fabr.-arb. Karl Otto Johansson och h.h. Märta Elisabet f. Zakrisson, Hästhagsvägen 3.

28 okt.: Berit Eva Kristina, d. t. fabr.-arb. Sven-Erik Törnsten och h.h. Hanna Viktoria f. Olofsson, Hästhagsvägen 1.

8 nov.: Annelie Margareta, d. t. snickaren Gustaf Linus Hallstener och h.h. Karin Margareta f. Wiberg, Mörtnäs 1: 206.

Vigda:

Verkst.-arb. Karl Egurd Nyman, Mörtnäs, 1: 458 och Kirsti Kaarina Ketola, Pihlava 8, Björneborg, Finland.

Döda:

13 okt.: Änkefru Maria Christina Holmgren f. Hellenius, Mörtnäs 1: 207. *74 år.*

24 okt.: Fröken Josefina Olivia Andersson, Algatan 2. *72 år.*

1 nov.: Fru Katarina Elisabet Lundin f. Ringel, Grindstugat. 4. *51 år.*

9 nov.: Änkefru Karolina Kristina Eriksson f. Elf, Ålderdomsh. *88 år.*

11 nov.: Porslinsarb. Eduard Teekel, Mariaplan 10. *55 år.*

15 nov.: Smörjaren Johan Fabian Jonsson, Kullen 7. *69 år.*

Prenumerera

i god tid på

Gustavsbergaren

för år 1951!

Använd närslutna postgirokort!

Anmäl ändrad adress!

Red.

†

Civilingeniören *Axel Samuel Wilhelm Odelberg* avled den 24 november 1950, i en ålder av 77 år. Han var ingeniör vid fabriken från 1895 och dess verkställande direktör från år 1924 intill dess fabriken övergick i KF:s ägo. Odelberg var en vägröjare i dubbel bemärkelse, dels för konstindustrins internationella utbyte, dels för vägväsendets utbyggnad inom landet. Meddelandet om Axel Odelbergs frånfälle nådde oss just som tidningen färdigställts. Hans minne och gärning belyses närmare i nästa nummer av Gustavsbergaren.

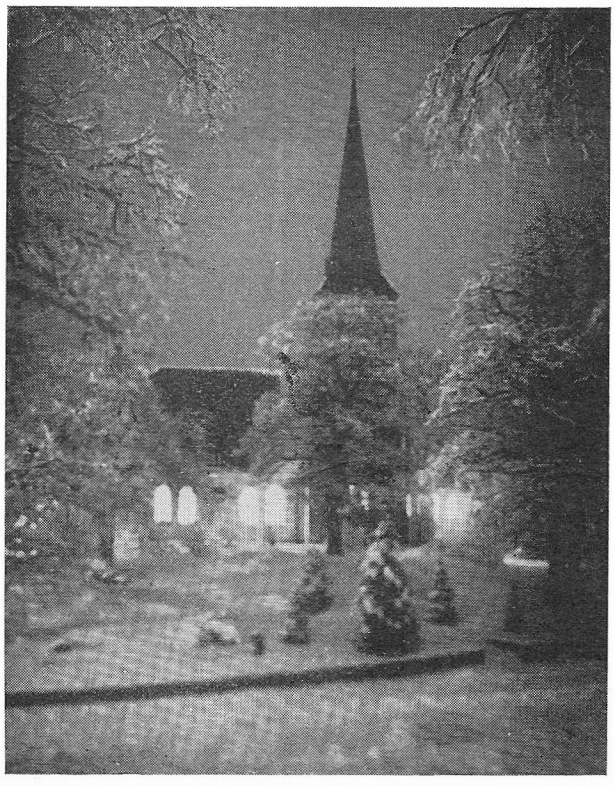

Predikoturer Gustavsbergs Kyrka
under Jul- och Nyårshelgen

JULAFTON Kl. 11 Högmässa Pastor Hedin

JULDAGEN Kl. 7 Julotta Hallin

ANNANDAG JUL Kl. 11 Högmässa Wilson

NYÅRSAFTON Kl. 11 Högmässa Kamrer John Ericson

NYÅRSAFTON Kl. 23.30 Nyårsvaka Hallin

NYÅRSDAGEN Kl. 11 Högmässa Hallin

En enhetlig *världskultur*

Vår uppgift är att hjälpa till så att det uppstår en enhetlig världskultur med sin egen åskådning, på sin egen grundval av ideer och med sin egen allmängiltiga tendens. Ögonblicket är lämpligt, ty det är första gången i historien som både den yttre ramen och den inre mekanismen för en enhetlig värld samtidigt är tillgängliga, och det är likaledes första gången som människan har ägt medel — i form av vetenskapliga upptäckter och deras praktiska tillämpning — att lägga en världsomfattande grundval, tack vare vilken fysiskt existensminimum åt hela arten människa kan säkras. Och uppgiften kräver en lösning, ty för närvarande står två livsåskådningar gent emot varandra, en i väster och en i öster, vilket inte bara lägger hinder i vägen för enhetsverket utan hotar att bli upprinningen till en öppen konflikt.

Dessa två åskådningar kan man beteckna som två över-nationalismer. Eller som individualism kontra kollektivism. Eller som den amerikanska metoden att leva kontra den ryska. Eller som kapitalism kontra kommunism. Eller som kristendom kontra marxism. Eller som ett halvt dussin saker till kontra ett halvt dussin andra — motsättningen kvarstår som ett faktum. Liksom det faktum, att kring vardera ståndpunkten kristalliserar sig hundratals miljoner människovarelsers liv och tankar och politiska önskemål.

Kan den öppna konflikten undgås, motsättningarna förlikas, antitesen upplösas i en högre syntes?

Jag tror, att detta inte bara är möjligt, utan att det på grund av evolutionens obevekliga logik *måste* ske — jag bara vet inte, om det kommer att hända före eller efter ännu ett krig.

Eftersom ett nytt krig blir något så fasaväckande, att det kommer att förrycka det mänskliga framåtskridandet med århundraden, är jag på det klara med, att vi framför allting annat måste sträva att åstadkomma denna syntes tillräckligt snabbt för att förebygga en öppen konflikt.

I denna vår strävan måste vi lämna alla dogmer å sido — kasta dem över bord, vare sig det är teologiska dogmer eller marxistiska dogmer eller filosofiska eller något annat slags dogmer: Öster och Väster kan inte enas om en gemensam grundval för framtiden, för så vitt de inte upphör att slunga det förflutnas fixa idéer emot varandra.

Med detta utdrag från Aldous Huxleys bok "Människornas rike på jorden" avslutar vi vår inblick i den idévärld författaren lagt fram till sina medarbetare i Unesco. Det är ett framtidsprogram, som vill inrikta mänskligheten på internationellt samarbete för uppfostran, undervisning, vetenskap, kultur och bildning. Där människorna själva och inga andra bär ansvaret för utvecklingen.

Red.

Ty detta är vad en dogm är: en utkristallisering av ett under en viss epok förhärskande tankesystem. Vissa dogmer härstammar från ett något senare förflutet än andra. Men detta gör dem alls inte mindre riskabelt omoderna.

De två just nu antagonistiska livsåskådningarna skiljer sig egentligen bara i en enda punkt: förhållandet mellan den enskilde och samhället. Men denna enda centrala skiljaktighet skapar skiljaktigheter på vartenda ett av de områden, som vi har till uppgift att syssla med, och på många andra. Den ligger till grund för skiljaktiga moraluppfattningar och etiska normer, olika uppfostrings- och undervisningsmetoder, olika uppfattningar om konstens betydelse i samhället, olika ekonomiska system, olika sätt att låta vetenskapens rön komma det egna landet till godo, olika tolkningar av de grundläggande mänskliga friheterna, olika uppfattningar om det internationella samarbetets möjligheter och begränsning.

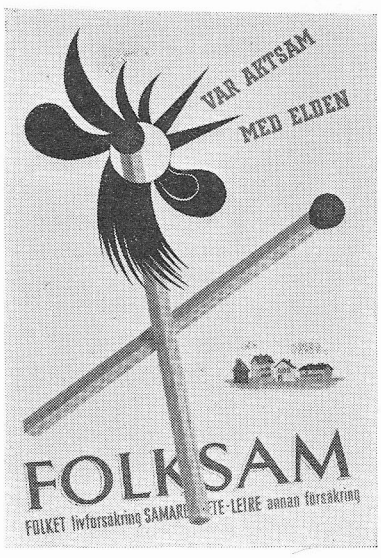

Jag tror, att ehuru dessa skiljaktigheter otvivelaktigt kommer att leda till väpnad konflikt, om de tillåts att ta sig uttryck i oeftergivliga sociala system och bli tolkade i maktpolitiska termer — så kan de i princip bringas till harmoni.

Jag tror att de kan förlikas inom ramen av ett sådant slags evolutionär humanism, som jag har skisserat. Enligt denna åskådning utgör individens fullständiga utveckling det centrala syftet med och tillika ett kriterium på fortsatt evolutionärt framåtskridande, på samma gång som samhällets ändamålsenliga organisation erkännes vara den oundgängliga mekanismen i detta framåtskridande.

Uttryckt på annat sätt: samhället förkroppsligar inga värden som är jämförbara med dem som förkroppsligas i de enskilda människorna. Men enskilda människor är meningslösa utom i relation till ett samhälle (även om detta samhälle sträcker sig utöver nationen både i rum och tid), och den enskilda människan kan uppnå sin högsta utveckling endast genom att låta jaget uppgå i gemenskap med annan verklighet, med andras jagmedvetande.

Problemet är alltså varken metafysiskt eller dogmatiskt utan väsentligen av praktisk art: det gäller hur man bäst ska kunna anpassa eller rättare förlika anspråken från två slags realiteter: individuella mänskliga varelser och mänskligt samhälleliga organisationer.

Följaktligen anser jag att man kan skrida till förlikning från två håll. Man kan komma uppifrån och utifrån, betrakta det hela som ett intellektuellt problem, en fråga om att komma överens i princip. Eller man kan närma sig problemet underifrån och inifrån, ta det som ett praktiskt problem, en fråga om att komma överens genom handling. Jordklotet är ett enda, och människor behöver samma saker över hela dess yta: att komma under fund med livet, att behärska livet och att få det bästa ut av livet.

Vad helst vi kan göra för att fylla dessa behov genom att främja uppfostran, undervisning, vetenskap, kultur och bildning kommer att bli ett steg fram mot den livets enhetlighet, ett bidrag till grundvalen för den enhetliga livsåskådning vi har behov av.

Konsumspalten

Det är otroligt vad tiden rusar iväg. Det är ju inte länge sedan vi voro mitt uppe i semesterbestyren och nu stå vi färdiga att taga itu med julförberedelserna. För att i någon mån avlasta den stora rusning, som sammanhänger med hushållens julinköp, ha vi i år hyrt lokalen Fölungen och där skall "julmässa" anordnas. Försäljningen kommer att omfatta allt som är speciellt för julen t. ex. julprydnader, leksaker, sport- och presentartiklar, konfektyrer, frukt m.m. Denna julmässa skall pågå under tiden 11—23 december och kommer att hålla öppet längre på kvällarna än de övriga butikerna.

Vår ansökan om byggnadstillstånd till varuhuset har av regeringen inte kunnat bifallas f.n. Vi få emellertid inte kasta yxan i sjön. Det blir att börja om igen, förr eller senare lyckas det nog.

Just nu pågår omändringarna till Snabbköp vid Villagatan. Under ombyggnationen är speceriavdelningen överflyttad till mjölkbutiken och charkuteriavdelningen har flyttats till butikslokalerna i källarvåningen. Visst är det trångt ibland, men vad gör väl detta bara humöret är prima, det blir så mycket bättre då Snabbköp blir färdigt vilket beräknas ske första dagarna i december.

Utställningen av pälsar och skinnkläder rönte stort intresse från allmänhetens sida vilket är glädjande.

Den 31 okt. var ett upplysningsmöte anordnat i Folkan. Konsulent Henry Willny, K. F. höll föredrag över "kvalitetsupplysning och kvalitetskontroll" och dessutom demonstrerade hr Willny ett flertal varuslag. Besökarna bjöds även på musik samt Björnekullas saft med K. F:s sockerkaka. Beklagligt nog hade endast ett trettiotal besökare infunnit sig, men det var väl regnet som avskräckte.

Personalklubbens fotbollsmatch på Ekvallen mot Vår gårds assistenter, till förmån för cancerforskningen, resulterade i nederlag för hemmalaget med 4—0. Insamlingen inbringade 28:—.

Eftersom detta nr av Gustavsbergaren är årets sista tillönska vi medlemmar och kunder en angenäm Julhelg och ett lyckosamt 1951.

O. G. K.

Barnens Julpristävling

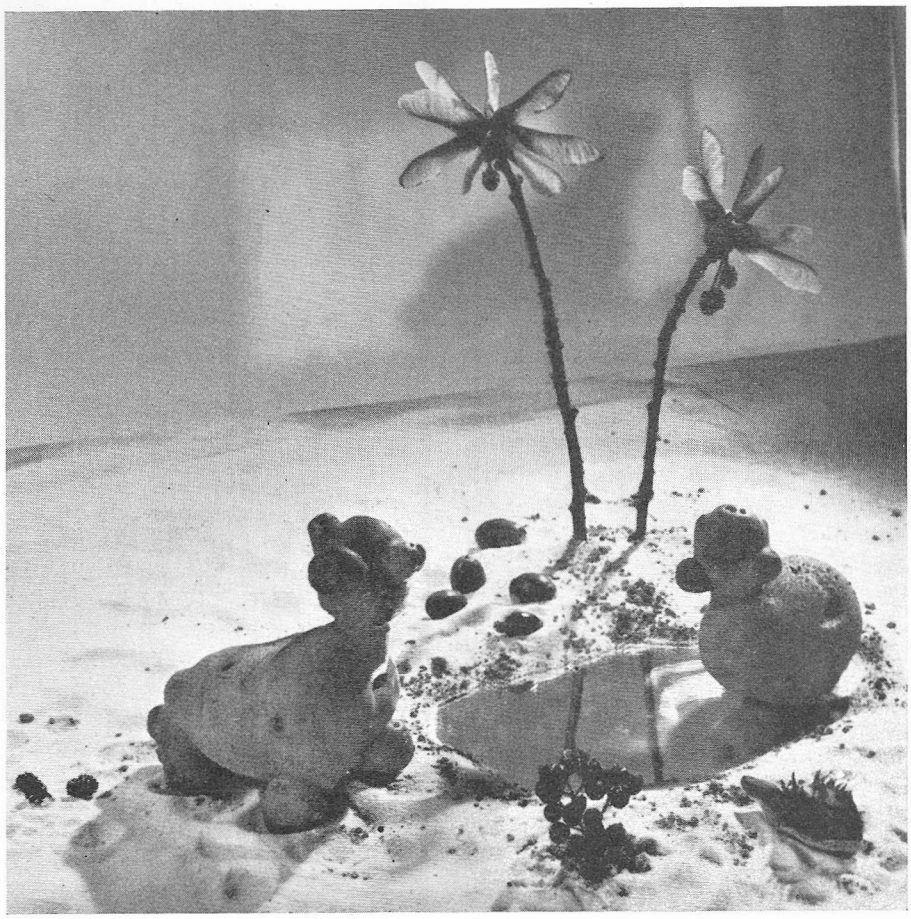

På den här bilden ser vi Buster och Den fula ankungen vid en oas i öknen. Det syns ingen Konsumbutik i närheten, men ändå finns det frukter av olika slag, varav flera äro ätbara. Nu tänkte vi att du skulle räkna upp vad för slags frukter och växter du kan så på bilden. Den som gissar rätt på alla kan vinna Fem kronor, 2:a pristagaren får Tre och 3:e Två kronor. Endast barn under 14 år får vara med att gissa. Sänd in din lösning till Red. av Gustavsbergaren före den 15 januari. Resultatet kommer i nummer 1, 1951. Märk kuvertet "Barnpristävling".

P. S.

Amerikabrev

I sista stund har Red. mottagit ett brev från en "skolkamrat" i förskingringen, som i Gustavsbergaren läst om den planerade träffen. Vi återge några rader:

"Jag vill på det hjärtligaste hälsa eder alla. Jag har två skolkort från 1910 och 1913, som jag värderar mycket högt. Många år har förflutit sedan dess och livet har bjudit på både gott och ont för alla av oss. Det skulle vara mycket roligt att höra från Eder någon gång. Jag skall med glädje svara alla som vill sända mig några rader. Jag bor långt ute i vad ni skulle kalla "Vilda västern". Det är ej så vilt här nu. Nog har vi mycket indianer, men de äro alla laglydiga medborgare och skjuter icke längre med giftiga pilar. Här växa de stora kaktusarna, hundra till tusen år gamla, apelsinträd, citron, grapefrukten och många andra av söderns frukter. Rosor har vi året om. Vi har solsken och blå himmel nästan för jämnan, det är blott två à tre regnstormar på året. Därför måste vi ha konstbevattning och när man blir van vid det så går det också an. Klimatet är fint och hälsosamt, varför sjuka människor kommer hit för rekreation från hela USA. När tillfälle gives så ämnar jag allt göra en resa till Sverige och hoppas då att jag får se många av Eder. Och nu till sist en hjärtlig hälsning till alla mina skolkamrater från 1907 till 1913 och de lärare och lärarinnor, som ännu äro i livet — det var fröken Johansson, fröken Olsén, fröken Lantz, fröken Jansson och magister Lagerström. Och God Jul till alla gustavsbergare!

Knut S. Johnson
122 SO. Mesa Blvd.
Mesa Arizona USA.

Värmdö Taxi

Tel. 30481, 30482

Bilar dygnet runt.

God Jul och
Gott nytt år

Vita Hästen
KONDITORI CAFÉ
Tel. 30429
Gott Julbak
God Jul! Gott Nytt År!

För högtid och fest

mottaga vi beställningar
å middagar och supéer.

God mat och humana priser.

Med Julhälsning!
Värdshuset
Tel. G. 258

Målare Martin Lövgren

utför måleriarbeten av alla slag

God Jul
och Gott Nytt År

Stockholm, tel. 42 10 28

Kurt Åkerlund

SKOMAKERI

Loviseberg Tel. 220

Rekommenderas

GOTT NYTT ÅR 1951

Farsta trädgård
Tel. G. 126

Julens blommor
i riklig sortering.

God Jul
och Gott Nytt År

Kundkrets och vänner

önskas

EN GOD JUL
och
ETT GOTT NYTT ÅR!

Albert L. Carlson

Frisérsalongen
Mariaplan 2, Gustavsberg

HERR- och DAMFRISERING

ber att få framföra sitt hjärtliga tack till alla kunder för det gångna året och tillönska alla

GOD JUL och
GOTT NYTT ÅR

Gunnar Fall

Westlunds livsmedel
Gustavsberg
Tel. 209, 422

Högsta kvalitet på
Kött, fläsk och charkuterivaror.

God Jul. Gott nytt år.

RUNE BOOX

El installationer Radioservice

Lugnet B 6. Tel. 657

tillönskar

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Tänk på
att Julen blir ännu trevligare med en bra RADIO från
Schagerströms Radioaffär
Stockholm
Hornsg. 184. Tel. 40 13 70
25-årig leverantör till Gustavsbergs Porslinsfabrik.

John Svenson Åkeri
Tel. G. 276

KOKS och VED

God Jul —
Gott Nytt År!

FÖRETAGS-Nämnden

Torsdagen den 9 november hade Företagsnämnden sitt tredje sammanträde för året. Från Pannfabriken i Västerås hade hrr E. Hammarkvist och A. Thulin infunnit sig som gäster.

Efter protokolljustering lämnade ordf. hr Hj. Olson en översikt av dagens marknadsläge. Bl. a. nämndes framgång för de stora smidda pannorna, ökad orderingång på badkar liksom på nya produkter från badkarsfabriken, nämligen kyldiskar, djupfrysningsboxar och balkonger. Även för hushållsporslin och sanitetsporslin är det jämn och god avsättning. Frånsett viss oro för redan inträffade prishöjningar på en del material, och andra kostnadsstegringar, ser vi med tillförsikt fram mot ett nytt år, som bör ge oss full sysselsättning. Vi hoppas även därvid kunna göra en del utbyggnader av produktionsapparaten och på bostadsområdet. På frågor av hrr Öhlund och Nässén redogjorde ordf. närmare för kontakten med grannländerna och våra marknadsundersökningar i länder på andra sidan haven.

Hr Teglund omnämnde de spörsmål som dryftats inom den utredningskommitté som tillsatts av företagsnämnden beträffande tillgänglig arbetskraft inom samhället. Kommittén föreslår bl. a. öppnande av ett eftermiddagshem i Hästhagen.

Från skyddskommittén rapporterades att handdukar utdelats, fortsatta eksemundersökningar och ett planerat sammanträde med skyddsombud och arbetsledare i slutet av november.

Förslagskommittén har under året fått in 36 förbättringsförslag, av vilka 14 hittills belönats med ett sammanlagt belopp av 1.255 kr. Under medverkan av Stig Lindberg har kommittén framställt ett minnesfat att utdelas till de belönade förslagsställarna vid en sammankomst senare under året. På förslag av hr Teglund tilldelades hr A. Steen det första fatet som detta förslags upphovsman.

Fabrikernas samarbetskommittéer har haft sammanträden, där produktionsfrågor och spörsmål om lunchrum, arbetstid m. m. dryftats. Visning av andra fabriksavdelningar har verkställts och informationskvällar med film och föredrag hållits av BKF och TPF.

För företagsnämndens vidare arbete beslöts informationsbesök i samband med kommande sammanträden å de olika fabrikerna, på laboratoriet och massaberedningen samt kontakt för information från försäljningsorganisationen.

Under sammanträdet var ytterligare en del interna frågor på tapeten, t. ex. priset på handdukar, tvättstugan, dricksvattnet i fabriken m. m., vilka ärenden hänsköts till resp. kommittéer för närmare utredning. Hr E. Hammarkvist lämnade till slut en del upplysningar om fabrikationen av pannor i Västerås.

Sammanträdet avslutades med att ledamöterna beså och kommenterade filmerna "Eld, lera och människor", "Form och färg" och "Hur porslinet kommer till". *Sekr.*

I förbifarten

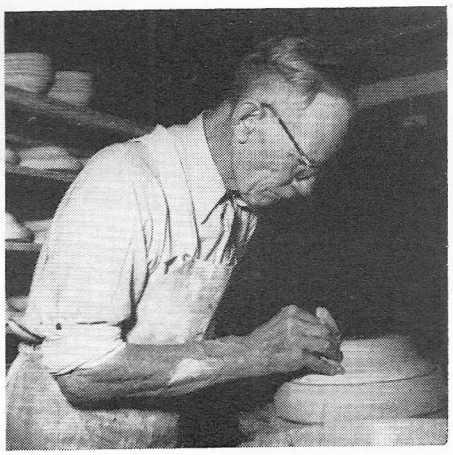

Samuel Svenson.

När vi häromsistens gjorde en lov kring Mossen och Mölnvik i det naturfagra höstlandskapet som Gustavsberg kan bjuda, trodde vi oss se en yngling cyklande på landsvägen. — Ja det var Samuel Svenson. Samuel, som vi alltid kallar honom. Han är 70 år den 9 december i år. Den som ser och känner honom kan inte föreställa sig att han redan kommit upp i denna ärevördiga ålder.

Naturligtvis är han Gustavsbergspojke från födelsen, son till A. P. Svenson och tillsammans med sju syskon har han upplevt "den gamla goda tiden" i Gustavsberg. Han har flera vackra förnamn: Samuel Andreas Gobat med tillnamnet Svenson. "Det är väl måttlighet i mat och dryck som bidragit till att Du är så pigg?", säger vi till Samuel. Han svarar med en humoristisk glimt i ögat: "Dryckjom har ju aldrig intresserat mig och mat har man ju aldrig fått för mycket av." Samuel har själv "dragit opp" sex barn så han vet vad han talar om.

Under förra kriget, 1914 till 1918 och tiden därefter, var det inte gott. Efter kriget kom "genombrottet". Allmän och lika rösträtt genomfördes i vårt land. Fackförening, arbetarkommun och konsumtionsförening bildades i Gustavsberg. Vår Samuel var aktiv deltagare i alla dessa sammanslutningar. Han var underhandlingsdelegerad vid upprättandet av det första kollektivavtalet mellan A.-B. Gustavsbergs Fabriks Intressenter, som då var fabrikens officiella namn, och avd. 205 av Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundet i Gustavsberg.

Svenson var 12 och ett halvt år när han började arbeta som springpojke på tefatsverkstan 1893, senare blev han springgrabb på storgodsverkstan och vid fjorton års ålder biträde hos Erland Andersson på drejarverkstan. Redan 1896 var han handmodellformare, vilket han med avbrott några år som porslinsgjutare och ett år som gipsgjutare, sysslar med än i dag. S. har tjänat troget vid fabriken i över 57 års tid.

Samuel Svenson har sedan sin ungdom varit intresserad missionsvän och tillhör fortfarande Gustavsbergs kristna missionsförsamlings styrelse. Genom sitt intresse och livliga deltagande i arbetarrörelsen blev han mycket kommunalt engagerad. Han har inpå senare år varit ledamot av kommunalfullmäktige, ordf. i kommunalnämnden och fattigvårdsstyrelsen, ledamot av kyrko- och skolråd, nämndeman under flera år och tillhörde en tid även styrelsen i Gustavsbergs konsumtionsförening med flera uppdrag. Han har nu lämnat uppdragen och sitter hemma hos mor Elin om kvällarna och läser en och annan bok och sin dagliga Morgontidning. Ja, han går fortfarande på möten som intresserar och så är han med vid viktiga seriematcher i fotboll. "När jag vet att det är ett lag som kan spela fotboll eller bandy", säger Samuel, "då går jag gärna dit och ser på." Han har både roddbåt och aktersnurra i Grisslingen (han är numera till och med innehavare av fiskkort) så det så . . .

Samuel Svenson var gamla karlen när han tillsammans med oss yngre satte sig vid skolbänken i studiecirkeln att plugga kommunalkunskap, räkning, bokföring, nationalekonomi, kooperation och mycket annat. Han har skänkt sin dagliga gärning till produktionen i det företag han tjänat under en mansålder. Sin fritid har han offrat åt folkrörelserna och det religiösa- och samhällsreformatoriska arbetet. Vännen, kamraten och hedersmannen Samuel Svenson hyllas hjärtligt av vår tidning och av hela Gustavsberg. *Gunnar.*

»År 2009 skall en ny dylik bok anskaffas«

Försäljningssiffror 1850-1950

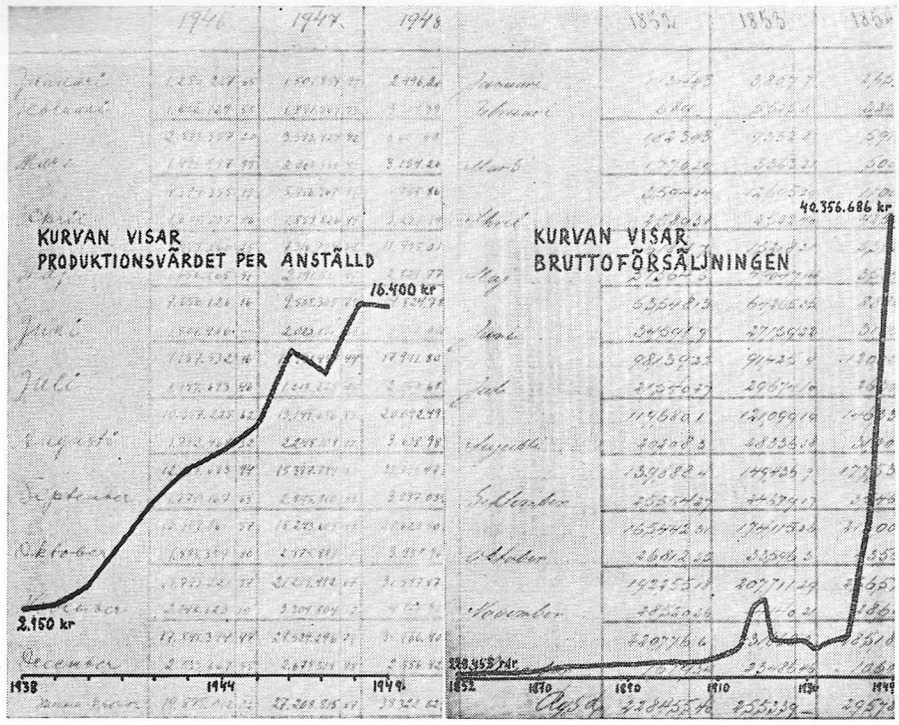

I bokföringsavdelningens kassaskåp ligger en gammal bok med svarta pärmar. På etiketten står det "Årliga försäljningsbeloppen från och med 1852", och varje månad tages boken fram och nya siffror läggas till de gamla. Vid de tillfällena är det intressant att tänka sig tillbaka och göra jämförelser, att med fantasiens och andra siffrors hjälp uppleva lite företagsekonomisk historia.

År 1850 övertogs porslinsfabriken av Godenius & Co., som byggde om och utvidgade den. Fabriksledningen väntade sig väl goda försäljningssiffror och lät skaffa den här boken, som skulle visa dem för framtiden. "År 2009 skall en ny dylik bok anskaffas", står det på sista bladet, så bruksherrarna var inga pessimister vid tanken på sitt företags framtid.

Januari 1852 såldes porslin för 1.134:43. Myntslaget har många krumelurer men skall väl vara riksgäldsdaler och skilling, varav det gick 48 på en riksdaler. Det fanns för övrigt två mynt till att välja på, riksdaler banko och riksdaler specie. I februari fick man bara ut porslin för 689 rdr, men vintern var kanske besvärlig.

Under vintern tillverkades det tydligen på lager, efter islossningen i mars eller april skedde de stora leveranserna. Året 1852 blev försäljningssumman 228.455:40 och den ökar sedan mycket riktigt med tämligen jämna steg till 1860, då bruksbokhållaren präntar 403.937:39.

Då heter pengarna riksdaler riksmynt och öre, 1855 hade det varit myntreform, en händelse, som inte var så sällsynt i de tiderna. Inte förrän 1857 började dock vår bokhållare räkna med de nya mynten med decimalsystem. Dussinräkningen satt i. Men det var bra, att de krångliga pengarna försvann för så länge sedan i Sverige, tänker man, när en engelsk kaolinfaktura skall räknas om år 1950.

Under 1860-talet gick kurvan upp och ned, men nästa decennium blev lyckosamt. 1875 kom Wilhelm Odelberg till ledningen via giftermål med Godenius dotter, och han fick nöjet att i januari 1878 läsa i vår bok, att miljonen var nådd, 1.016.193:39 för 1877. Myntslaget var då kronor och öre, 1873 föddes vår krona.

Försäljningen räknad i pengar förblev tämligen konstant i 20 år, vilket i verkligheten inte var dåligt, då penningvärdet steg med en tredjedel från 1874 till 1894.

Om man nu tager fram en gammal avlöningsbok från t. ex. år 1888 och räknar antalet anställda i fabriken, så blir det cirka 800. Produktionsvärdet per anställd och år blir då 1.360:— kr, och det kan vara intressant att följa även detta värdes utveckling.

1912 var försäljningen 2.026.244:— kr., antalet anställda fortfarande c:a 800 med ett produktionsvärde per person av 2.530:— kr., och siffrorna ha varit tämligen jämförbara. Ett partiprisindex visar för 1860 117, för 1894 84 och för 1912 116.

Sen blir det annat. Försäljningen stiger i en brant kurva, 1916 2,8 milj., 1917 3,7 milj., 1918 5,7 milj., 1920 6,3 milj. Men så på en gång bryts kurvan just i årsskiftet 1920—1921. År 1921 slutar med 2,8 milj. Förklaringen till att det såldes så ojämnt får man delvis, om dessa siffror jämföras med ovannämnda partiprisindex, som visar följande värden: 1916 — 215, 1917 — 283, 1918 — 394, 1920 — 403 och 1921 — 245. Som här synes, har försäljningen gått både upp och ned något fortare än indexet, vilket är regel i både inflations- och deflationstider. Lönekurvan brukar komma ännu ett stycke efter, och avlöningsböckerna visar, att inte förrän 1919—20 skedde någon nämnvärd löneökning för gustavsbergarna. Bolaget däremot fick under krigsåren stora vinster. Men det skulle komma många hål att stoppa dessa pengar i.

Fram till 1931 lyckas man hålla försäljningen i närheten av 3 milj. trots stadigt sjunkande index. Men 1932 var ett svårt år. Tyskar, japaner, finnar dumpade in billigt porslin i Sverige och denna osunda konkurrens drabbade både bolag och anställda. I försäljningsboken står det: "Strejk 28/1—26/4." Leveranserna var då obetydliga, och året slutade med 2.099.766:30. För första gången visade bolaget förlust.

Depressionen och de låga siffrorna fortsatte ett par år till. De anställdas antal var i stort sett oförändrat 800—900, men i mitten av 1930-talet skedde en förändring av sammansättningen. Tjänstemän och arbetsledare blev flera i samband med att fabriken på allvar började mekaniseras.

Och här är egentligen gränsen på Gustavsberg mellan två skeden. Den gamla tiden, hantverkstiden, då produktionsvärdet per anställd till stor del följde penningvärdet, och de dominerade produktionsfaktorerna var arbete och material, och den nya ti-

Glimtar från Gustavsbergs fabriker

"Svenskt porslin. Från Karl XIV Johan till Gustav V" heter en utställning på Nordiska Muséet. Den visar ett tvärsnitt av Gustavsbergs och Rörstrands tidigare produktion samt en mindre avdelning för tillverkningen under 1900-talet.

Stig Lindberg har under oktober haft en mindre utställning i Göteborg hos Artium Exposé. Kritiken i Göteborgstidningarna var mycket god och samtliga varor såldes redan första dagen.

Svetsningskursen å KBF, som endast kunde ta emot hälften av anmälda elever, hade den 10 november en instruktionsafton till vilken även arbetsledare voro inbjudna. Ingeniör Wahlgren gav en kort översikt på arbetsområdet, varefter flera instruktiva kortfilmer rullades upp om svetsningsteknik och dess tillämpning på olika områden inom industrin.

Arbetsledarna tillsammans med A.F.A. och S.I.F. anordnade den 15/11 en diskussionsafton i anslutning till den allmänna kampanjen i arbetarskyddsfrågor. Inbjudna voro även arbetarnas representanter i skyddskommittén. Inledare var verkmäst. Volrath Johansson från Arbetsledareförbundet, som bl. a. relaterade den utveckling arbetarskyddslagstiftningen genomgått. Han belyste den officiella olycksfallsstatistiken, vars direkta och indirekta kostnader beräknas till 330 milj. kr. årligen, förutom allt fysiskt och psykiskt lidande. Olycksfallsorsakerna äro i allmänhet: Okunnighet, felaktigt arbetssätt, tankspriddhet, lekfullhet, oförstånd, vårdslöshet och dumdristighet. Med en bättre yrkesvägledning och ett tillräckligt intresse från arbetsledarna skulle olycksfallen kunna minska med 75 proc. Här finnes en gemensam plattform till positivt samarbete för alla parter.

Skyddsombud och arbetsledare hade ett instruktivt skyddsmöte å Fölungen den 24 november. Hr Dahlberg talade om olycksfallsstatistik, syster Margit om små sår och socialinspektör Lott-Lis Johansson om sitt arbete. En intressant diskussion följde. Efter kaffet visades två utmärkta filmer, "Folkhälsans detektiver" och "Det gäller oss alla."

KONUNG GUSTAF VI ADOLF

besökte den 27 november Gustavsbergsbutiken vid Birger Jarlsgatan, där UD-servisen rönte majestätets höga gillande, liksom Orrefors glas, Almedahls dukar och silverbesticken. Kungen uppehöll sig i butiken ungefär en halvtimme och hann under tiden även gå igenom vårt stengods och inköpa några pjäser till sin egen samling. Besöket, som påpassligt förevigades av vår fotograf, var så mycket mer anmärkningsvärt, som Konungen före Nobelfesten icke går på några officiella visiter på grund av hovsorgen.

---

den, som kännetecknas av att de andra produktionsfaktorerna organisation och teknik och kapital i form av maskiner, verktyg etc. blir allt mer framträdande.

När KF köpte fabriken 1937, hade siffrorna redan börjat förbättras, 1937 nådde man åter 3 milj. kr. Så byggdes sanitetsfabriken och en del närbesläktade tillverkningar och försäljningar togs upp.

1940-talet visar en utveckling, där inte många företag kan vara med och tävla. Den totala försäljningen har i jämn takt stigit från 4 milj. 1940 till över 40 milj. 1949. För september månad 1950 har jag nu haft nöjet att i boken notera 5.885.819: 81, den största månadsförsäljningen hittills. Den är dubbelt så stor som årsförsäljningen, då KF köpte Gustavsberg. Av septemberförsäljningen i år har varor för 3,1 milj. tillverkats i Gustavsberg, vilket ungefär motsvarar en årsproduktion för 12 år sedan.

Som alla vet, har också under det sista kriget penningvärdet sjunkit, dock inte så häftigt som under första världskriget. Det förut använda indexet visar år 1920 403, år 1938 149 och 1948 251. I motsats mot första världskrigets försäljningsökning är alltså 1940-talets endast till en mindre del beroende av penningvärdets fall. Det bör dock inskjutas, att alla indexberäkningar är vanskliga, men någorlunda rättvisa torde dock det här använda indexet göra åt jämförelserna. Går vi sedan tillbaka till antalet anställda, får vi reda på att detta från c:a 1.000 1938 sjönk till 800 1946 för att 1949 vara uppe i 1.150. Ökningen hänför sig till de anställda, som sysslar med rationaliseringen och försäljningen av på andra företag tillverkade produkter, vilken 1949 uppgick till 22 milj. kronor.

För att få ett mått på effektiviteten i företaget dividera vi så försäljningen med antalet anställda. Försäljningsvärdet per anställd blir då för 1949 35.000:— kr. Om endast produktionen i Gustavsberg medtages kommer vi till ett produktionsvärde per anställd av c:a 16.400:— kr., och om detta nedräknas med index till 1938 års priser, blir siffran 9.735:— kr.

Denna siffra kan då jämföras med 1938 års värde 2.950:— kr. Effektiviteten räknad i produktionsvärde per anställd har alltså mer än tredubblats under denna tid.

Naturligtvis kan det invändas, att tillverkningens sammansättning under tiden ändrats från mer till mindre arbetskrävande produkter. Men om man bara tar hushållsporslinsfabriken och sätter produktionsvärdet per anställd till 100 för 1938, blir motsvarande siffra 458 för 1949 och 273, om den justeras med index.

Orsakerna till denna utveckling är många, de flesta gustavsbergare vet väl t. ex. med sig att hans eller hennes arbetsprestation ökat. Den viktigaste grunden är dock de investeringar som gjorts. Bara årsräntan på dem uppgår till närmare 2 milj. kronor.

År 1950 har, som förut nämnts, visat ännu vackrare siffror, och det finns ytterligare möjligheter till produktionsökning. Hur stora siffror, som kan komma att skrivas in i den här omtalade boken, törs väl ingen gissa. Och för övrigt är det inte säkert, att den maximala försäljningen är den ekonomiskt mest gynnsamma. Huvudsaken är väl att alla produktionsfaktorer utnyttjas på bästa och mänskligaste sätt. *Ruben Edqvist.*

AB BERG & HUS

HUVUDSTAVÄGEN 18, STOCKHOLM K

Utför:

Schaktningar, bergsprängningar, vägar, vatten- och avloppsledningar med moderna maskiner och yrkesskickliga arbetare till lägsta priser.

Med tack för det gångna året tillönska vi, mina målare och jag, samtliga Gustavsbergare

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

Joel Fläcke Målerifirma

Mångårig entreprenör för Gustavsbergs Fabriker och Kommun

Tel.: Kontor 25 95 93, 25 19 90 Verkstad 51 02 53

Vatten-försörjning och avlopp

inom landsbygd och städer

Utredningar, förslag och teknisk rådgivning

Ingenjörsfirman Orrje & Co

Krukmakaregatan 42, Stockholm

Tel. växel 44 00 95

Lindblads Installationsfirma

Värme- & sanitetsanläggningar

Tel. 16 06 55 Postadress *Nacka*

GOD JUL!

GOTT NYTT ÅR!

Specialaffär för

MODERNA HERRKLÄDER

HERREKIPERING.

Alberts Herrkläder

Folkungagatan 96. Tel. 40 94 17

Hornsgatan 26 Tel. 40 33 78

Stockholm.

Möbler av hög kvalité

vackra och ändamålsenliga finner Ni hos oss.

Affären med de låga priserna.

Kredit om så önskas.

Nacka Möbler

Duvnäsvägen 4 — Ektorp

Tel. 16 21 99

Omstoppning av möbler på egen tapetserarverkstad.

En kvinna begär ordet

Att börja ett kåseri så pretentiöst kan bara rättfärdigas av att "Gustavsbergaren" redigeras så ensidigt maskulint och kanske skall det också kunna reta någon vederhäftigare medlem av "könet", att göra ett mera sakligt inlägg i den aktuella Gustavsbergsdebatten, än denna lättfärdiga ordlek. Om någon okänd läsare nu frestas att tro, att jag tillhör manhatarnas arga släkte, så säger jag som det stod i Gåsblandaren, "tvärtom, så mycket som möjligt". Jag är bara så svag för proportionerna, och det skulle vara så tjusigt att stundom höra en kvinnlig röst i den manliga kören.

Men vem kan väl motstå charmen i den bestörtning som avspeglas i ett manligt anlete, när man oförsiktigt nog, uttalar en egen mening i en riksdagsfråga eller låta bli att bli lycklig, över den glada överraskning som strålar emot en, om man plötsligt vet att bandy är en vintersport, som bedrives på Ekvallen eller Ösby träsk, (på det senare stället understundom med tycke av vattenpolo), och i torsdags föll jag definitivt för den manligt ansvarslösa glimten i min sons ögon när han vid åsynen av de vantar jag efter mycken försakelse inköpt å Konsum, manufaktur för sjuttiofem öre, utbrast: "Jag skulle nog hellre velat ha ett tuggummi."

Denna gratisreklam för Konsum hoppas jag skall ge mig absolution för ord jag nu kommer att säga.

Innan Konsums ledande herrar inför nya stängningstider för affärerna, kl. 15 lördagar hela långa året och lunchtid mellan 13—14.30, så rådgör de självfallet med sakkunniga husmödrar, eller hur, det gäller ju en kvinnlig angelägenhet? Presentera dem för mig, kära, snälla ni, de återfinnes inte i min omfattande bekantskapskrets, inte heller bland mina bekantas bekanta och det är så stimulerande med kvinnor som har andra åsikter än de flesta. Vi andra vi väntar med bävan den dag då Konsum håller öppet två timmar per dag ifall att till äventyrs någon husmor behöver anskaffa livsförnödenheter.

Vilka outgrundliga orsaker tvingar hemmafruarna i vårt samhälle att göra sina inköp på fabrikens lunchtid? De med småbarn raskt undantagna, de behöver maken som barnvakt, utan de som har förmånen att själva planera sin arbetsdag. Skulle det inte vara möjligt att få den tiden reserverad i största, möjliga utsträckning för dubbelarbetande husmödrar och hemmaätande ungkarlar, som inte bestämmer över sin tid. Nu står vi alltför ofta i kön förgäves, fabriksvisslan blåser in oss ledsna eller förbittrade, allt efter lynnet. Jag brukar bli arg. Mera lojalitet här.

Gustavsbergs förströelsetillfällen har aldrig varit särdeles många eller omväxlande, men det hände mig en onsdag, att jag liksom åsnan mellan hötapparna, stod och valde mellan tre alternativ, Godtemplarnas lekafton på Rotundan, brasafton på Skevik och Frälsningsarmén på Missionshuset. Jag valde Rotundan. Det gjorde också en hel buss glada, helnyktra, sympatiska ungdomar från Stockholm och så ett femtontal gustavsbergare med eller utan alkoholvanor. De andra gick till Missionshuset, Skevik hade inställt.

Det var synd på en utmärkt underhållning, att så få hemmabor var intresserade, folkdansarna var trevliga, lekarna roade oss alla, men räknar inte godtemplarna lite fel när de tro sig fånga ungdom, med utdrag ur statistik över svenska folkets alkoholvanor. Jag satt undrande och hörde detta eviga sifferräknande. Var får de alla sina uppgifter, har de frivilliga krafter som går omkring på krogarna och spionera så smått? Hela tiden hade jag en otäck känsla av att intet var dem fördolt, inte den hela vin jag delade med en vän på Gyllene Freden fyrtioåtta i november, eller den lilla Grönstedts V.O. jag läppjade i mig på Blanche året därpå. Gick det händelsevis förbi dem så skänker jag dem härmed gratis detta bevis på supsedens utbredning bland kvinnor, med risk att för den skull mista mitt medborgerliga förtroende.

När Dahlberg läst så här långt, ringer han upp mig och fnyser, julkåseri sa jag! Men då säger jag att de får du skriva själv, för kan man inte hävda sig på annat sätt i detta förkättrade mansamhälle så kan man åtminstone vara "käring mot strömmen"!

God jul! *Edla Sofia.*

Brev från Villapannan

Herr Redaktör!

Edert reportage från avd. Villapannor i Västerås var utmärkt men tager jag mig friheten att i någon mån komplettera detsamma. Det lackar mot jul och som alla människor då brukar vara snälla, förväntas att även Red. påverkas av detta och ej far för obarmhärtigt fram med saxen. Signaturen har under hösten varit i tillfälle att för första gången besöka Gustavsberg samt närvara vid företagsnämndens sammanträde. Goda informationer lämnades och diskussionen om de aktuella problemen fördes i en god och gemytlig anda. Vad som imponerade mest var förslagsverksamheten, som tycks ha kommit igång ordentligt. — För vårt vidkommande (vi är c:a 40 man) har under året tre goda förslag till tekniska förbättringar belönats. Erik Arnkvist har två belöningar för konstruktion av provningsapparat samt svetsjiggar. Gösta Larsson för verktyg till hydrauliska pressen.

Från idrottsfronten kan meddelas att våra tre bandymästare Tage (Taikon) Sjöstrand, Åke (Kraxen) Magnusson samt Arne (Flajden) Lundberg sedan augusti legat i hård träning för att försvara sin plats i VSK:s representationslag även under den kommande säsongen. Konditionen stärkes även varje lunchrast i Balders hage där dråpliga fotbollsbataljer utkämpas med "Kolsva", "Martängen", m. fl. En liten presentation av våra "Mästare": *Sjöstrand* är 32 år, har i många år varit en god spelare, tre SM-tecken 43, 48, 50. Erhållit "Stora grabbarnas märke", för fem landskamper, äger ett flertal DM-tecken i bandy, har spelat allsvenskt i ishockey, är även god simhoppare med sju DM-tecken i denna gren.

Åke Magnusson är 34 år och gjorde under den gångna säsongen smått sensation, med att "komma igen" som man säger. Magnusson var i farten redan 1939 då han även spelade landskamp. Den kämpaglöd som ådagalades vid årets final bidrog starkt till att SM-tecknen hamnade i Västerås. Magnusson har ett flertal DM-tecken samt har varit allsvensk i ishockey.

Lundberg är 24 år. Fick under den gångna säsongen sitt genombrott i storbandy med DM- och SM-tecken som följd.

För övrigt kan noteras att även övriga idrottsgrenar är rikt representerade bland personalen.

Handboll t. ex.: *Stig Weidersjö* allsvensk i fem år; vidare verkstadens enda kvinnliga fägring *Berit Nordkvist,* god keeper i HF:s damlag; *"Pingis"* med goda placeringar i korpserien, *Lanne, Krapping* m. fl.

Fabrikör *Hammarqvist,* vår chef, har även under året hävdat sig genom att vinna en tävling i slalom, en spänstig femtioåring som håller sig i form med tennis om sommaren och skidor på vintern.

Detta var i korthet några uppgifter från vår horisont "Sett genom luckan" som farbror Andersson på förrådet brukar säga. Vi har fullt upp att göra. En bra panna får vi fram.

Vi tillönskar samtliga vid Gustavsberg En glad och trevlig jul samt ett Gott nytt år! *Tulle.*

Gustavsbergsnytt.

Årets 21-åringar

voro den 21 november inbjudna av kommunen till ett samkväm å Värdshuset. Trots att endast ett dussin ungdomar infunnit sig blev det en trivsam kväll, inte minst sedan studiegruppen "Våra blommor" inbjudits att avnjuta det beställda kaffet och gräddtårtan. Sedan Hilding Ohlson visat en samling charmanta färgbilder från Lappland och Gustavsberg, bjöds det på musik av Sven Petterssons välspelande trio. Vid kaffet höll Gunnar Andersson ett tal till ungdomarna om deras rättigheter och skyldigheter som myndiga medborgare. Till var och en överlämnades den praktfulla Medborgarboken från Gustavsbergs kommun. Allsång leddes av Gösta Dahlberg. Olle Blomkvist framförde ungdomarnas tack till kommunen, varvid han även polemiserade mot de äldres ofta kritiska syn på ungdomen av i dag.

Vi duka till fest

Under hösten har en brett upplagd propagandavecka för nykterhet hållits i Gustavsberg. Det har varit Centralföreningen För Nykterhetsundervisning, i samarbete med kommunen samt de religiösa, ideella, kulturella och politiska organisationerna inom Gustavsberg, som organiserat och genomfört denna nykterhetskurs. Nykterhetskurser hör vanligtvis inte till det mest populära, men denna kurs lockade åtminstone delvis en stor, intresserad publik. Demonstrationen "Vi duka till fest", lockade säkert omkring 700 åskådare och "avsmakare". Den stora möjlighet att nå många med nykterhetspropaganda genom en praktisk och åskådlig metod visar kanske, att nykterhetsrörelsen behöver gå nya vägar.

Kursen började söndagen den 29 oktober i Kyrkan, där landstingsman Gunnar Andersson högtidligen förklarade kursen öppnad. Socialsekreterare Einar Rimmerfors från Stockholm talade över ämnet "Kristendom och socialt ansvar". Kyrkoherde Olle Hallin avslutade, och dessutom medverkade Kyrkokören och Gustavsbergs stråkorkester. På onsdagen talade dr Kjell Bjerve, Stockholm, om "De små dosernas inverkan på arbetsprestationen". Föredraget åskådliggjordes genom ljusbilder och gav ett mycket övertygande bevis på, att även små alkoholdoser inverka hämmande på arbetsprestationen, och att de i vissa fall kan få mycket ödesdigra följder.

IOGT:s gåsmiddagsbord.

Vid detta möte visades MHF-filmen "Den röda triangeln".

Söndagen den 5 november avslutades kursen i Missionshuset, där fruarna Birgit Hedström och Alli Englund, båda från Stockholm, talade över "Alkohol och skilsmässorna" och "Nykterhetsrörelsens betydelse för hemmet". I anslutning till detta avslutningsmöte hölls den ovan nämnda demonstrationen "Vi duka till fest". Den var förlagd till den utomordentligt trevliga lokalen Fölungen, vilken med sina varma färger och vackra textilier förhöjde stämningen. Sex olika organisationer hade dukat lika många bord, där vart och ett tävlade inbördes om att stämma till fest! Gravensteinerfabriken hade sänt ett stort lager av alkoholfria drycker för avsmakning, och vid "bardisken" tjänstgjorde fru Asplund från Centralförbundet, inte bara med servering utan också med en god nykterhetspropaganda. Som sagt, denna del av nykterhetskursen gjorde succés. Till de damer och organisationer som dukade bord, ber kursbestyrelsen att få säga ett hjärtligt tack!

God kursledare har varit nykterhetsnämndens ordförande Elis Sander.

—y—ll.

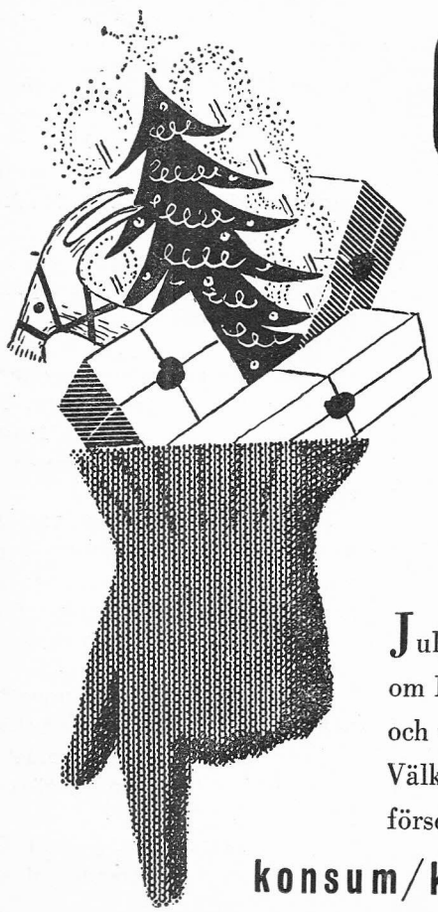

Goda julköp

Julpengarna räcker bättre om Ni handlar med omsorg och väger pris mot kvalitet. Välkommen till julfina, välförsedda butiker

konsum/kooperativa

Bästa julklappen

är en god radio

Philip, Aga, Concerton, Telefunken

Goda avbetalningsvillkor. Gamla apparater i utbyte. Rep. billigt. Radioprovningar i hemmet 3 kr.

AUG. ERIKSSON

Mariag. 4. Tel. G. 197

GOD HELG!

Gustavsbergs Lottakår

avhöll sitt årsmöte den 18 oktober i samband med 10-årsjubileum.

Stockholms Skärgårds Lottaförbunds ordförande Fru Torborg Hamilton och sekreterare Fröken Greta Wahlberg representerade förbundet och utdelade förtjänsttecken.

Under kaffedrickningen anlände två representanter för Hemvärnet, överlämnade blommor samt tackade kåren och de lottor som alltid stått redo att tjänstgöra för Hemvärnet.

Därefter fick vi i färgbilder följa Hilding Olson på en resa i Jämtland och Lappland. Som avslutning visades även några bilder från vår egen vackra bygd.

V. P.

Amatörtävlan

Scenstudions premiär för amatörer den 23 november hade samlat fullt hus. Programmet upptog inte mindre än 24 nummer, inramat av populära 9-mannaorkestern och 6 korrekta och välspelande dragspelare. En tremannajury bedömde prestationerna. Första priset tillföll Fernando Grosselli, därefter följde Ture Norman, och Lasse Pettersson. En extra poäng inhöstade en liten flicka, som inför öppen ridå tillropade en dragspelare med "Hej Pappa". Finalen med hela ensemblen var välsjungen. Artur Teglund delade ut priserna och publikén applåderade flitigt de glada aktörerna.

Värmdö Skeppslags Fornminnesförening

hade lördagen den 4 november årsmöte på "Fölungen" i Gustavsberg. Mötet öppnades av styrelsens ordförande, f. d. egnahemsdirektören herr Gunnar Wahlberg, Norrnäs, som också utsågs att leda årsmötets förhandlingar. Som sekreterare fungerade fru Iris Ekman, Waxholm.

Såväl styrelsens som revisorernas berättelser lades med godkännande till handlingarna och ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen. Samtliga funktionärer omvaldes. Under förhandlingarna framkom önskemål om breddning av föreningens verksamhet genom utökat intimare samarbete med grannkommunerna. Man ansåg att anslag borde beviljas från flera håll och att skolklasser i förening med lektioner i hembygdskunskap skulle erbjudas tillfälle att se föreningens museum. På dagordningen återkom man till det gamla önskemålet om lokaler för husvilla insamlade fornminnen och de "Gustafssonska" samlingarna på Möja. Ett intressant inlägg gjordes av fru Ekman, som berättade hur man nu tror sig ha kommit Möjas altarskåp på spåren. Efter förhandlingarna höll kantor Magnusson, Pilhamn, ett med ljusbilder belyst föredrag om Ingarö från äldsta tider och fram till våra dagar. Föredraget blev livligt applåderat.

Efter gemensamt kaffe på Vita Hästen avslutades fornminnesföreningens sammankomst för denna gång.

K.

Hemvärnstävling

Inom hemvärnet förekommer årligen rikshemvärnstävlingar, varvid hemvärnsområdena inom kretsarna först har en tävlan och därefter får de bästa lagen inom kretsarna i försvarsområdet tävla. Det bästa laget får sen gå vidare till rikshemvärnstävlingen. Efter en hård trimning lyckades en grupp hemvärnsmän från Gustavsberg och Ingarö att kvalificera sig genom att vinna före lag från Boo och Sorunda till rikshemvärnstävlingen på Rosersberg den 2—3 september. En 32:dra placering nådde laget. För nykomlingar på en sådan tävlan med eliten från hela landet är resultatet icke avskräckande. Med erfarenheterna och en god laganda finnes stora möjligheter till en bättre insats vid kommande tävlingar. Hemvärnsmän inom Värmdö—Ljusterökretsen samlades på Ljusterö den 14—15 okt. På lördagen hölls en stridsövning i mörker och på söndagen genomfördes stridsskjutning och individuell fälttävlan, vilken vanns av Carl Sjösten, Gustavsberg. Då denna hemvärnsträff blev livligt uppskattad, uttrycktes en önskan att varje år anordna en dylik. Till ett ständigt vandringspris i fälttävlan insamlades en god grundplåt av 50 kr.

Till Lottor och värdar riktas ett hjärtligt tack för en utmärkt förplägnad. Män i åldern 15 upp till 60 år, som ej äro förhindrade av värnplikt, men äro redliga och svensksinnade — till Er riktas en maning: Sök anslutning till hemvärnet.

C. Wg.

Jul- och Nyårsprogram

FÖR GUSTAVSBERGS MISSIONSFÖRSAMLING

1950-1951

Söndagen den 17 dec.
Kl. 15 Söndagsskolans julfest. Medverkan av barnen. Kollekt för söndagsskolarbetet. Servering.

Julafton.
Kl. 11.15 Julbön i Kapellet. Kort tal. Sång.

Juldagen.
Kl. 7 Julotta. Predikan av Henry Burell. Körsång. Kollekt för vaktmästaren.

Annandag Jul.
Kl. 17 Missionsgudstjänst. Tal av Henry Burell. Sparbössetömning. Offer för yttre missionen. Körsång. Solosång.

Torsdagen den 28 dec.
Kl. 18 VP:s och VF:s enskilda julfest.

Nyårsafton.
Kl. 11.15. Gudstjänst. Predikan av Henry Burell. Solosång.
Kl. 22.30 Nyårsvaka. Baptistförsamlingen och baptisternas ufg inbjudas.

Nyårsdagen.
Kl. 15 Familjefest. Ungdomsföreningen, VP och FV samt övriga vänner till församlingens verksamhet inbjudas.

Trettondag Jul.
Kl. 14 i Skälsmara missionshus. Ungdomsföreningens offentliga julfest.

Söndagen den 7 jan.
Kl. 11.15 Gudstjänst. Predikan av Henry Burell. Sång.

SÖNDAGEN DEN 7 JAN. — *SÖNDAGEN DEN 14 JAN.*
Evangeliska alliansens bönevecka.
Möten på olika lokaler enligt affischering.

Tisdagen den 23 jan.
Kl. 19.30 "Norrländska Symötenas" början.

Till söndagsskolbarnens föräldrar och till övriga vänner i Gustavsberg ber vi få framföra *vårt hjärtliga tack* för visad uppskattning och välvillig inställning till vår verksamhet samt tillönska alla en

GOD JUL och ett GOTT NYTT ÅR!

Missionsförsamlingen.

VÄLKOMNA TILL HELGENS MÖTEN I KAPELLET

Söndag 17 dec. kl. 3 Söndagsskolfest

Julafton kl. 11.15 Julbön

Juldagen kl. 7 Julotta, Kören

Annandag Jul kl. 11.15 Gudstjänst, sång

Lördag 30 dec. kl. 7 Församlingsfest

Nyårsafton kl. 22.30 Nyårsvaka i Missionshuset

Nyårsdagen kl. 5 "Inför det nya året"

Trett.-d. Jul kl. 3 Församlingens årsmöte

7—14 jan. Evang. Alliansens bönevecka

God Jul och Gott Nytt År

BAPTISTFÖRSAMLINGEN

JULKORSORD

Under julen skall man inte anstränga sig över hövan, utan ha det lugnt och skönt. Litet lätt huvudbry är dock nyttigt, allrahelst som man kan tjäna en tia eller en femma. Den chansen finns om Du ger Dig i kast med det här korsordet, som ledigt kan klaras mellan julskinkan och julklappsutdelningen. Sänd in Din lösning före den 15 januari och märk kuvertet "Julkorsord". (Anm. Rutnumreringen råkade bli litet oregelbunden och nr 44 saknas, men det skall väl gå bra ändå.)

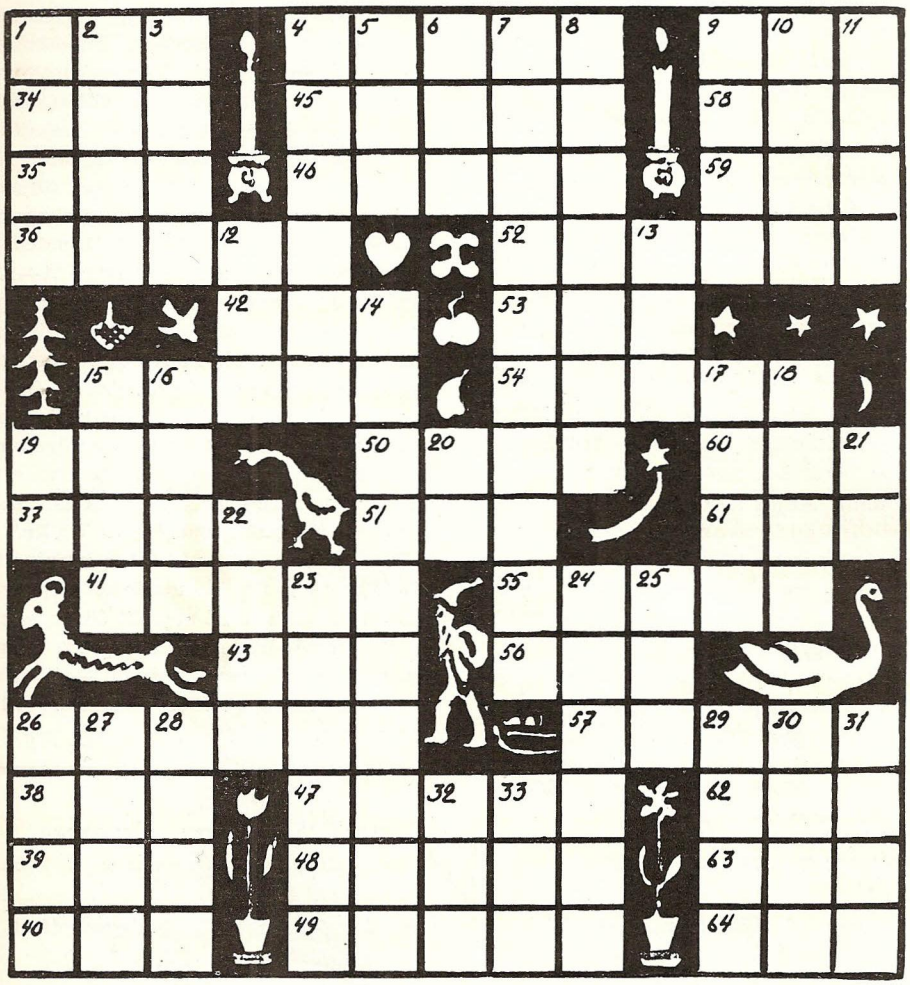

LODRÄTT.

1. Bör ni göra mot korsordsförfattaren, om han vinner denna pristävlan.
2. Bakom järnridån.
3. Kan vi skylla portvakten för.
4. Sätter piff på torsdagsrätten.
5. Början till ramsa.
6. Beslut, som har med utslag att göra.
7. Var vårt försvar, när redaktionen var i beredskap.
8. Behöver ni inte vara för att klara det här.
9. Sågs mycket i början av november.
10. Känner gustavsbergarna till.
11. Det var nära.
12. Nu en avdelning vid fabriken, förr mera kolorerat.
13. Min heter Alice.
14. Ganska långt hår.
15. I viss mån en förbättring.
16. Hoppas vi att Gustavsbergaren gjort någon gång.
17. Blir det nog också på daghemmet.
18. Minst fyra finns i landet.
19. Ej så behagligt ibland
20. Köpes i kiosken.
21. Kl. 12.30.
22. Har inte jag, har Du?
23. Får nog rivet skinn?
24. Vid sekelskiftet fanns det bara två i Gustavsberg, nu gör vi det nästan alla.
25. Går ej att lugga.
26. sa' Kasper.
27. Försäljare av välling.
28. Utsatt för utpressning.
29. Levebröd för ganska många.
30. Nyttigt kärl, men tråkigt att få i skallen.
31. Lär ofta höras i Hästhagen.
32. Fina kristaller, säger dom på laboratoriet.
33. Härad.

VÅGRÄTT.

1. Kan vara en trivsam tid.
4. Inte så rädd.
9. Inte så pigg.
15. Krama.
19. Finns i tiden och klockan.
26. Hyser ej avsky för råttor.
34. Blir man inte fet av.
35. Uttrycker förfluten tid.
36. Har nötter med vingar.
37. Gör profeten.
38. Där finns det många gustavsbergare.
39. Ej fint — men befriande.
40. Ofint och hemmahörande i Roslagen.
41. Centrum för jultankar.
42. Flitigt använd Gustavsbergsvara.
43. Framdel.
45. Kan man få någon gång.
46. Där finns det mocca.
47. Välljud för grevar och baroner.
48. Välljud för den som ej kan sjunga ut.
49. Jobbar i fabriken och har givit namn åt bekant bok.
50. Från Konsum till Kalle i Back.
51. Inte två annat än i högstämt tal.
52. Har många luffare gjort.
53. Finns här i sex färger.
54. Främjar ej produktivitet.
55. Lämpligt utrop i släde.
56. Olämpligt utrop och kläde.
57. Brukar Ekenskisen och Fiskarn.
58. Gjorde Du också någon gång. I varje fall fick Du nu så att Du . . .
59. Brukas också av Fiskarn.
60. Säger ångbåten.
61. Krut av den här sorten påstås vara hållbart.
62. Gör seglare ofta.
63. Något för Barkebys vackra Böna.
64. Bör ha dubbla julklappar.

Välkommen åter kära Jul

Välkommen åter kära jul
till våra barnasinnen
du skänker oss ditt glada bud
om julegran och tända ljus
och stjärnans klara skimmer

Välkommen åter kära jul
vi kommer dig så nära
i våra fäders helgedom
med julepsalm i ottegång
vår hyllning vi frambära.

Välkommen åter kära jul
till mörka nordanland
med hjärtats fullhet var vi går
din bild framför oss alltid står
så ljus så ren och sann.

ARNE AROS.

kan Ni köpa vid julmässan
som anordnas under tiden 11 - 23 dec.
i lokal Fölungen

leksaker

finns i mycket stor sortering för alla åldrar

barnböcker

i riklig sortering finner Ni i bokhörnan

julprydnader

glitter, kulor, flaggor, ljusstakar, löpare, bonader, blommor m. m.

kärkomna julklappar

damstrumpor ylle fr.	7:50
„ nylon fr.	7:30
„ rayonsilke fr.	5:—
„ natursilke fr.	8:90
damgarnityr fr.	11:—

Julduk

halvlinne 90×90	7:50
„ 130×130 ...	14:30

skjortor fast krage	13:75
pyjamas poplin	20:50

slipsar i nya mönster

shoppingväskor fr. 14:75

portmonnäer fr.	4:25
plånböcker fr.	8:25
skolportfölj fr.	6:25
„ läder fr. ..	13:25

sportartiklar

skidor prima björk

3½	4	4½	5	5½	6
7:50	8:25	9:25	10:25	11:20	25:60
				6½ fot	
				17:25	

bindningar, stavar

sparkstöttingar 5 fot.	10:—
„ 6 „	11:50
„ 8 „	15:50
rattkälkar 100 cm.	16:—
„ 120 „	17:75

bandybollar, klubbor

presentkort säljes i samtliga butiker

Luma julgransbelysning

16 ljus, 3 reservlampor trevlig förpackning ..... 29:—

julgott

hasselnötter, paranötter, valnötter, krakmandel, fikon, russin, äpplen, apelsiner, druvor, choklad i askar, karameller, julglögg m. m.

julhandla i god tid

Vi hälsa var och en varmt välkommen att göra sina julklappsköp vid julmässan.

För att bereda alla familjemedlemmar möjlighet besöka julmässan kommer densamma att hålla öppet till kl. 20 under veckan före jul. Flygblad med affärstiderna kommer att spridas.

KONSUM GUSTAVSBERG

GUSTAVSBERG STUDIO

"SNURRAN"
KOMP: STIG LINDBERG

Herr Axel Björkman
Marlagatan 6
Gustavsberg

Pris 75 öre